

Nogle bemærkninger om den såkaldte pryglestraf.

Samtidig med, at den mening efterhånden fæstner sig, at bestemmelserne i den danske straffelovs 18 kapitel (om vold på person og legemsbeskadigelser) trænge til at skærpes, gøres det med større og større styrke gældende, at det eneste, der rigtigt vil kunne sætte en bom for de brutale overfald på sagesløse personer, der — som man mener — navnlig her i København mere og mere tage overhånd, vil være indførelsen af den såkaldte pryglestraf. Mod den stemning, der således har arbejdet sig op, mener jeg, at man bør gøre front, og jeg skal i det følgende ganske kortelig prøve på at begrunde, hvorfor jeg for min part tror, at indførelsen af pryglestraffen vil være et i enhver henseende uheldigt skridt*).

Mod pryglestraffen taler da for det første dette, at den er en i høj grad brutal straf. Dette lader sig næppe bestride. Skal der nemlig tilføjes de personer, om hvilke der her kan blive tale, og som gennemgående ganske sikkert ere ret hårdhudede, en virkelig alvorlig smerte — og det er jo dette, man ved pryglestraffens hjælp vil opnå —

*) Skønt jeg i det følgende særlig polemiserer mod dem, der vil have pryglestraffen anvendt som straf for overfald på sagesløse personer, vil det ses, at de fleste af mine betragtninger i virkeligheden ere rettede mod enhver anvendelse af den nævnte straf.

kan man ikke nøjes med et par »symbolske« rap med en kæp. Nej, der må slås hårdt og mange gange, og efter min mening vil man ikke en gang kunne nøjes med »rottingen«, »tampen« eller »stokken«, men man vil — om pryglene skal forslå noget — se sig nødsaget til at gribe til et så modbydeligt prygleinstrument som den engelske »kat«. Man indvende nu ikke, *at* pryglestraffen ganske vist er en brutal straf, *at* det imidlertid gælder om mere end en af de straffe, som vi kende fra vor lovgivning, at de i og for sig ere mere eller mindre brutale, og *at* det f. ex. ikke er mere brutalt at straffe en person med prygl end at lade ham leve af vand og brød i 6 gange 5 dage. Thi selv om man nu skulde have ret, navnlig i dette sidste, vilde dette ikke være et forsvar for pryglestraffen, men meget mere være en grund til at overveje, om vi da ikke som så mange andre lande skulde kunne hjælpe os uden vand og brødstraffen. Overhovedet er det intet forsvar for indførelsen af en sådan ganske særlig brutal straf som pryglestraffen, at man i forvejen har andre lige så brutale straffe. Thi lige så vist som det land er bedst faren, der — alt iøvrigt lige — har de færreste straffebestemmelser, lige så vist er den straffelovgivning at foretrække, der fyldestgør det krav, man med føje kan stille til den, ved hjælp af så få brutale straffe som muligt. — Selvfølgelig kan man heller ikke henvise til, at pryglestraffen kan anvendes i vore arrester og strafanstalter (i hvilke sidste endog »katten« står til disposition), da forholdene i disse ere så iøjnefaldende forskellige fra dem, om hvilke talen her drejer sig. Forøvrigt er det jo også et åbent spørgsmål, om man ikke vilde kunne undvære de korporlige straffe i de nævnte anstalter. I vore tvangsarbejdsanstalter, hvor forholdene dog ere meget lig forholdene i arresterne og i strafanstalterne, har man i al fald ment at kunne hjælpe sig uden de nævnte straffe, og vender man sig til fremmede lande, vil man finde, at man i mange udenlandske strafanstalter ikke har adgang til at håndhæve disciplinen ved hjælp af prygl. På den

internationale fængselskongres i Stockholm blev det også fra flere sider gjort gældende, ikke alene, at disciplinen i strafanstalterne meget vel kan håndhæves uden korporlige straffe, men endog, at det faktisk havde vist sig, at disciplinen havde forbedret sig i strafanstalter, i hvilke man havde afskaffet hine straffe. — I denne sammenhæng skal jeg endnu bemærke, at jeg ikke vil søge noget argument for pryglestraffens afskaffelse deri, at denne straf muligt må siges at blive anvendt forholdsvis lidt i vore arrester og strafanstalter. At pryglestraffen anvendes lidt, viser jo nemlig ikke, at man i virkeligheden ikke har videre brug for den, såvist som netop den omstændighed, at en vis straf overhovedet kan anvendes, kan være grunden til, at man ikke trænger til at anvende den i større omfang, end tilfældet er.

Jeg bemærkede ovenfor, at man, hvis man vil indføre pryglestraffen, ikke vil kunne nøjes f. ex. med »rottingen«, men vil se sig nødsaget til at gribe til brutalere prygleredskaber. At dette er rigtigt, derfor synes erfaringerne om »rottingstraffens« virkninger på børn afgjort at tale. Det er således en kendsgerning, at Københavns kriminal- og politiret meget hyppigt har at gøre med drenge, som have en hel række af »rottingstraffe« bag sig, og som desuagtet — som det synes aldeles upåvirkede af disse straffe — blive ved med deres tyverier, således at retten, indseende det håbløse i en fornyet anvendelse af de kendte 25 slag, ser sig nødsaget til at gribe til den for personer i pubertetsalderen altid farlige fængselsstraf. Som et kuriøst eksempel på den ligeglædhed, hvormed overordenlig mange drenge — og vistnok netop de, hvis forbrydertilbøjeligheder ere mest udprægede — tage imod deres prygl, kan jeg nævne, at det for nogen tid siden hændte, at en dreng, hvem kriminalretten havde idømt et vist antal rottingslag, dagen efter at han havde udstået sin straf skaffede sig en lille indtægt ved mod en billig entre at fremvise sine marmorerede rygstykker for sine skolekammerater. Fra min egen erfaring kan jeg også

nævne, at det er hændet mig, at drenge, som af en eller anden grund havde anledning til at vente, at der ikke vilde blive idømt dem rotting, men fængsel, have bedt mig om at måtte »slippe« med de sædvanlige prygl.

De, der tale pryglestraffens sag, bør endvidere betænke, at denne straf utvivlsomt vil virke i høj grad brutaliserende på dem, der sættes til at exekvere den, og af hvem man må forlange, at de slå til — hårdt og uden barmhjertighed, og man må huske, at det ikke — som ved dødsstraffen — vil blive én, men mange, hvem man således vil degradere til profos.

En indvending mod pryglestraffen er det også, at der er en ganske særlig fare for, at denne straf vil blive anvendt i meget forskellig omfang af de forskellige dommere. Der kan jo nemlig ikke være tale om andet, end at idømmelsen af pryglestraffen for så vidt må blive fuldstændig fakultativ, som det må stå domstolene frit for, om de vil eller ikke vil idømme denne straf i de tilfælde, i hvilke den overhovedet kan anvendes. Men står dette domstolene frit for, vil det snart vise sig, at medens nogle dommere forholdsvis hyppigt vil bringe pryglestraffen i anvendelse, vil andre forholdsvis lidt eller endog slet ikke gribe til dette straffemiddel, og det netop, fordi deres følelse oprøres ved denne strafs brutalitet, og den uensartede behandling af ensartede tilfælde, som således kan befrygtes at ville komme til at foreligge, vil appelinstituttet kun i begrænset omfang kunne bøde på, da det dog altid vil blive de færreste sager, i hvilke indankning til højere ret vil finde sted*).

Også fra en anden side set er der fare for, at prygle-

*) I denne forbindelse kan også nævnes, at det her nævnte forhold vil kunne have den uheldige følge, at der ved dommere, som anvende pryglestraffen, hæftes det odieuse navn »prygledommerne« se »Beilageheft zu Band XI der Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.«

straffen vil blive undergivet en meget uensartet behandling, en fare, som ikke i samme grad er tilstede ved andre straffe. Hvor stor en smerte der ved pryglestraffen vil blive tilføjet den domfældte, vil nemlig i høj grad komme til at bero på, hvem det er, der exekverer straffen. Er profossen stærk, vil slagene kunne falde adskilligt tungere end når han er forholdsvis spinkel, og selv den samme profos kan være meget forskelligt oplagt; den ene dag er han måske mest tilbøjelig til at slå til af al sin kraft, den anden dag er han blød om hjertet og vil gerne lade slagene falde så lempeligt som muligt. Men dette er, som man med føje har hævdet, en meget vægtig indvending mod det hele straffeinstitut.

En indvending mod pryglestraffen er det endvidere, at det er en straf, som meget let kan tænkes at påføre den pågældende en varig skade på legeme og helbred, ja, som endog kan blive årsag til hans død. Det er en fare, som man løber, når man indfører denne straf, og som man ikke udelukker, fordi man lader en læge forud undersøge, om vedkommende kan tåle straffen; selv en omhyggelig undersøgelse — og hvem borger for, at undersøgelsen altid vil være så omhyggelig, som den burde være — vil ikke give nogen fuldstændig sikkerhed i den her nævnte henseende — det har erfaringen tilstrækkelig vist.

Af forsvarerne for pryglestraffen hører man ofte den påstand fremsat, at den voldsmand, som har fået straf af prygl, vil føle sig »knækket» og »ydmyget» og derfor for fremtiden vil være mindre tilbøjelig til umotiveret og brutalt at overfalde sagesløse folk. Denne påstand er det nu unegtelig lige så vanskeligt at modbevise som at bevise. Imidlertid tror jeg for min part ikke, at pryglene normalt ville have den nævnte virkning, og det er da også fra anden side med stor styrke gjort gældende, at pryglestraffen netop yderligere vil brutalisere de pågældende og hos mange af dem vække et intenst had til det samfund, der har ladet

dem smage stokken*). Man må navnlig tage sig iagt for at slutte fra, hvorledes man tænker sig, at straffen vilde virke på en selv, og ikke overse, at der ganske utvivlsomt hverken bør eller vil blive tale om at anvende pryglestraffen på andre end sådanne personer, som tidligere gentagne gange have været straffede for vold, eller som på anden måde have lagt deres brutaliserede sindelag for dagen, individer altså, hvem det ganske sikkert ikke vil falde så let at »knække«.

Fra forskellige sider er det gjort gældende, at pryglestraffen har det gode ved sig, at den i større eller mindre omfang kan træde i stedet for de korte frihedsstraffe, som af mange antages at virke demoraliserende. Også denne gode side mener jeg imidlertid, at man må frakende pryglestraffen. Jeg tør nemlig ganske sikkert gå ud fra, at der her hjemme aldrig vil blive tale om at anvende pryglestraffen — jeg tænker her som ellers kun på voxne — undtagen som en tillægsstraf ved siden af en kortere eller længere tids frihedsstraf**), og at der som anført heller ikke vil blive tale om at anvende pryglestraffen på andre end sådanne personer, hvis fortid præger dem som alt temmelig demoraliserede individer, altså personer, for hvis vedkommende der ikke er nogen større fare for, at den idømte frihedsstraf skulde virke særlig demoraliserende.

Som et godt eksempel på pryglestraffens eminent afskrækkende virkning ser man ofte nævnt, at man i England

*) I denne forbindelse kan jeg også henlede opmærksomheden på, at nutidens forbrydere formentlig i langt højere grad end fortidens »ræsonnere« over, hvorvidt de dem idømte straffe ere retfærdige eller ej, og jeg er personlig af den mening, at en sådan straf som pryglestraffen i høj grad vil anspore de vedkommende forbryderes tilbøjelighed i den her nævnte retning. Jeg tror navnlig ikke, at de selv vil finde det rigtigt, at de få »prygl for prygl«, såvist som de så godt som altid vil finde en eller anden undskyldning for den vold, som de have øvet — de vare berusede, ophidsede, kom til at slå hårdere, end de havde tænkt, osv. osv.

**) En forsvarer af pryglestraffen har også — se det ovenfor citerede »Beilageheft« s. 28 — gjort gældende, at voldsmanden efter

ved hjælp af den forbavsende hurtig fik bugt med de banditter, der drev det såkaldte »garrote-robbery«. Skønt jeg ikke er inde i denne sags detaljer, er jeg imidlertid meget tilbøjelig til at tro, at det nævnte tilfælde ikke er så bevisende, som det almindeligt antages, og at der her foreligger den ikke usædvanlige forvexling af »post« og »propter«. I al fald er det sikkert et stort spørgsmål, om det, der virkede, ikke nok så meget var de overordenlige langvarige frihedsstraffe, som de engelske domstole som bekendt excellere i. Eller tror man ikke, for at tage et konkret eksempel, at udsigten til 12 eller flere års strafarbejde — en straf, som ikke er ualmindelig i England, når det gælder »robbery with violence« — har virket nok så afskrækkende som udsigten til f. ex. 15 slag »kat«? Jeg for min part nærer i al fald ingen tvivl om, at dette spørgsmål må besvares bekræftende. Forøvrigt var det nævnte onde et sådant, som et energisk politi selv uden hjælp af særlig krasse straffe temmelig hurtigt vilde kunne få bugt med, når det blot af fuld kraft vilde arbejde for løsningen af denne opgave, og det er jo meget muligt, at æren for det omtalte gode resultat i virkeligheden skyldtes den virksomhed, som udfoldedes af det af opinionen til energisk arbejde opskræmmede londonske politi.

Hele den stemning for pryglestraffens indførelse, der som anført efterhånden har arbejdet sig frem, bæres åbenbart af den gamle gengældelsestanke i sin krasse form: øje for øje, tand for tand — prygl for prygl. Skønt denne forestilling nu tildags langt fra har det herredømme over sindene, som den havde i gamle dage, har den dog stadig en ejendommelig betagende magt over de fleste mennesker, når de blive vidne til eller høre om en eller anden rå forbrydelse. Man mærker selv, hvorledes man uvilkårlig lige-

tugtelsen bør hensættes i en enkeltcelle for således at tvinges til alvorligt at tænke over den ham tildelte straf og anledningen til denne; ellers vil det heldbringende indtryk af de modtagne prygl let strax forsvinde.

som knytter næven, når man hører om et råt overfald på en sagesløs person, og få ville kunne negte, at de ved mere end en sådan lejlighed af et godt hjerte have ønsket, at der måtte blive tildelt voldsmanden en ordenlig dragt prygl. Den slags ureflekterede stemninger bør en lovgiver imidlertid ikke give råderum, og det så meget mindre, som de så overmåde let slå over i deres modsætning. Hvis man således indførte pryglestraffen, vilde man ganske sikkert meget snart opleve en strømkæntring af opinionen. Dertil vil der ikke behøves meget. Selv mindre behændige journalister vil med lethed kunne servere publikum et par »kattede« rygstykker på en sådan måde, at publikum fuld af harme og indignation vil forlange den barbariske straf afskaffet, som det kort forinden med så høj røst havde forlangt indført. Denne forandring i stemningen overfor pryglestraffen vil så meget lettere kunne tænkes at indtræde, som det meget hyppigt vil kunne indtræffe, at voldsmanden ikke kommer til at modtage sine prygl, før flere måneder efter, at han har gjort sig skyldig i den pågældende volds-handling, altså på en tid, da den første harme hos publikum over hans brutalitet har fået tid til at sætte sig*). Og når stemningen først har vendt sig, vil dette have uheldige virkninger i mere end en retning. En straf, som af den almindelige mening stemples som brutal, er nemlig et meget dårligt middel til håndhævelsen af retssikkerheden. Den medlidenhed, som publikum vil komme til at føle med de forbrydere, hvem pryglestraffen rammer, vil således i høj grad bidrage til at svække straffens virkning, og samtidig står det til at befrygte, at det altid uansvarlige publikum, glemmende, at det er det selv, der har forlangt pryglestraffen indført, atter og atter vil angribe såvel domstole som politi

*) Selve den omstændighed, at straffen ofte vil komme så lang tid efter forbrydelsen, har man også anført som en indvending mod pryglestraffen, idet man med føje har gjort gældende, at straffen i så fald ikke vil have den virkning, som den kunde have haft, om den strax var bleven sat i værk.

og lægge disse autoriteter for had, fordi de henholdsvis idømme og exekvere hin straf.

Uagtet alt det, der således — efter min mening — taler mod pryglestraffens indførelse, vil jeg dog indrømme, at jeg kunde tænke mig en situation, under hvilken man måske vilde være nødsaget til at gribe til denne straf. Hvis sikkerheden for liv og lemmer var blevet aldeles minimal, og hvis samtidig forholdet var det, at man foræves havde anvendt alle andre fornuftige midler, som kan tænkes anvendte for at byde det nævnte onde spidsen, måtte man muligvis nok resignere og mod sin bedre følelse skride til pryglestraffens indførelse. Således ere forholdene imidlertid ikke her hjemme — såvidt er man heldigvis ikke kommet endnu, at man skulde være nødsaget til at give sig selv hint bedrøvelige testimonium paupertatis. For det første tror jeg nemlig ikke, at sikkerheden for liv og lemmer — selv her i København — er så overordenlig lille, som man gerne vil gøre den til. Herpå skal jeg imidlertid ikke komme nærmere ind, da jeg dog selv hælder til den mening, at bestemmelserne i straffelovens 18 kapitel trænge til at skærpes. Vægten ligger derimod for mig på den anden side af sagen, at der endnu er mange andre veje at gå, inden man griber til at indføre pryglestraffen. Rent bortset fra, at det kan tænkes, at domstolene efterhånden komme til den overbevisning, at de hidtil have været for lemfældige i deres behandling af voldsforbrydelser, kan man således tænke sig, at målet — den større sikkerhed for liv og lemmer — søges nået ved en bestemmelse om, at voldshandlinger af den i straffeloven § 200 nævnte art undergives betinget eller ubetinget offentlig påtale. Fremdeles kan man tænke sig, at målet søges nået ved en bestemmelse om, at vold kan straffes med tvangsarbejde, eller ved en bestemmelse om, at sager om vold ikke i det omfang, i hvilket det nu kan ske, kan afgøres ved, at volds-mændene i mindelighed vedtage at erlægge en bøde, eller ved en bestemmelse om, at straffen for vold skal skærpes

i gentagelsesstilfælde efter lignende principer som de, der følges ved tyvsstraffene, o. s. v. o. s. v. Først når det mod al forventning skulde vise sig, at de således foreslåede midler ikke hjalp, vilde man — som anført — kunne tænke på at indføre pryglestraffen. Dette håber jeg imidlertid aldrig vil ske.

Idet jeg hermed afslutter disse bemærkninger, skal jeg endnu minde forsvarerne af pryglestraffen om den gode gamle regel at det ikke er ethvert middel, som helliges af den gode hensigt.

København, i marts 1895.

R. S. Gram.

Have fangerne ret til betaling for deres arbejde?

Eller bør ikke udbyttet af dette først og fremmest anvendes til dækning af udgifterne ved alle til samme kategori hørende domfældtes underhold og kun en fast andel af udbyttet tildeles hver enkelt fange, dog at der desuden uddeles gratialer som belønning til de flinkeste?

Æmne 4 i sektion II på fængselskongressen i Paris 1895.

Spørgsmålet, om fangen skal have betaling for sit arbejde, er faktisk afgjort på forskellige måder. Man finder lande, hvor staten tager hele arbejdsudbyttet, og lande, hvor den afstår fra enhver direkte andel deri, og mellem disse to yderpunkter ligger der en mangfoldighed af mellemstandpunkter.

Meget almindeligt er det, ikke at forlange arbejde af fanger, som ere idømte kortere frihedsstraffe, og når sådanne fanger desuagtet arbejde, da at tilstå dem hele netto-udbyttet af deres arbejde*). For fanger med længere straffetid og arbejdstvang (strafarbejde) er det vistnok det sædvanlige, at staten tager den største del af udbyttet af fangearbejdet og overlader fangen en mindre del. Denne

*) Således er forholdet bl. a. efter dansk lovgivning.

betaling ydes fangerne efter to hovedmetoder, enten som godtgørelse for, hvad de have præsteret udover et vist fastsat pligtarbejde eller udenfor den fastsatte arbejdstid, således at betalingen beregnes efter mål og tal af overarbejde eller som en fast daglig *doucør*, når de have udvist flid ved arbejdet*).

Den forskellige faktiske ordning af betalingsforholdet behøver inidlertid ikke at være udtryk for en forskellig opfattelse af spørgsmålet, om fangen har *ret* til betaling for sit arbejde. Kommer man af andre grunde til det resultat, at fangen ikke bør have nogen ret til betaling, er den omstændighed, at der faktisk er tillagt ham en betaling, ikke i og for sig tilstrækkelig til at bevise, at den pågældende lovgivning vil hjemle fangen en ret i så henseende. Betalingen kan af mange andre grunde være tilstået fangen, f. ex. som følge af givne historiske eller økonomiske forhold eller fordi det findes hensigtsmæssigt i visse tilfælde at gøre fangen en sådan indrømmelse. Det må her vel erindres, at fangebehandlingen overalt har udviklet sig gennem forsøg og erfaringer og ikke som konsekvens af forud opstillede principer, hvorfor man må vogte sig for af de enkelte fænomener at ville udlede ledende grundsætninger.

Efter min mening har fangen ikke, udenfor de tilfælde, hvor der findes en udtrykkelig anerkendelse deraf i lovgivningen, nogen ret til betaling for sit arbejde. Til denne antagelse fører den historiske udvikling af strafarbejdet. Dette var oprindeligt en trældomstilstand, som forbryderen underkastedes, under hvilken hele hans arbejdskraft tilfaldt først den forurettede private, senere staten. Når der desuagtet efterhånden i visse tilfælde tillagdes fangen en del af arbejdsudbyttet, var det ikke, fordi staten i så henseende

*) Her i Danmark var den første metode i brug i tugthusene indtil 1873; efter den tid er *doucørsystemet* indført i alle strafanstalter i forbindelse med et progressivt klassesystem, der bevirker, at *doucørens* erliverelse foruden af flid ved arbejdet betinges af et godt forhold i det hele.

anerkendte en ret for fangen, som denne kunde forlange respekteret eller påtale under eller efter straffuldbyrdelsen. Dette giver sig udtryk i, at betalingen, hvor den tilstås, i regelen ikke hjemles i straffeloven eller i andre love i snevrere forstand, men kun i reglementer og lignende administrative forskrifter, som kan forandres ad administrativ vej. En anden omstændighed — om den end ikke er afgørende — peger i den samme retning, den nemlig, at der overalt er foreskrevet en mængde betingelser og indskrænkninger for betalingens erhvervelse og anvendelse, hvilket kun lidet stemmer med, hvad der er karakteristisk for en egenlig ret, men derimod er naturligt for en indrømmelse, der udelukkende er dikteret af billigheds- eller hensigtsmæssighedshensyn.

Når således et henblik på strafarbejdets historiske udvikling og på formen og indholdet af de forskrifter, hvorved der er tillagt fangerne betaling for deres arbejde i fængslet *), fører til som regel ikke at anerkende en ret for fangen til arbejdsløn, ledes man til det samme resultat ved følgende almindelige betragtning.

I de moderne retssamfund udtaler dommen, at en person for begåelsen af et retsbrud er funden kvalificeret til at undergives en vis behandling fra statens side. Denne behandling, straffuldbyrdelsen, specificeres ikke, hvor den går ud på frihedsberøvelse i en vis tid, i alle sine enkeltheder

*) I de danske strafanstaltsreglementer, som dog tillægge fangerne *doucor* for arbejdet, udtales det, »at fangens arbejdskraft tilhører staten, og at hele den derved indvundne fortjeneste er statens ejendom«. I arrestreglementet, som giver regler både for vare-tægtsarrestanter og for fanger med kortere straffetider, og som tillægger fangerne hele udbyttet af deres arbejde, findes der ingen udtalelse om, at fangen får arbejdsudbyttet i kraft af en ret, og reglen finder sin naturlige forklaring i den praktiske vanskelighed ved at arbejde med to forskellige reglementer i samme bygning, nemlig et for vare-tægtsarrestanterne, som ere fuldstændig herre over deres arbejdsevne, og et derfra forskelligt for fangerne, og forøvrigt i den ringe økonomiske betydning af det pågældende arbejde.

i dommen og heller ikke i straffeloven. I almindelighed angiver dommen kun arten og længden af den frihedsstraf, der skal anvendes, medens straffeloven i enkelte store træk skildrer den almindelige beskaffenhed af straffen. Undertiden findes grundsætningerne, hvorefter staten udøver sin straffemyndighed, straffens formål og hovedreglerne for straffuldbyrnelsen angivne i særlige love om straffuldbyrnelsen, men ofte er dette ikke tilfældet, og der bliver altid et stort felt tilbage, på hvilket straffuldbyrnelsen ikke er lovbunden, men har frie hænder til at udforme sig på grundlag af den ved samfundets hele kulturstandpunkt og lovgivningens grundsætninger givne retside. Og et sådant spillerum er også nødvendigt ved den moderne fuldbyrkelse af ikke ganske kortvarige frihedsstraffe, fordi materialet, hvorpå der skal virkes, er levende menneskers selvbestemmelse, og virksomheden, der anvendes, må være af væsentlig ethisk art. Det rene retssynspunkt strækker ikke til ved udøvelsen af en sådan virksomhed, og en legal ordning af alle enkeltheder af straffuldbyrnelsen er både faktisk umulig og uformålstjenlig. Hvor altså intet positivt lovbud binder straffuldbyrnelsen, har denne magtfuldkommenhed til at virke for sit formål ved alle midler, som ikke stride mod dommen og de almindelige grundsætninger for statens strafferet, og fangen er på disse betingelser givet i dens vold. Der kan for ham under straffuldbyrnelsen overfor straffemagten ikke være tale om andre rettigheder end dem, der følge af de angivne begrænsninger af straffemagten, altså at behandlingen ikke strider mod strafferettens grundprincip, og at behandlingen eller virkningerne deraf ikke strække sig ud over den ved dommen fastsatte tid. Denne straffuldbyrnelsens magtfuldkommenhed er en helhed. At stykke den ud i forskellige beføjelser, f. ex. beføjelsen til at indespærre, til at pålægge arbejde, til at pålægge tvangsundervisning o. s. v. og forlange en særlig begrundelse af hver af disse beføjelser, er lige så urimeligt som at tale om en persons ret til at stå, sidde, gå o. s. v.

På lignende måde forholder det sig, når sagen ses fra fangens standpunkt. Hans underkastelse er med de anførte begrænsninger universal, og der kan ikke tales om en særlig pligt til at arbejde eller til at afgive sin arbejdsfortjeneste. Når man har søgt at begrunde statens ret til at forlange arbejdsudbytte på en slags erstatningsfordring på forbryderen og omvendt en ret for fangen til udbytte af sit arbejde på en analogi med den frie arbejders ret til arbejds løn, eller hvis straffen indbefatter arbejdstvang, på en jævnførelse med soldatens ret til lønning, eller med dens ret til godtgørelse, som udfører et offentlig ombud, så kan alle sådanne bestræbelser kun betegnes som unyttige spekulationer, og ved at drage konsekvenserne af deslige motive-ringer vil man uundgåeligt komme ind i et udføre.

Mit svar på det opstillede spørgsmåls første del bliver ifølge det udviklede et bestemt »nej«. Fangen har ikke nogen ret til betaling for sit arbejde, og det er i så henseende ganske uden betydning, om arbejdet er frivilligt påtaget eller påtvunget. Hverken det princip, hvorpå den moderne retsstats straffemyndighed støtter sig, som, hvor der er tale om frihedsstraf af ikke ganske forbigående varighed, vel i almindelighed kan udtrykkes som optugtelse til lovlighed, eller fangens ret til at behandles efter dommen kan begrunde en sådan ret for fangen. Det kan ikke bestrides, at det kan være et virksomt middel til optugtelse at konfiskere fangens arbejdskraft. Heller ikke kan det med rette siges, at dommens virkninger ved en sådan konfiskation forlænges ud over den domsbestemte straffetid. Det kan navnlig ikke forlanges som en ret for fangen, at han under straffuldbyrdelsen forsynes med en kapital til at lette hans genindtrædelse i samfundet ved straffetidens udløb. Det må være tilstrækkeligt til at fyldestgøre fordringen om, at straffen ikke skader ham udover straffetiden, at fangens liv, sundhed og arbejdsevne opretholdes under denne, og at han ved udløbet af straffetiden er stillet således, at han har alle de samme personlige erhversbetin-

geler — alderen selvfølgelig undtaget —, som han havde ved straffens begyndelse. Hensynet til dommens tidsbestemmelse begrundet en ret for fangen til arbejde, for at hans arbejdsevne ikke skal svækkes, men ikke til arbejdsudbytte. En træffende analogi er her, at det nævnte hensyn mulig kan begrundet en ret for fangen til at arbejde ved sit håndværk for at vedligeholde øvelsen i dette, men ikke til at lære et håndværk, hvorved han kan ernære sig efter løsladelsen.

Ved denne besvarelse af spørgsmålets første del er også svaret på dets anden del tildels givet. Har fangen ingen ret til udbytte af eller betaling for sit arbejde, står det staten frit at disponere over arbejdsudbyttet til sine forskellige formål, således som den finder det stemmende med sin fordel. Finder staten, at det er i straffuldbyrdelsens interesse eller af andre grunde hensigtsmæssigt at tilstå fangen arbejds løn og tillægger ham en sådan, er dette salær en ren og skær gave og kan som sådan af giveren gøres afhængig af betingelser og forbehold. På dette punkt får det theoretiske spørgsmål, om fangen har ret til betaling for sit arbejde, en høj grad af praktisk betydning, idet såvel fangens egen som trediemands stilling over for fangens peculium er væsentlig anderledes, hvis det er en betingelsesvis tilstået gave, end hvis det er fangens ejendom med sædvanlig erhvervsadkomst. Hvis f. ex. fængselsreglementet bestemmer, at en del af fangens arbejds løn skal oplægges til hans løsladelse og den øvrige del under straffetiden kun må anvendes med bestyrelsens tilladelse, eller at den oplagte arbejdsfortjeneste skal tjene fængslet til sikkerhed for erstatning for skadegørende handlinger, begære af fangen under opholdet i fængslet, eller for eventuelle bekostninger på fangens begravelse, hvis han dør inden straffetidens udløb, er bestyrelsen berettiget til at negte udbetalinger af fangens arbejds løn til fyldestgørelse af private kreditorer eller til opfyldelse af andre ham påhvilende pligter selv overfor stat eller kommune (skatter, underholdningsbidrag til uægte

børn, bøder o. desl.). Om en båndlæggelse af fangens arbejdsløn også ud over straffetiden kan bevirkedes ved en bestemmelse desangående i fængselsreglementet, er mere tvivlsomt, men en undersøgelse derom findes her uforuden.

Der ses ingen grund til at indskrænke denne statsindtægts anvendelse alene til straffuldbyrdsformål eller endnu mere specielt til underhold af domfældte af samme kategori. At opstille en slags solidaritet i denne henseende mellem domfældte af samme kategori har ingen tilstrækkelig begrundelse hverken i forbrydelsen eller i dommen eller i andre faktiske forhold og endnu mindre i almindelige retsgrundsætninger. Den omstændighed, at de ved arbejdet i en vis strafanstalt indvundne penge muligen ikke indbetales i den almindelige statskasse*), men umiddelbart benyttes til at bestride strafanstaltens udgifter, er en ren regnskabsmæssig foranstaltning, som er uden al forbindelse med fangernes indbyrdes retsforhold.

Efter at jeg således har forsøgt at fastslå, at fangen ingen ret har til arbejdsløn, og at der ingen grænse er for statens dispositionsret over udbyttet af arbejdet, reduceres det opstillede spørgsmål til omtrent følgende:

Er det hensigtsmæssigt til opnåelse af straffens formål, forbrydelsens formindskelse gennem fangens optugtelse, at tilstå fangen en arbejdsløn, og i bekræftende fald, hvilken af de almindelig brugte metoder at tildele arbejdslønnen på skal man give fortrinnet?

Til det første spørgsmål svarer jeg ifølge min erfaring, at det som almindelig regel er formålstjenligt at give fanger, der arbejder, adgang til at erhverve en i penge bestående arbejdsbelønning, når denne adgang betinges af, at fangen også udenfor arbejdet har vist et tilfredsstillende forhold. Udtrykket arbejdsløn om denne belønning er ikke adækvat, men kan for kortheds skyld bruges, når det forstås på rette måde.

*) Her i Danmark indbetales hele arbejdsudbyttet strax i statskassen.

De grunde, som tale for tilståelsen af en sådan arbejds løn, ere kortelig følgende:

Arbejdsvirksomheden fremmes ved at give fangen ud-sigt til belønning for flid, og arbejdsudbyttet stiger til gavn for skatteyderne derved, at fangen anstrenger sig for at tjene arbejds lønnen.

Den almindelige disciplin i anstalten fremmes ved, at der tilstås adgang til erhvervelse af arbejds løn under be-tingelse af et godt forhold i almindelighed.

Fangen vænnes til arbejdsomhed, og hans selvtilid og selvagtelse stiger, når han erfarer, at han er i stand til at forbedre sin stilling ved sit arbejde.

Fangen, som har tjent en arbejds løn, kommer derved i besiddelse af midler, som kan anvendes til hans bedste under og efter straffen.

Det er indlysende, at de tre sidstnævnte virkninger af tilståelse af arbejds løn have direkte betydning for straffens formål. Den førstnævnte virkning har sin store indirekte betydning derved, at den forringer bekostningen ved at tilveje-bringe det til en rationel straffuldbyrdelse fornødne apparat.

En fare er der ved overhovedet at tilstå arbejds løn, nemlig den at lette straffen for meget og derved berøve straffetugten noget af dens alvor. Dette hensyn kan endog føre til i visse tilfælde at udelukke adgangen til fortjeneste, således ved kortvarige frihedsstraffe, eller til at nægte arbejds løn for en del af straffetiden, således over for recidi-vister. Til sådanne tilfælde sigter forbeholdet i besvarelsen ovenfor »som almindelig regel«. Arbejds lønnen bør altså holdes indenfor en passende grænse.

En anden fare knytter sig også til tilståelsen af arbejds løn, som jeg lige skal berøre, nemlig, at pengene anvendes på urigtig måde, så at formålet derved modarbejdes. Ved hensigtsmæssige regler for anvendelsen dels i fængslet dels efter løsladelsen lader denne fare sig afvende, og muligheden for et sådant misbrug svækker ikke, hvad foran er anført til begrundelse af arbejds lønnens formålstjenlighed.

Hvad endelig spørgsmålet om, hvilken methode at yde fangen arbejdslønnen på, der skal foretrækkes, bemærkes:

Til fordel for beregningen efter overarbejde anføres i almindelighed, at denne beregningsmåde er den retfærdigste, idet enhver får nøjagtigt efter fortjeneste, dernæst, at den fremfor nogen anden methode ansporer fangen til flid og derved forøger arbejdsudbyttet, og endelig, at beregningsmåden er så klar og ligefrem, at fangen selv kan kontrollere, om han får, hvad han skal have, og at vilkårlighed og partiskhed fra opsynets side derved aldeles udelukkes.

Disse fordele ere imidlertid dels kun tilsyneladende dels tvivlsomme, og desuden lider metoden af væsentlige mangler.

Hvad den påberåbte retfærdighed angår, er det kun dårligt bevendt med denne. Det ses nemlig let, at metoden er i højeste grad uretfærdig, idet den begunstiger de mere arbejdsdygtige på de mindre arbejdsdygtiges bekostning. Den udviste flid kan være lige så stor eller endog større, skønt det udførte arbejde er mindre. At metoden befordrer arbejdsvirksomheden i særlig grad og giver et større arbejdsudbytte er muligt. Det er dog ikke givet, at den i alle tilfælde fremkalder flid; den mulighed er ikke udelukket, at en del fanger, som ikke bryde sig om at tjene penge, døse deres tid hen i halv dovenskab ved kun at udføre pligtarbejdet, der må ansættes temmelig lavt, for at alle kan få adgang til at tjene noget. Endelig er det, at fangen selv kan kontrollere sin fortjeneste, ikke nogen ubetinget fordel, idet disciplinen let kan tage skade ved dette forhold. Den frygtede vilkårlighed og partiskhed fra opsynets side undgås bedst ved at ansætte et dygtigt og pålideligt personale. Af mangler ved metoden kan fremhæves, at den letter straffen altfor meget for de flittige og dygtige fanger ved at sætte dem i stand til i fængslet at samle en uforholdsmæssig mængde penge, og hertil kommer, at det i regelen langt fra er de bedste elementer blandt

fangerne, som ere de dueligste til arbejdet. Især have recidivisterne som husvante og øvede i de i fængslet forefaldende arbejder de bedste chancer for en god fortjeneste lige i strid med vigtige straffuldbyrdsprinciper. Ved udelukkende at lægge vægten på arbejdsudbyttet forskyder metoden derhos den rette ligevægt mellem fængslets funktioner. Såvel fangens som personalets tanker komme så godt som udelukkende til at dreje sig om arbejdsvirkomheden til skade for andre sider af fangebehandlingen. Den ganske udvortes målestok, der anvendes ved bedømmelsen af fangens flid, sænker fangebehandlingsniveau i en utilladelig grad og er uforenelig med den i et veldrevet fængsel ønskelige individuelle behandling af fangerne. Endelig kommer til de nævnte mangler den praktiske vanskelighed, at metoden ikke kan gennemføres overfor alle fanger, idet der i ethvert fængsel forefalder arbejder, for hvilke der ikke kan fastsættes et bestemt mål. I sådanne tilfælde må man ty til en anden beregningsmåde og altså indføre en dobbelthed i reglementet.

Er denne måde at yde arbejdslønnen på altså uheldig, bliver spørgsmålet, om doucørsystemet er bedre. Dette tror jeg at turde besvare bekræftende, og at denne metode er, om ikke den eneste rette, så dog i hovedsagen formålstjenlig, vel at mærke, når den effektueres på rette måde. Den i slutningen af opgaven foreslåede løsning, der vel nærmest må kaldes et doucørsystem, nemlig at tillægge hver fange en fast andel af udbyttet og desuden de flinkeste et extragratiale som belønning, tilfredsstiller mig ikke ganske, men måske jeg ikke forstår meningen rigtig. Menes det, at enhver fange ubetinget skal have en andel af udbyttet, kan jeg ikke være enig heri. Metoden bliver kun formålstjenlig, når doucøren — også den ordinære — kun tilstås som belønning såvel for flid ved arbejdet som for godt forhold i det hele. Ordet »andel« er jeg heller ikke fornøjet med. Tanken ledes herved hen på en procentvis beregning af det virkelige nettoudbytte. Er dette meningen,

kan der igen gøres mange slags spørgsmål, f. ex. om der menes udbyttet af den enkelte eller samtlige fangers arbejde, for hvilken periode udbyttet skal beregnes o. desl., men hvad svaret end bliver, føres man ind i et mylr af praktiske vanskeligheder, f. ex. at opgørelsen bliver umulig, fordi varerne ikke kunne afsættes eller ikke ere blevne afsatte endnu, eller fordi fangens arbejde ikke har haft nogen let påviselig værdi eller måske slet ingen værdi o. s. fr. Under alle omstændigheder vil udbyttet og dermed fangens andel blive forskellig efter forretningskonjunkturerne og beskaffenheden af de i øjeblikket drevne arbejder, så at der bliver en ulighed i fortjeneste i forskellige perioder, som er i højeste grad uheldig. Skal derimod ordet »andel« ikke forstås bogstaveligt, men kun udtrykke, at der skal tilstås fangerne et i reglementet bestemt fast pengebeløb pr. arbejdsdag — hvorved ikke udelukkes en vis variation efter forskellige hensyn, som i så henseende menes at burde komme i betragtning, f. ex. den i fængslet tilbragte tid, fangens fortid o. desl. —, og skal extradoucøren bestemmes på samme måde og uddeles efter lignende regler som den ordinære doucør til fanger, der have vist en vedholdende ganske usædvanlig flid og særlig rosværdigt forhold, så kan jeg ganske give forslaget min tilslutning. Uddeles en sådan fast eller efter bestemte regler stigende præmie efter et frit skøn om fangens flid og opførsel og uafhængig af det virkelige arbejdsudbytte, og gives beløbet en passende størrelse, og der gives forstandige regler om anvendelsen i fængslet og efter løsladelsen, kan jeg ikke skønne rettere, end at alle berettigede hensyn kunne fyldestgøres og alle de ved den foran omhandlede methode, overarbejdssystemet, klæbende ulemper undgås. Ved det fri skøn over fangens flid og opførsel kan det rette hensyn tages til fangens individualitet. Det afgørende bliver alene, om han kan antages at vise god villie i hele sin færd, ikke derimod, hvormeget arbejde han udfører. — Til denne ordinære doucør danner extragratialet et i høj grad hensigtsmæssigt supplement,

hvor der ligger en for arbejdsvirksomheden betydningsfuld spore til flid. For at kunne afgive sit skøn over fangens værdighed til doucør tvinges bestyrelsen til at have et nøje tilsyn med hver enkelt fange, og der stilles store fordringer til hele personalets dygtighed. Men dette kan kun være til gavn for straffuldbyrdelsen i det hele. Fangens fortjeneste kan kun overstige et vist forudset maximum, og opsamling af uforholdsmæssig store beløb forebygges. — De samme belønninger tilkomme fanger ved alle slags arbejder uden hensyn til, om de ere mere eller mindre lønnende, og selv om de ikke ere produktive (husgerningsarbejder). — Op- eller nedgående konjunkturer og andre fangebehandlingen uvedkommende tilfældigheder blive ganske uden indflydelse på fangens arbejds løn. Denne kan opgøres daglig eller ugenlig og strax opføres på fangens konto, og bestyrelsen kan til enhver tid have oversigt over fangens økonomiske status.

Efter alt det foregående vil min besvarelse af spørgsmålet i hovedtrækkene kunne formuleres således:

Fangerne have, udenfor de tilfælde, hvor en sådan ret udtrykkelig er anerkendt i lovgivningen, ingen ret til betaling for deres arbejde, hvad enten de ere undergivne arbejds-
tvang eller ikke. En sådan indskrænkning i statens magtfuldkommenhed til med alle dertil tjenlige midler at bekæmpe forbrydelsen følger nemlig hverken med nødvendighed af de almindelige grundsætninger for statens strafferet eller af den ved dommen fastsatte tidsgrænse for straffen.

Staten kan efter forgodtbefindende disponere over udbyttet af fangearbejdet som over enhver anden statsindtægt og er ikke bunden til at anvende det til fangeunderhold.

Det vil i regelen være formålstjenligt at give fanger, som arbejde, adgang til at erhverve et pengebeløb. Dette er en ren gave, og for dens erhvervelse og anvendelse kan staten foreskrive hvilket som helst indskrænkninger og betingelser, den finder rigtigt. Den kan for kortheds skyld benævnes »ar-

bejdsløn«, men skal være en belønning ikke alene for flid, men også for godt forhold i det hele. Den bør tildeles fanger, som skønnes at have gjort sig fortjente dertil, med et i reglementet fastsat bestemt ringe beløb pr. arbejdsdag. I tilfælde af ualmindelig vedholdende flid og særligt ros-værdigt forhold kan der tilstås fangerne et ligeledes i reglementet fastsat bestemt extragratiale.

Vridsløselille forbedringshus, d. 1 febr. 1895.

F. Ammitzbøll.

Hvilke forholdsregler bør der tages for at forhindre, at fangerne ved løsladelsen ødelægge deres sparepenge og, idet de således stå uden hjælpemidler, næsten ere drevne til at falde påny?

Æmne 1 i sektion III på den internationale fængselskongres i Paris 1895.

Når man vil opstille spørgsmål om, hvad der præventivt kan gøres for at hindre den af fængslet løsladtes tilbagefald til ny forbrydelse, vil man vanskeligt kunne finde et, som er mere aktuelt end det her fremsatte. Erfarne fængselsmænd kende så godt til, at frøet til ny forbrydelse altfor ofte udsås lige uden for fængselsporten, hvorigennem den sangvinske løsladte netop har vandret sejrstolt og sikker på, at den aldrig mere skal åbnes for ham. På den alfare vej udenfor fængslet møder nemlig næsten altid de gamle venner, som ved, at den løsladte har penge i lommen, og at han er mere end villig til at lade dem springe i et lystigt kalas. Intet er naturligere end dette. Den løsladte har i lange tider levet et tørt, kedsommeligt liv, han er bleven mattet af den vistnok rigelige, men ensformige fangekost, han har den hele tid været under streng opsig, han har arbejdet hårdt fra morgen til aften, han har aldrig

kunnet følge sin egen lyst og egne tilbøjeligheder, han har påhørt moral og prædiken mange gange mere, end han har kunnet fordøje — kan nogen forundre sig over, at han flyver vennerne imøde og strax hengiver sig til de vildeste orgier i selskab med dem? Selv om han har været en nok så alvorlig og ordenlig fange, som har ladet sig påvirke af fængslets disciplin, og som med opmærksomhed har lyttet til formaninger og gode ord fra samvittighedsfulde overordnede, så er det ikke til at undre sig over, at vennernes lystighed bliver smittende for ham, og at han meget hurtig springer over den streg, som danner grænsen mellem det tilladelige og det utilladelige. Hvilke venner er det i regelen, som vente på ham udenfor fængselsporten? Er det alvorlige venner, som vil hjælpe ham over de første vanskeligheder, der ligge på den løsladtes vej, eller er det letsindige venner, som allerede have rystet fængselsstøvet af sig og forlængst bortkastet det gode forsæt, som en gang måske har været fattet af dem? Desværre, det er som oftest de sidste, som har den opmærksomhed at møde den løsladte ved faldrebet. Selv om de ikke har lagt den djævelske plan strax at fordærve den løsladte og at pille ud af ham de alvorlige tanker, som han måtte have lagt sig til under fængselstiden, så ere de gerne så tankeløse og blottede for alt hensyn til fremtiden, at de ribbe ham for de sidste skillinger, han ejer, og til slutning drikke op værdien af de gode klæder, som han gerne er iført, når hans frihedsdag oprinder. Når så den løsladte næste dag vågner, da står han på den bare bakke, og står han der, da se han sig vel for, at han ikke falder.

Erfarne fængselsmænd have til alle tider, tænker jeg, været vidne til dette fænomen, og de have også gjort, hvad de have kunnet, for at lempe på forholdet. Men det er et forhold, som ikke let lader sig lempe.

Snart har man lært, at det som den store regel ikke går an at give den løsladte penge på hånden. Man har sendt dem til politiet og anmodet dette om at udbetale

dem, for at den løsladte strax kunde være under kontrol. Men det er kun en galgenfrist. Politiet kan ikke følge hver løsladt i hælene, drikkelaget er ved en sådan foranstaltning kun blevet opsat nogle timer, de onde følger udeblive ikke for det.

Så har man fundet på at udbetale pengene portionsvis, men heller ikke dette er ganske tilfredsstillende, uagtet det altid betegner et fremskridt. Den løsladte må dog på en gang få sig udbetalt, hvad han tiltrænger til underholdning det første døgn, men desværre, denne lille sum er mange gange mere end tilstrækkelig til beruselse både for ham og vennerne. Med næste dags portion går det på samme måde.

Hvad der gælder pengene, gælder også den løsladtes hele beklædning. Han er ofte kommen ind i fængslet så usselt klædt, at man har måttet klæde ham op fra top til tå, når han skulde sendes ud af fængslet igen. Gode klæder er penge, det går med en utrolig raskhed at få dem ombyttet i klingende mynt, da der i slige øjeblikke ikke spørges meget efter den gældende kurs. Så fandt man på at købe gamle klæder til ham, men også gamle klæder kan sælges i en fart, når de blot ere gode, og i en vis forstand gode må de dog altid være.

Ulykken er, at hvad man så end giver den løsladte, så kan det sælges, og har han først rede penge på hånden, så har han også de falske venner om sig og drikkevarer både til dem og til sig selv. Giver man ham således billetter til et spisecorridor eller værktøj, så kan også de sælges, kort sagt, når man vil hjælpe den løsladte, så har han i mange tilfælde let for at omsætte hjælpen i den berusende drik, som mere end noget frister til forbrydelse.

Denne mørke skildring af en løsladts første dage gælder naturligvis væsentlig kun de habituelle vaneforbrydere og dem, hvis debut på forbryderbanen betegner dem som individer, hvem forbrydelsen let bliver til vane. Man kender også disse nogenlunde let under fængselstiden. Man slutter

fra deres løse karakter, den ligegyldighed, hvormed de har taget imod straffen, til den omgang, som venter dem udenfor fængselsporten. Og man gør også sin slutning af den begåede brødes art. Det er især tyvsforbrydelsen, som bliver til vane, måske allermest den simple tyvsforbrydelse, den ulovlige bemægtigelse af småting, som findes spredte overalt, og som der skal så liden kunst til at bemægtige sig. Der begyndes gerne småt, senere kan det hænde, at dimensionerne voxe. Det er i al fald nærværende nedskrivers erfaring, at den, som begynder med et groft tyveri, f. ex. et indbrud, mangen gang i fremtiden er mere at lide på end den, som begynder med at stjæle gamle klæder og andre bagateller, for hvilke der ikke er sat lås og lukke. Tingen er, at indbrudstyven i regelen er en mere karakterstærk mand end rasketyven, og at det derfor er lettere gennem straffen at påvirke ham og gøre ham det begribeligt, at forbrydelsen kun fører til ulykke.

Skildringen gælder især den ugifte løsladte, den hjemløse stymper, som lever på gader og stræder og fører et liv som spurvene. Er han gift og har et nogenlunde ordenligt hjem, en i al fald nogenlunde stræbsom og brav hustru, så er håbet for ham strax lysere. Da er det lettere at bane vejen for ham og at fjerne alle de vanskeligheder, som især i den første tid efter løsladelsen ophobe sig om ham. Jo bedre hustruen er, med desto større sikkerhed kan man overgive til hende de penge og værdier, som hendes løsladte mand fører med sig. Forbryderens hjem må fængselsmanden så meget som muligt lære at kende, han vil i det finde den bedste udvej for den løsladte, han vil der få råd og antydninger, som han har vanskeligt for at finde hos sig selv. En fanges hustru bør hos hver fængselsmand være genstand for hans iagttagelse. Gennem hende lærer han fangen bedst at kende, og ved hendes hjælp kan det ikke så sjældent endda lykkes ham at få fangen oprejst som et skikkeligt menneske.

Fristelsen til at misbruge medbragte midler er imid-

lertid tilstede hos mange løsladte, selv om de ikke henhøre til den klasse, som man benævner vaneforbrydere. Tilfældighed, ikke ond villie, er måske den hyppigste drivfjeder til begåelse af forbrydelse. Overgangen fra det regelmæssige strænge fængsel til den ubundne frihed udenfor er i alle tilfælde så enorm, at den såre let bliver til fristelse. Også her komme de falske venner og gør ondt værre. Derfor bør fængselsmanden i de allerfleste tilfælde være forsigtig, før han giver den løsladte penge på hånden.

I det fremsatte spørgsmål, hvis besvarelse her er forsøgt, tales der om den løsladtes sparepenge. Man har altså især tænkt på arbejdspengene, som i tilfælde af et langt straffeliv andrage til nokså store summer. Nedskriveren heraf indser imidlertid ikke andet, end at hvad der gælder de smaa summer, gælder også de store, kun, at man naturligvis må iagttage endnu større forsigtighed, når summen er stor. Men han indser aldeles ikke, at der kan gives almindelige regler for anbringelsen af disse penge. Tilfældene er så forskellige, at det er umuligt at specificere. I det ene tilfælde kan det være rigtigt at forvalte pengene og kun udbetale dem, som man udbetaler en dagløn, i et andet tilfælde kan det være rigtigt at anvende den hele sum på en gang, enten til indkøb af værktøj og materiale eller på anden måde. Men hvad der er ufravigelig nødvendigt og som derfor må opstilles som hovedprincip i denne materie, det er, at der i alle tilfælde vises den største forsigtighed, da misbrug af de fra fængslet medbragte midler så let kan friste til ny forbrydelse, medens meningen med dem var den, at de skulde bevare for tilbagefald.

Blandt grundreglerne i det norske reglement om arbejds-
penge af 1888 finder nedskriveren det rigtigt at citere følgende:

- f. Optjente arbejdspenge kan for hvert halvår indsættes på fangens konto, men til disposition af direktøren, i autoriseret sparebank. Efter fangens anmodning

kan dog direktøren bestemme, at indtil halvdelen af optjente arbejdspenge udbetales til fangens trængende ægtefælle, børn eller forældre.

Ved fangens løsladelse afgør direktøren, om de oplagte arbejdspenge eller den del deraf, som ikke findes at burde anvendes til fangens opklædning eller til rejsepenge for ham, skal udbetales til fangen eller på anden måde anvendes til dennes bedste.«

- g. » — — Optjente, men til fangen endnu ikke udbetalte arbejdspenge forbruges, når fangen påny indsættes i strafanstalt«.
- i. »Arbejdspenge er ikke at anse som fangens ejendom, forinden de er givne ham i hænde, og kan derfor ikke beslaglægges, udexeqveres eller udpantes, sålænge de henstå under direktørens omsorg.«
- k. »Dør fangen under opholdet i strafanstalten, bliver arbejdspengene at tilstille vedkommende skifteret eller rette vedkommende.«

Man vil altså se, at bestemmelsen af arbejdspenge i vore strafanstalter er gjort med stor forsigtighed. Her må udhæves litr. i, ifølge hvilket de ikke ere at anse som fangens ejendom, forinden de er givne ham i hænde. Forudsætningen er altså, at de på bedste måde skal komme ham til gode, men det bliver ikke tilfældet, medmindre de efter løsladelsen forvaltes på forsigtigste måde og stadig med frygt for, at de ligeså let kan blive til fangens fordærvelse som til hans oprejsning.

Christiania i februar 1895.

R. Petersen.

Er der anledning til i kvindefængslerne at anvende særlige reglementer, som kan være forskellige fra dem i mandsfængslerne, også for hvad der vedrører arbejdet, disciplinen og føden?

Er der på den anden side ikke anledning til at anvende et særligt straffesystem på kvinden?

Æmne 2 i section II på den internationale fængselskongres i Paris 1895.

Så vidt mig bekendt er det første gang, at et spørgsmål særligt vedrørende behandlingen af kvindefanger er opstillet til forhandling på en af de internationale fængselskongresser.

Da afdøde fængselsdirektør Fr. Bruun i 1872 overtog ledelsen af det danske kvindefængsel på Christianshavn, fortalte han under en samtale om behandlingen af kvindefanger, at han havde forespurgt sig i forskellige stater, deriblandt nævnede han Belgien, om, hvorvidt der fandt en særlig behandling af kvindefanger sted, og at svaret var benægtende. Mere end tyve år ere gåede siden, og hvorvel der på forskellige steder vistnok i en eller anden henseende findes en særlig behandling af kvindefangen, forskellig fra mandsfangens, så er man ikke nået til noget almindeligt

vedtaget princip for denne, end ikke i nogen enkelt bestemt retning, hverken hvad reglementer eller systemer angår.

Det opstillede spørgsmål må derfor anses for i høj grad tidssvarende som begyndelse til at nå henimod et resultat. Et direkte svar på det kan der imidlertid næppe ventes i øjeblikket. Derimod vil man kunne opnå igennem besvarelsen at indsamle oplysninger om de herhen hørende forhold i de forskellige stater, og æmnet vil da være mere modent til fornyet behandling på en kommende fængselskongres.

En udtømmende besvarelse af spørgsmålets såvel første som anden del vil kun kunne gives gennem en omfattende og indgående fremstilling af kvindenaturen i psykisk, moralsk og fysisk henseende. Dertil vilde der næppe levnes plads i denne besvarelse. Man fik da nøjes med at henvise til, hvad der i så henseende erfaringsmæssigt er erkendt, således kvindens fremherskende følelsesliv, hendes deraf følgende finere og større bevægelighed i sindet, hendes dermed i forbindelse stående lettere given efter for fristelser, hendes større faldhastighed i moralsk henseende og endvidere kvindens mindre udviklede fysiske evner, alt i forhold til manden.

Disse i al almindelighed fremsatte erfaringsætninger kunde muligt føre tanken hen på en særlig straffuldbyrkelse for kvindefanger både som naturlig og ønskelig; men ikke en gang noget af de bestående straffesystemer, celle eller fællesskab, vil efter de i øjeblikket foreliggende oplysninger kunne gøre fordring på at foretrækkes i anvendelse på kvindefanger. Spørgsmålets anden del, om der er anledning til at anvende et særligt system på kvinder, må derfor i øjeblikket på grund af omstændighederne på forhånd besvares benegtende.

Ikke desto mindre vil der her være anledning til at fremsætte de oplysninger, der findes om de nærværende straffesystemers anvendelse på kvindefanger. Efter den officielle beretning om Danmarks fængselsvæsen for året

1892-93 har recidivet for kvindefanger, som have udstået straffen i celle og ere løsladte fra 1 decbr. 1864 til 31 marts 1893, været 17,99 pct.; for dem, der have udstået straffen i fællesskab efter et progressivt system og ere løsladte 1 marts 1873 til 31 marts 1893, udgjorde recidivet 37,92 pct., medens det for mandsfanger under de nævnte systemer udgjorde henholdsvis 33,68 og 44,28 pct. Tages recidivet 31 marts 1893 alene for dem, der vare løsladte 1 marts 1889 til 31 marts 1890, var det for kvinder i celle 7,80 pct., i fællesskab 54,57 pct.; for mænd henholdsvis 26,43 og 41,41 pct. Ifølge Norges officielle beretning om fængselsvæsenet 1891-92 var recidivet for kvindefanger løsladte 1 juli 1888 til 30 juni 1889 den 1 juli 1892, altså tre år efter løsladelsen, 8,75 pct., for mandsfanger under samme forhold 29,39 pct. Hertil må føjes den bemærkning, at i Norge afsone kvinderne strafarbejdet i fællesskab om dagen og celle om natten. For Sverige og Finland findes der ikke i de officielle beretninger for 1892 oplysninger om tilbagefaldsprocenten.

Ved oplysninger, som de foran givne, vil der altid være lokale forhold, der må tages i betragtning ved bedømmelsen af dem. I så henseende skal jeg kun bemærke, at cellerfangerne i Danmark for en stor del er yngre og første gang med strafarbejde straffede personer, ligesom den høje procent for fællesfanger må henføres til, at disse væsentligt ere recidivister.

For Norges vedkommende findes tilbagefaldet i den nævnte beretning kun oplyst for det anførte års løsladte; men, som man ser, viser fællesskabets anvendelse dér et tilnærmelsesvis ligeså godt resultat som cellen i Danmark. Altså de her fremstillede oplysninger give for så vidt intet resultat til en bedømmelse af de to straffesystemers betydning for kvindefanger.

Et andet forhold, som må spille en rolle ved betragtninger over kvindefangers behandling, er spørgsmålet om sygdom og død i strafanstalterne.

I så henseende viser den nævnte beretning for Danmark, at den daglige sygeprocent for kvindefanger i celle var 3,11 og i fællesskab 6,60, for begge under ét 4,69, medens den for mandsfanger var 2,03. Altså en højere sygeprocent for kvindefangerne i almindelighed, men også for cellefangerne i forhold til mandsfangerne. Det samme forhold fremtræder i Norge efter den før nævnte beretning, idet sygeprocenten for kvindefanger er 7,00 og for mandsfanger 5,23. For Sveriges vedkommende er efter dette lands officielle beretning for 1892 den daglige sygeprocent i Göteborgs kvindefængsel 1,11, i Norrköping 6,02, medens den for mænd falder imellem 2,15 og 4,41. Efter den officielle beretning for Finland for året 1892 er sygeprocenten af samtlige kvindefanger 32,20, af mandsfanger 19,49. Altså gennemgående er sygeprocenten i de nordiske lande højere for kvindefanger end for mandsfanger. Når den i Danmark for cellefanger og i Sverige (Göteborg) fremtræder med forholdsvis lave tal, ligger det i, at de omhandlede fanger ere fortrinsvis yngre folk.

Hvad dødsprocenten angår, er den efter de alt foran nævnte beretninger i Danmark for kvindefanger i celle 0, i fællesskab 1,64, i almindelighed 0,69 mod 0,8 for mandsfanger; i Norge for kvindefanger 0,78, for mandsfanger 0,61; i Sverige fra 0 (i Göteborg) til 3,61 for kvindefanger; for mandsfanger 0,51 til 1,85 (i Malmø 4,76); i Finland er den henholdsvis 1,25 og 1,82.

I forbindelse med de anførte oplysninger må fremhæves, at i Sverige anvendes fællesskab på kvindefangerne, i Finland delvis celle og fællesskab. Selv om der derfor af tallene foran, særligt for Danmark, muligt kan synes at være anledning til at foretrække cellens anvendelse på kvindefanger fremfor fællesskabet, må den i øjeblikket dog kun blive en mulighed, indtil fyldigere oplysninger fremkomme. På den anden side synes tallene at berettige til den slutning, at cellens anvendelse på kvindefanger ikke indeholder nogen fare for helbred eller moralitet, et resultat,

hvortil også Dr. Nücke kommer i sin bog: Verbrechen und Wahnsinn beim Weibe. 1894.

Det pålideligste resultat, som de foranstående tal give, er, at sygeligheden hos kvindefangerne er højere end hos mandsfangerne, hvilket derimod ikke gælder om mortaliteten. Hovedårsagen til denne større sygelighed kan næppe søges i kvindens seksuelle tilstand alene; men den fortjener i hvert tilfælde stor opmærksomhed fra fængselsbestyrelsens side. I Danmark har man således også igennem flere år ved fængselslægen ladet disse forhold undersøge, og som resultat heraf fremkom 1 april 1890 et nyt spise-reglement.

En anden følge af denne lægeundersøgelse var for kvindefangernes vedkommende indførelsen af forskellige gymnastiske øvelser, som siden den tid anvendes efter lægens anordning særlig på unge og anæmiske fanger i flere tilfælde og med tilfredsstillende resultater.

Med hensyn til kvindefangernes arbejde må dette, som naturligt er, fortrinsvis, og så vidt gørligt, bestå i udførelsen af almindelige kvindesysler, som i det daglige liv, ved siden af spinden og væven, syning og strikning og enkelte andre lettere arbejder af mere fabrikmæssig karakter. I Norge er den daglige arbejdstid for kvindefangerne en halv time kortere end for mandsfangerne. I Danmark finder en slig afkortning ikke sted.

Endnu skal for disciplinens vedkommende anføres, at i Danmark, Norge og Sverige anvendes ikke prygl som disciplinærstraf på kvindefangerne i strafanstalterne, derimod i Finland benyttes den endnu i enkelte tilfælde.

Af det anførte vil det fremgå, at selv om der ikke i øjeblikket foreligger fyldestgørende oplysninger, som kan begrunde nødvendigheden af et særligt straffesystem for kvindefanger, så er der dog flere momenter, som foran

nævnt, i disses behandling, som kan gøre fordring på særlige bestemmelser for kvindefangernes vedkommende. Resultatet af kongressens behandling af nærværende æmne burde formentlig nærmest være det at henlede opmærksomheden på de punkter, som måtte have betydning i så henseende, for at fyldestgørende oplysninger senere kunde komme til at foreligge for disses vedkommende.

Fr. Stuckenberg.

Københavns stadsfængsel.

I nærværende tidsskrift for 1889, side 193, er Københavns arrestvæsen omtalt, og særligt er der givet en udsigt over gangen i forhandlingerne om dettes bygningsforhold og en skildring af den første del af den i 1887 af magistrat og borgerrepræsentation truffne afgørelse af spørgsmålet, nemlig den da færdige del af arresthuset på Nytorv.

Den næste del var opførelsen af et nyt fængsel ved Vester Fælledvej! Dette var, som bifaldet af justitsministeriet i november 1887, besluttet opført med c. 300 celler til mandfanger og mandlige tvangsarbejdere. I den anledning forelagde magistraten for borgerrepræsentationen i en skrivelse af 6 maj 1890 stadsarkitektens og stadsingeniørens forslag med tegninger til stadsfængslet på Vester Fælledvej. Efter disse forslag vilde der blive plads i fængslet til henved 300 arrestanter og c. 60 tvangsarbejdsfanger. Det antal fanger, fængslet vilde komme til at rumme, vilde således blive en del større end oprindelig påtænkt, hvilket var gjort af hensyn til det for stadens vedkommende voxende antal arrestanter. Til endelig at indstille de nævnte forslag og det til sammes udførelse påregnede beløb til vedtagelse nedsattes 19 maj s. å. et udvalg. Dette afgav 14 januar 1891 sin betænkning, hvorefter forslagene i hovedtrækkene foresloges vedtagne.

Justitsministeriet bifaldt 5 marts s. å. de fremlagte

planer til fængslets opførelse, og i henhold til de trufne afgørelser valgtes 23 marts et fællesudvalg til i forening med overinspektøren for fængselsvæsenet at træffe den endelige overenskomst om enkelte punkter planen vedrørende. Under 23 oktober afgav dette fællesudvalg sin betænkning, som magistraten i alt væsentligt tiltrådte, og således vedtog borgerrepræsentationen 9 november 1891 fængslets opførelse på den dertil bestemte plads ved Vester Fælledvej for en sum af 1,350000 kroner. Det store bygningskompleks, hvis jordareal er 7 tdr. land, nærmer sig nu stærkt sin fuldendelse og vil blive taget i brug i forsommeren.

Som stadsfængsel er dets bestemmelse dels at anvendes til varetægtsfanger, anholdte og sigtede for en eller anden lovovertrædelse, dels til afsoningen af idømte mindre frihedsstraffe, nemlig fængsel af forskellig slags. Om disse fængsler skrev David i 1843*), altså da den store fængselsreform indlededes her i landet: »Disse (varetægtsfængslernes) bestemmelse er at tjene til opbevaringssted for dem, der ere anklagede for forbrydelser, indtil den mod dem indledede retslige undersøgelse er tilendebragt, og deres frifindelse eller dømfældelse endelig har fundet sted. Varetægtsfængslernes formål er at sikre staten den for en begået forseelse eller forbrydelse mistænkte og anklagedes tilstedeblivelse, således at mistankens og anklagelsens grund eller ugrund kan blive afgjort, og sandhedens udfindelse fremgår. Der kan altså her ikke være tale om at påføre den arresterede noget andet onde end det, der er nødvendigt forbundet med den frihedsberøvelse, der på grund af den mod ham rejste anklage i retssikkerhedens interesse er bleven til en nødvendighed. At straffe eller at forbedre må ganske ligge udenfor disse anstalters egenlige formål; thi sålænge ingen strafskyld er bevist, har staten hverken ret eller opfordring til det ene eller det andet. Derimod har staten åbenbart

MS.
1772. 2. k. v. 10.
overbevies af staten
tilstedeblivelse
indtil den afsluttes

*) Nyt Statsøkonomisk Archiv. Første bind, side 27.

ret til at indrette varetægtsfængslingen således, at opdagelsen af forbrydelsen og erkendelsen af anklagens sandhed derved ikke modarbejdes, ligesom staten også har den pligt, såvel mod sig selv som mod den anklagede, at sørge for, at denne ikke under varetægtsfængslingen bliver demoraliseret eller ved samliv og omgang med individer, som kunne virke skadeligen på ham, udsættes for forførelse eller noget andet moralsk onde, og at den arresterede, som vil arbejde for at fortjene noget for sig og sine, ikke savner lejlighed dertil« . . .

»Man vil af disse få betragtninger let føres til den slutning, at et varetægtsfængsel, for at opnå sin hensigt, bør være således indrettet, at de anklagede, med behørigt hensyn til sundheden, deri kan være sikkert opbevarede og afsondrede fra hinanden, for at den uskyldigt mistænkte ikke skal lide ved at være sammen med den, der virkelig har begået en forbrydelse, og den mindre demoraliserede ikke blive forført af den mere demoraliserede, og for at ikke ny hindringer for sandhedens udfindelse skal blive bevirket ved fangeries samkvem og omgang indbyrdes, samt at der i arresterne må kunne tilbydes dem lejlighed til beskæftigelse og til fortjeneste både for at modarbejde afsondringens kedsommelighed og for at vedligeholde arbejdslysten og arbejdskraften, der stå i en så nøje forbindelse med individets hele moralske beskaffenhed. Men en hertil svarende indretning af varetægtsfængslerne, så at enhver anklaget, indtil han er frikendt eller domfældt, hensættes i en lys og luftig celle, hvor lejlighed til arbejde måtte kunne tilbydes ham, og bevægelse i fri luft uden at gøre afsondringen afbræk, kunne forskaffes ham, vilde ikke blot være overensstemmende med retfærdigheden og det den muligt brødefri skyldige hensyn, samt med varetægtsfængslingens hensigt, når man betragter denne i og for sig.«

Det er i overensstemmelse med tanken i disse udtalelser af David og for selve indretningens vedkommende i overensstemmelse med forskrifterne i resolution 22 decbr. 1841,

at det ny stadsfængsel er opført, og dermed er København endelig mere end 50 år efter, at den store fængselsreform i Danmark besluttedes, som navnlig lagde vægten på cellens anvendelse på arrestanter, et princip, som er anerkendt over hele verden, nået til at kunne opfylde denne reformens grundfordring.

Grunden, hvorpå bygningskomplekset er opført, ligger højt, ikke fjærnt fra stranden, og meget frit. Men dens uregelmæssige firkantede form, og dens beliggenhed i forhold til den tilstødende vej, gør, at det har været meget vanskeligt at få dens bygninger til at tage sig ud. Dertil bidrager også, at adgangen til fængslet ikke har kunnet føres lige på bygningerne, idet de ligge skævt for selve Vester Fælledvej.

Fra denne fører kørevejen op til en typisk portbygning, hvori portneren har bolig. Strax indenfor porten møder øjet til venstre på grunden den store panoptiske cellebygning, som er bestemt for mandsfanger. Den har lidt over 300 celler i fire etager. Cellerne ere luftige og lyse, 6 al. lange, $3\frac{1}{2}$ al. brede og $4\frac{1}{2}$ al. høje, med et stort vindu, hvis ene halvdel kan åbnes (Krohms model); endvidere findes i cellen en jernseng, til at klappe op om dagen, et bord med bæk i et, og en hylde til utensilier, samt en vadskekumme med vandtryk; i udsugningen, som findes i ydermuren, er plads til en kammerpotte. Opvarmningen foregår ved varm luft. Det hele apparat til opvarmningen og frisk lufts tilførsel ligger under gulvet over hele fløjens stueetage. — Gulvene i fløjen som i cellerne ere de såkaldte terrassogulve. I begge enderne af fløjen findes i hver etage klosetter og udskylningsapparater. Midt på den venstre side af den lange cellefløj findes en mindre udbygning, som antyder tilslutningen af en eventuel cellefløj lodret på den nu opførte, altså en eventuel udvidelse af fængslet.

Midt på den højre side af cellefløjen findes en mindre udbygning, der fortsættes i en kirkebygning og således forener denne med cellefløjen. Det er disse sidstnævnte

bygninger, som originalt og malerisk præsentere sig for øjet, tilbage i prospektet, når man træder ind gennem fængslets indgangsport. I den mindre mellembygning findes den portåbning, som fører til anstaltens bagved liggende areal, og i denne mellembygning foregår fangens modtagelse. Der findes receptionsrum og bade, taleværelser, værelser til præst og læge, og i kirkebygningen under kirken er der plads til de forskellige kontorer, inventarierum m. fl. Kirken selv har samme indretning som i alle cellefængsler, prækestolen i den ene ende, ligefor den sæder for fangerne, anbragte i terrasseform, med aflukke til hver fange; bagved disse er orgelet.

For hver ende af den store cellefløj ligge 25 koncentriske gårde til fangernes luftning.

Paralel med cellefløjen ligger tilhøjre for indgangen til fængslet vadskeribygningen med alt dertil hørende. Det er et med alle nutidens tekniske indretninger forsynet vadskeri, der i enhver henseende gør et godt indtryk. Uden forbindelse med dette følger i samme parallelle linie, på den anden side af den foran omtalte mellembygning, køkkenindretningen, hvorfra maden føres over i den tætved liggende mellembygning for derfra at føres ved elevatorer op i fløjens forskellige etager og der uddeles.

Endelig findes for enden af økonomibygningen, fremdeles parallel med den lange cellefløj, sygehuset med 35 sygeceller i to etager.

Den store grund har desuden plads til en større cellebygning for kvindefanger, og denne vil formodenlig ikke lade mange år vente på sig. Nu er det først bestemmelsen at ombygge den gamle til mandsfanger hidtil benyttede fængselsbygning ved rådhuset, og dennes ombygning vil rimeligvis begynde strax, så snart fængslet på Vester Fælledvej kan tages i brug.

Omkring hele fængslet går en 7 alen høj ringmur. Udenfor denne findes opført bolig til inspektøren for stadens

fængsler, boliger til nogle få funktionærer og vognremise og stalddrum.

Således ser fængselsbygningen ud, og det kan ikke negtes, at dens bygmester, stadsarkitekten, professor L. Fenger, har for det ydres vedkommende frembragt et bygningskomplex, som har et originalt præg, og den store cellebygning med sit mægtige vindu i gavlen mod vejen ligesom med de små cellevinduer på siderne lader en ikke i tvivl om, hvad bygningens bestemmelse er, hvilket i det hele fremgår af det præg, som hviler over bygningerne set under et. Men også hvad det indre angår synes benyttelsen af rummene på alle punkter at være særdeles vel overvejet og udført. Det samme gælder om de tekniske anlæg, og de ere ikke få og ubetydelige, som stadsingeniør Amt har forestået. Kommunen fortjener kun ros for denne bygning, hvor der fra de ledendes side synes at være vist megen kærlighed til sagen, og hvor enhver synes at have sat en ære i at frembringe noget kønt og tillige fuldtud anvendeligt til øjemedet.

Altså hele det ydre apparat står der snart i fuld færdig stand overensstemmende med alle nutidens fordringer til et varetagtsfængsel. Der mangler kun den vigtigste faktor, uden hvilken det bedst indrettede fængsel ikke vil opfylde sin opgave, men snart vil forfalde, manden nemlig til at sætte det i gang og lede det. Den første betingelse i så henseende er at finde en fagmand, som denne vigtige opgave kan betros til. Herom synes der såvel i magistraten som borgerrepræsentationen at være en enighed, hvoraf man forhåbenlig tør love sig et godt resultat til afgørende held for sagen. Desværre ere vi jo i Danmark endnu ikke nået til at have nogen etat for fængselsvæsenets område, og det er først igennem en sådan institution, at der skabes den nødvendige agtelse i publikum for fagdannelsen som fængselsmand. På den anden side er der ganske vist hos os gjort skridt der henimod i de allersidste år. Nu er det

således, at en mand, som har haft lejlighed til at bese et eller to fængsler i udlandet, dermed mener at have erhvervet sig berettigelse til at kalde sig fængselsmand. Den virkelige, kyndige fængselsmand kan også have interesse af at se fremmede landes fængsler; men forskellen er kun den, at han ved, hvad han skal se og lægge vægt på, medens hin, touristen, om jeg må kalde ham således, ser med nysgerrighedens interesse og ikke forstår at skille klinten fra hveden, og der findes adskillig klinte hist og her i administrationen af fængsler. At gøre et fængsel istand til præsentation for besøg, dertil hører ikke stor evne, skønt jeg også har truffet folk, som ikke engang evnede det, men som dog styrede et fængsel, der naturligvis var derefter. Vil man fordre agtelse for fagdannelsen som fængselsmand, og uden den agtelse får man aldrig skabt en etat, så må man af fagmanden ikke blot fordre praktisk erfaring på området men også teoretisk indsigt i de mange spørgsmål, som i vore dage have betydning for fængselsvæsenet, deriblandt i første række arbejdsvirksomheden. Alene det spørgsmål med alle dets forgreninger omfatter en betydelig literatur. Men, som foran sagt, der er grund til at vente, at opmærksomheden for en heldig ordning af bestyrelsen af stadens fængsler er så stor, at resultatet vil blive i overensstemmelse dermed, så at det smukt indrettede fængsel på Vester Fælledvej vil få en ordning i administrativ henseende, der vil kunne gøre det til et mønsterfængsel, hvad det i ydre henseende alt er. Københavns fængselsvæsen vil ganske vist derved få en betydning for fængsels-sagen i det hele taget, som vil nå ud over dets egne grænser.

Sluttelig skal jeg anføre grundreglerne for arrestreglementet, som de ere gængivne i resolutionen af 22 decbr. 1841: I bemældte regulativ skal det være en grundregel, at al samkvem mellem fangerne, som kunde være til skade for undersøgelsen eller befordre indbyrdes fordærvelse, omhyggelig afværges, hvorimod iøvrigt den i frdn. 5 april 1793 allernådigst forkyndte grundsætning, at der ikke på-

føres fangerne større lidelser end de, som ere nødvendige følger af deres friheds indskrænkning, nøje bør iagttages, hvoraf blandt andet flyder, at enhver fange bør have adgang til, for så vidt han dertil har midler, at forskaffe sig bedre underholdning og større bekvemmeligheder, end der på offentlig bekostning forskaffes ham, dog kun for så vidt det kan ske uden fare for misbrug og uorden.

Så bør der også sørges for, at der skaffes fangerne lejlighed til læsning af religiøse og andre nyttige bøger, som til sysselsættelse med håndarbejde, hvis udbytte tilfalder ham selv . . .

Senere udtaler resolutionen, at det skal tages under overvejelse, om det ikke måtte være gavnligt, at der indsættes komiteer, som skal have et vågent øje med regulativets overholdelse, navnlig til yderligere betryggelse for arrestanternes forsvarlige behandling. *)

Sådanne komiteer ere ikke senere dannede, vistnok fordi man dengang ikke fandt tiden passende dertil; men spørgsmålet bør dog derfor ikke lades ude af betragtning. Det vilde i hvert tilfælde, når slige komiteer indførtes ved arresthusene, bidrage til, at opmærksomheden såvel for sagen i sin helhed som for de enkelte anholdte, som kunde fortjene en støtte, blev større, og således til at fremme fængselselskabernes virksomhed ved siden af den tilsynsopgave, som resolutionen anviser dem.

Fr. Stuckenberg.

*) Udhævet af forfatteren.

Anthropometriske signalementer.

Erkendelsen af det utilfredsstillende ved de hos os hidtil anvendte forbryder-signalementer gør sig mere og mere gældende. Således har nu kgl. fuldmægtig And. Færden, der med stipendium af det norske universitet har opholdt sig 1 år i udlandet væsenlig for at studere strafferet, i sin til det akademiske kollegium under 10 januar 1895 indgivne rejseberetning udtalt sig bl. a. om ønskeligheden af, at man hos os, i stedet for det signalements-system, som nu anvendes, kunde få indført et fuldstændigere signalements- og klassifikationssystem. Med hrr. Færdens tilladelse tager jeg mig den frihed af hans ovennævnte indberetning at hidsætte følgende, som jeg tror, det kunde interessere tidsskriftets læsere at blive bekendt med:

*Sammen med de øvrige udenlandske (ikke franske) deltagere i den internationale kriminalistkongres i Paris i juni måned 1893 havde jeg anledning til at blive bekendt med den måde, hvorpå man i Frankrig skaffede sig og klassificerede (og opbevarede) forbrydersignalementer. Jeg havde haft anledning til at overvære et iøvrigt ikke særdeles meget påagtet foredrag af en dansk doktor Hansen under sidste nordiske juristmøde, så jeg på forhånd kendte det af Bertillon i Paris anvendte målings- og klassifikationssystem. Men det var noget ganske andet at se denne selv

demonstrere det og på et par fanger, som opgav falsk navn og fødested m. v., vise, hvorledes han trods dette i nogle minutter kunde finde sin mand, og, når det kom til stykket, i ham opdage en gammel bekendt af politiet. Den sidste tids foreteelser synes at fremkalde det spørgsmål, om man ikke burde gøre noget mere for at skaffe sig rede på de forbrydere, man har gående på fri fod, gennem et fuldstændigere signalements- og klassifikationssystem. Hvor gennemsigtige end vore forhold er, indtræffer det sikkerlig alt for ofte, at man ikke kan konstatere recidivisters identitet, noget, som ikke blot har betydning for at kunne ilægge dem gentagelsesstraffen, men også for spørgsmålet om tilregnelighed m. v.«

Herr. Færden ønskede derhos specielt fremhævet, at det over for nutidens stærkt individualiserende fangebehandling spiller en stor rolle, at man kender sin fanges tidligere historie tilbunds og ikke her ledes vild, og må jeg heri give ham min fulde tilslutning.

Christiania i febr. 1895

A. D.

Dödsstraff på Sachalin.

Meddelande af en läkare i mars-häftet detta år af ryska tidskriften »Tjuremnij Vestnik«. (Penitentiära budbäraren).

Den 18 april 1893 erhöj jag af ön Sachalins administrator en sekret befallning att närvara vid verkställandet af dödsstraffet å trenne mördare. Exekutionen skulle försiggå följande dag kl. 4 på morgonen.

Det hade knappast dagats den 19 april, då jag hörde

en ringning vid min dörr. Det var en uppsyningsman från fängelset, som kom för att hemta mig till afrättsplatsen.

De dömda voro förvarade uti hvar sitt fängrum uti det s. k. »Vojevodska» fängelset. Detta är en afdelning af Alexandroffska straffängelset, afsedt för svårare förbytare och för ransakningsfångar. På bakre sidan af den väldiga fängelsegården, nästan invid den omgivande inhägnaden, voro uppresta schavotten och galgen. — Se här beskrifning på den sistnämnda. Trenne stolpar äro djupt inslagna i jorden: på en höjd af $4 \frac{3}{4}$ arschin*) går emellan dem en 6 arschin lång tvärbalk, uti hvilken äro på $1 \frac{1}{2}$ arschins afstånd från hvarandra inskrufvade trenne jernringar, $1 \frac{1}{2}$ verschok i diameter, så att hela tvärbalken förefaller delad uti 4 delar. Ställningen eller schavotten, till hvilken leder en trappa, är 5 arschin bred och 2 arschin hög ofvan om marken. Den del, uppå hvilken de lifdömdes fötter skola hvila, medan snaran fästes, är anordnad såsom de rörliga skifvorna å ett fällbord; då stöden föras åt sidan, faller skifvan ned. Genom hvarje ring är fördt ett rep, en stark tross, inalles $\frac{1}{4}$ engelsk tum i diameter; repen slutas med öglor.

På fängelsegården träffade jag distriktschefen, fängelseföreståndaren, hans adjoint, chefen för de lokala trupperne och den officer, som vid krigsrätten utfört krigsprokuratorns (åklagarens) värf. Portarne öppnades på vid gavel, och ett kompani soldater marscherade in på fängelsegården samt intog ställning i tvenne led till höger om galgen. Straxt efter dem utfördes på gården 50 fångar, så att säga straffängelsets blomma, de svåraste bland de i fängelset förvarade grånade förbrytarene. Dessa uppställdes ett stycke från schavotten, midt framför densamma.

Distriktschefen, fängelseföreståndaren och befälhafvaren för bevakningen begåfvo sig till den barack, som inrymde häktet. Efter några minuter visade de sig åter. Efter dem

*) 1 arschin à 16 verschok = 71 centm.

gick en prest med korset i hand och bredvid honom de tre lifdömda, bleke och med blottade hufvuden. Tjenstemännen stego åt sidan, de dömda fördes fram till schavotten. Kommandoropet »skyldra gevär» hördes, och krigsprokuratorn steg fram samt uppläste generalguvernörens stadfästelse af krigsrättens dödsdom. De lifdömda kysste korset. Den långa fångdräkten aftogs, och de påkläddes ett slags svepningsskjorta med långa ärmar, hvilka knötes på ryggen, sedan armarna lagts i kors öfver bröstet. Derefter leddes de upp på schavotten, hvarefter på alla samtidigt kastades kapuschonger, öfver hvilka lades rännsnaror. Stående bakom de lifdömda undersökte bödeln ännu en gång snarornas knutar. På en gång tilldrogos derefter snarorna och undanslogos stöden under den rörliga delen af schavotten. Repens ändrar fästes omkring starka jernkrampor, inslagna i galgstolparna.

I första ögonblicket efter det stöden bortslagits beskrefvo de hängdes kroppar nästan en hel cirkel omkring repet, hvarjemte kramp inträdde i deras nedre extremiteter. Den sista märkbara ryckningen inträdde hos en af dem, 45 år gammal, inom 2 minuter, men hos de begge andre, 28 och 22 år gamla, inom 4 å 6 minuter efter snarans påläggande. Det bör tilläggas, att den äldre af de sistnämnda redan var afsvimmad, då han fördes upp på schavotten, de båda andra voro vid fullt medvetande. 22-åringen sade, då han påkläddes kapuschongen, vänd till sina olyckskamrater: »Farväl bröder! jag skulle gerna vilja lefva, men det tyckes ej tillåtas mig.» De andra yttrade endast: »Farväl bröder!«

Under exekutionen svimnade en af soldaterna i ledet. Alla tjenstemännen voro bleka, ingen fick sömn följande natt. Det hemska i ögonblicket förhöjdes än mer genom den fullständiga tystnaden; ingen yttrade ett ord.

Inom 20 minuter voro de afrättades kroppar nedtagna, lösta ur snarorna, nedlagda i svarta likkistor af trä samt afförda till kyrkogården. (Fångvårdsm:s i Finland Meddl. IV).

Några uppgifter angående deportationen till Sibirien.

»Det döda huset«, såsom den ryske romanförfattaren Dostojewskij kallat Sibirien, lär enligt en påtänkt plan upphöra att tjena såsom deportationsland för dömda fångar i Ryssland. Förslaget har väl närmast föranledts af de sociala och ekonomiska förändringar, som den stora Sibiriska jernvägen kommer att medföra, samt i följd af den utsigt till en löftesrik framtid, som med nämnda banas byggande öppnas för landet. Då Sibirien sålunda skall blifva ett fält för mensklig odling i bättre mening, eger en blick på Sibliens historia såsom förvisningsland ett särskildt intresse. Material till denna historia föreligger sedan några år samladt af den nyligen aflidne forskaren og skriftställaren NIKOLAI JADRIKSEV i en broschyr, utgifven på ryska i S:t Petersburg. — Ur denna meddelas här följande uppgifter.

Från år 1807 till 1881 gingo i förvisning till Sibirien inalles 624000 personer, af hvilka dock 100000 frivilligt följde de fångne. Utvisningen har vuxit konstant under årens lopp; medan t. ex. under femårsperioden 1807—1811 antalet deporterade utgjorda 10175, uppgick detsamma under femårsperioden 1857—1861 till 36831; och under åren 1877—1881 till 86336. —

Af de 210000 personer, som under de tretton åren

1867—1879 deporterades till Sibirien hade icke mindre än 51,8 pct. dömts till deportation på »administrativ» väg, d. v. s. på regeringens eller guvernementsstyrelsens förfogande utan föregående dom. — Af de återstående 48,2 pct. hade 13,3 pct. dömts till tvångsarbete, 20,1 pct. till isolering inom vissa områden, 12,4 pct. till tvångskolonisation och 2,4 pct. till förvisning på lifstid.

Antalet af dem, hvilka frivilligt följt de förvista, har också konstant vuxit; under tioårsperioden 1823—1834 utgjorde siffran 4 pct., men under åren 1870—1879 33 pct., till öfvervägande del kvinnor. —

Färden går från Moskwä öfver Nischnij, Kazanj, Perm, Jekaterineburg till Tjumen, Tomsk, Atschinsk och Irkutsk. Fängelserna måste ofta herbergera flerdubbla antalet mot hvad de väl kunde inrymma, och derigenom förklaras den stora dödligheten. Ensamt under åren 1869—1875 omkom i Tjumens fängelser en femtedel af fångarne, och enahanda var förhållandet i Tomsk. Åren 1880—1881 insjuknade under transporten 69,6 pct. af de deporterade, och dödligheten under vägen uppgick till nära tiondedelen. —

Största delen af de deporterade kommer ej längre än till vestra Sibirien; största siffran har guvernementet Tobolsk med 40 pct., dernäst Irkutsk 22 pct. Jenisseisk 20 pct. och Tomsk 14 pct.; deremot Transbaikalien endast 2 pct. och Jakutsk 1 pct.

Äfven om de förvisades ekonomiska läge lemnar broschyren upplysningar. Sålunda erfares exempelvis, att af 34293 deporterade, hvilka år 1876 måste dväljas i guvernementet Tobolsk, voro 9689 sysslösa, 11681 fingo eller måste idka åkerbruk, och de öfriga voro handtverkare.

Enär det är jämförelsevis ondt om yngre deporterade kvinnor, är svårigheten att bilda familj mycket stor. I allmänhet lefver blott en tredjedel i familjeförhållanden. —

Slutligen beröres äfven moraliteten; år 1873 funnos i Jenisseis 44,4 pct. mördare, 23,3 pct. tjufvar, 15,6 pct. våldsvärkare, 5,9 pct. falskmyntare o. s. v. — Af desse voro

23,5 pct. bönder, 15,5 pct. köpmän och borgare, 3,3 pct. soldater, 1,2 pct. adelsmän. —

Slutresultatet af herr Jadrintsevs statistiska undersökningar är, att det nuvarande förvisningssystemet ur rent ekonomisk synpunkt är alldeles förkastligt för kolonisationsriskt syfte. (Fångvårdsms i Finland Meddel. IV.)

Sveriges fångvård år 1893.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1893 framgår, att antalet straffanstalter i riket under nämnda år utgjorde 61. Af dessa voro 47 enrumsfängelser (med sammanlagdt 2604 ljusa och 98 mörka celler), 4 centralfängelser för män, 3 centralfängelser för kvinnor, 6 centrala arbetsanstalter för män och en central arbetsanstalt för kvinnor.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3477 och vid dess slut 3292; tillkomne under året voro 20180 och afgångne 20365. Af de vid årets kvarvarande voro 237, häktade för brott eller förseelser, 1792 voro straffarbetsfångar, 153 dömda till urbota fängelsestraff, 263 till fängelsestraff i saknad af tillgång till böter, 46 häktade för lösdrifveri och 801 hållne till tvångsarbete.

Bland straffarbetsfångarne voro vid årets slut kvarvarande 206 listidsfångar, och af de återstående voro 874 dömda öfver två år och 712 till två år och derunder. De senaste tio åren (1884—93) förete en ej obetydlig minskning af straffarbetsfångarnes antal. Vid 1884 års slut funnos sålunda 2403 fångar af nämnda slag i rikets fängelser förvarade, hvadan antalet minskats med 611, deraf med 128 på listiden och 483 på viss tid dömda.

Procenten af återfall i förhållande till antalet ny-

komne straffarbetsfångar utgjorde för berättelseåret 30,6 samt för tioårsperioden 1884—93 29,9 pct. Särskildt af dem, som undergått straffarbete för stöld, återfölla år 1893 34,9 pct. män och 30,5 pct. kvinnor samt under nyssnämnda tioårsperiod i genomsnitt 37,7 pct. män och 33,3 pct. qv.

Af de under året nykomne voro 1518 dömda till straffarbete från 2 månader till och med 2 år; dömda från 2 till och med 4 år voro 137, från 4 till och med 10 år 68 och öfver 10 år på viss tid endast 2.

Af de vid 1893 års slut qvarvarande lifstidsfångarne, 169 män och 37 kvinnor, hade 33 män och 2 kvinnor förut hållits till straffarbete för lifstiden men blifvit benådade.

Antalet fängelsefångar utgjorde under år 1893 15690, deraf 923 undergingo urbota bestraffning och 14767 förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter. Nykomne urbota fängelsefångar voro 777 och bötesfångar 14530. Den förstnämnda kategorien företer sedan år 1884 en ökning af 76 och den sistnämnda af 3444.

För sysslöst kringstrykande och bettlande häktades under året 1944 personer, hvaraf 757 komma på Stockholms stad och 1187 på rikets öfriga delar.

Antalet tvångsarbetsfångar uppgick vid 1893 års slut till 801. Under året nykomne voro 992, hvaraf 981 voro dömda enligt lösdrifverilagen, 18 enligt fattigvårdsförordningen och 4 frivillige.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folk-mängden i riket kom år 1884 1 på 2883 inv. och år 1893 1 på 2870 inv. Beträffande nykomne tvångsarbetsfångar var samma förhållande år 1884 1 på 4626 inv. och år 1893 1 på 4917 inv.

Af de under året nykomne straffarbetsfångarne voro 18 ådömda förlust af medborgerligt förtroende för alltid och 1209 på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året å fängelserna intagne personer blifvit dömda till straffarbete, märkas 1178 fall af stöld, 98 af mened och förfalskningsbrott, 57 af barnamord, 25 af dråp, 26 af mordbrand

och annan skadegörelse å egendom och 10 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff i straffanstalt insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (272 fall), brott mot offentlig myndighet (98) och snatteri (94). Af yngre ålder än tjugu år voro vid årets slut kvarvarande 111 straffarbetsfångar och 23 tvångsarbetsfångar.

Beträffande ordningen och disciplinen vid straffanstalterna uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålagts fångpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna, till 132, af hvilka 35 bestodo uti inneslutning i mörk cell, 90 uti mistning af sängkläder eller annan förmån, 4 i förknappning af kost, 1 i beläggning med fängsel och 2 i varning. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för vildsinthet och oljud (14), för hotelser och sturskhet mot bevakning (9), för okynne och missvård af fängelsens tillhörigheter (44) samt för olofligt meddelande med medfånge (44). De straffades antal utgjorde 8,7 pct. af det i dessa fängelser förvarade medeltalet fångar. Under året begingos vid förenämnda fängelser 3 sjelfmord, alla medels hängning eller strypning, hvarförutom 4 försök till sjelfmord föröfvades.

Vid straffängelserna för män ålades fångpersonalen 113 bestraffningar, hvaraf 10 bestodo uti ljus cell med arbete, 12 uti ljus cell dels med dels utan arbete, 46 uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder, 6 i mörk cell i förening med ljus cell, 15 i mörk cell och 3 i prygel. De vanligaste anledningarne till bestraffning voro förseelser mot bevakning (11), trots, olydnad m. m. (31), oskickligt uppförande och olydnad (16), kif och slagsmål med medfånge (9) samt lättja (11). Procenten af antalet straffade i förhållande till medeltalet fångar utgjorde 9,3. Vid ett af dessa fängelser tog en straffånge sig af daga genom hängning, och ett försök till sjelfmord föröfvades.

Vid straffängelserna för kvinnor undergingo 20 personer, eller 11,1 pct. af medeltalet fångar sammanlagdt 26 bestraffningar bestående uti mörk cell (2), mörk cell i förening

med ljus cell (4), ljus cell utan arbete (11), ljus cell med mistning af sänkläder (8) samt latkost (1). De fleste bestraffningarne voro ålagde för oskickligt uppförande och olydnad (16).

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män utgjorde 61 eller 8,9 pct. af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (i 7 fall), mörk cell med eller utan afbrott af ljus cell (8), ljus cell utan arbete (15) samt ljus cell med mistning af sänkläder (22). Förseelserna voro bland andra uppstudsighet m. m. mot bevakning (19), trots och vildsint uppförande (12), lätja och fusk i arbete (5), olydnad och oskickligt uppförande (6) samt vägran att förrätta ålagdt arbete (7). Sjelfmord eller försök dertill egde ej rum vid någon af dessa anstalter.

Vid arbetsanstalten för kvinnor (å Norrmalm i Stockholm) fingo under året 53 personer eller 46,9 pct. af medeltalet fångar vidkännas 82 bestraffningar.

Vid de centrala straff- och arbetsanstalterna utgjordes under år 1893 sammanlagt 493514 dagverken, deraf med inkomst 344813 och utan inkomst 148701. Hindrade voro 134465 dagverken. De manliga fångarne sysselsattes förnämligast med väfnad, stenhuggeri, skrädderi, skomakeri, snickeri, korgmakeri, smide och borstbinderi; de qvinliga med väfnad, sömnad; strumpstickning och tvätt.

Vid läns- och kronohäktena utgjordes under berättelseåret tillsammans 351616 dagsverken; icke utgjorda dagsverken uppgingo till 149093. De flesta af utgjorda dagsverken kommo på förfärdigande af tändstickslådor, skrädderi, och sömnadsarbeten, fjäder- och dunspritning, rensning af säd, bönor m. m., strumpstickning, borstbinderi, drefredning samt tillverkning af papperspåsar.

Beträffande religions- och skolundervisningen vid rikets fängelser ingingo under år 1893 meddelande om, att en till fängvårdsanstalt ankommen fånge saknat all kunskap i kristendom och innanläsning. Kristendoms-kunskapen hos de vid årets slut qvarvarande var god hos 14,4

pet., försvarlig hos 68,6 pet., ringa hos 16,8 pet. och saknades alldeles hos 0,2 pet.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 74,19 pet. manliga och 5,5 pet. qvinliga straffarbetsfångar samt 81,1 pet. manliga och 20 pet. qvinliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på dryckenskap.

Under året erhöles 1048 från fångvårdsanstalterna frigifna personer understöd af fångvårdsföreningar, fängelseförvaltningen eller enskilde och kommuner.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fångvårdsanstalter utgjorde vid 1893 års utgång 333969 kronor 81 öre. Af dessa medel utgick till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för dag för hvar och en gosse till ett antal af högst 175. Antalet underhållsdagar för desse barn uppgick till 63,670.

Beträffande helsovården vid rikets fängelser visar år 1893, en sjukprocent af 4,02 mot 3,52 under tioårsperioden 1884—93. Med undantag af influensan förekommo epidemiska sjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 49 individer (1892:43). Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal var 1,13. År 1892 uppgick den till 1,19 och under tioårsperioden 1884—93 till 1,20. Dödsorsakerna voro i de flesta fall bröstsjukdomar.

Fångvårdens utgifter belöpte sig år 1893 till 1,754,468 kronor 12 öre, hvilken summa understiger den för föregående år med 74156 kronor 62 öre. Arbetsinkomsten uppgick år 1893 till 105929 kronor 73 öre (mot 121094 kronor 50 öre år 1892) eller till 31 öre (1892: 30 öre) för dagverke. Dagportionen kostade i medeltal 29,36 öre (mot 32,84 öre under år 1892).

Sverige: redogörelse af centralföreningen
till stöd för frigifne för åren 1884—1893.

Med år 1893 fullbordar föreningen sitt femtonde arbetsår och utsänder nu för sjunde gången sin årsredogörelse.

Af det statistiska sammandraget framgår, att antalet understödstagare under tioårsperioden 1884—1893 utgjorde 628, hvaraf 460 män och 168 kvinnor. Af de understödde voro 45 (40 m., 5 q.) under 20 år, 473 (343 m., 130 q.) mellan 20 och 40 år samt 110 (77 m., 33 q.) öfver 40 år. 4 hade senast undergått straff för brott mot offentlig myndighet, 29 för mord eller dråp, 17 för misshandel, 6 för eldskada, 134 för 1:sta resan, 62 för 2:dra resan, 45 för 3:dje resan, 38 för 4:de resan stöld eller derutöfver, 10 för rån, 6 för mened, 48 för förfalskning eller bedrägeri, 9 för snatteri, 5 för annat brott och 215 för lösdrifveri.

Beträffande den form, i hvilken understödet meddelades, erhöilo under tioårperioden 148 personer (67 m., 81 q.) vård, hyresbidrag eller arbetstillfälle, 275 (226 m., 49 q.) beklädnad, verktyg eller förlag till arbete samt 205 (167 m., 38 q.) understöd att på annan ort söka sin utkomst. Understödens sammanlagda belopp utgjorde 52714 kr. 82 öre, hvaraf för år 1893 5102 kr. 25 öre. Af understödstagarne återföillo under samma tioårsperiod 31,4 pct. män och 9,3 pct. kvinnor. Särskildt bland dem, som erhöilo bidrag för

att på främmande ort söka sin utkomst, återfölla 21 pct. män och inga kvinnor.

Utom till de personer, för hvilka i det föregående redovisats, lemnade Centralföreningen under åren 1886—1893 genom vederbörande fängelsepredikanter och direktörer smärre understöd till beklädnad, hyreshjelp eller uppehälle åt sammanlagdt 1306 män och 575 kvinnor.

Till förenämnda redogörelse är fogad en öfversigt af fängvårdsföreningarne i länen och deras verksamhet år 1893, hvaraf inhämtas, att antalet sådana föreningar utgjorde vid nyssnämnda års slut 23. Antalet nyupptagne skyddslingar under året var 130 (90 m., 40 q.) Af dessa voro under 20 år 26 (22 m., 4 q.) mellan 20 och 40 år 107 (61 m., 36 q.) och öfver 40 år 11 (alla män). Senast straffade för mord, dråp eller misshandel voro 13 (4 m., 9 q.), för stöld 81 (59 m., 22 q.), för förfalskning eller bedrägeri 13 (10 m., 3 q.), för annat brott 3 (alla män) samt för lösdrifveri 20 (14 m., 6 q.). Närmaste orsaken till brottslighet var dryckenskap i 45 fall (44 m., 1 q.), dåligt sällskap i 10 (7 m., 3 q.), lättsinne, arbetslöshet eller annan orsak 73 (38 m., 35 q.). Understödet utdelades i form af vård, tjänst eller arbetstillfälle till 91 personer (55 m., 36 q.) samt i form af beklädnad, arbetsverktyg eller förlag till arbete till 14 (11 m., 3 q.), hvarförutom 25 personer (22 m., 3 q.) erhöilo bidrag för att på annan ort söka sin utkomst. Beträffande dessa skyddslingars förhållande hade 61 (34 m., 27 q.) uppfört sig väl, 20 (17 m., 3 q.) försvarligt och 40 (22 m., 8 q.) dåligt. Antalet samtliga skyddslingar, räknadt från de respektive föreningarnas stiftelse, utgjorde 2102 (1436 m., 666 q.). De utdelade understöden belöpte sig till sammanlagdt 4732 kr. 49 öre.

Københavns politi

i 1893.

Beretningen om Københavns Politi i 1893 bringer følgende oplysninger:

Antallet af selvmord, såvel fuldbyrdede som forsøgte, udgjorde 192, henholdsvis 120 og 72. Udførte af mænd henholdsvis 99 og 21, af kvinder 44 og 28. Fremgangsmåden har for 97 tilfælde været hængning, ved 36 drukning, iøvrigt våben og gift m. fl. Som årsag anføres drik og anden udsvævelse i 44 tilfælde, sindsforvirring i 32 tilfælde, nød og næringssorger i 33, kærestesorg i 26.

Løsørepanternes antal var 1,526133, og de derpå givne lån udgjorde 4,335522 kroner, hvilke tal i begge henseender ere lavere end de to foregående år.

Anholdte blev i alt 15986, 14150 mænd og 1836 kvinder. Af det samlede tal løslodes uden videre foranstaltning 10968 eller noget over $\frac{3}{5}$.

For drukkenskab anholdtes 6262, 5951 mænd og 311 kvinder.

For forbrydelser og forseelser anholdtes 2659, 1982 mænd og 677 kvinder, og mod 2627 af disse indlededes påtale ved retten. For 52,2 pct. angik sigtelsen forbrydelser mod ejendomsretten, deraf 36 pct. for simpelt tyveri, 4,5 pct. for groft. Af samtlige tyverier har 73,3 pct., hvad værdien af kosterne angår, været småtyverier. Af det sam-

lede antal forbrydelser vare 88,36 pct. mod ejendomsretten, 6,31 mod sædeligheden og 2,20 mod personer.

Af børn tiltaltes ved den offentlige politiret 421, og af disse 168, 165 drenge og 3 piger, for tyveri og andre forbrydelser mod ejendomsretten. For 5 af disse børn hævedes sagen, for 117 afgjordes den med advarsel, 1 dømtes til fængsel og 34 til ris. I de ved den samlede ret behandlede sager dømtes 23 drenge til ris, 3 drenge og 1 pige til simpelt fængsel.

Antallet af de ved den offentlige politiret behandlede sager udgjorde 21103. De ved retten idømte bøder beløb sig til 157743 kr.

For forbrydelser og forseelser domfældtes 1317, deraf 16,8 til strafarbejde, 49,3 pct. til vand og brød.

Arrestanternes antal har udgjort 9620, 7821 mænd og 1799 kvinder. Af disse døde 3 mænd. Arrestanternes antal var ved årets udgang 323.

Arrestdagens antal var 110293. For personer under 18 år 8247 eller 18 dage for hver. Af samtlige arrestdage har c. 36 pct. været tilbragte i celle, for mænd 35 pct., for kvinder 42 pct. Forholdet mellem varetægts- og straf-fængsel stiller sig således: af arrestdagene er c. 14 pct. tilbragt med afsoning af fængselsstraf, 0,14 pct. med afsoning af bøder og c. 72 pct. i varetægt.

Af de i årets løb indkomne fanger vare 172 over 60 år, 350 mellem 15 og 18 og 85 under 15 år, deraf 82 drenge og 3 piger.

Fangerne have været beskæftigede dels med forskelligt håndværksarbejde til vedligeholdelse af arresthusene og deres inventar dels med værkplukning og pilning af krølhår.

Den samlede arbejdsfortjeneste udgjorde 6417,34 kr. — Da imidlertid ingen angivelse findes i beretningen om arbejdsdagens antal, er det umuligt at have nogen opfattelse af den givne beskæftigelses omfang og betydning, et moment, der spiller en rolle ved bedømmelsen af vor tids arrestvæsen og tillægges stor betydning i udlandet.

Lov 1 marts 1895 om forandring i og tillæg til lov 10 april 1874 om foranstaltninger til at modarbejde den veneriske smittes udbredelse.

1. Fruentimmer under 18 år må fremtidig ikke tage ophold i et offentligt hus. For overtrædelse heraf straffes såvel de pågældende fruentimmer som de, der tage dem til huse, efter nedenstående § 3.

2. Den ved § 6 i lov 10 april 1874 om foranstaltninger til at modarbejde den veneriske smittes udbredelse hjemlede myndighed for politiet til at kunne pålægge et under dets opsigt stillet fruentimmer at tage ophold i et offentligt hus ophæves.

3. Den politimesteren i medfør af foran nævnte lovs § 12 tilkommende straffemyndighed udvides således, at han for overtrædelser eller tilsidesættelser af de forskrifter, som indeholdes i de sammesteds omhandlede regulativer og vedtægter, skal kunne diktere de under politiets opsigt stillede fruentimmer, der søge erhverv ved utugt, eller personer, der gå dem til hånde i så henseende, eller hos hvem de ere tilluse, en straf af indtil 3 måneders tvangsarbejde eller fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

Samme straf skal kunne bringes i anvendelse på de foran nævnte fruentimmer og personer, som foranstalte eller tilstode drikkelag i deres boliger, eller som, trods politiets forbud, udskænke eller lade udskænke drikkevarer for de dem besøgende mandfolk eller for andre offentlige fruentimmer.

Literatur.

RICHARD PETERSEN: Fængselsliv, Kristiania, 1894.

Forfatteren er vel bekendt for læserne af dette tidskrift, som han i en længere årrække har støttet med flere kyndige artikler; også udenfor Norden har hans navn en god klang allerede fra Londonerkongressens dage. Han har haft den lykke, at livet har budt ham en virkelig opgave, mens han endnu stod i sin fulde manddomskraft, og han har haft 33 år til at sanke og klare sine erfaringer på fængselsvæsenets område. Det er derfor med forventninger, at man tager hans bog i hånden, og man bliver ikke skuffet. Fra dens blade træder en i møde en intelligent selvstændig personlighed med alvor og kærlighed til sin gerning og med et klart blik på dens krav i stort og i småt. Det er ikke blot en tankevækkende og oplysende bog for fagmænd, men den er tillige ved sit utvungne sprog og sine ejendommelige iagttagelser af det virkelige liv skikket til at læses af det store publikum og bl. a. vise dette, at en strafanstalt nutildags er noget andet og mere end en blot og bar indespærringsanstalt.

I store træk fortælles bodesfængslets indre historie, siden det i 1851 åbnedes og den første begyndelse skete til indførelse af cellesystemet, som i forfatteren har en varm men dog ikke blind tilhænger; navnlig er han enig i den også andre steder gjorte erfaring, at det ved hyppigere gentagelse ganske forfejler sin hensigt. Det var dog først ved forf.s bestræbelser, at systemet i Norge lidt efter lidt førtes ud over det rent elementære standpunkt til den konsekvente gennemførelse, som nu tildags er vel kendt,

med jævnsides udvikling af de nødvendige supplementer: undervisning, passende arbejde, besøg, progression, samarbejde mellem funktionærerne etc. Han er dog i modsætning til sin formand, der naivt erklærede alt at være, som det burde være, klar på, at et fængsel bliver aldrig færdigt, og man følger med usvækket interesse hans stadige virksomhed for at komme idealet nærmere, skønt de ydre forhold ofte har stillet store fordringer til hans udholdenhed.

Forf. har derhos lejlighed til at fremsætte vægtige indlæg ikke blot om fængselstekniken, men overhovedet om de fleste af nutidens brændende spørgsmål på det kriminalistiske område, og han støtter sine synsmåder med et heldigt udvalg af forbrydertyper af mere udpræget art. — Der kunde naturligvis være fristelse til at smykke nærværende anmeldelse med adskillige løsrevne blomster, hvilket dog skal undlades, da værket, som det foreligger, væsenlig i selvbiografiens form, kun ret kan opfattes og bedømmes ved at læses med personligheden som baggrund. Kun nogle ganske enkelte punkter skal derfor berøres.

Et interessant afsnit danner f. ex. beskrivelsen af fangearbejdet i bodsfængslet med de dertil knyttede bemærkninger; det er således en efterlignelsesværdig idé at kaste sig over tilvirkning af legetøj, dels fordi den kun i forsvindende grad konkurrerer med den indenlandske industri, og dels fordi den afgiver en fortræffelig beskæftigelse ved idelig at stille krav både til fantasien og den håndværksmæssige opfindsomhed. Man sammenligne dette med at stå og dreje på et hjul, selv om der kommer et eller andet nyttigt, men fjernt og upersonligt ud af det!

Af andre ejendommeligheder må nævnes forf. svandkure. Han ynder ikke korporlig straf, om end han anerkender dens uundværlighed; besprøjtning derimod anvender han — iøvrigt uden legal hjemmel — med en vis forkærlighed. Han vil have det betragtet som et blot sikkerhedsmiddel og ikke som straf. Denne betragtningsmåde holder dog ikke stik i praxis, hvor det ikke blot anvendes overfor

voldsomme personer for at dæmpe den øjeblikkelige opbrusning, men også overfor formentlige simulanter, hvor sikkerhedshensynet ikke kan påberåbes.

I det første øjemed skal intet indvendes mod dette sikkert virkningsfulde og som regel uskadelige middel, men da hellere som almindeligt styrtebad og ikke i forfatterens overflødig raffinerede og ret voldsomme former. Overfor formentlige simulanter synes det betydelig mere umuligt og unødvendigt, efter at psykiatrien er nået så vidt i at kunne systematisere sindssygdomsformerne, at de tvivlsomme tilfælde vil være særdeles sjældne; det, der udkræves, er fængselslæger med virkelig psykiatrisk uddannelse.

En ejendommelighed af ubetinget tiltalende art er derimod anvendelsen af det enkle musikalske instrument salmodikon til fangernes brug i cellen, hvoraf ikke er sporet nogen ulempe men kun gode resultater.

Forfatteren mener iøvrigt, at det »ikke bliver rigtig godt med fængselssagen, før de nordiske møder atter kommer i stand«, og han beklager derfor den nordiske penitentiærforenings tidlige og ligesom tilfældige død i 1882 ved bestyrelsens splittelse. At dødsårsagen ikke var mangel på levedygtighed men derimod på tilbørlig røgt og pleje af det spæde barn, turde fremgå af det mærkelige fænomen, at et af den afdødes vigtigste organer, nemlig nærværende tidsskrift, har kunnet fortsætte livet på egen hånd indtil dato, endog med så megen selvstændig kraft, at det alt for flere år siden — om end med et suk — har strøget moderens navn af sin titulatur.

Betydningen af en sådan forenings existens behøver ikke at påvises, og der kan næppe være tvivl om, at interessen for den sag, som den havde sat på sit program, er voxet ikke lidet i de sidste 13 år. Som positive beviser herpå kan f. ex. anføres stiftelsen af den kriminalistiske forening i Norge i 1892 med c. 100 medlemmer og afholdelse af forelæsninger over penitentiære æmner ved Københavns universitet. Det turde derfor vistnok være på tiden,

at foreningen atter kaldtes til live, om end måske under en noget anden form, og i så henseende har vist Norge — som i adskillige andre retninger — anvist den rette vej ved stiftelsen af den omtalte kriminalistiske forening, hvis virkefelt — afset fra den lokale begrænsning — efter de foreliggende prøver temmelig nøje dækker penitentiaerforeningens og navnlig også omfatter fængselsvæsen, hvis forbindelse med den theoretiske og praktiske strafferet jo stadig voxer i intimitet.

Når nu tilsvarende foreninger stiftedes i Danmark, Sverig og Finland, vilde dermed være skabt organer, som fremtidig dels kunde virke ved årlige møder i de respektive hjemlande, dels hvert andet eller tredje år foranstalte skandinaviske fællesmøder. For Danmarks vedkommende var det måske hensigtsmæssigt, om nærværende tidsskrifts redaktion opfordrede eventuelle medlemmer til at melde sig; når et passende antal var samlet, kunde derefter et konstituerende møde afholdes. Sverig og Finland fulgte da nok snart efter.

Også for påny at have peget på denne sags betydning skyldes forfatteren tak.

Stener Grundtvig.

Fångvårdsmannaföreningens i Finland Meddelanden.

I tidsskriftets årgang 1892 gav direktøren ved Åbo tugthus, WERNER HJELMMAN, oplysninger om stiftelsen af Fångvårdsmannaföreningen i Finland. Tidsskriftet har senere gentagende indeholdt meddelelser dels om denne forenings møder, dels om forskellige finske strafferetlige forhold, som vare hentede fra foreningens »meddelanden«. Af disse er nu det første bind sluttet. Foruden beretninger

om foreningens møder og forhandlinger på samme, der væsenligst ere af lokal betydning, indeholde de selvstændige arbejder om penitentiære spørgsmål og mindre oplysninger om penitentiære forhold. Redaktionen af disse »meddelanden« er hidtil besørget af ovennævnte Werner Hjelman. Det er engang tidligere udtalt her i tidsskriftet, at denne utvivlsomt er den, som særligt bærer arbejdet ved denne forenings virksomhed. Men han støttes heri lige så vist af en stor del af landets fængselsmænd med overdirektøren A. GRIPENBERG i spidsen.

For enhver, som har interesse for fængselssagen i almindelighed, kan det kun være en tilfredsstillelse at se, hvormeget den bekendte finske dygtighed og ihærdighed her har udrettet, og det må ønskes, at kræfterne fremdeles må strække til hos de mænd, på hvem arbejdet væsenligst hviler, til at føre det så vel begyndte værk videre til held for fængselssagen i deres fædreland. Finnerne ved så godt af erfaring, hvad et stærkt sammenhold har at betyde, gid dette sammenhold også må stå sin prøve i denne sag. Meddelanden, 1895, Nr. V er udkommen i januar.

St.

Hvilke bestemte handlinger må anses for at bestemme lovovertrædelsen løsgænger og hvilke tiggeri?

Indenfor hvilke grænser og med hvilke midler bør man undertrykke handlinger af den natur?

Æmne 6 i sektion I på fængselskongressen i Paris 1895.

A. Løsgænger.

Det er ikke tvivlsomt, at løsgængeriforbrydelsen foreligger, naar nogen strejfer omkring uden at være i besiddelse af de nødvendige midler til sit underhold, og han derhos (enten) ikke har arbejde (eller i al fald) ikke søger lovligt erhverv.

Dette er løsgængeriforbrydelsen i sin rene form, og den indeholder, som det vil ses, et positivt og to negative momenter.

Positivt udkræves, at vedkommende skal strejfe omkring. Den, som altså ikke kan siges at strejfe omkring, er ikke løsgænger, i al fald ikke af den her omhandlede art. Hvad der kræves til at strejfe omkring, vil altid bero på et skøn. Vedkommende må ikke have noget blivende sted og heller ikke noget fast mål, til hvilket han stræber hen; derhos må tiden for ophøret af hans gæen om være

ubestemt. Er nogen således på vandring til sit hjem, og følger han den lige og almindelige vej uden at gøre afstikere til nogen af siderne, vil han ikke kunne siges at strejfe omkring. Dette vilde heller ikke være tilfældet, selv om han går fra sted til sted og måske ovenikøbet lever af at betle, når han dog har en fast bolig, til hvilken han stadig og med korte mellemrum søger tilbage, og hvor han har tilhold, navnlig natteleje. Det vil heller ikke kunne kaldes omstrejfen, når nogen drager rundt til slægtninge eller andre, om hvem han havde skellig grund til at antage, at de vilde modtage ham og sørge for ham. Derimod bliver det omstrejfen, når det måtte stå ham klart, at han ikke vilde blive modtagen af de slægtninge eller andre, til hvem han søger hen.

De negative momenter foruden det nævnte positive ere

1. at han ikke er i besiddelse af de nødvendige midler til sit underhold, og
2. at han enten er arbejdsløs eller i al fald ikke søger lovligt erhverv.

Det må bero på et skøn i ethvert enkelt tilfælde, hvad der skal anses for nødvendige midler til en persons underhold, hvorved hensyn bliver at tage så vel til vedkommendes person som til de forskellige årstider og de forskellige egne, i hvilke han færdes. Den, der strejfer omkring og lever af, hvad han får ind ved at sælge de klæder, han fører med sig, bliver ikke løsgænger, så længe han har tilstrækkeligt mange tilbage, hvilket i mængde kan være meget forskelligt, da ét menneske trænger til flere klæder end et andet, og da årstiderne også kræve større eller mindre beklædning. Imidlertid må eftertrykket lægges på, hvad der efter omstændighederne er nødvendigt til vedkommendes underhold, og så længe han er i besiddelse heraf, vil løsgængeriforbrydelsen ikke foreligge af denne grund.

Vedkommende må derhos være arbejdsløs, d: han må ikke have ærligt og lovligt arbejde, og heller ikke søge sådant. Det arbejde, vedkommende har eller dog søger, må

være et arbejde, hvorved han på lovlig måde kan ernære sig, eller som dog giver ham udsigt til at kunne ernære sig. Et arbejde, som er og vedbliver at være ulønnet, må i her nævnte henseende sættes lige med intet arbejde, og det samme gælder, hvis det måtte stå vedkommende klart, at han ved sin iøvrigt lovlige virksomhed ikke under nogen omstændighed vilde kunne tjene tilstrækkeligt til sit underhold.

Det arbejde, som haves eller søges, må derhos være lovligt for at løsgængeriforbrydelsen skal være udelukket. Krybskytten, der drager fra sted til sted, fra skov til skov for at ernære sig ved ulovlig jagt, tyven, som ikke udfører sine tyverier på et sted, men drager landet rundt for at stjæle, plattenslageren, som hjem søger den ene by efter den anden, ville falde ind under begrebet. Den, som driver landet rundt som bissekræmmer, eller som musicerer ved dørene, sælger viser, spår i kort eller deslige, vil være løsgænger, når de af ham foretagne handlinger ere forbudte i det pågældende lands love, men han vil være fri, når de ere tilladte, og han derhos havde skellig grund til at antage, at han ved sin handel, sin musiceren o. s. v. kunde erhverve tilstrækkeligt til sit underhold, hvorved det jo også er udelukket, at de pågældende handlinger ere rene skalleskjul. — En anden sag er det, at han, selv om han begrebsmæssig gør sig skyldig i løsgænger, dog måske ikke vil ifalde straf for denne forbrydelse, fordi den anden forbrydelse, i hvilken han befindes skyldig, forudsætter en omstrejfen uden tilstrækkeligt eller lovligt arbejde.

Løsgængeriforbrydelsen eller dog en forbrydelse, som ganske må sættes i klasse med den, vil også foreligge i andre tilfælde.

I ethvert velordnet samfund må det være politiets pligt at holde et vågent øje med sådanne personer, som ikke vides at have formue, fast næringsvej eller anden fast stilling eller iøvrigt at være i besiddelse af midler til deres underhold, og at affordre dem erklæring om, hvorledes de ernære sig. Går så svaret ud på, at vedkommende ikke

har formue, eller at han ikke har arbejde, hvorved han kan ernære sig, eller at han ikke forsørges af andre, må politiet være berettiget som forpligtet til under straffetrusel og iøvrigt under iagttagelse af de af lovgivningen foreskrevne regler at give ham tilhold om at søge lovligt erhverv og derefter at godtgøre for politiet at have fundet sådant. Men på den anden side må politiet være forpligtet til, hvis vedkommende efterkommer tilholdet, men hans søgen om arbejde viser sig forgæves, selv eller gennem en anden offentlig myndighed at anvise ham et arbejde, der er således beskaffet, at han under hensyn til hans hele legemlige eller åndelige tilstand kan udføre det og derved skaffe sig sit underhold. Denne politiets anvisning må han derefter være pligtig til at følge lige såvel som de andre anvisninger, der af politiet måtte blive givne ham, og som ere nødvendige for, at politiet kan kontrollere, at han ernærer sig ærligt og vel, medens han derimod ikke vil være pligtig at følge pålæg og anvisninger, som ikke ere nødvendige til dette formåls opnåelse og som følge heraf blotte og bare indskrænkninger i den enhver efter loven tilkommende personlige frihed.

Tilsidesætter vedkommende forsætlig de ham af politiet indenfor dets myndighedsområde givne pålæg, bliver han at betragte som løsgænger.

Hvorledes iøvrigt disse pålæg skulle lyde i deres enkeltheder, og hvor langt lovgivningen måtte anse det for nødvendigt at udstrække politiets myndighed, må bero på de givne forhold, på ethvert sted og til enhver tid*). Her skal der kun gøres opmærksom på, at de positive bestemmelser i de forskellige lovgivninger må affattes således, at de givne pålæg kunne tjene som en gavnlig advarsel imod løsgængerforbrydelsen og derved på virksom måde bidrage til at forhindre villien til at begå denne forbrydelse i at manifestere sig ved handlinger.

*) I Danmark er forholdet ordnet ved lov 3 marts 1860, § 2.

Løsgængeriforbrydelsen bør undertrykkes i det omfang, i hvilket den er beskrevet ovenfor. Hvad midlerne til dens undertrykkelse angår, skal følgende bemærkes:

I de allerfleste tilfælde er det håndværkssvende eller personer, som ikke have lært enten et håndværk eller noget andet arbejde til fuldkommenhed, som ville blive antrufne i løsgængeri. — En ung fyr, der måske er misfornøjet med sin lære, eller som lige har udlært og nu længes efter at komme ud i den vide verden, muligvis for at lære noget mere, men som oftest for at nyde sin frihed, begiver sig på vandring. Han træffer snart på slet selskab — det træffes overhovedet lettere end det gode —, ældre kammerater, som allerede længe have nydt denne »frihed«, ja, som måske allerede have været i konflikt med lovene en eller flere gange. De ere lystige fyre eller synes i al fald således i den unges øjne, de byde ham brændevin eller andre berusende drikke, som let friste ham, og så er han allerede på glidebanen. Kommer han på sin vandring til en by, er der ofte intet arbejde til ham eller kammeraten eller i al fald ikke til dem begge; han vil nødigt skille sig fra den, som han er kommen i lag med, og han driver videre, lærer endnu flere af samme slags kammerater at kende og bliver lidt efter lidt vænnet af med den orden og det regelbundne liv, som han måtte føre hos sin læremester, ikke fordi han just følte lyst dertil, men fordi han var bunden til det ved lærekontrakt eller på anden måde. Han får efterhånden smag for brændevin og bliver fortrukken, han vil hellere benytte sine få skillinger til berusende drikke end til mad, renlighed og klæder, han søger derfor ikke ordenligt natteleje, men tilbringer nætterne ude omkring i udhuse, i stakke, i skove; hans klædedragt bliver opslidt, han selv bliver befængt med utøj, og i denne tilstand bliver han så grebet af politiet og anklaget for løsgængeri.

Lige overfor mangen ung mand, som første gang gør sig skyldig i løsgængeri, vilde det sikkert være nok at an-

vende formaninger, gøre ham forestillinger og give ham en advarsel, hvis der i forbindelse hermed blev sørget for, at han derefter blev anbragt ved et arbejde, hvor han kunde være under tilsyn og vejledning, holdes borte fra slet selskab og lidt efter lidt lære at sætte pris på arbejdets velsignelse. Men, hvor dette ikke formenes at være nok, må der straffes og det alvorligt strax, da erfaring har lært, at ingen klasse af forbrydere tæller så mange recidivister som netop løsgængernes (og tiggernes).

Her i Danmark straffes ifølge lov 3 marts 1860 § 1 løsgængerer med fængsel på vand og brød, og hvor tvangsarbejdsanstalter ere indrettede — nu over hele landet —, kan i stedet for fængsel på vand og brød tvangsarbejde idømmes, således at 6 dages tvangsarbejde anses lige med 1 dages fængsel på vand og brød. Sidstnævnte straf kan imidlertid kun idømmes højst 30 dage, og som følge heraf vil tvangsarbejde kun kunne idømmes i indtil 180 dage.

Det behøver næppe nogen begrundelse, at fængsel på vand og brød er en dårlig straf for løsgængere, af hvilke de fleste ere mennesker af den oven for beskrevne art, og dog er denne straf den, som både efter lovens bestemmelser og den ved domstolene herskende praxis — i reglen anvendes tvangsarbejde først, når en person flere gange for løsgængerer er bleven idømt straf af fængsel på vand og brød, men så er det som oftest for silde! — almindeligvis anvendes her i landet; man bliver jo på den måde også hurtigst muligt af med forbryderen, og straffen er så meget billigere, hvorved den offentlige kasse skånes det mest mulige.

De andre heri landet kendte arter af fængselsstraf — simpelt fængsel, fængsel på sædvanlig fangekost og statsfængsel — ere udelukkede ved loven, og de egne sig heller ikke som straf for løsgængere, idet de ikke give, hvad løsgængere navnlig trænge til: opdragelse og vænnen til orden, renlighed og først og fremmest arbejde; thi ganske vist blive de fanger, som afsone fængselsstraffe, underkastede den i arresthusene gældende orden og renlighed, men der

påhviler dem ingen arbejdspligt, og om de end efter nogen tids fængsel — for at få tiden til at gå — i reglen ville bede om arbejde og få dette, så kan dog dette aldeles frivillige arbejde aldeles ikke stilles ved siden af det regelbundne, tvungne arbejde, og det vil som oftest aldeles ikke vænne dem til at arbejde. I regelen ere løsgængerne i første linie uordenlige og dovne, og den straf, som bør anvendes imod dem, må derfor foruden at være dem en virkelig lidelse med det afskrækkende moment, som altid følger med udsigten til en lidelse, tillige indeholde det opdragende moment, at deres uvillie mod orden og arbejde knækkes. Dette kan ske, når de hensættes til arbejde i en med dette formål for øje indrettet tvangsarbejdsanstalt. Straffen bør her, efter anstaltens bestyrelses skøn i ethvert enkelt tilfælde, udstås enten i celle eller i fællesskab; for de unge, første gang dømte ordenligvis altid i celle, for de andre måske begyndende med celle og endende med arbejde i fællesskab, som altid må foregå i tavshed og under streng opsig. Udenfor arbejdstiden bør fangen altid holdes i celle og afsondret fra sine medfanger, da det er en kendsgerning, at mange bekendtskaber, som senere have ledet i yderligere fordærv, ere sluttede i tvangsarbejdsanstalter. Fangen bør ikke have fri rådighed over sin overarbejdsfortjeneste, end ikke efter sin løsladelse*); meget ofte

*) Forf. af disse linier har i afvigte efterår i løbet af en uge haft to eksempler på, at unge løsgængere, der bleve anholdte her for løsgængeri få dage efter, at de andetsteds havde udstået vand og brød straf for den samme forbrydelse, og her dømte til tvangsarbejde hver i 60 dage, efter udståelsen af denne straf og efter at være hjemsendte, efter få dages forløb atter anholdtes for igen at tiltales for løsgængeri; i begge tilfælde havde de ved deres hjemkomst foregivet for fattigbestyrelsen, at de godt kunde sørge for sig selv, når blot de fik et par kroner i rejsepenge, og fattigbestyrelsen havde strax givet dem disse penge uden at undersøge rigtigheden af deres foregivende, men glad over at blive dem kvit så hurtigt og for så billig en penge. Et ministerielt forbud imod den måde at forsørge fattige på, ja, endnu skrappe forholdsregler, vilde sikkert være på deres plads.

vil besiddelsen af en forholdsvis stor sum virke alt for fristende, så at den forleder besidderen til svir og drik og afholder ham fra at arbejde. Han bør underkastes religiøs påvirkning og undervises, og hvis han ikke har lært noget enkelt arbejde grundigt, bør han oplæres til et sådant, især hvis han viser speciel lyst eller specielle anlæg for et eller andet bestemt arbejde. Derfor bør den tid, i hvilken loven tillader idømmelse af tvangsarbejdsstraf, være meget rundelig, og navnlig er 180 dage som maximum absolut forkastelig*). På den anden side vil der, hvis tvangsarbejde idømmes for længere tid, ofte blive god anvendelse for den betingede benådning.

Enhver politimand og forhørsdommer ved, at, når efteråret kommer, og når vejret bliver råt og koldt, så at det er ubehageligt at ligge ude, kommer også løsgængernes store skare, der foretrækker at tilbringe den kolde og uhyggelige vintertid i arresthuset eller tvangsarbejdsanstalten fremfor at blive indlagt på deres hjemsteds fattiggård, og enhver dommer vil kunne påvise eksempler på, at løsgængere endog ved appel af domme, med hvilke de i og for sig vare vel tilfredse, have søgt at få vintertiden til at gå; de sidde jo lunt og godt i arresthuset, så længe indtil appelinstansens dom er falden, og derefter tære de deres vand og brød eller gå til tvangsarbejdsanstalten, hvor de finde selskab og forholdsvis lidet anstrængende arbejde i vintrens korte dage, for så, når forårstiden kommer, atter at kunne drage ud under guds frie himmel og begynde det gamle liv forfra.

Dette sidste må også forhindres, og derfor må løsgængerens, når han har udstået sin straf og er bleven af-

*) Her bør det bemærkes, at straffen efter den tidligere danske lovgivning (frdr. 21 aug. 1829) var adskilligt strengere end efter loven af 1860: for første gang begået løsgængeri fængsel på vand og brød indtil 30 dage, for anden gang forbedringshusarbejde indtil 1 år, for tredje gang forbedringshusarbejde indtil 2 år og således dobbelt op, for hver gang, samme person påny dømtes for løsgængeri.

leveret til sin forsørgelseskommune, ikke, således som det nu almindeligvis sker, dimitteres med nogle rejsepenge i lommen, men fattigvæsenet på hans hjemsted skal, hvis han ikke selv allerede har skaffet sig ordenligt og fast arbejde på et sted, hvor der kan føres et indgående tilsyn med ham, være forpligtet til at anvise ham arbejde, passende til hans legemlige og åndelige evner, og han skal en rum tid efter straffens udståelse stå under speciel opsig, indtil der kan have grundet håb om, at han er bleven vænnet til orden og selv føler lyst og trang til at ernære sig ved ærligt arbejde.

Der er næppe tvivl om, at mangen forbryder, der som ung kom i slet selskab og blev løsgænger, vilde være bleven reddet for samfundet, hvis han istedetfor nogle få dage eller dog en ganske kort tids fængsel enten slet ikke var bleven straffet eller var bleven idømt straf i længere tid i en rationelt indrettet tvangsarbejdsanstalt, og hvis han så efter straffens udståelse i stedet for strax at få lov til at rejse af igen for selv at søge sig arbejde, var bleven taget under forsorg, enten som ovenfor udviklet eller på anden lige så fyldestgørende måde.

B. Tiggeri.

I et velordnet samfund påhviler der enhver, som er i stand til det, den pligt selv at forsørge sig og dem, hvis forsørgelse påhviler ham, og hertil vil der så i reglen i loven være føjet en bestemmelse om, at den, som ikke er i stand til at opfylde denne pligt, og som ikke af særlige grunde er berettiget til at kræve forsørgelse af andre, skal om sit underhold henvende sig til det offentlige, der på sin side har en pligt til at forsørge sådanne personer, kfr. for Danmark: Danmarks riges grundlov af 5 juni 1849 § 89 og lov om det offentlige fattigvæsen af 9 april 1891 § 1.

Tiggeriforbrydelsen vil derfor foreligge, når nogen, som enten ikke kan eller ikke vil forsørge sig selv og dem, hvis forsørgelse lovligt påhviler ham, i stedet for at henvende

sig til det offentlige eller den, som muligvis måtte have en særlig pligt til at forsørge ham, anmoder en eller flere af sine medborgere om hjælp til sit underhold, og denne hjælp kan så bestå i såvel rede penge som klæder, linned, fødevarer, brændsel eller andet, når blot dette ydes som gave — altså ikke som lån eller leje eller som sikkerhed eller som vederlag for en modpræstation —, og det derhos er skikket til at benyttes til vedkommendes underhold (almisse). Når denne egenskab mangler, bliver det ikke tiggeri; således vil en anmodning om en æresbevisning ikke være tiggeri. Ofte sker det, at der bedes om noget til lån, eller at der tilbydes noget som en modpræstation. Det må så i de enkelte konkrete tilfælde undersøges, om der foreligger en gave eller ikke, og viser det sig så, at der på grund af tilbudet eller løftet om en virkelig modpræstation foreligger noget andet end en anmodning om en gave, er tiggeriforbrydelsen udelukket. Den, som for de vejfarende åbner en låge, som alle og enhver kan lukke op, må formodes at være tigger, når han modtager, hvad man byder ham; men er lågen med rette aflåst, og han, efter at have åbnet den for den vejfarende med en ham betroet nøgle, modtager noget af denne, foreligger der ikke heri noget tiggeri — han har nemlig ydet en modpræstation, som ordenligvis bør honoreres.

Omvendt foreligger tiggeriforbrydelsen ikke i ethvert tilfælde, hvor der er bedt om hjælp af den nævnte art. Til forbrydelsen må der nemlig udfordres dolus, og hvor den mangler, er forbrydelsen udelukket. Således foreligger der ikke tiggeri i det tilfælde, at en vejfarende, der er ved at vansmægte, henvender sig i en gård eller et hus for at få mad eller drikke til fortæring strax, forudsat at vedkommende ikke allerede, da han begav sig på vandring, måtte forudse, at han vilde blive trængende til mad eller drikke, inden han nåede målet for sin vandring; i så fald burde nemlig han selv have foretaget det fornødne for at forhindre, at han skulde blive nødsaget til at bede andre derom.

En error juris derimod udelukker ikke forbrydelsen. Det er således temmelig almindeligt, at fattigfolk på landet i fåreklipningstiden gå omkring i det sogn, hvor de bo, og bede om uld, i påsketiden om æg, i fastelavnstiden om boller o. desl. I disse tilfælde foreligger forbrydelsen, om end vedkommende har svævet i den vildfarelse, at hans anmodning ikke var i strid med loven. En anden ting er det, at en sådan virkelig error vil medføre en meget mild bedømmelse af vedkommendes handling.

Forbrydelsen forudsætter en personlig henvendelse om gaven. Denne henvendelse kan foregå på mange måder, mundtlig eller skriftlig, ved miner eller gebærder, ja, undertiden vil vedkommendes blotte tilstedeværelse kunneværenok. Når således en fattigt påklædt kone måske med et spædt barn på armen, en invalid eller en krøbling eller i det hele taget en person, hvis ydre habitus angiver ham som trængende, opstiller sig på befærdede steder, hvor han iøvrigt ikke kan oplyse at have noget lovligt ærinde, og han så modtager, hvad forbigående giver ham, også uden nogen direkte henvendelse fra hans side, vil der foreligge tiggeri, idet han måtte være sig bevidst, at hans blotte tilstedeværelse på det pågældende sted og i den pågældende forfatning må opfattes som en bøn om almisse. På samme måde vil sang og spil på offentlige gader og veje efter omstændighederne kunne blive tiggeri. — Derimod udkræves der ikke, for at forbrydelsen skal foreligge, at henvendelsen om almisse skal være ledsaget af falske foregivender. Sådanne ville imidlertid være at tage i betragtning ved bedømmelsen af forbrydelsens størrelse, og de ville efter omstændighederne kunne bevirke, at der foruden tiggeri tillige foreligger en anden forbrydelse som bedrageri eller falsk. Den, der således betler under fremvisning af attester, i hvilke kun hans eget navn eller andre for forholdet uvæsenlige momenter ere urigtigt opgivne, gør sig kun skyldig i tiggeri; den derimod, som producerer falske bevidnelser, ved hvilke andre bestemmes eller skulle bestemmes

til at give almisser, gør sig tillige skyldig i falsk eller bedrageri.

I de fleste tilfælde vil den, til hvem henvendelsen sker, være en den bedende ubekendt eller dog uvedkommende person. Tiggeri kan dog også foreligge, hvor henvendelsen sker til tiggeren bekendte personer (se det foran nævnte tilfælde om indsamling af uld el. desl. inden for en vis begrænset kreds). Det, som det kommer an på, er, at den person, til hvem henvendelsen sker, ikke har nogen som helst, end ikke en moralsk, forpligtelse eller dog anledning til at bidrage til at forsørge tiggeren, samt at dette er tiggeren bevidst. Henvendelse til slægtninge eller venner, embedsbrødre eller nære bekendte må derfor udelukke tiggeri, når nemlig vedkommende havde grund til at antage, at der i det mellem dem bestående forhold ligger en opfordring eller anledning til at hjælpe, om denne så end er aldrig så lille. Derfor må den i lande, hvor der er eller var laug, brugelige »geschenck« til svende af lauget udelukke tiggeriforbrydelse, hvor det ikke — som her i Danmark — er udtrykkeligt forbudt at modtage »geschenck«. Ligeledes vil den også overalt tilstedeværende skik, at personer, som i årets løb have udført regelmæssigt tilbagevendende arbejder for andre, henvende sig til disse med ønsket om et glædeligt nytår og i den hensigt at få en nytårsgave, udelukke tiggeriforbrydelsen, medens denne vil foreligge, når de samme personer i samme hensigt fremføre det samme ønske for folk, for hvem de ikke have udført sådant arbejde i årets løb.

Når forbrydelsen ikke foreligger i de mange, meget almindelige tilfælde, hvor fattige til forud bestemte tider — en gang om ugen eller desl. — indfinde sig hos bedrestillede familier for at spise eller hente mad eller andet, er grunden den, at slige forud tilsagte gaver ikke kunne betragtes som almisser.

Forbrydelsen er fuldbryrdet, såsnart bønnen er fremsat, uden hensyn til, om den har haft den af tiggeren ønskede virkning. Dette ligger i, at den, som ikke kan eller ikke

vil forsørge sig eller sine, har en pligt til at henvende sig på et bestemt sted om hjælp, og det er overtrædelse af denne pligt, som konstaterer forbrydelsen.

Tiggeri vil være at undertrykke, når forbrydelsen efter det udviklede må siges at foreligge, men midlerne til dens undertrykkelse må være meget forskellige, da bevæggrunden til forbrydelsen kan variere betydeligt. Der må derfor navnlig skelnes mellem dem, som have tigget, fordi de, uagtet de have en ærlig villie, dog ikke kunne ernære sig ved deres arbejde, og dem, som vel kunne, men ikke ville arbejde.

De, som høre til den førstnævnte klasse, ere mennesker, som på grund af alder, svagelighed, sygdom, arbejdsløshed eller andre dem utilregnelige årsager ikke kunne arbejde, eller som dog, selv om de arbejde, ikke kunne fortjene tilstrækkeligt til underhold for sig selv, og dem, hvis forsørgelse påhviler dem. De have ganske vist den pligt at henvende sig til det offentlige og søge hjælp og arbejdsanvisning hos dette, og det er dem ikke tilladt at tigge; men det er jo dog forståeligt, ja ofte næsten undskyldeligt, når et menneske, som har slidt ærligt for at ernære sig selv, som måske i årevis har stridt en hård og anstrængende, men håbløs kamp med sygdom, fattigdom og nød, som har gjort alt, hvad det formår, for ikke at falde det offentlige til byrde, når tidspunktet er kommet, da det må opgive denne kamp, søger så længe som muligt at holde sig fri for det offentlige fattigvæsen, hvorved det jo tillige bevarer sine politiske og måske også andre rettigheder, og derfor, når det ikke øjner anden udvej, griber til det middel at tigge. Lige overfor sådanne mennesker må loven stille sig mildt, navnlig når de tigge for første gang. De trænge nemlig mere til medlidenhed og hjælp end til straf, og loven må derfor tillade dommeren at afgøre sagen ved formaninger eller en advarsel, og den må i ethvert tilfælde ikke bruge hårdere straffemidler end simpelt fængsel. — Det samme gælder dem, som have tigget på grund af en error juris.

Efter endt sag eller efter udstået straf må det offentlige derhos ikke slippe vedkommende af hænderne, men det må give dem anvisning på midler til underhold på hæderlig vis, og først når dette ikke frugter, og når anvisningen ikke følges, men tiggeriet gentages, må der anvendes hårdere straffe. Det forudsættes derhos, at det arbejde, som det offentlige har anvist, passer til individets legemlige og åndelige kræfter; thi hvad skal den gøre, som har henvendt sig til det offentlige, og som af dette har fået anvist et arbejde, som han på grund af sin legemlige og åndelige tilstand ikke kan udføre, og som ikke er blevet forandret, uagtet det offentlige er blevet gjort opmærksom på misforholdet? Og sådanne tilfælde kunne på grund af vankundighed hos vedkommende fattigbestyrelse komme til at foreligge. Her må dommeren være berettiget til at frifinde, når vedkommende træffes i tiggeri, og det må pålægges fattigbestyrelsen at fremskaffe andet og passende arbejde.

Anderledes stiller forholdet sig ligeoverfor dem, der tigge, fordi de ikke vil arbejde, om der end er god grund til også at behandle dem meget forskelligt.

Mod den unge forbryder af denne art, som findes første — efter omstændighederne måske også imod den, som findes anden gang skyldig i tiggeri, og som muligvis uforvarende er kommen i slet selskab, vil det i mange tilfælde være nok at bruge en advarsel eller en kort tids straf af simpelt fængsel, under hvilken man derhos må søge at bringe ham til at indse, hvorfor han har overtrådt sine pligter imod samfundet, og hvilke følger en fortsættelse af hans begyndte tiggerliv kan føre med sig. Om ham gælder, hvad der er udviklet s. 71 om tilsyn med unge løsgængere og deres vejledning efter endt sag eller udstået straf.

Også denne forbryder er vidt forskellig fra de professionelle tiggere, dem, som absolut foretrække lediggang for arbejde, så at de ikke foretage sig lovligt arbejde, når de ikke ligefrem tvinges til det, og så måske ere rige mennesker, men skjule deres rigdom under armods maske for på

denne magelige måde at kunne leve på deres medborgeres bekostning. Lige overfor dem vilde hårde straffe være på deres rette plads, og alt, hvad ovenfor er anført om straffen for løsgængeri, gælder også om denne klasse af tiggere. Dertil kommer, at de ofte ved falske foregivender — opdigtede ulykker og sygdomme, foregivne legemsfejl og andet sådant — søge at besnære deres medborgere på en sådan måde, som meget nærmer deres tiggeri til bedrageri. Den slags adfærd bør virke som et skærpende moment, og straffen for tiggeri bør kunne stige lige så højt som for løsgængeri*), ikke mindst fordi tiggeren ofte tillige er løsgænger, uden at dette imod hans benægtelse kan bevises.

Tiggeren bør derhos ligeså lidt som andre forbrydere nyde noget materielt udbytte af sin forbrydelse, og til den straf, som han findes at have forskyldt, må i alle tilfælde føjes en konfiskation af det udbytte, som forbrydelsen har indbragt ham, hvad enten konfiskationen sker til fordel for den private, som har lidt under forbrydelsen, eller til fordel for det offentlige i de tilfælde, hvor der ikke kan påvises nogen privat person, som har berettiget krav på det sammen-tiggede.

Odder i februar 1895.

Charles Nanke.

*) Her i Danmark er straffen for tiggeri ifølge lov 3 marts 1860 § 3 simpelt fængsel fra 2 dage indtil 8 uger eller fængsel på vand og brød intil 15 dage eller tvangsarbejde indtil 90 dage. Der er ingen tvivl om, at maximum for alle 3 strafarter er meget for lavt, og at anvendelsen af fængsel på vand og brød overhovedet ikke bør anvendes som straf for tiggeri.

Betænkning fra kommissionen
angående statstilsyn med børneopdragelsen
i Danmark.

I tidsskriftets årgang 1893, side 138, er det oplyst, at ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet efter samråd med justitsministeriet 2 juni 1893 nedsatte en kommission til at tage under overvejelse:

hvorvidt de foreliggende samfundsforhold indeholde en opfordring for staten til at tilstræbe en videre udvikling af foranstaltninger til opfyldelse af statens forpligtelse til at våge over den opvoxende slægts moralske opdragelse, ad hvilke veje man i bekræftende fald bør gå, og i hvilket omfang foranstaltningerne bør træffes;

hvorledes den eventuelle iværksættelse af slige foranstaltninger bør påvirke statens stilling til børnehjemmene;

hvilke fordringer der ved et muligt forøget tilskud til børnehjemmene må stilles til det enkelte børnehjem, for at det kan anerkendes som understøttelsesberettiget, efter hvilke principer fordelingen bør finde sted, og i forbindelse hermed, hvorledes omfanget af statens forpligtelser herefter vil stille sig på grundlag af de bestående og i en nærmere fremtid forventede forhold, endelig hvorledes den vedvarende kontrol med de understøttede børnehjem rettest etableres.

Denne kommissions betænkning er afgiven i februar

d. å. og foreligger nu trykt. Af denne betænkning skal her gengives, dels i uddrag dels med ordlyden, de væsentligste afsnit. Tidsskriftet skal senere komme tilbage til betænkningen i dens helhed. — Kommissionens medlem L. BUDDE har desuden som et bilag tilføjet betænkningen adskillige, spørgsmålet vedrørende, kriminalistiske oplysninger.

Som i tidsskriftet forudsat ved den forannævnte omtale af kommissionens nedsættelse lægger også den foreliggende betænkning hovedvægten på forbryderiskheden hos børn og unge mennesker og forebyggende forholdsregler derimod. Det hedder i betænkningen herom:

»For at komme til klarhed om, hvorvidt antallet af forbryderske børn og unge mennesker — absolut og i forhold til befolkningen samt til det samlede antal af forbrydere — har været stigende og i så fald i hvilken grad, har kommissionen ved sin sekretær, cand. jur. A. SCHOU, efter foreliggende officielle oplysninger ladet udarbejde de denne betænkning vedlagte kriminalstatistiske meddelelser. To spørgsmål, som kunne ønskes belyste, have disse meddelelser ikke kunnet besvare, idet der her i landet mangler en tilbagefaldsstatistik og der udenfor København ingen oplysninger findes om forholdet mellem anmeldte forbrydelser og de for disse straffede personer. I sidstnævnte henseende meddeles det i politidirektørens årsberetning for 1892, at der i det nævnte år pr. 100 begåede forbrydelser, deriblandt ikke løsgængeri og betleri, dømtes 17,8 personer, og særligt pr. 100 tyverier 15,8 personer.

Hovedresultaterne af de vedlagte meddelelser ere følgende:

Den almindelige kriminalitet (forbryderiskhed) har i de, siden straffeloven af 10 februar 1866 trådte i kraft, forløbne år været i nogen tilvæxt.

Det årlige gennemsnitstal af personer; domfældte for forbrydelser (derved forstået de i straffeloven omhandlede lovovertrædelser, for så vidt disse ere genstand for offentlig eller betinget offentlig påtale, samt

nogle enkelte udenfor straffeloven liggende forbrydelser), var i femåret 1866—70 på 100000 mennesker af hvert køn på 10 år og derover for mandkønnet 320,2 og for kvindekønnet 118,6. I femåret 1886—90 var det årlige gennemsnit for mandkønnet 358,8 og for kvindekønnet 120,8. For mandkønnets vedkommende har der således været en tilvæxt af ca. 12 pct., medens forholdet for kvindekønnets vedkommende omtrent er uforandret. Tilvæksten er navnlig foregået i femåret 1876—80. Da de anførte årlige gennemsnitstal ere stillede i forhold til folketallet i det pågældende femår, er det den relative, d. e. den i forhold til folkemængdens samtidige stigning stedfundne tilvæxt, der her angives. Den absolute tilvæxt har været betydelig større.

Det årlige gennemsnitsantal af domfældte på 100000 mennesker af hvert køn på 10 år og derover har i de forskellige landsdele i de nævnte femårige perioder været følgende:

	København	købstæderne		landdistrikterne	
		Øerne	Jylland	Øerne	Jylland
Mandkøn.					
1866—70.....	715,7	564,7	608,6	249,1	196,2
1886—90.....	792,9	510,5	643,9	239,5	222,7
Kvindekøn.					
1866—70.....	307,1	209,2	237,5	87,2	57,5
1886—90.....	397,4	118,8	149,8	61,0	52,2

For Københavns vedkommende er herefter det årlige gennemsnit steget med ca. 11 pct. for mandkønnet og med ca. 29 pct. for kvindekønnet. Tilvæksten daterer sig navnlig fra årene 1876—80. I Købstæderne på øerne er det årlige gennemsnit for mandkønnets vedkommende faldet med ca. 10 pct. og for kvindekønnets vedkommende med ca. 43 pct. I købstæderne i Jylland er det årlige gennemsnit

for mandkønnet steget med ca. 6 pct., for kvindekønnet faldet med ca. 37 pct. I landdistrikterne på øerne er det årlige gennemsnit for mandkønnet faldet med ca. 4 pct. og for kvindekønnet med ca. 18 pct. I landdistrikterne i Jylland er det årlige gennemsnit for mandkønnet steget med ca. 13 pct. og for kvindekønnet faldet med ca. 9 pct. Det er således navnlig København, hvor der har fundet tilvæxt sted, medens forholdene i de andre landsdele have stillet sig gunstigere. Specielt har forholdet i København stillet sig ugunstigt med hensyn til kvinder.

I sammenligning med de andre landsdele har København et forholdsvis langt større antal domfældte; i perioden 1886—90 var det årlige gennemsnitsantal for mandkøn ca. $3\frac{1}{2}$ gang så stort som i landdistrikterne, og for kvindekøn 6—8 gange så stort. I købstæderne på øerne var det årlige gennemsnitsantal for begge køn omtrent det dobbelte af i landdistrikterne, i købstæderne i Jylland derimod henad det tredobbelte.

De her anførte resultater med hensyn til den almindelige kriminalitet ere ikke gunstige, men langt ugunstigere stille resultaterne sig med hensyn til børn (personer mellem 10 og 15 år) og unge mennesker (personer mellem 15 og 20 år).

I perioden 1866—70 var det årlige gennemsnitsantal af domfældte på 100000 mennesker af hvert køn af aldersklassen 10—15 år for mandkønnet 90,1 og for kvindekønnet 23,6; i perioden 1886—90 derimod for drenge 197,6 og for pigebørn 25,3; der er altså for mandkønnet en tilvæxt af henved 120 pct., medens forholdet for kvindekønnet er temmelig uforandret. Tilvæksten er navnlig foregået i årene 1871—75 og 1886—90.

Det årlige gennemsnitsantal i de forskellige landsdele var i de nævnte femårige perioder følgende:

	Køben- havn	købstæderne		landdistrikterne	
		Øerne	Jylland	Øerne	Jylland
Drenge.					
1866—70.....	338,0	207,6	275,7	48,0	35,7
1886—90.....	583,3	381,7	669,0	97,3	46,6
Piger.					
1866—70.....	74,8	48,3	71,9	16,4	8,7
1886—90.....	28,9	100,2	90,1	13,1	7,4

For Københavns vedkommende er det årlige gennemsnitsantal af domfældte drenge steget med ca. 72 pct. Stigningen daterer sig fra perioden 1871—75. For pigers vedkommende er derimod det årlige gennemsnit faldet med ca. 60 pct. I købstæderne på øerne er det årlige gennemsnit for drengenes vedkommende steget med ca. 84 pct. og for pigebørns vedkommende med noget over 100 pct. I købstæderne i Jylland er det årlige gennemsnit for drengenes vedkommende steget med noget over 140 pct. og for pigebørns vedkommende med ca. 20 pct. I landdistrikterne på øerne er tilvæksten for drenge ca. 100 pct., medens det årlige gennemsnitsantal for pigebørn er aftaget lidt. I landdistrikterne i Jylland er tilvæksten for drenge ca. 30 pct., medens forholdet for pigebørn omtrent er uforandret. For drengébørns vedkommende har der således i alle landsdele fundet en meget betydelig tilvæxt sted. Tilvæksten i København og købstæderne har imidlertid størst interesse, da det årlige gennemsnit der er så stort i sammenligning med i landdistrikterne.

I femåret 1886—90 har det årlige gennemsnitsantal af domfældte drenge i København været ca. 6 gange så stort som i landdistrikterne på øerne og ca. 13 gange så stort som i landdistrikterne i Jylland. I købstæderne i Jylland har det årlige gennemsnit af domfældte drenge været ca. 14 gange så stort som i landdistrikterne i Jylland,

og i købstæderne på øerne ca. 4 gange så stort som i landdistrikterne på øerne. Forsåvidt angår pigebørn, er København forholdsvis ikke særlig ugunstig stillet i sammenligning med landdistrikterne, medens derimod købstæderne have meget dårlige resultater i sammenligning med disse. Da det imidlertid kun er et ringe antal pigebørn, der årlig domfældes, i 1886—90 kun lidt over $\frac{1}{8}$ af antallet af drengebørn, har dette forhold ikke så megen interesse.

Af de meddelte oplysninger fremgår det, at antallet af domfældte børn er i stadig stigen, at antallet stiger i betydelig stærkere forhold end folkemængden, samt at antallet stiger i betydelig stærkere forhold end antallet af domfældte af alle aldersklasser.

Tilvæksten er så godt som udelukkende begrænset til drengebørn, hvorimod forholdene for pigebørns vedkommende ere temmelig uforandrede. Forholdene i København og købstæderne ere langt ugunstigere end på landet. Som et ejendommeligt forhold kan fremhæves, at København, der indtil det sidste femår har haft de uheldigste resultater, er overgået af de jyske købstæder.

De anførte oplysninger om domfældte børn give imidlertid et for gunstigt billede af forholdet med hensyn til børneforbrydelser og da navnlig, for så vidt angår København. Det kan vistnok antages, at forbrydelser, begåede af børn, i betydelig mindre omfang end andre forbrydelser blive anmeldte for det offentlige og gjorde til genstand for offentlig forfølgning. Straffelovens § 36 tilføjer dernæst i visse tilfælde børn straffrihed for begåede forbrydelser. Endelig hjemler straffelovens § 36 og for Københavns vedkommende loven af 11 februar 1863 § 2, hvorefter børneforbrydelser i hovedstadens sædvanlig behandles som offentlige politisager, adgang til i mange tilfælde at slutte sager om børneforbrydelser, uden at der går dom.

I femåret 1886—90 har det årlige gennemsnitsantal af de børn, der i henhold til straffelovens § 36 af justitsmini-

steriet ere fritagne for tiltale, i amterne på øerne (derunder både købstæder og landdistrikter, men ikke København) været ca. 44 og i amterne i Jylland (derunder både købstæder og landdistrikter) ca. 56, medens det årlige gennemsnitstal af domfældte har været henholdsvis ca. 83 og ca. 88. I København har i femåret 1886—90 det årlige gennemsnitsantal af børn, der have begået forbrydelser, og mod hvilke der i den anledning har været rejst sag, været ca. 211, medens det årlige gennemsnitsantal af domfældte ikkun har været ca. 77. Mod resten er sagen sluttet i henhold til loven af 11 februar 1863, jfr. loven af 24 maj 1879 § 3. Straffelovens § 36 anvendes derimod næsten aldrig i København.

Af børn, der i årene 1881—91 have begået forbrydelser, og mod hvilke der har været indledet sag, ere udenfor København ca. 63 pct. domfældte og ca. 37 pct. fritagne for tiltale. I København ere ca. 39 pct. domfældte, medens sagerne for ca. 61 pct. ere sluttede på anden måde. Det vil altså ses, at i København bliver et langt større antal af de børn, der have gjort sig skyldige i forbrydelser, fritaget for tiltale end udenfor København, og forholdene i København stille sig altså i virkeligheden meget ugunstigere end de resultater, man kommer til ved kun at hense til antallet af domfældte børn. Det skal endvidere fremhæves, at tilvæksten af antallet af børn, der have begået forbrydelser, navnlig i København, foregår langt hurtigere end tilvæksten af antallet af domfældte børn.

En opgørelse over det samlede antal af børn i hele landet, der ere domfældte eller fritagne for tiltale, giver for femåret 1886—90 til resultat, at det årlige gennemsnitsantal af børn af begge køn, der have gjort sig skyldige i forbrydelser, er på 100000 børn af alderen 10—15 år = 219,4, medens det årlige gennemsnitsantal af domfældte børn af begge køn kun er 112,6. Da det aldeles overvejende antal af børneforbryderne ere drenge,

vilde en opgørelse for drengene alene vise langt ugunstige resultater.

Af personer af aldersklassen 15—18 år var i perioden 1871—75 det årlige gennemsnitsantal på 100000 mennesker af den nævnte aldersklasse for mandkønnet 324,2 og for kvindekønnet 155,9, i perioden 1886—90 derimod for mandkønnet 428,6 og for kvindekønnet 166,5, altså for mandkønnet en tilvæxt med ca. 32 pct. og for kvindekønnet en tilvæxt af ca. 7 pct.

Af personer af aldersklassen 18—20 år var i perioden 1871—75 det årlige gennemsnitsantal på 100000 mennesker af nævnte aldersklasse for mandkønnet 486,1 og for kvindekønnet 220,6; i perioden 1886—90 derimod henholdsvis 647,5 og 329,1, altså henholdsvis en tilvæxt af c. 33 pct. og c. 50 pct.

Det årlige gennemsnitsantal af domfældte på 100000 mennesker af hvert køn af den samlede aldersklasse 15—20 år i de forskellige landsdele var i de 2 femårige perioder 1866—70 og 1886—90 følgende:

	Køben- havn	købstæderne		landdistrikterne	
		Øerne	Jylland	Øerne	Jylland
Mandkøn.					
1866—70.....	1209,0	426,9	642,0	223,3	202,0
1886—90.....	1702,7	538,0	784,2	315,9	277,1
Kvindekøn.					
1866—70.....	448,8	238,8	354,8	69,0	41,3
1886—90.....	1000,7	208,0	293,3	111,0	67,8

For Københavns vedkommende er herefter det årlige gennemsnit for mandkønnet steget med ca. 41 pct. og for kvindekønnet med ca. 123 pct. Aldersklassen 15—20 år har i de sidste 20 år i København været den af alle aldersklasser af mandkøn, der har haft det højeste årlige gennemsnit af domfældte, men også kvindekønnet har som

anført et meget betydeligt antal domfældelser. I købstæderne på øerne er det årlige gennemsnit for mandkønnets vedkommende steget med ca. 26 pct., medens der for kvindeskønnets vedkommende er en nedgang med ca. 13 pct. I købstæderne i Jylland er der for mandkønnet en tilvæxt med ca. 22 pct., men for kvindeskønnet en nedgang med ca. 17 pct. I landdistrikterne på øerne er der for mandkønnet en tilvæxt af ca. 42 pct. og for kvindeskønnet en tilvæxt af ca. 61 pct. I landdistrikterne i Jylland er der for mandkønnet en tilvæxt af ca. 37 pct. og for kvindeskønnet en tilvæxt af ca. 63 pct. Den forholdsvis stærkeste tilvæxt har fundet sted i København og i landdistrikterne. For disse sidstes vedkommende kan der imidlertid ikke tillægges tilvæksten så megen betydning, da antallet af domfældte er forholdsvis så meget mindre end i byerne.

I femåret 1886—90 var det årlige gennemsnit af domfældte i København af mandkøn af aldersklassen 15—20 år 5 à 6 gange så stort som i landdistrikterne og 2 à 3 gange så stort som i købstæderne. Det årlige gennemsnit af kvindeskønnet var 9—14 gange så stort som i landdistrikterne og 3—5 gange så stort som i købstæderne. I købstæderne på øerne var det årlige gennemsnit af mandkønnet og kvindeskønnet henholdsvis ca. $1\frac{3}{4}$ og ca. $1\frac{5}{6}$ gang så stort som i landdistrikterne på øerne. I købstæderne i Jylland var det årlige gennemsnit af mandkønnet og kvindeskønnet henholdsvis ca. 3 gange og ca. 4 gange så stort som i landdistrikterne i Jylland.

Af de meddelte oplysninger fremgår det, at antallet af domfældte af aldersklassen 15—20 år er i stadig tilvæxt og, at tilvæksten er forholdsvis betydelig stærkere end tilvæksten for domfældte af alle aldersklasser, samt at tilvæksten ligeledes er forholdsvis betydelig stærkere end den samtidige stigning af folkemængden. For såvidt angår mandkønnet falder tilvæksten temmelig ligelig på aldersklasserne 15—18 og 18—20 år, medens den for kvindeskønnets ved-

kommende væsenlig falder på aldersklassen 18—20 år. Specielt skal fremhæves, at København, der overhovedet har meget ugunstigere resultater end de andre landsdele, har særlig ugunstige resultater med hensyn til kvinder, hvilket sidste forhold vistnok i væsenlig grad skyldes løsagtighedsforseelser, navnlig overtrædelse af straffelovens § 180. Efter denne lovbestemmelse dømtes i 1892 i København 210 fruentimmer af alle aldre 250 gange.

En sammenligning med de foran anførte resultater med hensyn til børn mellem 10 og 15 år viser, at tilvæksten af domfældte af mandkøn af den samlede aldersklasse 15—20 år, om end betydelig (i femåret 1886—90 var det årlige gennemsnitsantal af domfældte pr. 100000 mennesker af mandkøn af den nævnte aldersklasse 512,3 mod i femåret 1866—70 337,8, altså en tilvæxt af ca. 52 pct.) dog i størrelse langt fra når tilvæksten af domfældte drenge, der i det samme tidsrum, som foran anført, har udgjort ca. 120 pct. Hertil kommer endda, at tilvæksten i antal af drenge, der have begået forbrydelser, som oplyst, er foregået ikke lidet hurtigere end tilvæksten af antallet af domfældte drenge, således at altså forskellen med hensyn til tilvæksten i virkeligheden er endnu større, end når man kun henser til de domfældte drenge. Med kvinder af aldersklassen 15—20 år har derimod det omvendte været tilfældet, idet der med hensyn til disse har fundet en langt stærkere tilvæxt sted end med hensyn til pige børn mellem 10 og 15 år. Medens forholdene for disse sidste i femåret 1886—90 omtrent var uforandret som i femåret 1866—70, havde den førstnævnte aldersklasse i femåret 1886—90 i årligt gennemsnit på 100000 mennesker af kvindeskøn af aldersklassen 229,9 domfældte mod 125,6 i femåret 1867—70, altså en tilvæxt af ca. 82 pct.

Altså for domfældte personer af mandkøn af alle aldersklasser over 10 år fra femåret 1866—1870 til femåret 1886—1890 i gennemsnit pr. 100000 mennesker en stigning af ca. 12 pct., men for unge mandspersoner fra 15—20 år ca. 52

pct. og for drenge under 15 år alene ca. 120 pct. Og så må det endda erindres, at en stor del børneforbrydelser utvivlsomt ikke anmeldes, og at antallet af domfældte børn, som ovenfor vist, næppe når halvdelen af dem, som overbevises om forbrydelser.

For kvindekønnets vedkommende er der ingen påfaldende stigning, og den, som findes, skyldes fremfor alt løsagtigheden. Det er prostitutionen, den skjulte som den åbenbare, som er den unge kvindes værste fjende, når hun efter at have haft usædelige forhold for øje i barndommen, skal træde ud i livet og sørge for sig selv.

Endelig stadfæster statistiken, hvad også måtte formodes, at hele spørgsmålet om omsorg for børnene ganske vist i fremtrædende grad vedkommer København, men at dog også købstæderne og landdistrikterne yde deres klækkelige kontingent, hvilket ligeledes fremgår af de givne oplysninger om hjemstederne for de på opdragelsesanstalterne indlagte. Heller ikke i denne henseende bør den store hovedstads betydning for hele landet overses.

Tallene for de unge af mandkøn tale tydeligt nok; de ere foruroligende og skikkede til at fremkalde alvorlig betænkelighed. Og disse forbryderske drenge voxe op til mænd, medbringende denne fortid. Det er andet steds sagt, at godt og vel 50 pct. af forbrydelser i den ældre alder skyldes spirer, lagte i ungdomsalderen, og heri er der på ingen måde nogen overdrivelse. Disse tal angå dernæst kun de unge, som have overtrådt straffeloven, men ingen kan være blind for, at der uden for de forbryderske børns kreds findes mangfoldige børn, som leve og opvoxe under så elendige og fordærvede forhold, at det med overvejende sandsynlighed må befrygtes, at de ville hjemfalde til sædelig fordærvelse, om de ikke allerede ere det. Grunden kan være forældres eller andre opdrageres forsømmelighed eller lastefuldhed, men selv hvor sådan årsag ikke direkte kan påvises, er der mange børn, som hverken hjemmets eller skolens tilsyn har kunnet afholde fra slet opførsel og sædelig

smitte. Antallet af sådanne ulykkelige børn er stort nok, vel mest i de større befolkningscentre, men dog også udenfor disse, til at kræve statens opmærksomhed. Denne erfaring gøres først og fremmest af dem, som stå disse forhold nærmest, politimænd og dommere, præster og læger, skolemænd, fattigbestyrere og opdragere, velgørende institutioners bestyrere og udsendinge, men enhver, som vil kaste et blik ud over tiden og overveje, hvad der daglig haves for øje, må komme til samme erkendelse. Mange børn blive i hjemmet stadig vidner til kiv og strid, uorden og urenlighed, drikkældighed og uterlighed, måske endog til forbrydelser, og godt er det, om de ikke ligefrem benyttes dertil. Endvidere følger det af arbejdsforholdene, at mange børn så godt som den hele dag ere overladte til sig selv, fordi begge forældre — muligvis meget hæderlige folk — må forlade hjemmet for arbejdets skyld. Derved forøges for børnene i byerne gadelivet; ofte i hele sværme ophidse de hverandre til al slags forvildelse, hvilket ofte er årsag til skulkeri, vagabondering og rapseri. Skønt mange af de anholdte børn ere uægte fødte og derved tildels faktisk forældreløse, er det, navnlig nu, da staten gennem lov af 20 april 1888 har taget sig af plejeforholdet, ikke let at afgøre, om de uægte fødsler spille en rolle i henseende til børnenes fordærvelse, men derimod synes det at være sikkert, at et betydeligt antal forældre i høj grad mangle enten evne eller villie — måske begge dele — til at sørge forsvarligt for deres børns opdragelse.

Det ligger ganske udenfor kommissionens opgave at udtale sig om, hvorvidt der overhovedet fra statens side er noget at gøre over for de således kortelig berørte almindelige sociale onder, ligesålidt som den har villet udtale sig om de dybere liggende årsager til samme. Kampen mod dem måtte føres ved vidtrækkende — måske tildels udenfor statens område liggende — midler, hvorom det ikke kan være kommissionens sag at udtale sig. Den har kun villet påpege disse forholds indflydelse på børnene.

For om muligt at bevare børnene mod følgerne af tidens brøst arbejdes der af stat og kommune, af kirken, af fattig- og skolevæsen og af velgørende foreninger, såsom fængselsselskaberne, foreningen af 1837, foreningen til forvildede unge pigers frelse, fortsættelsesasylet og mange flere. Også fra privates side arbejdes der i samme retning, deriblandt ved søndagsskoler, børnegudstjeneste, arbejdstuer og ved megen almindelig hjælpsomhed. Samtidig ere opdragelsesanstalter og børnehjem fulde, medens skolerne alligevel klage. Det skorter ikke på kærlighed overfor de mange forvildede børn, og dog er resultatet så lidet tilfredsstillende og svarer så lidt til de store materielle fremskridt, som den sidste menneskealder har at fremvise. Der mangler vel ikke gode resultater af de nuværende bestræbelser, men det sørgelige er, at skønt der utvivlsomt med hvert år gøres mere og virkelig også reddes flere, er der dog bestandig flere og flere børn, som falde for forbrydelsen eller tendere imod den.

Det er efter kommissionens mening en mangel ved hele den hidtidige virksomhed til ungdommens frelse, at den har været for spredt og på en måde mere tilfældig. Den har for meget manglet initiativ, organer og metode, og først og fremmest lider vor lovgivning af den mangel, at den kun i altfor begrænset omfang forudsætter samfundets indgriben, og at den, selv i dette tilfælde, ikke giver autoriteterne den fornødne myndighed. Når disse mangler afhjælpes, tror kommissionen, at der med sikkert håb om et heldigt resultat kan arbejdes til de forsømte børns frelse og dermed til gavn for det hele samfund, men tillige er det kommissionens mening, at det foreliggende materiale tydeligt viser, at der må indføres noget helt nyt, og at enkelte supplerende tilføjelser til de bestående lovgivningsbestemmelser ingenlunde ville være tilstrækkelige.

I henhold til alt, hvad kommissionen ovenfor har tilladt sig at bemærke, nærer den ingen tvivl om, at der bør gives et ubetinget bekræftende

svar på det første, den forelagte hovedspørgsmål, hvorvidt de foreliggende samfundsforhold indeholde en opfordring for staten til at tilstræbe en videre udvikling af foranstaltninger til opfyldelse af statens forpligtelse til at våge over den opvoxende slægts moralske opdragelse.

I sammenhæng med foranstående oplysninger, meddelte af kommissionen, stå de forannævnte af L. Budde selvstændigt udarbejdede oplysninger over forbryderiskheden særlig for alderen 10—15 og 15—18 år i de 25 år 1866—1890. Hr. Budde siger herom:

»Når man vil følge forbrydelsernes udviklingsgang i Danmark i de senere år, forsåvidt kriminalstatistiken giver materiale dertil, møder strax den ufuldkommenhed, at statistisk tabelværk kun yder stof til en behandling af de domme, der i årenes løb ere afsagte, men ingen oplysning meddeler om, hvor mange af disse domme der ere overgåede en og samme person, altså heller ingen vejledning til en statistik over antallet af forbryderske personer. Heller ikke meddeler tabelværket de befolkningstal, der af statistisk bureau ere lagte til grund for dets beregninger for årene mellem de tiårige folketællinger.

Når derfor her skal søges givet en oversigt for de 25 år fra 1866 til 1890 over variationerne i antallet af domme over individer i de aldersklasser, der have særlig interesse for kommissionens formål (10—15 år, 15—18 år og over 18 år), så har det været nødvendigt at anvende en beregnet folkemængde for de år, der ligge imellem folketællingerne i 1860, 1870, 1880 og 1890.

Folkemængden er derefter i disse 25 år voxet med lidt mere end en fjerdedel af sin oprindelige størrelse (ca. 27 pct.), og de absolute tal for hvert års domme ville således kun give et meget ufuldkomment begreb om den virkelige variation af de årlige forbrydelsers antal i forhold til folkemængden.*

Han benytter derfor et forholdstal for de afsagte domme i 1866—90 i forhold til hver 100000 individer, og resultatet af den på det grundlag udarbejdede tabel fremstiller han således:

»Det er en ligefrem forbløffende stigning, der har fundet sted i antallet af domme over mandlige individer under myndighedsalderen. Uroligt og springende, men sikkert stigende, som i en kæmpende og sejrende bevægelse voxer tallet, angivet i forhold til befolkningens tæthed, i begge aldersklasser 10—15 år og 15—18 år til op imod det tredobbelte af sin begyndelsesværdi. Og medens antallet af domme pr. 100000 individer i aldersklassen 10—15 år i femåret 1866—70 er omtrent $\frac{1}{4}$ af det i aldersklassen over 18 år (ca. 90 mod lidt over 360), når det i femåret 1886—90 op til at udgøre godt og vel halvdelen deraf (omtrent 200 mod 385). I aldersklassen 15—18 år er antallet af domme pr. 100000 individer i femåret 1866—70 omtrent 100 lavere end det for aldersklassen over 18 år (ca. 270 mod lidt over 360), men overgår det i femåret 1886—90 med næsten 50 (ca. 430 mod 385), stigningen i begge de yngste aldersklasser har altså været adskillige gange så stor som den i aldersklassen over 18 år — godt og vel 6 gange så stor — men i øvrigt har den også der været betænkelig nok. Hvad der i denne forbindelse særlig har interesse, er spørgsmålet, om den stærke stigning i antallet af domme over mandlige individer i umyndighedsalderen må synes at have øvet en tilsvarende virkning i den følgende aldersklasse, efterhånden som de unge forbrydere ere trådte over i den. Og det er der ikke lidt, der taler for. Når det unge forbryderkorps fra børnenes verden år efter år slutter op til de voxnes arme, så fordeles det på en befolkning, der gennemgående er omtrent 6 gange så stor som den, det før tilhørte, og virkningen af det må, set blot fra talforholdenes side, vise sig 6 gange så svag — netop det forhold, der finder sted med hensyn til stigningen af pådømte forbrydelser før og efter myndighedsalderen. Natur-

ligvis går det ikke så rent matematisk til i virkeligheden, men hele forholdet indeholder dog en sørgelig bekræftelse på, hvad der i sig selv ligger så nær, at en så overvældende stigning af forbrydelser i børneverdenen har magt til at rekrutere de voxnes forbryderhær således, at den ikke blot udfylder de huller, der efterhånden opstår i gelederne, men leverer et stadigt overskud, der truer med at få også den til stadig at voxe. Året 1891 viser da også en yderligere stigning over hele linien i antallet af domme over personer af mandkønnet: 256 fra 10—15 år, 320 fra 15—18 år og 2411 over 18 år, mod henholdsvis 239, 291 og 2289 i året 1890.

Antallet af domme over personer af kvindekønnet har for det første kun udgjort en mindre brøkdel af samtlige domme undtagen for aldersklassen 15—18 år, hvor den gennemgående har nærmet sig til halvdelen af tallet for mandkønnet, og af og til været større end halvdelen. Fremdeles have i aldersklasserne 10—15 år og over 18 år variationerne hverken været særlig betydelige eller haft nogen udpræget stigende tendens, når man undtager de nærmeste år, efter at straffeloven af 10 februar 1866 er trådt i kraft med sine mildere straffebestemmelser, i hvilke år der indtræder en afgjort stigning på næsten alle punkter. I året 1891 var det absolute antal af domme over personer af kvindekønnet i disse to aldersklasser henholdsvis 31 og 902 mod 30 og 940 i 1890 — tallene vise altså fremdeles ingen tendens til stigning. Ganske anderledes forholder det sig med hensyn til antallet af domme over personer af kvindekønnet i aldersklassen 15—18 år. Her udgør, som allerede bemærket, antallet af domme over kvindelige individer en betydelig større del af aldersklassens samlede antal domme end i de andre aldersklasser, og tallet er steget til omtrent det dobbelte af begyndelsesværdien. Grunden hertil må for en stor del søges i dommene ifølge straffelovens § 180 (om utugt af kvinder som erhverv). Det er et af de punkter, som det i høj grad gælder om at have

blikket fæstet på allerede i barnealderen, thi i den lægges spiren, om den end først i den her betragtede aldersperiode for alvor begynder at bryde frem. Selvfølgelig er faren i så henseende størst i København, hvor da også godt og vel halvdelen af samtlige domme over personer af kvindeskønnet i denne aldersklasse falder. Stigningen i 15—18 års alderen er for en væsentlig del resultatet af, hvad der er forberedt i barnealderen, og endelig må det erindres, at antallet af domme i aldersklassen 10—15 år langt fra angiver det fulde antal af de for retten anmeldte og konstaterede forbrydelser i børneverdenen — i de senere år omtrent kun halvdelen af dem. Ifølge straffelovens § 36 kan justitsministeriet under visse betingelser frafalde påtale af forbrydelser, begåede af børn mellem 10 og 15 år, og ifølge lov af 11 februar 1863 § 2 behandles sager imod børn af samme alder i København, forsåvidt straffen ikke skønnes at måtte blive hensættelse i en strafanstalt, som offentlige politisager og kunne således afgøres med en advarsel eller legemlig revselse i hjemmet. Begge bestemmelser komne, den første udenfor, den anden i København, hyppigere og hyppigere til anvendelse, sikkert i stedse bestemtere erkendelse af, at de hidtil anvendte straffe overfor børneforbrydelser snarere gøre skade end gavn, når børnene umiddelbart efter udstået straf sendes tilbage til de samme forhold, der førte dem i forbrydelsen. Om antallet af de således faktisk begåede, men ikke pådømte børneforbrydelser giver statistisk tabelvæk ingen oplysning. Justitsministeriets journaler indeholde imidlertid oplysning om antallet af de børn, mod hvilke tiltale er frafaldet i henhold til straffelovens § 36, og i politidirektørens årlige beretninger til justitsministeriet haves materiale til, i det mindste tilnærmelsesvis, at udfinde antallet af de børneforbrydelser, for hvis vedkommende sagen ikke er sluttet ved dom. Gående ud fra disse kilder har kommissionens sekretær, cand. jur. A. Schou, i »kriminallstatistiske meddelelser« givet en oversigt over de i årene 1881—90 begåede børneforbrydelser, der have været an-

	10-15 år, absolute tal.			10-15 år, pr. 100000.			10-15 år, femårige gennem- snitstal.			15-18 år.			over 18 år.		
	dømte forbrydelser.	ikke dømte forbrydelser.	ialt.	dømte forbrydelser.	ikke dømte forbrydelser.	ialt.	dømte forbrydelser.	ikke dømte forbrydelser.	ialt.	absolute tal.	pr. 100000.	femårige gen- snitstal.	absolute tal.	pr. 100000.	femårige gen- snitstal.
1881.....	184	121	305	91,8	60,4	152,2				325	304,1		2981	246,8	
1882.....	193	127	320	95,0	62,5	157,5				344	317,6		3125	256,8	
1883.....	160	169	329	77,7	82,1	159,8	90,1	69,1	159,2	347	316,0	310,3	3021	246,2	249,2
1884.....	239	157	396	114,5	75,2	189,7				376	337,8		3101	259,8	
1885.....	152	138	290	71,8	65,2	137,0				312	276,6		3061	245,6	
1886.....	196	158	354	91,4	73,7	165,0				288	251,9		3047	242,6	
1887.....	227	233	460	104,4	107,1	211,5				335	289,0		3295	260,3	
1888.....	260	200	460	117,9	90,7	208,7	112,0	106,2	218,2	354	301,3	297,2	3243	254,2	255,8
1889.....	283	271	554	126,6	121,3	247,9				370	310,7		3308	272,8	
1890.....	269	309	578	118,7	136,4	255,1				399	330,5		3229	249,2	

meldte og konstaterede for retten, men ikke ere blevne genstand for dom. Resultatet heraf, sammenholdt og sammenlagt med de domfældte forbrydelser, er givet i foranstående tabel, men har ifølge de foreliggende oplysninger kun kunnet gives for årene 1881—90 og for begge køn i forening.

Kurverne*) for de enkelte år frembyde selvfølgelig betydelig større uregelmæssigheder end de for de femårige perioder, men på den anden side give de nok så bestemt karakteren af en stigende bølgebevægelse. Sænkningerne ere kun tilløb til en påfølgende stærkere stigning, og det er umuligt at frigøre sig for det indtryk, at denne sidste endnu stadig er i en rask udvikling, hvad også tallene for 1891, som foran anført, bekræfte. For børneforbrydernes vedkommende er det kurven over anmeldte og konstaterede men ikke pådømte forbrydelser, der har den absolute overvægt i stigning (125,8 pct. mod 29,3 pct. for pådømte forbrydelser), og deri ligger beviset for, at også blandt rettens håndhævere vinder den overbevisning stadig fastere fodfæste, at det nuværende straffesystem overfor børneforbrydelser ikke alene er ude af stand til at sætte en dæmning for den voxende bølge, men snarere måske er skikket til at understøtte den. Det er en kendsgerning, som upåtvivlelig vil finde bekræftelse i alle retskredse i landet, at tallet på de således fuldt konstaterede, men ikke pådømte børneforbrydelser vilde være endnu betydeligt højere, hvis ikke lovbestemmelserne selv lagde hindringer i vejen derfor. Adgangen til fritagelse for tiltale og dom er betinget af, at forholdene og omstændighederne gøre det antageligt, at det pågældende barn kan rettes og forbedres ved andre foranstaltninger, samt at disse foranstaltninger sikres. Oftest ville nu disse foranstaltninger bestå i, at der bliver tildelt barnet en advarsel eller en revselse i hjemmet i overværelse af en ved politiet ansat person. Men når forholdene i hjemmet ere sådanne, at

*) Hr. Buddes fremstilling er ledsaget af kurver, der anskueliggøre progressionen i antallet af forbrydelser, begåede af børn i 1866—90.

det ikke kan antages, at barnet vil kunne rettes og forbedres i dette, ville dommerne sædvanlig være henviste til at stille barnets anbringelse under nye forhold som en betingelse for en straffritagelse. Loven giver imidlertid ingen anvisning på, hvorledes midlerne hertil skulle tilvejebringes. For at det kan ske, kræves på den ene side forældrenes samtykke, på den anden side de kommunale institutioners villighed til at bære omkostningerne derved, og begge forudsætninger briste ikke sjældent, hvor stærkt dommeren end er stemt for sagen. Men selv som forholdet nu er, fremgår det sikkert og ubestridelig af de to kurver over pådømte og ikke pådømte børneforbrydelser, at hvis den kriminelle lavalder i en nær fremtid måtte blive rykket op til 15 års alderen, så vil det kun være en forholdsregel, der allerede i forvejen er mere end halvt gennemført ad praktisk vej. Og i denne slutning er der intet af den usikkerhed, der ellers så let klæber ved de af statistikens tal uddragne resultater — den gælder med matematisk sikkerhed.

Kurven over det samlede antal forbrydelser af børn fra 10—15 år viser det sørgelige resultat, at i forhold til hver aldersklassens befolkningstal når børneforbrydelsernes antal i højde med de voxnes fra 18 år og derover — begynder i slutningsmomentet at stige op over dem. Og det er en selvfølge, at hvis de foreliggende oplysninger havde tilladt at fremstille disse kurver for hvert køn for sig, så vilde drengeskurven være steget betydeligt op over kurven for voksne af mandkøn. Specielt for Københavns vedkommende faldt der i femåret 1886-90 i gennemsnit c. 200 drengesforbrydelser om året på ca. 13100 drenge, altså 1 forbrydelse for hver c. 65 drenge — i 1890 242 forbrydelser på 13617 drenge eller 1 forbrydelse for hver c. 56 drenge. For pigernes vedkommende faldt der i København 1886—90 gennemsnitlig omtrent 1 forbrydelse om året for hver 1200 piger (10—15 år), i 1890 derimod omtrent 1 forbrydelse for hver 900 piger.

Hertil komme endelig alle de børneforbrydelser, der slet ikke anmeldes for retten. At dette er et meget betydeligt

antal, langt betydeligere end det tilsvarende antal for voksne personer, er en selvfølge, thi man er fra alle sider med rette tilbøjelig til så længe som muligt at holde et barn tilbage fra offentlig tiltale og retsforfølgning, men det ligger i sagens natur, at det vil være så temmelig umuligt at danne sig et blot nogenlunde rimeligt skøn om selve tallet. Et enkelt bidrag hertil giver, for Københavns vedkommende, måske beretningerne fra »Foreningen af 1837 til forsømte børns frelse«, der, som bekendt, væsentlig kun antager børn, som enten allerede have været i rettens hænder eller have begået handlinger, der mere eller mindre strejfe ind på det strafbare. Fra september 1879 til september 1893 har foreningen antaget 366 drenge og 104 piger, ialt 470 børn. Af de 366 drenge havde 72 været straffede (der var i alt overgået dem 117 domme) og 71 fritagne for tiltale, medens 169 havde gjort sig skyldige i strafbare handlinger (navnlig tyverier), som ikke vare komne offentlig frem, og 54 vist en sådan opførsel eller levet under sådanne forhold, at der var grund til alvorlig frygt for deres fremtid. Dette forhold, der har været nogenlunde konstant gennem de enkelte år, synes at tyde på, at antallet af anmeldte og ikke anmeldte forbrydelser for drengenes vedkommende nærmer sig til at være ens. Af de 104 piger havde kun 6 (med 7 domme) været straffede og 7 fritagne for tiltale, medens 69 havde gjort sig skyldige i strafbare, men ikke anmeldte handlinger og 22 skejet ud på forskellig måde, navnlig også i kønslig retning. Man får det indtryk — og det er atter gennemgående for de enkelte år — at forbrydelser, begåede af piger i barnealderen, forholdsvis betydelig sjældnere blive genstand for offentlig forfølgning end de af drenge begåede. Lignende resultater giver iøvrigt også erfaringerne fra vore opdragelsesanstalter.

Det er denne skare, der danner den altid fuldtallige reserve for de dømte eller anmeldte børneforbryderes voksende korps, og det er den, det først og fremmest gælder for samfundet om midler til i tide at fange på dens vilde

veje og tage i god og kærlig varetægt. Thi de dømtes og for tiltale fritagnes tal er dog kun periferien, der breder sig, men her er det centrum, hvorfra bevægelsens radier gå ud.

Det er ofte og med rette fremhævet, at statistikens tal er en så gyngende grund at bygge slutninger på, at man skal vogte sig for at ledes vild på den, og at dette særlig gælder kriminalstatistikens tal. Sandt er det, at en forøgelse i antallet af domme kan have sin rod også i andre omstændigheder end en voxende forbryderiskhed og således ingeniunde blive en ufejlbar målestok for denne. Forøgelsen kan skyldes en skærpet årvågenhed fra lovens håndhæveres side, og den kan skyldes lovforandringer, både med strengere og mildere bestemmelser. Der kan således ikke være nogen tvivl om, at den meget iøjnefaldende tilvæxt i dommenes antal i femåret 1866—70 — en tilvæxt, der ikke er forbigående, men har antaget en konstant karakter — står i forbindelse med indførelsen af straffeloven af 1866. Særlig skal det også erindres, at en slutning angående væxt eller ikkevæxt i den egenlige forbryderiskhed ikke må bygges alene på dommenes antal, men fuldt så meget på de forbryderiske handlingers mere eller mindre ondartede beskaffenhed. Men når alt dette er indrømmet, står det ikke desto mindre fast, at den fremadskridende bevægelse i børneforbrydelsernes udviklingsgang her i landet i de sidste 20—30 år har været så udpræget, og har taget en sådan fart, at man bliver fuldt berettiget til at drage bestemte slutninger deraf.

For det første kan ingen, der virkelig har fulgt bevægelsen, være i tvivl om, at den endnu bestandig er i voxende fremadskriden. Hvor højt end børneforbrydelsernes bølge er stegen, den stiger endnu og vil vedblive dermed, såfremt den også fremdeles bliver overladt til sig selv. Og den vil strømme videre. Den svulmer allerede højt i den opvoxende ungdoms flod af udskejelser og forbrydelser, og mere stille, men lige så sikkert vil den lidt efter lidt fylde de voxnes forbrydelsers vidtstrakte sø — har allerede begyndt at gøre det.

For det andet blotter statistikens tal med ubønhørlig sikkerhed den nuværende lovgivnings afmagt lige overfor denne ulykkelige udvikling. Loven går sin gang, riset svinges hyppigere og hyppigere, fængslets døre lukke sig år efter år for flere og flere hundreder af børneforbrydere, men den voxende skare standser ikke — den kommer hver gang forstærket tilbage.

Og for det tredje peger statistiken gennem sin, om det så tør kaldes, ompostering med stedse større bestemtthed på den vej, der for den almindelige bevidsthed mere og mere står som den ene rigtige lige overfor børn, hvad enten de kun ere forsømte og værgeløse eller forbryderiske: ikke straf men opdragelse. Når de små forbrydere i stadig større mængde glide fra de dømtes rækker over i de for tiltale og dom fritagnes, så er det i og for sig et bevis for, at dommerne mere og mere føle sig gennemtrængte af overbevisningen om straffens unytte, måske skadelighed.

Med disse tre hovedresultater af vort lands kriminalstatistik i de senere år stemme så godt som alle Europas folkeslag overens. Overalt har børneforbrydelsernes voxende bølge skræmmet folkenes bevidsthed op og sat spørgsmålet om, hvad der kan gøres derimod, på dagsordenen som et af de mest brændende. Overalt er der vågnet en levende følelse af, at straffesystemet i og for sig ikke udretter noget, hverken for børnene eller for samfundet selv, og næsten overalt er der begyndt et arbejde for at skabe en ordning, der gør det muligt at holde et vågent øje med, hvad der foregår i børneverdenen, og tage alle de børn, der trænge dertil, hvad enten de allerede ere komne ind på forbrydelsens vej eller ikke, under samfundets beskyttende varetægt for at skaffe dem en god opdragelse. Adskillige steder er dette arbejde mere eller mindre blevet gennemført. Og at der ad denne vej virkelig kan skrides fremad mod målet: at dæmme op for børneforbrydelsernes voxende strøm og tvinge den tilbage, derom vidne resultaterne i England, hvor man siden århundredets midte

mere energisk end i noget andet land i Europa er skredet frem ad vejen, og derom vidne resultaterne fra vore egne opdragelsesanstalter, hvor meget end de vilkår, hvorunder de have arbejdet, i forskellige henseender have ladet tilbage at ønske. Disse resultater ere nærmere meddelte på sit sted i kommissionens betænkning. —

Som et af resultaterne af kommissionens forhandlinger indeholder betænkningen nedenstående *forslag til lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer*.

Kapitel I.

Om de personer, på hvilke loven finder anvendelse.

§ 1. De i denne lov hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler finde, forsåvidt hensynet til de pågældendes velfærd kræver det, anvendelse på:

a) Personer under 18 år, der have begået en strafbar handling, som vidner om sædelig fordærvelse eller vanrøgt, jfr. § 9.

b) Børn under 15 år, som uden at have begået nogen strafbar handling findes at være sædeligt fordærvede, eller som på grund af forældres eller andre opdrageres lastefuldhed, forsømmelighed eller mangel på evne til at opdrage dem eller føre det fornødne tilsyn med dem, findes at være udsatte for sædelig fordærvelse.

Under særlige omstændigheder, og i regelen kun efter forældres eller værgers begæring, kan denne regel også anvendes på unge personer mellem 15 og 18 år, navnlig når disse på grund af forsinket eller mangelfuld udvikling øjensynlig mangle den for deres alder almindelige modenhed.

c) Børn under 15 år, som af forældre eller andre opdragere mishandles, eller som hos disse lide sådan nød, at deres sundhed eller normale legemlige udvikling derved udsættes for alvorlig fare.

§ 2. For gentagen skoleforsømmelse, fortsat dovenskab eller slet opførsel i skolen kunne skolepligtige børn, når advarsler have vist sig frugtesløse, i en tid af indtil 6 måneder anbringes udenfor hjemmet, særlig i en tvangsskole (internat), hvor en sådan findes.

Kapitel II.

Om værgeråd og overværgeråd.

§ 3. Udenfor København dannes i hver kommune et værgeråd bestående af 5 medlemmer, nemlig:

1. Underdommeren i den retskreds, hvori kommunen er beliggende, som formand;

2. en af amtsrådet for hele retskredsen valgt og i denne boende mand;

3. sognepræsten eller, hvis der er flere, da den, som af vedkommende provst dertil beskikkes;

4. i landkommunerne sognerådets formand og i købstadkommunerne og handelspladserne et af kommunalbestyrelsen af dennes midte for vedkommendes funktionstid valgt medlem, som har særlig indsigt i fattigsager;

5. en af kommunalbestyrelsen valgt i kommunen bosat lærer eller lærerinde eller anden mand eller kvinde, som har særlig indsigt i skolesager.

De under nr. 2 og 5 omhandlede valg gælde for 6 år, regnede fra den efter valget følgende 1 januar.

§ 4. I København dannes så mange værgeråd, som vedkommende ministerium bestemmer. De bestå af en af justitsministeriet valgt dommer som formand, en i værgerådskredsen bosat sognepræst og en ligeledes der bosat læge, hvilke vælges af magistraten, samt to af borgerrepræsentationen valgte medlemmer, der have særlig indsigt henholdsvis i skolesager og i fattigsager, af disse kan den ene være en kvinde.

De af magistraten og borgerrepræsentationen foretagne

valg gælde for 3 år, regnede fra den efter valget følgende 1 januar.

§ 5. Hvis det barn, om hvilket beslutning skal tages, hører til et fra folkekirken afvigende, her i landet anerkendt trossamfund, og nogen af dettes præster er bosat i retskredsen, tilsiger værgerådets formand denne eller, hvis der er flere, en af disse til at tiltræde værgerådet i stedet for sognepræsten.

§ 6. Ved kongelig anordning gives regler for, hvem der, når noget af værgerådets medlemmer har forfald, skal indtræde i dettes sted.

Værgerådet er beslutningsdygtigt, når 3 medlemmer, deriblandt den fungerende formand, er tilstede. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget, dog kræves til en gyldig beslutning om et barns anbringelse i henhold til § 10, at mindst 3 af værgerådets medlemmer have stemt derfor.

§ 7. Værgerådets medlemmer nyde på tjenesterejser befordringsgodtgørelse efter regning eller, forsåvidt de benytte egen befordring, 2 kr. pr. løbende mil eller dele deraf, samt endvidere i dagpenge 6 kroner pr. dag, såfremt deres fraværelse fra hjemmet strækker sig ud over 6 timer.

§ 8. Overværgerådet består af den i § 24 nævnte overinspektør som formand samt et af justitsministeriet og et af ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet udnævnt medlem. Det har sit sæde i København.

Kapitel III.

Om de opdragelses- og forbedringsmidler, som kunne anordnes, og om myndigheden til at fatte beslutning herom.

§ 9. Beslutning om anvendelse af de i denne lov hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler fattes, når de i § 1 foreskrevne betingelser foreligge, af værgerådet. I an-

ledning af strafbare handlinger, begåede af personer mellem 15 og 18 år, kan værgerådet dog kun tage sådan beslutning, når dette enten er hjemlet ved en i henhold til almindelig borgerlig straffelov § 37 afsagt dom, eller påtale efter foretagen undersøgelse er frafalden.

§ 10. Når hensynet til barnets forbedring eller til at hindre dets sædelige fordærvelse kræver, at det anbringes udenfor hjemmet, beslutter værgerådet, at det skal anbringes i en pålidelig og hæderlig familie, et børnehjem eller en opdragelsesanstalt.

Værgerådets beslutning, der angiver, på hvilken af de nævnte måder barnet skal anbringes, tilstilles, ledsaget af alle fornødne oplysninger, overværgerådet, der bestemmer anbringelsesstedet og ordner det fornødne med hensyn til anbringelsen, der da iværksættes af værgerådet. Når den valgte anbringelsesmåde skønnes at være uheldig, kan overværgerådet efter forudgående forhandling med værgerådet bestemme, at en anden anbringelsesmåde skal vælges.

§ 11. Børn, som ikke kunne antages at være sædeligt fordærvede eller af en særlig vanskelig karakter, og navnlig de i § 1 litr c. omhandlede børn bør som regel anbringes i en familie eller, hvor dette støder på vanskeligheder eller hvor dette på grund af barnets svagelighed eller andre særegenheder ikke er ønskeligt, i et børnehjem.

Børn, som ere så sædeligt fordærvede, at deres optagelse i almueskolen vilde medføre fare for uheldig påvirkning af de andre børn, anbringes i sådanne børnehjem, der selv meddele undervisning, eller i en opdragelsesanstalt.

I opdragelsesanstalter af strengere art (§ 27) anbringes kun de i § 29 nævnte personer.

§ 12. Når værgerådet beslutter, at barnet skal anbringes udenfor hjemmet, overgår forældremyndigheden til overværgerådet.

§ 13. Hvis barnets slette opførsel eller faren for dets sædelige fordærvelse ikke skyldes forældrenes eller andre opdrageres lastefuldhed, slette påvirkning eller grovere for-

sømmelighed, kan barnets anbringelse udenfor hjemmet foreløbig udsættes, hvis det er antageligt, at dets forbedring kan opnås ved lempeligere midler.

Værgerådet kan da tildele såvel barnet som dets forældre eller opdragere en advarsel samt efter omstændighederne, for så vidt barnet er under 15 år, endvidere anordne:

a) at barnet stilles under opsyn af en pålidelig mand eller kvinde, som dertil er villig og egnet, og som har at påse, at forældrene eller andre opdragere samvittighedsfuldt opfylder deres opdragelses- og tilsynspligt;

b) i eller uden forbindelse hermed, at barnet, hvis det er skolepligtigt, skal besøge en dagarbejdsskole, en arbejdstue, et fortsættelsesasyl eller en lignende indretning, hvor sådanne findes, under iagttagelse af de regler, som værgerådet foreskriver;

c) hvis barnet har begået en straffbar handling, at forældre eller andre opdragere skulle tildele det en passende revselse i hjemmet under sådant opsyn, som værgerådet bestemmer.

Det tilkendegives derhos barnets forældre eller opdragere, at det vil blive anbragt til opdragelse udenfor hjemmet, hvis de givne pålæg ikke efterkommes eller det iøvrigt for barnets skyld måtte vise sig nødvendigt, samt hvis de ikke erlægge den for benyttelsen af en dagarbejdsskole eller lignende indretning foreskrevne betaling, eller det bidrag, som i henhold til § 48 måtte være pålagt dem, for såvidt værgerådet ikke finder denne undladelse begrundet i virkelig trang.

§ 14. Værgerådets forhandlinger foregå for lukkede døre. Over forhandlingerne føres protokol. Barnets forældre eller de, som træde i disses sted, skulle, forsåvidt de have bekendt opholdssted her i riget, med passende varsel opfordres til at udtale sig mundtligt eller skriftligt, forinden beslutning fattes, ligesom barnets og hjemmets forhold nøjagtigt undersøges. I dette øjemed kan værgerådet affordre

enhver offentlig myndighed, som kan antages at kende forholdene, erklæring, ligesom det kan indkalde, afhøre og edfæste vidner, hvorved de for kriminelle sager gældende regler finde tilsvarende anvendelse, samt foretage enhver anden nødvendig undersøgelseshandling. Hertil kan politiets medvirkning fordres.

Ved værgerådets undersøgelse bliver det tillige at oplyse, om barnet har forsørgelsesret her i landet.

§ 15. Når værgerådet ikke er samlet, kan dettes formand på egen hånd foretage det til sagens undersøgelse fornødne, navnlig også indkalde vidner, hvis afhøring og edfæstelse da kan foregå for ham i overværelse af to vidner.

§ 16. Beslutninger af værgerådet, som gå ud på, at nogen af de i denne lov hjemlede foranstaltninger skulle iværksættes, skulle, for såvidt de pågældende kunne findes, forkyndes for barnets forældre eller dem, der træde i disses sted, efter de for forkyndelse af straffedomme gældende regler.

Beslutter værgerådet, at der intet skal foretages, bliver skriftlig meddelelse herom at tilstille de nævnte personer.

§ 17. Beslutninger af værgerådet, der gå ud på, at barnet skal anbringes udenfor hjemmet, kunne af den, hvem barnet herved fratages, når han ikke selv har samtykket heri, indankes for overværgerådet.

Den pågældende må da inden 8 dage, efter at beslutningen er forkyndt eller forkyndelse i overensstemmelse med § 16 er forsøgt, indgive skriftlig begæring herom til overværgerådet. Dette kan forlange, at yderligere oplysninger fremskaffes. Dets kendelse er endelig.

§ 18. Den i § 2 hjemlede anbringelse udenfor hjemmet beslattes af skolekommissionen, i København af skole-direktionen. Barnets forældre eller de, som træde i disses sted, skulle så vidt mulig opfordres til at udtale sig mundtligt eller skriftligt, forinden beslutning fattes.

Kapitel IV.

Om gennemførelsen

af de ved denne lov hjemlede foranstaltninger.

§ 19. Enhver offentlig embeds- eller bestillingsmand, som i tjenestens medfør kommer til kundskab om noget forhold, der må antages at kunne foranledige værgerådets indskriden i henhold til reglerne i kapitel III, er pligtig at gøre anmeldelse herom til værgerådet på det sted, hvor barnet bor eller opholder sig.

Iøvrigt står det enhver frit for at gøre sådan anmeldelse.

§ 20. Værgerådet og overværgerådet drage omsorg for fuldbyrdelsen af de af dem fattede beslutninger. Hertil kan om fornødent politiets, fattigvæsenets og de stedlige værgeråds bistand fordres.

Beslutninger af værgerådet, der ifølge § 17 kunne ind- ankes for overværgerådet, blive i regelen ikke at fuldbyrde, førend ankefristen er udløben eller overværgerådets afgørelse foreligger. Hvor udsættelse kan befrygtes at medføre fare for barnets vel, kan det dog bestemmes, at dette foreløbigt skal anbringes i en familie, et børnehjem eller på et andet sikkert sted.

Sådan foreløbig anbringelse kan værgerådet eller, når dette ikke er samlet, dettes formand om fornødent også beslutte, førend værgerådets endelige afgørelse foreligger.

§ 21. I regelen må børn kun anbringes i familier, hvor begge ægtefæller leve, hvor ingen af disse er over 60 år, og som selv ikke have mere end 3 uforsørgede børn. Flere end 2 børn må ikke samtidig være anbragte i samme familie, medmindre de alle ere søskende.

§ 22. Tilsynet med de i familier anbragte børn føres for hver kommune af en af værgerådet blandt eller uden for dets medlemmer valgt tilsynsværge — mand eller kvinde — eller, hvor fornødent gøres, flere sådanne. Tilsynsværgeren gør, når mangler eller misligheder forefindes, eller anbrin-

gelsen iøvrigt viser sig uheldig, indberetning herom til overvægerådet, der afgør, om barnet skal tages fra den familie, hvor det er anbragt.

Hvis omstændighederne kræve, at barnet uden ophold fjernes fra den familie, hvor det er anbragt, kan dette steds vægeråd foreløbig lade barnet anbringe på hensigtsmæssig måde, indtil overvægerådet har fattet endelig beslutning.

§ 23. Tilsynsværgen drager omsorg for, at barnet ved skolepligtens ophør anbringes i passende stillinger, og afslutter med overvægerådets godkendelse de hertil fornødne retshandler.

Kapitel V.

Om børnehjem og opdragelsesanstalter m. m.

§ 24. Overtilsynet med samtlige i denne lov omhandlede børnehjem og opdragelsesanstalter føres af en af vedkommende ministeriumudnævnt overinspektør for opdragelsesanstalterne. Denne tilser mindst en gang om året hver enkelt opdragelsesanstalt samt mindst en gang hvert tredje år — personligt eller ved en (på hans ansvar handlende) medhjælper — hvert enkelt børnehjem og derhos så ofte, det anses fornødent, de enkelte plejehjem.

Når omstændighederne give anledning dertil, har han endvidere at anstille eller lade anstille undersøgelser angående ethvert forhold, der vedrører gennemførelsen af de foranstaltninger, som i henhold til denne lov træffes overfor de i § 1 omhandlede børn.

Som formand i overvægerådet er han tillige chef for dettes kontor.

§ 25. Til anbringelse af børn i henhold til § 10 må kun benyttes sådanne børnehjem, hvis benyttelse dertil efter indstilling af overinspektøren er godkendt af vedkommende ministerium (anerkendte børnehjem).

De almindelige hovedregler for disses indretning, bestyrelse m. m. gives af vedkommende ministerium, der tillige

fastsætter, hvilken betaling det enkelte børnehjem kan fordre for de i henhold til denne lov anbragte børn.

Undervisningen kan enten gives i almueskolen eller på selve børnehjemmet. I sidste tilfælde skal den i det mindste svare til den, som almueskolen meddeler.

Ved skolepligtens ophør drager børnehjemmets bestyrelse med overværgerådets godkendelse omsorg for, at børnene anbringes på den i § 23 angivne måde.

§ 26. Det regelmæssige tilsyn med de anerkendte børnehjem føres af værgerådet i den kommune, i hvilken de ere beliggende, samt, for såvidt de selv meddele undervisning, for dennes vedkommende af de lokale skolemyndigheder.

Værgerådet såvel som overinspektøren efter forudgået forhandling med dette kunne, når dertil findes anledning, gøre indstilling til vedkommende ministerium om anerkendelsens tilbagetagelse.

§ 27. De opdragelsesanstalter, i hvilke børn i henhold til § 10 kunne anbringes, ere dels af mildere dels af strengere art. De sidstnævnte skulle være statsanstalter. Som opdragelsesanstalter af mildere art kunne benyttes såvel statsanstalter som sådanne private eller kommunale anstalter, hvis benyttelse hertil er godkendt af kongen. Denne anerkendelse kan til enhver tid tilbagekaldes.

§ 28. Opdragelsesanstalterne skulle være særskilte for piger og drenge.

Staten opretter mindst en opdragelsesanstalt af strengere art for hvert køn. Hvis iøvrigt det fornødne antal opdragelsesanstalter ikke ad anden vej oprettes, sørger staten for deres tilvejebringelse.

§ 29. Opdragelsesanstalter af strengere art optage:

1. Unge personer, som i henhold til almindelig borgerlig straffelov § 37 ere dømte til at anbringes i en opdragelsesanstalt, når ikke særlige omstændigheder tale for anbringelse i en mildere anstalt;

2. børn over 12 år, som have begået grove eller

oftere gentagne forbrydelser, eller som oplyses at være af en særdeles vanskelig karakter eller særligt fordærvede;

3. børn over 12 år, som i en opdragelsesanstalt eller et børnehjem have gjort sig skyldige i rømning, forførelse af andre børn eller høj grad af genstridighed, eller som, efter at være udskrevne på prøve af en opdragelsesanstalt, formedelst slet opførsel på ny må indsættes;

4. personer, som, når de fylde 18 år, ikke findes at kunne endelig udskrives af en opdragelsesanstalt.

§ 30. Enhver af de i § 27 nævnte opdragelsesanstalter ledes af en forstander eller forstanderinde. Disse udnævnes for statsanstalterne af kongen. For andre opdragelsesanstalters vedkommende skal deres valg stadfæstes af kongen.

§ 31. Den, som har opholdt sig mindst 2 år i en opdragelsesanstalt af strengere art eller mindst 1 år i en opdragelsesanstalt af mildere art og har udvist god opførsel, kan af anstaltens forstander foreløbig udskrives og anbringes i en hæderlig eller pålidelig familie eller i tjeneste, i lære eller på lignende måde i overensstemmelse med reglerne i §§ 21 og 23. Hvor ikke særlige grunde tale herimod, bør sådan anbringelse altid foretages mindst 6 måneder før myndigheden over og tilsynet med barnet ifølge § 36 skal ophøre.

Anbringelsen bør så vidt mulig ikke ske i større afstand fra opdragelsesanstalten end, at dennes forstander personlig kan føre tilsyn med den pågældende. Hvis dette ikke hensigtsmæssig lader sig gøre, føres tilsynet efter forstanderens anmodning af tilsynsværgeren på det sted, hvor barnet er anbragt.

Den løn, som det således anbragte barn fortjener, indbetales til forstanderen eller tilsynsværgeren og anvendes til barnets bedste.

Opfører den foreløbigt udskrevne sig slet, eller viser anbringelsen sig iøvrigt uheldig, kan opdragelsesanstaltens forstander atter tage barnet tilbage til anstalten.

§ 32. For slet opførsel i opdragelsesanstalten eller

under den foreløbige udskrivning kunne, foruden berøvelse af tilståede begunstigelser eller udmærkelser samt af andel i arbejdsfortjenesten, hvor sådan er indrømmet, følgende disciplinærstraffe ikendes af forstanderen:

1. Arbejde i fritiden;
2. indsættelse i lyst enrum i fritiden og under måltiderne i indtil 14 dage;
3. berøvelse af et måltid dagligt i 2 dage, eller for personer over 15 år, i indtil 3 gange 2 dage, hver gang med 2 dages mellemfrist. Når sådan straf er udstået, kan den ikke påny ikendes, førend mindst 14 dage ere forløbne efter udståelsen;
4. indsættelse i arbejdscelle for børn mellem 12 og 15 år i indtil 7 dage, for personer mellem 15 og 18 år i indtil 14 dage og for personer over 18 år i indtil 4 uger;
5. lettere legemlige revselse, dog ikke på piger over 12 år; samt
6. i opdragelsesanstalter af strengere art rotting indtil 15 slag på mandspersoner over 15 år.

De under 4 og 6 nævnte disciplinærstraffe må kun fuldbyrdes, når lægen erklærer, at det kan ske uden skade for den pågældendes helbred, samt med samtykke af det stedlige værgeråds formand.

For forseelser, begåede i opdragelsesanstalter af mildere art, kan desuden med overværgerådets samtykke anvendes overflyttelse til en strengere anstalt i overensstemmelse med reglen i § 29, nr. 3.

Flere disciplinærstraffemidler kunne under skærpende omstændigheder forbindes.

Straffen fuldbyrdes, selv om derved den for opholdet i anstalten satte tidsgrænse overskrides.

Alle ikendte disciplinærstraffe indføres i en særlig straffeprotokol.

§ 33. Har den, der er anbragt i en opdragelsesanstalt eller i henhold til § 31 er foreløbig udskreven, foretaget en

strafbar handling, kan påtale undlades, hvis det findes, at anvendelse af den i § 32 hjemlede myndighed efter omstændighederne er tilstrækkelig.

§ 34. Almindelige grundregler for opdragelsesanstalt-
ternes indretning og ledelse fastsættes ved kongelig anordning.

§ 35. De i denne lov omhandlede børnehjem og op-
dragelsesanstalter ere pligtige at modtage de børn, hvis
anbringelse i samme overværgerådet beslutter.

Ligeledes ere de forpligtede til, forsåvidt plads haves,
midlertidigt at modtage de børn, som i henhold til § 20,
2 og 3 stykke, eller § 22, 2 stykke, fordres foreløbigt an-
bragte, dog ikke for længere tid end 3 måneder.

Kapitel VI.

De trufne foranstaltningers ophør.

§ 36. Myndigheden over og tilsynet med de i henhold
til § 10 anbragte børn ophører som regel, når barnet fylder
18 år, men kan dog, for såvidt det er anbragt eller i hen-
hold til § 29 nr. 4 findes at burde anbringes i en opdra-
gelsesanstalt af strengere art, udstrækkes i indtil 3 år efter
indsættelsen i denne, selv om den nævnte aldersgrænse
derved overskrides.

§ 37. Myndigheden og tilsynet kan undtagelsesvis op-
høre forinden det 18 år, når dette findes foreneligt med
barnets vel. Beslutning herom tages af overværgerådet efter
indstilling henholdsvis af det stedlige værgeråd eller vedkom-
mende opdragelsesanstalts forstander. Når begæring herom
er afslået, kan begæring ikke indgives på ny førend et år
derefter.

Udskrivning af en opdragelsesanstalt før den tid, da
den ifølge § 36 skal finde sted, må dog som regel kun
ske, når barnet i mindst 6 måneder har været foreløbig
udskrevet i henhold til § 31.

§ 38. Ved forholdets ophør forsynes den pågældende,

hvis det findes fornødent, med klædningsstykker og rejsepenge, hvorhos der så vidt muligt skal drages omsorg for, at han anbringes til erhverv under betryggende forhold.

§ 39. Påbud om, at børn skulle besøge en dagarbejdsskole, en arbejdsstue, et fortsættelsesasyl eller en lignende indretning; ophøre, når de ikke ere givne på bestemt tid, samtidig med udskrivningen af skolen, med mindre de forinden ophæves af værgerådet.

Kapitel VII.

Straffebestemmelser.

§ 40. Forældre og andre opdragere, som ved forførelse, slet eksempel eller vanrøgt, som er dem tilregnelig, eller ved at give usandsfærdige forklaringer om barnets forhold, selv foranledige, at de ved denne lov hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler bringes til anvendelse på de deres omsorg undergivne børn, straffes med fængsel, tvangsarbejde eller under formildende omstændigheder med bøder.

§ 41. Den, som lægger hindringer i vejen for iværksættelsen af de ved denne lov hjemlede foranstaltninger eller søger at hindre de undersøgelser, som dette øjemed foranlediger, straffes med fængsel eller under formildende omstændigheder med bøder.

§ 42. Den, som forleder eller hjælper en i henhold til denne lov anbragt person til rømning, straffes, for såvidt handlingen ikke efter sin beskaffenhed medfører højere straf, med fængsel eller, hvis kun en mindre væsenlig hjælp er ydet, med bøder.

Den, som, vidende om, at en i henhold til denne lov anbragt person er rømt, skjuler ham eller understøtter hans flugt, straffes med bøder eller fængsel.

§ 43. På bøder, idømte i henhold til denne lov, finde reglerne i § 30 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 anvendelse.

Kapitel VIII.

Om udredelsen af de ved denne lov foranledigede udgifter.

§ 44. Omkostningerne ved den foreløbige anbringelse, som finder sted i henhold til § 20, 2 og 3 stykke, samt ved de i §§ 2 og 13 b omhandlede foranstaltninger, bæres, for såvidt de ikke dækkes ved bidrag af forældrene, af børnenes opholdskommune, dog med undtagelse af omkostningerne ved benyttelsen af dagarbejdsskoler, hvilke bæres halvt af statskassen og halvt af opholdskommunen.

§ 45. Omkostningerne ved foranstaltninger, som gå ud på i henhold til § 10 endeligt at fjerne børn fra hjemmet, samt ved deres anbringelse i plejehjem, børnehjem eller opdragsanstalter af mildere art, bæres, indtil barnet fylder 15 år, for såvidt de ikke dækkes ved de i henhold til § 48 indgåede bidrag, halvt af statskassen og halvt af forsørgelseskommunen eller den offentlige kasse, der i mangel af en sådan ifølge fattiglovgivningen har at bære udgifterne ved en trængendes forsørgelse.

Selv om barnets forsørger, inden det fylder 15 år, skifter forsørgelseshjem, bæres de nævnte udgifter dog vedblivende af den kommune eller offentlige kasse, som på den tid, da beslutning om barnets anbringelse fattes, har forsørgelsespligten.

For såvidt forsørgelsespligten ikke undtagelsesvis påhviler statskassen — i hvilket tilfælde der forholdes på den i § 46, 2 stykke, angivne måde — afholdes hele udgiften forskudsvis af forsørgelseskommunen eller vedkommende offentlige kasse, som dernæst inden udgangen af hvert års februar måned sender vedkommende ministerium behørig regning over den statskassen påhvilende andel af de i det forløbne kalenderår afholdte udgifter.

Samtidig med, at barnets anbringelse beslattes, giver værgerådet dets opholdskommune underretning herom, hvor-

efter denne på den i fattiglovgivningen foreskrevne måde har at udfinde forsørgelseskommunen og at tilvejebringe dennes anerkendelse af forsørgelsesretten, hvilken derefter tilstilles værgerådet.

Så snart anbringelsen er sket og vilkårene fastsatte, giver værgerådet dernæst forsørgelseskommunen eller vedkommende offentlige kasse meddelelse herom. Denne har da at honorere de efterhånden fremkommende regninger, dog, hvis barnet er anbragt i et plejehjem eller i et børnehjem, kun når de ere attesterede af tilsynsværgeren eller det stedlige værgeråds formand.

§ 46. Alle andre udgifter, som foranlediges ved denne lov, derunder alle udgifter, der skyldes foranstaltninger vedrørende børn, som have fyldt 15 år, samt anbringelse på opdragelsesanstalter af strengere art, bæres af statskassen.

For såvidt barnet er anbragt på en opdragelsesanstalt eller i henhold til § 31 er foreløbig udskrevet af en sådan, sender dennes forstander gennem overværgerådet regning over de i denne paragraf omhandlede udgifter til vedkommende ministerium. I andre tilfælde afholdes de forskudsvis af barnets opholdskommune.

§ 47. De beløb, som kunne anvendes til kontorhold eller lønnet medhjælp for værgerådenes formænd, hvor sådan undtagelsesvis måtte være fornøden, samt til overværgerådet og overinspektøren for opdragelsesanstalterne, såvel som de andre ved denne lov foranledigede udgifter, fastsættes ved den årlige finanslov.

§ 48. Samtidig med, at værgerådet beslutter, at et barn under 15 år skal anbringes udenfor hjemmet, pålægger det ved særligt dekret den eller de forsørgelsespligtige at svare et ugenligt, månedligt eller fjerdingårligt bidrag, indtil barnet fylder 15 år.

Det samme gælder, når det i henhold til § 13 b pålægges et barn at besøge en dagarbejdsskole. I de øvrige i § 13 b ommældte tilfælde kan det på samme måde pålægges den eller de forsørgelsespligtige at svare et af værgerådet

fastsat bidrag, når de ikke direkte til vedkommende indretning erlægge den for benyttelsen af samme foreskrevne betaling.

Bidragene ansættes efter hensyn til, dels hvad den virkelige udgift antages at ville blive, dels den bidragspligtiges evne. Når den bidragspligtige ikke i trangtilfælde er berettiget til vedblivende at forsørges her i landet, ansættes hans bidrag altid til et sådant beløb, som den virkelige udgift antages at ville udgøre.

Dekretet forkyndes så vidt muligt for den bidragspligtige, hvem en genpart af samme leveres, og tilstilles derefter vedkommende kommune eller offentlige kasse eller, for så vidt statskassen skal bære hele udgiften, overværgerådet.

Den bidragspligtiges opholdskommune skal på begæring bistå ved indkrævning og modtagelse af bidragene. Disse kunne inddrives og eventuelt fordres afsonede efter de regler, der gælde med hensyn til underholdningsbidrag til børn.

Betales et bidrag ikke til forfaldstid, skal det så vidt muligt afkræves den bidragspligtige senest 2 måneder derefter. Er det ikke betalt senest tremånedersdagen efter forfaldstid, betragtes det som en den bidragspligtige på den nævnte dag ydet fattighjælp. Er udpantning tidligere forgæves forsøgt, betragtes bidraget som en på udpantningsdagen ydet fattighjælp. For såvidt barnet og den bidragspligtige ifølge bestemmelserne i § 45, 2 stykke, eller lov om det offentlige fattigvæsen af 9 april 1891 § 22, sidste stykke, have forskellige forsørgelseshjem, bliver sådan fattighjælp af den bidragspligtiges forsørgelseskommune at refundere fuldt ud til barnets forsørgelseskommune.

For benyttelsen af retsmidler såvel som for udskrifter og lignende vedrørende de i denne lov omhandlede forhold betales intet gebyr.

Kapitel IX.

Almindelige bestemmelser.

§ 49. Ved barn forstås i denne lov, hvor ikke andet er sagt, enhver person, på hvem de i loven hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler kunne anvendes.

§ 50. Denne lov træder i kraft til den tid, som kongen bestemmer. Fra samme tid kan børns anbringelse på de i denne lov hjemlede måder uden samtykke af forældrene eller dem, der træde i disses sted, kun ske i henhold til denne lov.

Betænkningen indeholder tillige *forslag til lov om forandringer i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 m. m.* Forslaget foreligger alternativt således:

§ 1. § 9 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

De straffe, som kunne idømmes efter denne lov, ere: livsstraf, strafarbejde, fængsel, bøder samt fortabelse af embede, bestilling eller valgret. Om straffene for unge forbrydere gives regler i særskilt lov.

På straffanger anvendes fremdeles de i lovene om strafanstalterne fastsatte straffe.

§ 2. § 35 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Handlinger foretagne af børn under 15 år straffes ikke. Oplyses det under en straffesag, at et barn under 15 år har begået en strafbar handling, har dommeren uopholdelig at give værgerådet på det sted, hvor harnet bor eller opholder sig, underretning herom, ledsaget af udskrift af det under sagen herom fremkomne.

§ 3. § 37 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Begås en forbrydelse af en person mellem 15 og 18

år, kan det, for såvidt påtale finder sted, inden han har fyldt sit 18 år, i dommen bestemmes, at de i lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler skulle anvendes i stedet for straf. Hvis retten finder, at den tiltaltes opdragelse er så forsømt eller hans sædelige udvikling i øvrigt så mangelfuld, at hans anbringelse i en opdragelsesanstalt er ønskelig, men dog på grund af den skyldiges alder eller forbrydelsens beskaffenhed finder det betænkeligt at fritage ham for straf, kan dommen lyde på straf og hensættelse i en opdragelsesanstalt.

Om straffens fastsættelse, for såvidt angår de her omhandlede personer, gives regler i særskilt lov.

§ 4. § 56 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Har den med sin ægtefælle samlevende hustru ved sit afhængighedsforhold til ham ladet sig bevæge til med ham at deltage i en forbrydelse, kan den almindelige for den udviste meddelagtighed i loven foreskrevne straf nedsættes, og dersom det må antages, at hun ved at afslå hans begæring vilde have udsat sig for mishandling eller være bleven nødsaget til at drage fra ham, kan hun endog efter omstændighederne forskånes for al straf.

Det samme skal gælde om andre, der på grund af deres afhængighedsforhold til de personer, i hvis hus de leve og have deres underhold uden derfor at yde vederlag, have ladet sig forlede til med dem at deltage i en forbrydelse.

§ 5. § 66 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Dersom det under en straffesag findes, at der efter forbrydelsens udøvelse er forløbet 2 år, inden den blev påtalt ved retten, eller at påtale vel har fundet sted, men at sagen er bleven afvist og ikke genoptagen inden udløbet af fornævnte frist, skal den forskyldte straf bortfalde, såfremt den ej vilde blive højere end bøder eller simpelt

fængsel. Som følge heraf bør påtale til strafs lidelse ikke finde sted, når 2 år ere forløbne efter udøvelsen af en forbrydelse, der står under en straffebestemmelse, i hvilken ej højere straf end bøder eller simpelt fængsel er foreskrevet.

De i denne paragraf indeholdte bestemmelser skulle dog ikke komme til anvendelse med hensyn til de forbrydelser, der omhandles i kapitel 13.

§ 6. Bestemmelserne i §§ 2 og 3 komme til anvendelse også på sådanne strafbare handlinger, der falde udenfor reglerne i almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866.

§ 7. Denne lov træder i kraft samtidig med lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer.

Fra samme tid ophæves §§ 36, 68 og 233 i almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866 samt bestemmelserne i lov nr. 21 af 4 februar 1871 §§ 6 og 14, lov nr. 54 af 24 maj 1879 § 3 og lov nr. 79 af 8 maj 1894 § 30, for såvidt de hjemle anvendelse af straf eller revselsesmidler mod børn under 15 år.

Eller således:

§ 1. § 9 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

De straffe, som kunne idømmes efter denne lov, ere: livsstraf, strafarbejde, fængsel, bøder og fortabelse af embede, bestilling eller valgret samt for mandspersoner mellem 15 og 18 år rottingslag.

På straffanger, anvendes fremdeles de i lovene om straffanstalterne fastsatte straffe.

§ 2. § 35 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Handlinger foretagne af børn under 15 år straffes ikke. Oplyses det under en straffesag, at et barn under 15 år har begået en strafbar handling, har dommeren uopholdelig

at give værgerådet på det sted, hvor barnet bor eller opholder sig, underretning herom, ledsaget af udskrift af det under sagen herom fremkomne.

§ 3. § 29 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Rottingstraf, som består i slag af et spanskrør $1\frac{1}{2}$ tomme i omkreds og ikke længere end $1\frac{1}{2}$ alen, anvendes på mandspersoner mellem 15 og 18 år, for såvidt de efter indhentet lægeerklæring må antages at kunne tåle sådan straf. Slagenes antal, der ikke må være under 10 og ikke over 25, bestemmes i dommen.

§ 4. § 37 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Begås en forbrydelse af en person mellem 15 og 18 år, kan det, for såvidt påtale finder sted, inden han har fyldt sit 18 år, i dommen bestemmes, at de i lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer hjemlede opdragelses- og forbedringsmidler skulle anvendes i stedet for straf. Hvis retten finder, at den tiltalte opdragelse er så forsømt eller hans sædelige udvikling iøvrigt så mangelfuld, at hans anbringelse i en opdragelsesanstalt er ønskelig, men dog på grund af den skyldiges alder eller forbrydelsens beskaffenhed finder det betænkeligt at fritage ham for straf, kan dommen lyde på straf og hensættelse i en opdragelsesanstalt.

Når straf anvendes, kan den lovbestemte straf nedsættes med indtil en trediedel. Når straf og hensættelse i en opdragelsesanstalt anvendes samtidigt, bliver den lovbestemte straf at nedsætte, efter omstændighederne til det halve. Under formildende omstændigheder kan i stedet for fængsel anvendes bøder. Ved første gang begået ringere lovovertrædelse, for hvilken straffen for voksne personer ikke vilde overstige bøder eller simpelt fængsel i 1 måned, kan undersøgelsesdommeren slutte sagen med en advarsel.

På de her nævnte personer kan i intet tilfælde højere straf anvendes end strafarbejde i 8 år.

§ 5. § 56 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Har den med sin ægtefælle samlevende hustru ved sit afhængighedsforhold til ham ladet sig bevæge til med ham at deltage i en forbrydelse, kan den almindelige for den udviste meddelagtighed i loven foreskrevne straf nedsættes, og dersom det må antages, at hun ved at afslå hans begæring vilde have udsat sig for mishandling eller være bleven nødsaget til at drage fra ham, kan hun endog efter omstændighederne forskånes for al straf.

Det samme skal gælde om andre, der på grund af deres afhængighedsforhold til de personer, i hvis hus de leve og have deres underhold uden derfor at yde vederlag, have ladet sig forlede til med dem at deltage i en forbrydelse.

§ 6. § 66 i almindelig borgerlig straffelov af 10 febr. 1866 affattes således:

Dersom det under en straffesag findes, at der efter forbrydelsens udøvelse er forløbet 2 år, inden den blev påtalt ved retten, eller at påtale vel har fundet sted, men at sagen er bleven afvist og ikke genoptagen inden udløbet af fornævnte frist, skal den forskyldte straf bortfalde, såfremt den ej vilde blive højere end bøder eller simpelt fængsel. Som følge heraf bør påtale til strafs lidelse ikke finde sted, når 2 år ere forløbne efter udøvelsen af en forbrydelse, der står under en straffebestemmelse, i hvilken ej højere straf end bøder eller simpelt fængsel er foreskrevet.

De i denne paragraf indeholdte bestemmelser skulle dog ikke komme til anvendelse med hensyn til de forbrydelser, der omhandles i kapitel 13.

§ 7. Bestemmelserne i §§ 2 og 4 komme til anvendelse også på sådanne strafbare handlinger, der falde udenfor reglerne i almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866.

§ 8. Denne lov træder i kraft samtidig med lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer.

Fra samme tid ophæves §§ 36, 68 og 233 i almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866 samt bestemmelserne i lov nr. 21 af 4 februar 1871 §§ 6 og 14, lov nr. 54 af 24 maj 1879 § 3 og lov nr. 79 af 8 maj 1894 § 30, for såvidt de hjemle anvendelsen af straf eller revselsesmidler mod børn under 15 år.

Dernæst er der i betænkningen optaget et forslag til *lov om straffene for unge forbrydere*. Dette er udarbejdet til brug for kommissionen af professor C. TORP og gives her med forudskikkede »almindelige bemærkninger«.

Almindelige bemærkninger.

Nærværende lovforslag må anses som et nødvendigt eller dog højst ønskeligt supplement til forslaget til lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer.

Allerede under kommissionens første forberedende møde kom den anskuelse gentagne gange uimodsagt til orde, at de ved det nævnte lovforslag tilsigtede forholdsregler — tvangsopdragelse — kun indenfor mere beskedne grænser kunde ventes at ville få effektiv virkning overfor personer, som, inden der skrides ind, allerede ere over 15 å 16 år, og at den hele reform for disses vedkommende vilde blive ganske ufuldstændig, når ikke de strafferetlige regler, der danne supplementet til tvangsopdragelsen, undergå en væsenlig forandring. Manglen ved den nugældende ordning er nemlig ikke blot, at der ofte straffes, hvor straf er unyttig eller endog skadelig, medens andre midler forsømmes, men tillige, at de straffe, som anvendes, hvor der må straffes, efter erfaringens vidnesbyrd fra næsten alle lande for en stor del ere uvirksomme og særdeles ofte endog virke positivt skadeligt — netop særligt overfor unge, begyndende forbrydere.

De strafarter, mod hvilke kritiken med påfaldende

enstemmighed*) har vendt sig, ere navnlig de korte frihedsstraffe, der i vor ret som i de fleste moderne straffelovgivninger indtage en iøjnefaldende stor plads blandt straffene, navnlig for begyndende forbrydere**). I forbindelse hermed rammer kritiken særlig bødestraffens ordning og det ved denne gældende afsoningssystem, der faktisk fører til, at bøden i et overvejende antal tilfælde omsættes til kortvarig frihedsstraf. Erfaringen har vist, at de korte frihedsstraffes afskrækkende virkning gennemgående er forsvindende ringe; navnlig gælder dette om simpelt fængsel men for en stor del også om de strængere fængselsstraffe. Og det er så langt fra, at de regelmæssig have nogen forbedrende virkning, at de tværtimod i mange tilfælde virke særdeles skadeligt. Dels er anvendelsen af en frihedsstraf uden arbejdstvang, undervisning eller moralsk påvirkning, altså den rene lediggang — og det bliver den rent kortvarige frihedsstraf næsten med nødvendighed — ganske forfejlet overfor personer, som netop hyppigst ere bragte til fald ved ulyst til arbejde eller dog karakterløshed. De fortsætte netop i fængslet den ørkesløshed, som de sætte pris på, ja de opdrages her næsten til at finde behag i lediggang. Da isolation faktisk ikke gennemføres og med de nuværende fængsler ikke kan gennemføres, virker fængselslivet, navnlig for de endnu nogenlunde ufordærvede, endog positivt

*) Jfr. bl. a. Prins: *Criminalité et répression* s. 91 flg., 64, 112, o. fl. st.; v. Liszt i *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* IX. s. 737 flg.; Krohne: *Lehrbuch der Gefängnissskunde* s. 232 flg.; Tarde: *Philosophie pénale* s. 530—31; F. Hagerup i forhandlingerne på den norske kriminalistforenings første møde s. 13 flg.

**) Jfr. bl. a. F. Hagerup: Bilag II til 7 nordiske juristmødes forhandlinger note 22, hvor det oplyses, at de personer, der for justitsforbrydelser dommes til fængselsstraf, i Danmark og Norge udgøre omtrent $\frac{2}{3}$ af samtlige for sådanne forbrydelser domfældte, samt angående forholdene i Tyskland v. Liszt i *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft* IX. S. 740 flg.

demoraliserende, idet de der komme i slet selskab, hvorigennem de dels ligefrem oplæres i forbryderhåndværket og dels knytte forbindelser, der lede til fremtidigt forbryderkompagniskab. Endelig — og det er ikke det mindst vigtige — har enhver fængselsstraf, navnlig den første fængselsstraf, en uheldig indflydelse derved, at den på den ene side forringer den straffedes selvagtelse og tillige svækker den naturlige sky for fængslet, som for mange er et af de bedste værn mod fejltrin, medens på den anden side selv en kortvarig fængselsstraf let berøver den straffede hans plads og overhovedet i høj grad vanskeliggør hans stilling i samfundet. De sidstnævnte ulemper ere vel uundgåelige følger af al fængselsstraf, ja til dels af al straf, men ved de korte fængselsstraffe, hvor de ikke opvejes ved straffens reformatoriske eller afskrækkende virkninger, bliver tabet absolut.

Det er i erkendelse heraf, at løsenet nu så at sige overalt er: såvidt muligt bort med de korte frihedsstraffe, samt en sådan omformning af bødestrafen, at også den subsidiære, kortvarige fængselsstraf såvidt muligt bortfalder. Ved siden heraf træder stadig stærkere den erkendelse frem, at opgaven overhovedet bør være så længe som muligt at undgå at straffe, men til gengæld at straffe føleligt, ja strengt, når straffen bliver nødvendig.

De anførte betragtninger ramme ganske vist ikke alene de gældende regler om afstraffelsen af unge forbrydere, men have større almengyldighed. Når den her foreslåede reform desuagtet kun tager sigte på de førstnævnte tilfælde, skyldes dette flere hensyn. Dels danner en forbedret ordning af straffene for de unge forbrydere et naturligt, næsten nødvendigt, supplement til den reform, som tilstræbes ved forslag til lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer, og bæres frem af ganske de samme hensyn, som kræve dennes gennemførelse, dels er det netop overfor de unge forbrydere, at en reform af straffesystemet,

som her foreslået, vil få størst praktisk betydning. Det overvejende antal begyndende forbrydere, de, som fortrinsvis rammes med bøde og fængselsstraffene i deres nuværende, uheldige skikkelse, ere netop unge forbrydere. En reform på dette punkt rammer tillige der, hvor der er mest håb om praktisk vinding, der, hvor den forbryderske tilbøjelighed kan tilintetgøres, fordi den endnu ikke har fået fuld magt over karakteren.

For foreløbigt at begrænse reformen til kun at gælde for forbrydelser begåede af unge personer tale også hensyn af anden art. En almindelig reform af reglerne om straffarterne synes det naturligst at opsætte til den revision af hele straffelovgivningen, som dog en gang må komme. Dels vilde hermed en mængde spørgsmål påtrænge sig, som her kunne lades ude af betragtning, og dels vilde betænkeligheder opstå overfor flere af de her foreslåede regler, navnlig indførelsen af de såkaldte betingede straffedomme, som for størstedelen tabe deres vægt, når reformen begrænses som her foreslået. Også kan gennemførelsen af en mere almindelig reform for tiden let befrygtes at ville støde på finansielle og andre vanskeligheder, som væsentlig formindskes, når den kun skal gælde for unge forbrydere. Dernæst vil man ved en almindelig omordning af straffesystemet have langt sikrere grund under fødderne, når man kan støtte sig til de erfaringer, som indvindes ved anvendelsen af en lov som den her foreslåede. Endelig må det bemærkes, at kommissionen ved at fremsende forslag til nye regler om straffene også for ældre forbrydere sikkert måtte siges at fjærne sig altfor langt fra det den overdragne hverv, medens det her foreslåede i al fald står i meget nær forbindelse med den kommissionen stillede opgave.

Hvis en almindelig revision af straffelovene, således som i Norge, kunde siges at være nær forestående, vilde en særlig lovgivning angående unge forbrydere måske kunne undværes. Men hvor dette ikke er tilfældet, stiller sagen sig anderledes. I Tyskland, hvor udsigterne til gennem-

førelsen af en almindelig revision af straffeloven ligesom hos os endnu synes temmelig fjærne, har man derfor også været på det rene med, at gennemførelsen af et ordnet tvangsopdragelsessystem som sit supplement kræver tildels nye regler om straffene for unge forbrydere. Dette har fået udtryk i det lovforslag, der af H. Appelius er udarbejdet på den kommissions vegne, som den internationale kriminalistiske forenings tyske gruppe har valgt til udarbejdelsen af herhen hørende lovforslag. Lovforslaget, der som anlage I er knyttet til den beretning, der i 1892 er udgivet under titlen: »Die Behandlung jugendlicher Verbrecher und verwahrloster Kinder« — sikkert den mest omfattende og på det bredeste grundlag udarbejdede fremstilling om emnet — giver også regler om straffene for unge forbrydere, der væsenlig tendere mod samme mål som nærværende lovforslag og i al fald tildels gå i lignende retning som det her foreslåede.

Til grund for lovforslaget ligger som allerede antydnet den tanke, at det vel særligt overfor unge personer må være opgaven at undgå at straffe, sålænge det er forsvarligt, men på den anden side også, når der straffes, at gøre straffen så effektiv som muligt, når andre berettigede hensyn skulle tages — derfor navnlig at undgå sådanne straffe, som efter erfaringens vidnesbyrd i reglen ere enten virkningsløse eller endog skadelige.

I førstnævnte retning fremhæves, at ligesom straf for unge forbryderes vedkommende ofte vil blive erstattet af tvangsopdragelse, således vil efter nærværende forslag straffen i adskillige tilfælde bortfalde ved reglerne om udsættelse af dens fuldbyrdelse (betingede straffedomme). Af samme tendens bæres to andre regler, nemlig den, at undersøgelsesdommeren i visse tilfælde ved første gang begået ringere lovovertrædelse skal være berettiget til at slutte sagen med en advarsel, og den, at bøder tildels skulle anvendes i stedet for fængsel (jfr. § 2). Når dette erindres, vil det næppe findes ubilligt hårdt, at den almin-

delige regel for strafudmålingen fremtidig skal være den samme som for voxne personer (§ 2). Den heri liggende skærpelse overfor den nugældende regel i straffelovens § 37 opvejes yderligere ved den udvidede adgang til at opnå betinget benådning, som hjemles ved §§ 7 og 11, en reform, som følger tendensen såvel i den nyere lovgivning som litteraturen. Som modvægt mod den mildhed, der kan siges at ligge i indførelsen af de betingede straffedomme, kan — foruden den nævnte regel i § 2 — særlig fremhæves reglen i § 18, jfr, §§ 21, 23 og 24, hvorved straffen i gentagelses-tilfælde skærpes.

Reglerne om bøde- og fængselsstraffenes fuldbyrdelse tilsigte derimod ikke at hidføre en skærpelse i forhold til den gældende ret, men kun at undgå dennes uheldige afsoningsregler og de kortvarige frihedsstraffe. Når disse sidste skulle fjernes, bliver en omordning af bødestraften nødvendig, idet de ellers ad en omvej — afsoningen — vilde vende tilbage overalt, hvor man netop for at undgå dem havde substitueret bødestraften. Opgaven må da være såvidt muligt at få bøderne betalte. Dette kan utvivlsomt opnås i langt højere grad end i den nugældende ret, og dertil sigte reglerne i §§ 4 og 5. For at opnå dette må på den ene side bøden regelmæssig ikke ansættes højere end, at den skyldige må antages virkelig at kunne betale, når han vil, ligesom betalingen søges lettet ved, at der gives adgang til afdragsvis erlæggelse og til at lægge beslag på arbejds-løn. På den anden side må afsoningen — der herefter regelmæssig kun vil indtræde, hvor den skyldige ikke vil betale eller arbejde for at kunne betale — gøres streng, navnlig så streng, at fristelsen til at »sidde bøden af« bliver ringe.

Ved siden af de her foreslåede vilde det meget vel være muligt og forsvarligt at hjemle endnu andre midler til at opnå bødestraftens fuldbyrdelse uden afsoning, navnlig adgang til under visse nærmere betingelser at inddrive bøden. Hvis erfaringen skulde vise, at formålet ikke i tilstrækkeligt omfang nås ved den her foreslåede ordning, vil det

sikkert være rigtigt at gå også hertil. Men under hensyn til den vistnok endnu almindelige uvillie mod exekution af bøder — selv hvor denne i virkeligheden vilde være ubetænkelig — er det ikke foreslået strax at gå så vidt.

Ulemperne ved de kortvarige frihedsstraffe blive særligt følelige, når talen er om unge forbrydere. De former af disse, som kunne have nogen større afskrækkende virkning — hos os vand- og brødstraffen — ere som regel uanvendelige på dem. Og de kortvarige fængselsstraffes almindelige uheldige egenskaber — lediggangen, slet selskab o. s. v. — blive her særligt følelige; de virke netop mest skadeligt på unge ubefæstede karakterer. Når domstolene få ret til at anvende bøder i stedet for korte fængselsstraffe samt til eventuelt at beslutte, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes (betinget domfældelse), og når endelig hensættelse i opdragelsesanstalt i mange tilfælde kan træde i stedet for straf, kunne de korte frihedsstraffe sikkert undværes. Disses afskaffelse foreslås også i udkast til almindelig borgerlig straffelov for kongeriget Norge (1893) og for unge forbryderes vedkommende i det tidligere nævnte tyske udkast af H. APPELIUS, ligesom de allerede ere afskaffede i Sverige. Hvilket minimum man da bør opstille, kan naturligvis omtvistes. Her foreslås 1 måned; dette er snarere for lavt end for højt. En måned er sikkert den allerkorteste tid, i hvilken en endog blot svag reformatorisk virkning kan opnås. Meget kunde sikkert tale for at sætte minimum til 2 à 3 måneder. Når dette dog ikke foreslås, er det, fordi det findes betænkeligt at gøre bruddet med den gældende ret større end absolut nødvendigt. Hermed stemmer også den svenske ret og APPELIUS's udkast.

Ikke mindre vigtigt er det imidlertid, at fængselsstraffen ordnes hensigtsmæssigt. I nutiden er der næppe nogen tvivl om, at to ting må kræves hertil: Arbejdstvang og moralsk påvirkning. Begge dele forudsætte i øvrigt netop, at straffen har en vis varighed. Forslagets regler herom bør ikke opfattes som en skærpende, kun som en forbedring.

En skærpelse indeholde derimod forslagets regler om kosten. At denne er ønskelig for at gøre straffen effektiv, navnlig også overfor den mere velhavende, kan næppe bestrides. Tendensen i den nyere fængselsvidenskab går også bestemt i retning af, at kun den reglementerede kost bør tilstedes. De grunde, som kunne tale for ved visse forseelser af ældre personer at tilstede lempelser heri (simpelt fængsel), have sikkert kun ringe vægt, når talen er om de unge forbrydere. Der kunde endnu være tale om at indføre — i al fald som alternativ — andre skærpelser, hårdt leje, indskrænkning af kosten o. l. Når frihedsstraffens minimum sættes op, således som her foreslået, kunne sådanne skærpelser dog vistnok undværes.

Idet der iøvrigt angående alle enkeltheder henvises til de følgende bemærkninger til de enkelte paragraffer, skal her endnu kun berøres et enkelt principspørgsmål: de såkaldte betingede straffedomme, eller rettere domme, der påbyde, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes, eventuelt bortfalde, samt nogle hermed beslægtede forhold, lovforslagets §§ 15 til 27.

Spørgsmålet om indførelsen af de såkaldte betingede straffedomme, der vistnok af alle strafferellige spørgsmål er det, som i de seneste år har vakt størst opmærksomhed, har sit udspring i den praktiske betragtning, at det i visse tilfælde, navnlig ved ubetydeligere lovovertrædelser, begåede af personer, der hidtil i det hele have ført en ulastelig vandel, er ønskeligt at undgå fuldbyrdelsen af den ved loven hjemlede straf, enten fordi den i virkeligheden under de givne omstændigheder er overflødig, eller alene eller tillige, fordi den overfor den bestemte person kan befrygtes at ville virke skadeligt, medens intet tvingende hensyn fordrer dens iværksættelse, navnlig fordi oftest den i dommen liggende skarpe advarsel vil være tilstrækkelig. At sådanne tilfælde ingenlunde sjældent forekomme, bevidnes af mange praktiske jurister, og herfor taler også, at man overalt mere eller mindre — om end langt fra nok —

tager hensyn til denne betragtning, om end på en anden måde, som det følgende vil vise.

Det antydede mål kan tænkes nået ad forskellige veje, eftersom sagens normale gang standses på et tidligere eller senere stadium.

Det er saledes muligt, og er netop her hjemme bragt i forslag, at give påtalemyndigheden en vis ret ikke blot til at undlade påtale, men også til at opsætte påtalen. Medens det første — opportunitetsprincippet — er kendt mere eller mindre overalt og, om end med tvivlsom hjemmel, faktisk praktiseres også hos os og næppe bør eller vil blive fjærnet, er systemet med opsat påtale næppe nogensteds gennemført i al fald i større udstrækning.

Derimod er den ordning, som kan siges at betegne det næste stadium, nemlig at påtale finder sted, men domfældelsen udsættes, praktisk prøvet. Dette er endog den form, under hvilken tanken først er trådt ud i livet. I 1878 indførtes denne ordning i Boston, i 1880 udvidedes den til hele staten Massachusetts, og senere er den efterlignet i nogle engelske kolonier. Sit navn »probation-systemet« har det fået derved, at den skyldige i den af retten bestemte prøvetid står under tilsyn af en særlig funktionær, the probation officer. Opfører han sig vel i prøvetiden, erklæres straffen for bortfalden; i modsat fald afsiges straffedom.

Et nyt stadium betegner den engelske lov af 8 august 1887, som foranlediget ved »probation-systemets« heldige virkninger indførte den ordning, at retten for første gang begået forbrydelse kan nøjes med at erklære den pågældende skyldig, medens selve straffens idømmelse udsættes. Iøvrigt føres der intet særligt tilsyn med den skyldige, men han må — med eller uden sikkerhedsstillelse — forpligte sig til i prøvetiden at vise god opførsel og eventuelt at fremstille sig for retten for at modtage sin dom.

Fra de engelsk-amerikanske ordninger adskiller det system, som synes at skulle vinde udbredelse på det euro-

pæiske fastland — de betingede straffedomme i snævrere forstand — sig derved, at selve straffedommen afsiges strax, men straffens fuldbyrdelse ifølge rettens beslutning udsættes og bortfalder, hvis den skyldige i en vis i loven eller ved dommen bestemt tid ikke påny forser sig. I denne form fremsattes tanken i 1884 af den franske senator BÉRENGER. I Belgien indførtes de betingede straffedomme ved lov af 31 maj 1888, i Frankrig ved den såkaldte »loi Bérenger« af 26 marts 1891 og i Norge ved lov af 2 maj 1894. I samme retning gå flere nyere lovforslag for Østerrig, Ungarn og Sveits. Og det er ligedes denne ordning, varieret på forskellig vis, som i Tyskland og andensteds har den almindelige stemning for sig i den litterære diskussion.

Endelig kunde det samme formål tænkes opnået ved at henlægge afgørelsen til den sidste mulige instans, den almindelige benådningsmyndighed. Ved siden af den almindelige benådningsret kunde man meget vel tænke sig det allerede udbredte system med betinget benådning således udvidet, at f. ex. kongen (eller justitsministeriet ad mandatum) i visse tilfælde efter påtalemyndighedens eller domstolens indstilling strax meddelte en betinget benådning, knyttet til lignende forudsætninger og vilkår som den betingede domfældelse.

Det spørgsmål, hvilke af disse systemer der bør foretrækkes, hvis man overhovedet vil skride til reformer, har været genstand for tvivl. Fra et rent strafferetligt synspunkt synes dog det i Frankrig og Belgien indførte og i flere andre lande foreslåede system ubetinget at burde have fortrinet. At henlægge afgørelsen til den almindelige benådningsmyndighed vilde vistnok være ganske upraktisk, og strafferetligt set kunde sikkert intet vindes herved. At henlægge afgørelsen til påtalemyndigheden vil navnlig under en mundtlig på anklageprincippet hvilende straffeproces være højst uheldigt, dels fordi denne myndighed i reglen kun meget ufuldstændigt vil kunne kende sagen, og dels fordi det vil føre til, at sagens eventuelle behandling vil ske

på en tid, hvor muligheden for at tilvejebringe fuldstændige oplysninger ofte vil være forspildt. Ligesom det overhovedet er vanskeligt at indse, at det skulde tjene formålet bedre, at påtalemyndigheden afgør sagen, end at retten gør det, således synes der — da påtalemyndigheden jo også kan fejle — ikke at være grund til at negte domstolene ret til at beslutte, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes, fordi man også gennemfører systemet med opsat påtale — og herfor kunne gode grunde anføres.

Såvel overfor det sidst omtalte, som overfor det amerikanske og engelske system har dernæst den betingede domfældelse den ubestridelige fordel, at herefter dommen er fældet, truslen derfor langt eftertrykkeligere og straffens hurtige iværksættelse, om fornødent, lettere.

Et andet spørgsmål er det, om andre, nærmest statsretlige, kompetencehensyn kunde tale mod at tillægge domstolene denne magt. Man har i så henseende bl. a. anført, at dette fører ud over domstolenes naturlige opgave, at benådningsspørgsmål og lignende henhøre under administrationen. Det sidste benægtes selvfølgelig ikke i sin almindelighed, men det er dog næppe afgørende. Instituttet tilsigter slet ikke at gøre indgreb hverken i påtalemyndighedens eller benådningsmyndighedens beføjelser. Det er kun et supplement til disse, som tilmed faktisk allerede til dels kendes i vor ret såvel som andensteds. Det turde være nok at henvise til den beføjelse, som vor ret i visse tilfælde giver dommeren til at slutte sagen med en advarsel — den betingede domfældelse er netop først og fremmest en særlig skærpet advarsel — samt til sådanne bestemmelser som straffelovens §§ 53, 2 st., 56, 146, 242, 247 og 295, 2 st., der under visse formildende omstændigheder give domstolene ret til helt at eftergive straffen. Netop i sådanne tilfælde vil ofte den såkaldte betingede straffedom være på sin plads. At betinget eftergivelse af straf skulde være mere betænkelig end ubetinget, kan næppe påstås. Det

er derfor ingenlunde nogen principielt ny rolle, som herved tildeles domstolene.

Iøvrigt turde det være overflødigt her at gå dybere ind på det almindelige spørgsmål om, hvorvidt de betingede straffedomme eller en anden ordning, der ligesom denne åbner adgang til betinget fritagelse for straf, overhovedet bør indføres i vor ret. Dette spørgsmål foreligger ikke her. Og så stor striden end er om spørgsmålet i sin almindelighed, så stor enighed synes der at være om, at overfor unge forbrydere er en reform i denne retning ubetinget på sin plads. Ligesom tilhængerne af reformen indrømme, at den særlig vil få større praktisk betydning overfor unge forbrydere, således erkender i al fald det overvejende antal af modstanderne, og de betydeligste af disse, at deres betænkkeligheder have ingen eller ringe vægt, hvor talen er om disse. Overfor de unge træde de rent strafferetlige hensyn altid noget tilbage for samfundets opgave at være deres værge, leder og opdrager. Den samme betragtning, der fører til i mange tilfælde at anvende tvangsopdragelse i stedet for straf, fører med nødvendighed til for deres vedkommende at hjemle adgang til at udsætte straffens fuldbyrdelse. Også dette er et middel, ved hvilket samfundet overfor den ikke fuldmodne kan fyldestgøre den mere opdragende forsorg, som netop her er dets opgave. Således som systemet her foreslås gennemført, turde faren for derved at svække lovens autoritet også være forsvindende ringe; og det spørgsmål, om systemet senere bør gennemføres også overfor voksne forbrydere, præjudiceres på ingen måde herved. Der er intet principstridigt i eventuelt at besvare dette spørgsmål benegtende, fordi systemet anvendes overfor ikke fuldmodne personer.

Men for disses vedkommende må det sikkert anses nødvendigt at gå endnu et skridt videre. Medens den almindelige regel om anvendelse af betingede straffedomme må begrænses meget stærkt, navnlig til kun at gælde ved

ubetydeligere forbrydelser, bør systemet sikkert finde udvidet anvendelse overfor i al fald visse af de personer, der ere undergivne tvangsopdragelse, når ikke dennes virkninger utilbørlig skulle svækkes. At tvangsopdragelsen ikke uden tvungende nødvendighed afbrydes, er af største vigtighed for, at dens opgave kan løses. Desuagtet turde det være betænkeligt altid her at gå videre, end de almindelige regler om betingede straffedomme føre til. Men for såvidt den pågældende er anbragt i en opdragelsesanstalt, der selv frembyder så mange midler til kraftig indvirken på den unge, er det sikkert ubetænkeligt at tilstede, at straffuldbyrdelsen udsættes, i al fald indtil tvangsopdragelsen er afsluttet, selv om straffen overstiger den i § 15 satte grænse, og selv om den skyldige på handlingstiden var over 18 år. Indrømmes dette, bør der også være mulighed for at lade straffen helt bortfalde, når det viser sig, at tvangsopdragelsen har gjort sin nytte, og at straffen således er bleven overflødig. På den anden side går det ikke an ubetinget at lade den udsatte straf bortfalde ved tvangsopdragelsens ophør, selv om den skyldige under dennes forløb har opført sig ulasteligt, allerede fordi prøvetiden ofte vil have været for kort og den skyldige ikke har stået tilstrækkeligt frit til, at nogenlunde sikre slutninger om hans fremtidige opførsel kunne drages. Der bør derfor i det enkelte tilfælde kunne fastsættes en yderligere prøvetid efter udskrivningen. — Da spørgsmålet om straffens fuldbyrdelse i disse tilfælde væsentligt vil komme til at bero på en skønsmæssig bedømmelse af den skyldiges hele forhold, som vanskeligt kan knyttes til nogenlunde faste regler, så meget mere som der på grund af tilfældenes store forskellighed, idet også mere betydelige forbrydelser medtages, helst må være en betydelig frihed i afgørelsen, vil det vistnok være rigtigt her at overlade denne til administrationen. I overensstemmelse hermed ere reglerne i forslaget §§ 23 til 27 affattede. Den tanke, at særlige regler tiltrænges for disse personer,

har også fået udtryk i det ovenfor omtalte af APPELIUS udarbejdede lovforslag.

Sluttelig bemærkes, at lovforslaget angår alle strafbare handlinger, begåede af de personer, på hvilke det finder anvendelse, ikke blot sådanne, som omfattes af reglerne i almindelig borgerlig straffelov. I øvrigt henvises om alle enkeltheder til det følgende.

Forslag til lov om straffene for unge forbrydere.

§ 1. For strafbare handlinger begåede af personer mellem 15 og 18 år kunne følgende straffe idømmes: bøder fængsel, strafarbejde samt for mandspersoner rottingslag.

§ 2. Straffen for de i § 1 nævnte handlinger kan ikke overstige strafarbejde i 8 år.

Iøvrigt bliver som regel den for voxne personer lovbestemte straf at anvende, således at straffen omsættes i overensstemmelse med reglerne i denne lov. Hvor straffen herefter vilde blive fængsel på vand og brød i mindre end 8 dage, fængsel på sædvanlig fangekost i mindre end 1 måned eller simpelt fængsel i mindre end 1½ måned, bliver dog, hvis den skyldige ved dommens afsigelse ikke har fyldt 21 år, bøder at anvende. Hvor straffen vilde blive bøder eller simpelt fængsel, ikke over 1 måned, kan undersøgelsesdommeren ved første gang begået ringere lovovertrædelse slutte sagen med en advarsel.

§ 3. For såvidt det i henhold til almindelig borgerlig straffelov § 37 i dommen bestemmes, at den skyldige både skal hensættes i en opdragelsesanstalt og straffes, bliver den lovbestemte straf at nedsætte, efter omstændighederne indtil det halve.

§ 4. Ved fastsættelsen af bøders størrelse bliver særligt

hensyn at tage til den skyldiges formueforhold og, hvad han efter sine forhold i øvrigt antages at kunne udrede.

Det kan i dommen bestemmes, at bøden kan betales gennem ugentlige eller månedlige afdrag. Den samlede tid for disses betaling må dog ikke overstige 6 måneder fra dommens afsigelse.

Det kan endvidere, hvis den dømte har fast erhverv, i dommen bestemmes, at det ved øvrighedens foranstaltning skal pålægges den dømtes husbond, arbejdsherre eller foresatte at tilbageholde så meget af hans efterhånden forfaldende løn, som er fornødent til betaling af det eller de inden den påfølgende lønningsdag forfaldende bødebeløb. Det påhviler i så tilfælde øvrigheden til forfaldstid at lade beløbet indkræve hos denne, der, for såvidt han har forsømt at tilbageholde det fornødne beløb, hæfter for dette.

§ 5. Hvis bøden eller et afdrag ikke betales eller på den angivne måde erholdes til den fastsatte tid, træder i bødens sted en i dommen fastsat straf af fængsel eller tvangsarbejde. Ved dennes fastsættelse bliver som hovedregel at iagttage, at 2 dages fængsel eller tvangsarbejde svarer til en så stor del af bødens beløb, som en person i den dømtes stilling gennemsnitlig antages at kunne tjene pr. dag.

Hvis den dømte på en efter omstændighederne fyldestgørende måde for politimesteren, i København politidirektøren, oplyser, at han ved ham utilregnelige omstændigheder har været hindret i at erhverve det til bødens betaling fornødne beløb, kan den nævnte myndighed på hans begæring fastsætte en ny frist for betalingen. Den indrømmede udsættelse af afsoningen bortfalder dog, hvis den dømte uden politiets tilladelse forlader retskredsen for længere tid end 8 dage.

Hvis den dømte har betalt en del af bøden, bliver den i dommen bestemte straf af fængsel eller tvangsarbejde forholdsvis at nedsætte, hvorved en del af en dag regnes for en hel dag.

Fængselsstraf, som træder i stedet for bøder, udstås i overensstemmelse med reglerne i §§ 7 og 8. Tvangsarbejde, som træder i stedet for bøder, udstås i enrum eller under stadigt opsyn.

§ 6. Hvis den skyldige ved dommens afsigelse har fyldt 21 år, bliver bøden at fastsætte og afsone efter lovgivningens almindelige regler.

§ 7. Fængsel idømmes ikke på kortere tid end 1 måned og ikke over 1 år.

De fængslede undergives moralsk og religiøs påvirkning samt tvinges til arbejde og modtage mindst 6 timers undervisning om ugen. For såvidt de ikke holdes i enrum, skulle de være undergivne stadigt opsyn, og de må i intet tilfælde hensættes sammen med ældre forbrydere. De ere indskrænkede til den kost, som de overensstemmende med reglementet erholde. Ved dette kan der imidlertid for flid og god opførsel indrømmes dem en nærmere bestemt arbejdsfortjeneste med adgang til at anvende en del af denne til forbedring af kosten.

Betinget benådning kan finde sted, når den skyldige har udstået halvdelen af fængselsstraffen, dog mindst 3 måneder.

De nærmere regler om denne fængselsstraf og den betingede benådning gives ved kgl. anordning.

§ 8. Den i § 7 omhandlede fængselsstraf anses i strengthed som svarende til fængsel på sædvanlig fangekost, dog således, at den i henseende til strafskylds forældelse i henhold til almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866 § 66 stilles ved siden af simpelt fængsel. Den bliver, når de fornødne byggeforetagender ere fuldførte, at udstå i særlige dertil indrettede fængsler eller fængselsafdelinger. Af sådanne indrettes 1 for Sjælland, 1 for Fyn, 1 for Lolland og Falster, 1 for Bornholm og 2 for Jylland. Af omkostningerne ved disses tilvejebringelse og indretning afholdes halvdelen af staten. Den anden halvdel afholdes af de pågældende amtskommuner og købstæder i forening i det

forhold, som af justitsministeren efter forhandling med de pågældende kommunale autoriteter fastsættes. Det bestemmes ved lov eller ved bevilling på finansloven, når de enkelte fængsler eller fængselsafdelinger skulle oprettes.

Så længe de nævnte byggeforetagender ikke ere fuldførte, udstås straffen i de almindelige fængsler. Justitsministeren kan da tilstå sådanne lempelser i de i § 7 givne regler for straffens fuldbyrdelse, som omstændighederne nødvendiggøre.

§ 9. Hvis den skyldige ved dommens afsigelse har fyldt 21 år, bliver fængselsstraffen at bestemme og udstå efter lovgivningens almindelige regler.

§ 10. Strafarbejde udstås, for såvidt den skyldige ved dommens afsigelse ikke har fyldt 18 år, af mandspersoner i en ved strafanstalten på Vridsløselille mark, af kvinder i en ved strafanstalten på Christianshavn indrettet særlig afdeling. De i denne indsatte fanger holdes bestemt afsondrede fra de andre fanger og beskæftiges, navnlig indtil de have fyldt 21 år, så vidt mulig i fri luft.

§ 11. Af straffetiden udstås, for såvidt fangens helbreds-tilstand tillader det, den første fjerdedel, dog ikke under 3 og ikke over 9 måneder, uden afkortning af straffetiden i enrum, dog med fællesskab ved undervisningen samt iøvrigt med sådanne lempelser, som i det enkelte tilfælde må anses ønskelige. Den øvrige del af straffen udstås i fællesskab i hold på ikke over 6 til 8 fanger under stadigt opsyn og med afsondring om natten, under måltiderne og i fritiden.

Når den dømte har udstået en trediedel af straffen, dog ikke under 6 måneder, kan han, for såvidt han ikke har fyldt 20 år, med justitsministeriets billigelse for resten af straffetiden indsættes i en af de i lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer omhandlede opdragelsesanstalter af strengere art. Hvis han her udviser slet opførsel, kan han til enhver tid sættes tilbage til strafanstalten.

Når den dømte har udstået to trediedele af straffen,

dog ikke under 2 år, enten alene i strafanstalten eller til-
lige i en opdragelsesanstalt, kan han efter justitsministerens
beslutning betingelsesvis benådes.

De nærmere regler om straffens udståelse og den be-
tingede benådning gives ved kgl. anordning.

§ 12. Rottingstraf, som består i slag af et spanskrør,
 $1\frac{1}{2}$ tomme i omkreds og ikke længere end $1\frac{1}{2}$ alen, bør
kun idømmes for forbrydelser, der vidne om særlig råhed.
I sådanne tilfælde kan straffen anvendes på alle mands-
personer under 21 år, for såvidt de efter indhentet læge-
erklæring må antages at kunne tåle sådan straf, selv om
den skyldige ved handlingens foretagelse var over 18 år.
Slagenes antal, der ikke må være under 10 og ikke over
25, bestemmes i dommen. Efter afstraffelsen hensættes den
skyldige i enrum i en tid af ikke under 3 og ikke over 7
dage, som ligeledes bestemmes i dommen.

§ 13. Dersom en person under 21 år samtidig skal
straffes for handlinger begåede før og efter det fyldte 18
år, skulle domstolene have ret til efter omstændighederne
i det hele at anvende reglerne i paragrafferne 4, 5, 7 og 8
eller lovgivningens almindelige regler.

§ 14. Påtales forbrydelser, begåede af personer mellem
15 og 18 år, først, efter at den pågældende har opnået
25 års alderen, bortfalder den forskyldte straf, når det
under sagen findes, at straffen, hvis dommen skulde have
været afsagt, inden den pågældende havde fyldt sit 21 år,
ikke vilde have oversteget rottingslag eller fængsel. Falder
gerningen ind under en straffebestemmelse, som, hvis
dommen skulde afsiges, inden den pågældende fyldte 21
år, vilde udelukke højere straf end rottingslag eller fængsel,
bør påtale til strafs lidelse ikke finde sted, dersom den ej
er iværksat, før gerningsmanden fyldte sit 25 år.

§ 15. Hvis straffen for handlinger, begåede af en
person mellem 15 og 18 år, består i bøder eller fængsel
ikke over 2 måneder af den i §§ 7 og 8 omhandlede art
eller en anden hertil svarende fængselsstraf, kan det, når

særlige omstændigheder gøre dette ønskeligt, i dommen bestemmes, at den idømte strafs fuldbyrdelse skal udsættes, navnlig hvis forseelsen eller forseelserne enten ere ubetydelige eller begåede under særligt formildende omstændigheder, og det efter den skyldiges tidligereandel og hans efter gerningens udøvelse udviste forhold kan antages, at den i domfældelsen liggende advarsel vil være tilstrækkelig til at afholde ham fra påny at forse sig.

Som betingelse for udsættelsen kan det i dommen opstilles, at den skyldige inden en bestemt frist yder den forurettede erstatning for den tilføjede skade eller en så stor del af denne, som det efter rettens skøn er ham muligt at udrede.

§ 16. Oplyses det under en inden 3 år, efter at dom i henhold til § 15 er falden, påtalt sag, at den dømte da tillige havde begået andre strafbare handlinger, bliver en ny for samtlige forseelser fælles straf at idømme, og spørgsmålet om udsættelse af straffens fuldbyrdelse afgøres således, som det vilde være sket, om de alle strax vare påkendte under et.

§ 17. I domme, hvorved den idømte strafs fuldbyrdelse udsættes, kan det tillige bestemmes, at den dømte i 3 år skal stå under tilsyn af værgerådet på det sted, hvor han ved dommens afsigelse har fast ophold. Udskrift af dommen bliver da strax at tilstille dette, der tilkendegiver den dømte, hvorledes han i prøvetiden har at forholde sig. Værgerådet kan lade tilsynet udføre ved en af dette valgt pålidelig mand eller kvinde, som er villig hertil, eller overlade det til vedkommende fængselsselskab.

§ 18. Hvis den dømte under en inden 3 år efter dommens afsigelse påtalt sag ved dom findes skyldig i en forsætlig forbrydelse, der er begået efter afsigelsen af den dom, hvorved den idømte strafs fuldbyrdelse udsættes, bliver en ny for samtlige forseelser fælles straf at idømme. Ved dennes fastsættelse sammenlægges uden afkortning den tidligere idømte og den ved den senere handling for-

skyldte straf, hvorhos ved denne sidstes beregning den tidligere domfældelse anses som en skærpende omstændighed. Hvis straffen, ansat til den strengeste af de for nogen af disse handlinger hjemlede strafarter, vilde overstige de for denne i lovgivningen fastsatte begrænsninger, bliver straffen at omsætte til en straf af den nærmest påfølgende strengere art. Den således idømte straf bliver uden ophold at fuldbyrde.

Er den efter den første dom begåede strafbare handling uagtsom, bliver det efter hensyn til samtlige omstændigheder ved dommen at afgøre, om den ved den tidligere dom ikendte straf tillige skal fuldbyrdes, eller om dens fuldbyrdelse fremdeles skal udsættes.

§ 19. Når ydelse af erstatning i henhold til § 15, 2 stykke, er gjort til betingelse for udsættelsen, bliver straffen at fuldbyrde, dersom den i dommen bestemte frist oversiddes. Hvis den dømte imidlertid på en efter omstændighederne fyldestgørende måde for politimesteren, i København politidirektøren, oplyser, at oversiddelsen skyldes ham utilregnelige omstændigheder, fastsætter den nævnte myndighed på hans begæring en ny frist.

§ 20. Når den dømte i henhold til § 17 er sat under tilsyn af værgerådet, kan retten efter dettes begæring beslutte, at straffen skal fuldbyrdes, selv om han ikke har begået nogen ny strafbar handling, hvis han inden udløbet af den i § 17 nævnte frist viser slet opførsel og navnlig gør væsentligere brud på de ham af værgerådet givne pålæg.

§ 21. Når de i de foregående paragraffer angivne betingelser for fuldbyrdelsen af den udsatte straf ikke indtræde, og ny straffedom ej heller afsiges i henhold til § 18, 1 stykke, bortfalder straffen.

§ 22. Domme, der bestemme, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes, blive efter forudgående tilsigelse i retten for lukkede døre at forkynde for den domfældte af dommeren eller, hvis retten består af flere personer, rettens formand. Denne har herved at gøre den dømte bekendt med de i

§§ 15 til 21 givne regler samt, hvis den dømte er under 21 år, at tildele ham en sådan advarsel, som efter omstændighederne findes passende.

Undlader den dømte uden fyldestgørende grund at møde efter tilsigelsen, afgør retten, om straffen skal fuldbyrdes.

§ 23. Når en person over 15 år, der i henhold til lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer er anbragt i en opdragelsesanstalt eller foreløbigt udskreven af denne, har begået en strafbar handling, der ikke i henhold til den nævnte lovs § 33 afgøres ved en af opdragelsesanstaltens forstander ikendt disciplinærstraf, kan det, når straffen er bøder eller fængsel, på foranledning af vedkommende opdragelsesanstalts forstander i straffedommen udtales, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes, indtil den dømte i henhold til den nævnte lovs §§ 36 og 37 endeligt er udskreven af opdragelsesanstalten.

Begår han forinden på ny en strafbar handling, der ikke i henhold til den nævnte lovs § 33 afgøres ved en disciplinærstraf, fastsættes og fuldbyrdes den for begge forseelser forskyldte straf i overensstemmelse med reglerne i denne lovs § 18.

I modsat fald skal anstaltens forstander senest 1 måned inden den endelige udskrivning til justitsministeriet indgive en af grunde ledsaget indstilling angående straffens fuldbyrdelse. Ministeriet bestemmer da, om straffen strax efter udskrivningen skal fuldbyrdes eller eftergives, eller om fuldbyrdelsen yderligere skal udsættes. I sidste tilfælde fastsætter ministeriet en prøvetid af fra 1 til 3 år, hvorhos det ved udskrivningen på den måde, som ministeriet nærmere bestemmer, tilkendegives den udskrevne, hvorledes han i prøvetiden har at forholde sig.

Under prøvetiden står den udskrevne under tilsyn af vedkommende opdragelsesanstalts forstander, der, hvis han ikke personlig kan udøve det nærmere tilsyn, kan overdrage dette til en pålidelig mand eller kvinde, som dertil er villig, eller til vedkommende fængselsselskab.

§ 24. Hvis den dømte under en inden prøvetidens udløb anlagt sag ved dom findes skyldig i en efter udskrivningen begået strafbar handling, finde reglerne i § 18 tilsvarende anvendelse.

§ 25. Hvis han iøvrigt inden prøvetidens udløb viser slet opførsel og navnlig gør væsentligere brud på de ham ved udskrivningen i henhold til § 23 givne pålæg, afgør justitsministeriet efter indstilling fra den anstaltsforstander, under hvis tilsyn han står, om straffen strax skal fuldbyrdes.

§ 26. Når prøvetiden er udløben, uden at den idømte strafs fuldbyrdelse i henhold til bestemmelserne i de foregående paragraffer er påbegyndt, eller en efter udskrivningen begået strafbar handling påtalt ved retten, gør den anstaltsforstander, under hvis tilsyn den dømte står, indstilling til justitsministeriet om endelig benådning.

§ 27. Når en person mellem 15 og 18 år i medfør af almindelig borgerlig straffelov § 37 dømmes både til hensættelse i en opdragelsesanstalt og til straf af bøder eller fængsel, finde bestemmelserne i §§ 23 til 26 tilsvarende anvendelse.

§ 28. Reglerne i §§ 6, 9, 10 og 11 i lov af 11 febr. 1863 om politisagers behandling i København skulle, for såvidt de hjemle, at bøder kunne idømmes personer, der udeblive efter en i medfør af lovens § 6 given tilsigelse, ikke gælde i henseende til personer, hvis straf fastsættes efter denne lov.

Udebliver i disse tilfælde den tiltalte, skønt behørigt tilsagt, uden at anmelde og bevisliggøre lovligt forfald, bliver han ved politiets hjælp at fremstille for retten i et følgende af dommeren bestemt retsmøde.

§ 29. Denne lov træder i kraft samtidig med lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer. Lovens bestemmelser komme, for såvidt de ikke medføre en skærpelse af straffen, til anvendelse på alle efter dens ikrafttræden pådømte straffesager, selv om gerningen er begået forinden.

Fra samme tid ophæves §§ 21, 29 og 69 i almindelig borgerlig straffelov af 10 februar 1866 samt de bestemmelser i andre love, som måtte være i strid med nærværende lov.

Hvad angår de spørgsmål, som særligt vedkomme **Børnehjemmene**, har ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet i sin skrivelse af 2 juni 1893 opfordret kommissionen til at udtale sig om:

hvorledes den eventuelle iværksættelse af foranstaltninger som de foran i betænkningen omtalte bør påvirke statens stilling til børnehjemmene;

hvilke fordringer der ved et muligt forøget tilskud til børnehjemmene må stilles til det enkelte børnehjem, for at det kan anerkendes som understøttelsesberettiget; efter hvilke principer fordelingen bør finde sted, og i forbindelse hermed, hvorledes omfanget af statens forpligtelser herefter vil stille sig paa grundlag af de bestående og i en nærmere fremtid forventede forhold; endelig, hvorledes den vedvarende kontrol med de understøttede børnehjem rettest etableres.

Til benyttelse ved disse arbejder har ministeriet vedlagt sin skrivelse flere i samme nævnte skrivelser og arbejder.

Det fremgår af skoleforeningens skrivelse med tilhørende skema, at der dengang, da skrivelsen indsendtes i novbr. 1892, her i landet fandtes ialt 58 børnehjem, samt at af disse de 30 ere oprettede siden 1880 og af disse atter 18 siden 1886. Det er altså først i de senere år, at børnehjemsbevægelsen er bleven så stærkt udviklet. — Blandt disse 58 hjem er imidlertid indbefattet ikke alene opfostringshuset, men også 7 hjem, der bæres af egne midler (såsom

Jægerspris, det Classenske Fideikommis's børnehjem, nogle ved legater opretholdte hjem samt Louisestiftelsen ved Sorø, og endvidere de 4 store opdragelsesanstalter, som alt forud ere understøttede af staten, dels på justitsministeriets dels på kultusministeriets budget, og endelig 5 kommunale hjem, hvis udgifter bæres og formentlig vedblivende bør bæres af de pågældende kommuner. Tilbage bliver 42 hjem. På disse fandtes ialt 917 børn, deriblandt i 23 mindre hjem på landet og i provinskøbstæderne 392, og i 13 københavnske hjem, som ikke bæres af egne midler, 422 børn; nogle af de mindre hjem rummede kun 7 børn, medens dog gennemsnitstallet i disse var ca. 17 børn. Det oplyses endvidere, at gennemsnitsudgiften om året for hvert barn havde været i de mindre hjem 175 kr. og i de nævnte københavnske hjem 229 kr. (i de kommunale hjem 190 kr. og i de 4 opdragelsesanstalter 278 kr.), samt at af udgifterne afholdt staten, når de kommunale hjem medregnes, 3,2 pct., kommunerne ved gaver, ved betalingen for plejebørn og ved helt at underholde hjemmene c. 35 pct., medens de manglende 61,8 pct. udrededes af private og velgørende institutioner, tildels i form af direkte gaver. Om resultaterne af opdragelsen i disse hjem meddeles det, at af de udgæede børn betragtes som

faldne	0,90 pct.
tvivlsomme	2,13 -
tilfredstillende ...	96,97 -
100,00 pct.	

Skoleforeningens forslag går ud på, at staten for at støtte den hele bestræbelse skulde i årlig understøttelse give ethvert børnehjem, også de 5 kommunale, en fast årlig sum på 300 kr. og endvidere 20 kr. for hvert barn, hvilket for 47 børnehjem afrundet vilde blive ca. 45000 kr. eller ca. $\frac{1}{5}$ af den hele udgift. Som betingelse for understøttelsen skulde kræves, at børnehjemmet har

mindst 8 børn, og at det meddeler forskellige oplysninger om sine forhold, deriblandt om undervisningen, som skulde gives i hjemmet, således at det offentlige skolevæsen ikke bebyrdes dermed, og om børnenes beskæftigelse udenfor skoletiden. — I denne forbindelse kan bemærkes, at der på kultusministeriets budget i finansåret 1893-94 uddeltes 7300 k. til 11 forskellige børnehjem (deriblandt et, der tilhører tjenestepigehjem), uden at det er kommissionen bekendt, efter hvilke principer fordelingen har fundet sted.

Når der nu herefter skal gås over til den nærmere behandling af de af ministeriet stillede spørgsmål, må man først bringe i erindring, at der allerede ved iværksættelsen af selve de i forslaget om behandlingen af forbryderske og forsømte børn og unge personer foreslåede foranstaltninger vil blive ydet børnehjemmene en ikke ringe støtte. Det er jo bestemt, at børn, som ifølge værgerådets beslutning skulle fjernes fra hjemmet, efter omstændighederne kunne anbringes i børnehjem, jfr. §§ 10 og 11, og dette vil medføre både, at antallet af børn, som anbringes i børnehjem på det offentlige bekostning, sikkert vil stige ret betydeligt, og at børnehjemmene ville få langt højere betaling end den nu sædvanlige for sådanne børn, idet det er meningen, at der i modsætning til, hvad der for tiden er tilfældet, skal ydes en betaling, der må antages at give fuldt vederlag for, hvad der fra børnehjemmets side præsteres, jfr. § 25 og de specielle motiver til denne §.

At dette navnlig vil komme de børnehjem til gode, der særligt egne sig til at modtage vanskelige eller skrøbelige børn, følger nu ganske vist af sig selv, idet det i sådanne tilfælde langt oftere vil findes rigtigt at benytte et børnehjem fremfor et plejehjem end, hvor der er tale om almindelige børn; men dog vil også ethvert andet børnehjem, navnlig når der ikke i øjeblikket haves et godt og passende plejehjem til rådighed, kunne benyttes i tvangsopdragelsens tjeneste, jfr. § 11, forudsat blot, at det har opnået den i § 25 omhandlede anerkendelse af ministeriets godkendelse af,

at det i påkommende tilfælde kan benyttes til deri at anbringe børn, som ifølge værgerådets bestutning skulle fjernes fra hjemmet. For at opnå denne udkræves der nemlig ikke, at børnehjemmet skal have sat sig et eller andet specielt formål eller være indrettet på modtagelsen af visse, nærmere bestemte kategorier af børn eller lign. Derimod udkræves der selvfølgelig, at det egner sig til opnåelse af det formål, det nu en gang har sat sig, hvilket dette så end er. At angive faste, for alle tilfælde gældende regler om de betingelser, der i så hensende bør stilles, er naturligvis umuligt; men man anser det dog for rigtigt her udtrykkeligt at fremhæve, at tilfredsstillende ydre forhold — således med hensyn til bygningernes størrelse og indretning, forplejningen, sengelejet, undervisningen, beskæftigelsen udenfor skoletiden osv. — ikke i og for sig kunne være nok, men at en hovedbetingelse er, at i hvert givet øjeblik bestyrernes personligheder give sikkerhed for, at hjemmet ledes med den rette forståelse af og kærlighed til gerningen. Det er ingenlunde enhvers sag at vejlede og opdrage en større eller mindre skare af børn, som ere udgåede fra forskelligartede og ofte dårlige hjem, selv om de ikke frembyde særlige vanskeligheder, og det er ingenlunde nok dertil at være en hæderlig person og at have godhed for børn. Det kan derfor ikke noksom fremhæves og bør stærkt påagtes, at et børnehjems — såvel som en opdragelsesanstalts — værd kun i anden række afhænger af hele den ydre indretning, men først og fremmest af bestyrerens personlige egenskaber og evner.

Den eneste virkelige garanti, der kan have for, at denne og de andre betingelser i hvert enkelt tilfælde ere tilstede, må søges dels deri, at anerkendelsen — der som regel ikke bør gives, før børnehjemmet har bestået i en ikke altfor kort tid, vel mindst et par-år — beror på en motiveret og på omhyggelig forudgående undersøgelse støttet indstilling fra overinspektøren, dels deri at der, såvel af

denne som af det stedlige værgeråd og eventuelt af skolemyndighederne føres et stadigt tilsyn med virksomheden.

Anerkendelsen er altså betingelsen for, at et børnehjem kan opnå den støtte fra det offentliges side, som det vil være for et sådant hjem at modtage børn, der skulle anbringes i henhold til loven. Men da det af det udviklede fremgår, på den ene side, at ingen art af børnehjem i og for sig er udelukket fra at opnå anerkendelse, og på den anden side, at der for at opnå denne ikke stilles andre betingelser end de, der bør være tilstede hos ethvert børnehjem, hvis existens overhovedet er berettiget, så må formentlig anerkendelsen også være den første og nødvendige betingelse for enhver yderligere støtte fra statens side, hvis der skal blive tale om nogen sådan.

For at staten skal træde til, synes det at måtte udkræves, at den pågældende sag har væsentlig betydning ikke blot for den enkelte men for samfundet i det hele. Nu kan det ganske vist siges, at hvert enkelt menneskes opdragelse til et hæderligt og nyttigt medlem af samfundet er af interesse for dette; men vilde man alene herpå basere en pligt for staten til at gribe hjælpende ind, da ses det ikke, hvorledes man skulde undgå at lægge hele almueskolens og til dels fattigvæsenets byrde foruden meget andet over på staten, noget, der i al fald hidtil ikke er anerkendt som beføjet og som vilde føre såre vidt i sine konsekvenser. Staten må derfor på det foreliggende område nøjes med at træde til, hvor en undladelse deraf kunde medføre skade eller fare for samfundet. Grundet bl. a. på denne betragtning anses det overalt i større eller mindre grad for statens sag at bære udgifterne helt eller delvis ved behandlingen af forbrydere, sindssyge og såkaldte »abnorme« i det hele, visse arter af smitsomme sygdomme m. v.; og ad samme vej må man formentlig også komme til, at staten må komme til, at den bør bidrage til den kyndige og gode opdragelse af sådanne børn, som give grund til at frygte, at de ville komme til at tilhøre samfundets fjender

eller dog dets dårligste elementer, og måske også sådanne, som på grund af særlige skrøbeligheder eller lignende frembyde smittefare for andre eller fare for til stadighed at ville falde det offentlige til byrde.

Anvendt på den foreliggende sag vil dette føre til, at staten bør yde direkte understøttelse til børnehjem, der ere bestemte og egnede til at modtage børn som de omtalte, medens det ikke kan være dens opgave på lignende måde at støtte børnehjem, der ikke have sat sig et sådant særligt formål. Det er selvfølgelig ikke hermed i ringeste måde meningen at ville kaste vrag på den sidstnævnte art af børnehjem; det kan tværtimod være særdeles heldigt og i høj grad påskønnelsesværdigt, at den, der føler et slags kald dertil, opretter et børnehjem selv uden noget særligt formål, lige såvist som det er gavnligt og påskønnelsesværdigt, at der oprettes understøttelsesforeninger, asylers osv.; men det følger af sig selv, at alle slige institutioner ere et surrogat for den enkelte og altså kun ere på deres plads, hvor af forskellige grunde de enkelte ikke kunne eller ville påtage sig den foreliggende opgave. Her er i egenligste forstand den private godgørenheds felt. Derfor bør også de institutioner, som have til formål at handle i den enkeltes sted, hvor enten pekuniære eller personlige hensyn medføre, at det ikke kan ventes, at en enkelt har evne eller lyst til alene at bære hele byrden, i alt væsentligt pekuniært bæres af den private godgørenhed, på hvis vegne de i virkeligheden handle; og dette gælder som antydet fuldt så vel et almindeligt børnehjem som en understøttelsesforening af anden art, så vist som børnehjemmene netop må betragtes som et surrogat for plejehjemmene.

Det er nu også kommissionens overbevisning, at som regel vil ethvert godt, sædvanligt børnehjem ikke savne den fornødne private støtte, forudsat at der virkelig er trang til det. Men denne forudsætning må også være tilstede. Thi for at et børnehjem skal kunne gøre fordring på sympati og støtte, er det ikke tilstrækkeligt, at det er indrettet

med kærlighed og omsigt, og at det ikke står på ganske bar bund, men har i al fald noget økonomisk fundament at hvile på; der må også kræves, at der har vist sig vanskelighed ved at få børn eller visse arter af børn anbragte i gode private plejehjem, således at der er et hul, der trænger til at udfyldes. I modsat fald handles der letsindigt, selv om motiverne i og for sig ere nok så smukke og gode.

Når kommissionen er gået noget udførligere ind herpå, end det måske af hensyn til selve det foreliggende spørgsmål var nødvendigt, da er det, fordi man har en følelse af, at der er nogen tilbøjelighed til at overse, at også en så smuk sag som børnehjemssagen trænger til en rolig og besindig udvikling. Det ligger udenfor både kommissionens opgave og dens evner at udtale sig om, hvorvidt måske allerede de senere års udvikling på dette område har været noget for stærk, og hvorvidt der i øjeblikket er trang til nye børnehjem; man har kun i almindelighed villet pege på dette vigtige punkt.

Når det altså herøfter hævdes, at staten kun bør yde direkte hjælp til børnehjem, der egne sig for børn, som frembyde særlige vanskeligheder eller skrøbeligheder, står imidlertid endnu det vanskelige spørgsmål tilbage, hvorledes grænsen skal drages imellem den ene og den anden art af børnehjem. At denne grænse til en hvis grad er flydende, følger af sig selv. Ethvert børnehjem vil måske sige og med nogen føje kunne sige, at det også blandt sine børn har vanskelige elementer, at selv blandt de børn, der modtages i en meget ung, måske spæd alder, kan der under opvæksten vise sig et eller flere, som volder større vanskeligheder end et andet, som man netop ved optagelsen anså som særlig slemt, o. lign. Men ligesom man ikke på dette punkt kan lægge afgørende vægt på børnehjemmets egen anskuelse om, hvilke børn der ere vanskelige og hvilke ikke, idet dette så overordenlig meget beror på de øjne, hvormed der ses, og til dels også

på evnen til at behandle børn, således må det vel erindres, at det kriterium, man har anset det for rigtigt og nødvendigt at opstille, ikke er det, om der i det givne øjeblik findes enkelte vanskelige børn i hjemmet, men om dette i det hele er indrettet og egnet til at modtage sådanne, om det særligt har stillet sig dette som opgave, og om det må antages at kunne magte denne opgave, medens det på den anden side ingenlunde er meningen at forlange, at børnehjemmet skal have stillet sig dette som opgave, og at det kun må optage vanskelige børn, idet man ikke er blind for, at sådant netop kunde frembyde visse misligheder.

Afgørelsen af det nævnte spørgsmål er, som sagt, vanskelig og kan i sidste instans kun bero på et skøn, for hvis rigtighed garantien må søges sammesteds som ved spørgsmålet om anerkendelsen, jfr. ovenfor. Men også her kunne dog enkelte, ikke uvæsenlige, vejledende kriterier angives.

Det kan således noget nærmere bestemmes, hvad der i den foreliggende forbindelse skal forstås ved vanskelige børn. Her må da i første række nævnes 1) sådanne, hvis karakter frembyder vanskeligheder, således trods, ulydighed, løgnagtighed, vagabonderende tendenser o. lign. Til at bekæmpe sådant vil der ikke blot udkræves særlige forudsætninger og muligvis tillige særlig uddannelse hos vedkommende opdrager, men efter omstændighederne også en hensigtssvarende indretning af lokalerne, således en beliggenhed af disse, der gør det muligt at holde de forskellige arter af børn sondrede fra hverandre, isoleringslokaler m. m. Dernæst 2) børn, hvis evner eller forstandsudvikling ere så tarvelige, at kun anvendelsen af særlig omhu, tålmodighed og duellighed fra lærerens side kan bringe dem til den udvikling, som de overhovedet kunne opnå. Fremdeles 3) børn, som lide af en eller anden legemlig skrøbelighed, der kræver omhyggeligere og kyndigere tilsyn og andre ydre forhold, end der normalt kan ventes i et privat hjem eller et almindeligt børnehjem. Der tænkes herved f. ex. på børn med alvorlige kirtelsvagheder, hvor adgang til sø-

bade, gode bade i selve hjemmet, lyse og luftige lokaler osv. ere af betydning, og på børn med veneriske sygdomme, for hvis vedkommende der ganske sikkert er trang til et særligt indrettet hjem, m. fl.

Men foruden at det således lader sig gøre nærmere at bestemme, hvad der skal forstås ved vanskelige børn, vil der også kunne være tale om på forhånd at udelukke visse børnehjem. Der tænkes ikke herved på — hvad der følger af sig selv — at sådanne hjem ville være udelukkede, der i det praktiske liv jævnlig have måttet opgive børn, som derefter, anbragte andetsteds, have artet sig vel. Men der sigtes f. ex. til sådanne, som i henhold til deres grundregler eller i henhold til den praxis, de følge, ikke modtage børn, der allerede have vist tegn henholdsvis på en særlig vanskelig karakter eller på visse legemlige svagheder, og til sådanne, som kun optage sunde børn i en yngre alder, såsom under 8 år o. lign. At børnehjem af grunde som de nysnævnte negte at modtage børn, er ingenlunde uden eksempel.

Alle disse nærmere bestemmelser kunne naturligvis ikke her på forhånd fixeres; dette må blive pågældende ministeriums sag og til dels bygges på den efterhånden indvundne erfaring og praxis. De fremsatte antydninger ville dog formentlig tilstrækkelig godtgøre, at en virkelig rationel, på et forstandigt skøn bygget sontring fuldtud ligger indenfor mulighedernes rækkevidde.

Ved det anførte tror man i det væsentlige at have besvaret de kommissionen forelagte spørgsmål om, hvorledes den eventuelle iværksættelse af de tidligere i denne betænkning foreslåede foranstaltninger bør påvirke statens stilling til børnehjemmene, og om, hvilke fordringer der må stilles til det enkelte børnehjem, for at det kan kendes berettiget til direkte understøttelse, ligesom det af den hele udvikling turde fremgå, at man går ud fra, at den vedvarende kontrol med de understøttede børnehjem rettest etableres igennem de ved lovforslag I foreslåede

institutioner, nemlig i første række overinspektøren med hans kolleger i overværgerådet og det dertil knyttede kontorpersonale og dernæst det stedlige værgeråd. I forbindelse hermed skal man derhos ikke lade ubemærket, at et stadigt tilsyn også med de ikke anerkendte børnehjem i lighed med tilsynet med plejehjemmene vilde være særdeles ønskeligt, uagtet man ikke tror, at antallet af disse børnehjem vil blive stort. Men at gøre nærmere forslag herom, har kommissionen anset som liggende uden for dens opgave.

Tilbage står så kun spørgsmålet om, efter hvilke principer fordelingen af statens eventuelle tilskud bør finde sted, og hvorledes omfanget af statens forpligtelser herefter vil stille sig.

Uagtet der efter kommissionens nys fremstillede opfattelse ved spørgsmålet om et sådant direkte tilskud kun bliver tale om en bestemt afgrænset del af børnehjemmene, finder man dog anledning til at pege på, at forudsætningen helt igennem er, at staten kun bør træde støttende til, ikke at staten selv fuldtud skal holde børnehjemmene oppe, end sige uden for ganske enkelte undtagelsestilfælde, således måske for børn med veneriske sygdomme, påtage sig oprettelsen af sådanne. Der gås altså ud fra, at ligesom det private initiativ må bære sagen frem og tage anlægsomkostningerne på sig, således må også driften i al fald støttes af den private godgørelse. Det er ovenfor sagt, at børnehjem uden noget særligt formål ligeså vel som understøttelsesforeninger og lignende institutioner ere den private godgørelses egenligste felt. Men af selve begrundelsen følger, at også børnehjem som de her omtalte for vanskelige børn bør have deres part af godgørelsens midler, og dette anerkendes vel også af alle og følges i praxis. Men skal dette moment ikke væsentlig svækkes eller endog helt bortvejres, så må statens støtte ydes på en sådan måde, at det ikke kan opfattes, som om staten vilde påtage sig hele forførgelsen. Hvis man udtrykte statens forpligtelse således, at den burde tilskyde det underskud, som i det

forløbne år viste sig at være forhånden, eller endog blot således, at den burde tilskyde en så stor sum, som efter et skøn over samtlige omstændigheder i det enkelte år fandtes passende, eller lignende, da vilde den nævnte fare være overhængende. Tilskuddet bør derfor ydes efter såvidt muligt faste, bestemte regler og med beløb, der ikke kunne overskrides.

I erkendelse heraf har også skoleforeningen foreslået dels et fast årligt tilskud på 300 kr. til hvert børnehjem uden hensyn til dets størrelse, dels et årligt tilskud af 20 kr. for hvert barn. I hovedtrækkene finder kommissionen altså noget rigtigt i denne tanke. Men den finder det dog meget betænkeligt således at skære alle de børnehjem, der skulle have tilskud, over en kam og give dem alle det samme faste tilskud. Vel afbødes den herved fremkommende ulighed noget derved, at der tillige foreslås et ensartet tilskud for hvert barn; men en ret betydelig ulighed, det vil sige ubillighed, bliver der dog tilbage. Tænker man sig et hjem med 10 børn og et andet med 50, da vil der i det førstnævnte falde 30 kr., i det andet kun 6 kr. af det faste tilskud på hvert barn, eller med andre ord der vil i det førstnævnte hjem ialt blive ydet et tilskud pr barn af $30 + 20 = 50$ kr., i det andet kun $6 + 20 = 26$ kr. Og fremdeles tages der ved en sådan ordning slet intet hensyn til det enkelte børnehjems økonomiske stilling, navnlig om det muligvis ad anden vej er langt rigeligere støttet end andre, om det er bedre indrettet og derved kostbarere at drive m. v. Det forekommer derfor kommissionen rigtigst, at, hvis man overhovedet vil give et tilskud af den nævnte art, da bør det hellere fastsættes for hvert enkelt understøttelsesberettiget børnehjem for sig efter en afvejelse af samtlige omstændigheder, dog således, at der opstilles et fast maximum, som ikke kan overskrides, f. ex. 500 kr.

Men efter kommissionens mening træffer man bedre det rette ved at nøjes med et tilskud for hvert barn, selvfølgelig dog kun for såvidt der ikke iforvejen ydes fuldt

vederlag efter den taxt, som i henhold til forslagets § 25, 2 stykke, vil blive fastsat. Kommissionen mener endvidere, at statens tilskud bør sættes i et bestemt forhold til taxten og ikke overstige f. ex. en fjerdedel af denne, hvad efter det tidligere bemærkede omtrent vil blive 50 kr. for hvert barn om året. På denne måde tror man, at der vil være ydet et virkeligt bidrag til det særdeles væsentlige formål at holde børnehjemmene fri for alvorlige økonomiske sorger og derigennem at sætte dem i stand til udelukkende at vie sig til deres opdragende gærning. Om der yderligere kunde være grund til at betinge tilskuddet for det enkelte barn af, at det enten ved modtagelsen i børnehjemmet var over en vis alder, f. ex. 8 à 10 år, eller, hvis det var yngre, havde frembudt særlige påviselige tegn på vanskelighed eller skrøbelighed, skal man ganske henstille.

Hvorledes omfanget af statens forpligtelser herefter vil stille sig »på grundlag af de bestående og i en nærmere fremtid forventede forhold«, kan naturligvis kun skønsvist angives.

Kommissionen har ikke anset det rigtigt og heller ikke stemmende med dens opgave at foretage en detailleret undersøgelse af de enkelte børnehjem af en sådan art, at der derpå kunde bygges dels en sontring imellem de efter kommissionens opfattelse til understøttelse berettigede og ikke berettigede børnehjem, dels en optælling af de børn i de understøttelsesberettigede børnehjem, for hvilke der burde ydes tilskud. Og den har så meget mindre villet indlade sig herpå, som en sådan undersøgelse vilde kræve en indgående kritik, der vilde være ganske på urette sted og i flere retninger kunde virke skadeligt.

Uden at gå i enkeltheder skal man derfor nøjes med at udtale, at man efter et skøn antager, at der, når de angivne principer lægges til grund, og når der i tvivls-tilfælde vælges hellere at medtage et anerkendt børnehjem som understøttelsesberettiget end at udelukke det, må påregnes tilskud til 2 à 300 børn, hvori altså ikke er med-

regnet de børn, som anbringes efter værgerådets beslutning i henhold til loven, og heller ikke andre børn, for hvilke der måtte blive betalt fuldt vederlag. Statens tilskud vilde således, med et tilskud på 50 kr. årligt for hvert barn som udgangspunkt, blive højst 15000 kr. om året; og da det nævnte antal formentlig er ret rigeligt anslået, samt da kommissionen er tilbøjelig til at mene, at der ikke i en nærmere fremtid vil være trang til oprettelsen af synderlig mange nye børnehjem, om end måske nogle enkelte med visse formål for tiden mangle, behøver man vistnok foreløbig i en årrække ikke at regne med noget højere tal.

At der overfor de for tiden af staten understøttede børnehjem vil være grund til, selv om de ikke opfylde ovennævnte betingelser, at tage hensyn til de bestående forhold og ikke ved strax at unddrage dem understøttelsen at sætte dem i forlegenhed, betragtes som en selvfølge.

Dødsstraf i Canton Freiburg.

Dødsstraffen har eksisteret i Canton Freiburg ligefra grundlæggelsen af byen Freiburg og under den carolinske lovs lange regimente ligetil 1848. Den sidste fuldbyrdelse fandt sted 6 oktbr. 1832; den udførtes på et individ, som var dømt for mordbrand.

Konstitutionen af 1848 indeholdt i art. 8: dødsstraf er afskaffet undtagen for de militære straffeloves vedkommende. Konstitutionen af 1857, der udsprang af en forandring i politisk henseende, tillod påny i principet dødsstraf for forbrydelser mod folkeretten. Den bestemte: »Der vil ikke kunne idømmes dødsstraf for politiske forseelser«. Men allerede i 1868 forhandlede det store råd om en ny

straffelov. Efter en mindeværdig forhandling, som varede flere dage, udtalte den lovgivende forsamling sig 7 febr. 1868 for genindførelsen af dødsstraf ved navnlig afstemning med 56 stemmer mod 34. Dette trådte dog ikke i kraft førend 1 jan. 1874 for at lade bestemmelsen falde sammen med straffeprocessens ikrafttræden, som var vedtaget i 1873.

Disse ny bestemmelser om dødsstraf blev dog kun af kort varighed. Forbundsconstitutionen af 1874 trådte i kraft i maj samme år og den afskaffede dødsstraf. Som følge af dette konstitutionelle forbud vedtog det store råd en lov, som bestemte, at i alle tilfælde, hvor dødsstraf var anvendelig, skulde den erstattes med livsvarigt tugthus, og uden at den domfældte kunde søge om benådning før efter 25 års strafarbejde.

I 1879 gengav forbundsconstitutionen cantonerne deres souverænitet for dødsstraffens vedkommende. Folkeafstemningen i Canton Freiburg gav 12426 stemmer for og 5784 imod.

Ligetil de sidste år viste der sig i vor Canton ikke nogen begivenhed, som kunde sætte befolkningen i bevægelse eller give anledning til at påkalde den offentlige myndighed i kraft af, at forbundsstaterne havde fået ret til at etablere dødsstraffen påny.

Men pludselig, og uden at nogen synlig årsag kunde forklare denne fremkomst af skrækkelige forbrydelser, udbredte en serie blodige attentater forfærdelse og rædsel hos befolkningen i Freiburg. I mindre end sex år forefaldt der 18 drab og mord, foruden barnemord. Nogle af forbrydelserne vare begåede under ganske særegne, oprørende omstændigheder og havde derved vakt den offentlige indignation. Befolkningens ophidselse nåede sit højdepunkt ved den modbydelige Chobaz adfærd. Da han ikke kunde få bugt med en lille piges modstand, hun var 11 år, og han vilde misbruge hende, bearbejdede han hendes hals med knivstik, og da han så, at hans offer ikke døde hurtigt nok, tog han livet af det ved at knuse hovedet med sin støvlehæl.

Den medico-legale undersøgelse havde godtgjort, at der have været ført en langt kamp fra det stakkels barns side, som havde forsøgt så længe som muligt at forsvare sin ære og uskyld, som uhyret havde villet røve. Så snart disse omstændigheder kom til befolkningens kundskab, kunde man med sikkerhed forudsige, at dødsstraffen i den nærmeste fremtid vilde blive indført på ny.

Således gik det også; nogle dage efter at domstolen havde dømt Chobaz til livsvarigt tugthus fremkom den deputerede fra distriktet Gruyère i november med forslag om dødsstraffens genindførelse. Forhandlingen derom blev dog opsat til maj. Med stor majoritet mod 6 stemmer blev det da besluttet at opfordre statsrådet til at fremkomme med et forslag.

Dette forslag kom frem i november. Det indeholder kun en artikel:

»Loven af 19 aug. 1874 om dødsstraffens afskaffelse er tilbagekaldt, som følge deraf sættes alle straffelovens og straffeprocessens bestemmelser vedrørende anvendelsen og fuldbyrdelsen af dødsstraffen på ny i kraft«.

I mellemtiden var der forefaldet ny voldshandlinger, som bidrog til at øve en afgørende indflydelse på det store råd, som udtalte sig for dødsstraffens genindførelse.

Gud lade os i mange år forskånes for fuldbyrdelse af dødsstraffen. (Uddrag af en artikel i Zeitsch. f. Schweiz. Strafr. 1894. S. 385, af EMILE TERRIER, generalprokurør i Freiburg).

Fagdannelse som betingelse for ansættelse i fængselsvæsenet.

Ved i denne årgangs 1 hefte, s. 36, at omtale Københavns nybyggede stadsfængsel udtalte jeg, at hele det ydre apparat stod i fuld færdig stand overensstemmende med alle nutidens fordringer til et varetægtsfængsel; der manglede kun den vigtigste faktor, manden nemlig til at sætte det i gang og lede det. Den første betingelse i så henseende var at finde en fagmand, som denne vigtige opgave kunde betros til.

Det udvalg, som af borgerrepræsentationen var nedsat for at tage den tillægsbevilling til budgettet under overvejelse, som det ny fængsel gjorde nødvendig for at kunne tages i brug, udtalte sig således om besættelsen af posten som inspektør for fængslet: »og der er i udvalget enighed om varmt at anbefale, at denne stilling så vidt muligt besættes med en i fængselsvæsenet uddannet mand. Udvalget må nemlig gå ud fra, at en væsentlig garanti for, at en så stor og vanskelig opgave som organisationen af det nye fængsels drift og ledelse løses på en tilfredsstillende måde, må søges i, at særlig den først ansatte inspektør foruden de personlige egenskaber, der selvfølgelig altid må fordres, også har den fornødne fagdannelse. Dette vil selvfølgelig også bortset fra den første vanskelige tid være af største betydning for, at ledelsen sker i den rette ånd og efter rationelle grundsætninger.«

En tydeligere udtalelse og med større præcision fremsat forestilling om, at det nødvendigvis måtte være en fagmand, der ansattes, kan ikke tænkes. Og der er ingen tvivl om, at udvalget fortjener påskønnelse for denne udtalelse, som temmelig sikkert har haft sin del i sagens endelige afgørelse, hvorved Stenor Grundtvig, assistent sidst ved Horsens strafanstalt, udnævntes til inspektør ved Københavns civile fængsler.

Når dette fremdrages her, er grunden den, at det er første gang, at stadens fængselsvæsen er lagt i sagkyndige hænder, og at man samtidig gjorde tilsynet med stadens civile fængsler til en særlig post, ganske vist sorterende under Københavns politidirektør så længe, til der af magistraten er forhandlet med justitsministeriet om den mulighed, at få den nævnte stilling erklæret uafhængig af politidirektøren og underlagt en faglig autoritet, som også antydtes af udvalget.

Når det foran er fremhævet, at man ansatte en sagkyndig mand som arrestinspektør, så slog man tillige dermed fast, at tidligere bestræbelser for at ansætte særlig politimænd og afskedigede officerer i sådanne stillinger fremtidig måtte betragtes som ørkesløse. Man stillede dermed den faglige dannelse på fængselsvæsenets område ligeberettiget med ansættelse i statens andre institutioner, som fordrer en særlig uddannelse, og derfor må Grundtvigs udnævnelse som fængselsinspektør betragtes som en sejr for fængselssagen. Men også i andre henseender har ansættelsen af en faglig uddannet mand sin betydning. Enhver ved, hvor stor en brist de kriminalistiske oplysninger hidtil har lidt af, idet de intet meddele om de korte straffes betydning; vel udfyldes hullet ikke ved oplysninger alene for Københavns vedkommende, men det vil dog være af stor interesse, at sådanne komme til at foreligge, idet København utvivlsomt er den kommune, hvor de finde den største anvendelse; og det er ikke godt at vide, hvilken rækkevidde disse oplysninger kan få. Faktisk er det i hvert tilfælde, at de for Kø-

benhavns vedkommende fremtidig vil kunne gives med stor pålidelighed.

En anden henseende, hvori den nævnte ansættelse kan få betydning, er arbejdsvirksomheden i fængslet. Den har i længere tid været utilfredsstillende og forsømt i Københavns civile fængsler. Jeg skal i den retning minde om de i førnævnte tidligere artikel om Københavns ny fængselsbygning anførte udtalelser om arbejdets betydning og nødvendighed i fængslet. Det vil deraf ses, hvor megen vægt der er lagt derpå, og det er at håbe, at det vil lykkes lidt efter lidt at bringe en arbejdsvirksomhed i stand, hvorved unyttig lediggang undgås og nyttig virksomhed skabes, og derom tør det i lige måde håbes, at de fremtidige beretninger vil bringe meddelelser.

Men det er ikke blot ved besættelsen af stillingen som inspektør ved Københavns civile fængsler, at fængselssagen kan siges at have vundet en sejr, det samme gælder også ved den sidste besættelse af inspektør-posten ved Christianshavns strafanstalt. Ved opslaget af denne post, der omtrent faldt sammen med opslaget af inspektør-posten ved de civile fængsler, fordrede overfængselsinspektionen nemlig, at ansøgerne skulde have fagmæssig fængselsuddannelse. Såvidt mig bekendt er det første gang, en sådan fordring er fremsat ved besættelsen af en overordnet plads i fængselsvæsenet, og det er at håbe, at det vil blive en ufravigelig betingelse i fremtiden for lignende ansættelser.

Ønskeligt vilde det være, om man anvendte denne betingelse overfor alle ansættelser i overordnede stillinger i fængselsvæsenet. Jeg sigter herved særlig til posterne som økonomiskriver og bogholder. Disse bør dog billigvis besættes af folk, som forud have arbejdet i fængselsvæsenets tjeneste på kontorerne, for så vidt de egne sig dertil. Man har derved tillige den store fordel at få folk, der ere fængselsmænd, og dette er efter nutidens opfattelse ikke uvigtigt, da den i fængslet ansatte har den pligt at tilse fangen. Der skabes desuden en større fængselsstab, når man an-

sætter skriveren med håb om at avancere, medens det nu næsten kun drejer sig om assistentens avancement til fængsels-inspektør.

I forbindelse hermed står spørgsmålet om at ansætte kvinder i kvindefængslet, som yderligere er pointeret på den nylig afholdte Pariserkongres, hvor spørgsmålet om kvindefangens behandling blev rejst. Som bekendt er det almindelige opsyn hos os kvinder; men spørgsmålet drejer sig nærmest om det øvrige personale ved kvindefængslet udover inspektøren og assistenten. Det består hos os af mænd, men det kan næppe omtvistes, at det vilde være en heldig reform at søge kvinder anbragt i disses sted. I kvindefængslet er der jo kun helt igennem tale om at behandle og påvirke kvindefanger. Der kan ikke være tvivl om, at dette ligger naturligst for kvinden, som absolut må have en dybere og finere forståelse af sit eget køn, både i retning af simulation og ærlig stræben efter forbedring, ligesom der vil være forskellige tilfælde, som kvinden behandler og kan behandle med langt større delikatesse end manden. Ligeledes vil den kvindelige overordnede have en lettere og klarere forståelse af kvindefangens anbringelse ved arbejdet og om dets udførelse. Hun vil lettere dirigere opsynspersonalet og undgå at blive stukket blår i øjnene; kvinden har som regel blikket i højere grad åbent for mange små detaljer, end manden i almindelighed har. Når undtages inspektøren, assistenten, præsten og tildels lægen, hvilken sidste godt kan være kvinde, bør hele det øvrige personale naturligst besættes med personer af kvindekønnet, idet der ingen som helst grund er til, at økonomiskriver, bogholder og andre skrivere i kvindefængslet skal være mænd. At finde dygtige kvinder til slige stillinger vil i vor tid næppe være vanskeligt. Jeg ved meget vel, at den sidstnævnte reform ikke vil finde sin udførelse for det første; men derfor er der ingen grund til ikke nu at henvende opmærksomheden derpå.

Fr. Stuckenberg.

Den internationale fængselskongres i Paris 1895.

(Efter Howard-Associationens beretning.)

Verdensfængselskongressen i Paris, 30. juni til 9 juli 1895, var den femte i disse kongressers række; den første holdtes i London 1872, den anden i Stockholm 1878, den tredje i Rom 1885 og den fjerde i St. Petersborg 1890. Ved pariserkongressen som ved de foregående holdt man sig ikke udelukkende til æmner vedrørende fængselsvæsenet, men kom også ind på sociale spørgsmål, vagabondering, forebyggende foranstaltninger m. m.

Kongressen var besøgt af 750 deltagere, og de modtoges på det bedste af deres værter, det franske folk og dets regering.

Frankrigs præsident, *Félix Faure* overværede åbningsmødet og modtog senere de fremmede delegerede til audiens. Han gav ligeledes en modtagelsesaften i Elysée. Indenrigsministeren holdt åbningstalen, og såvel denne som justits-, udenrigs- og finansministeren samt politichefen indfandt sig gentagne gange ved kongressens møder. Regeringen foranstaltede en række banketter og modtagelser for de delegerede. Det franske fængselsselskab foranstaltede en middag på Eiffeltårnet, municipalrådet anvendte en stor sum penge til en aften i Hotel de Ville o. s. v. Desuden arrangeredes en række besøg og udflugter til de vigtigste fængs-

ler, velgørenhedsinstitutioner o. l. i Paris og omegn; også Sèvres porcellains-fabrik og slottet i Fontainebleau besøgs.

Blandt de mere fremragende deltagere må nævnes: Fra Frankrig senator Berenger, den utrættelige forkæmper for præventive forholdsregler mod forbrydelsen, d'Haussonville, Bertillon, målesystemets opfinder, Laurent, forfatter til »les habitués des prisons de Paris«, Tarde, la philosophie pénale's berømte forfatter, chef for Frankrigs statistik Felix Voisin, det franske fængselselskabs veltalende præsident, Albert Rivière, dets energiske sekretær, m. m. fl. Blandt de engelske deltagere må nævnes, Ruggles-Brise, formand for den kgl. fængselsdirektion og W. Tallack, Howard-associationes bekendte sekretær. Fra Tyskland mødte Krohne, formand for Preussens fængselsadministration, hvis bekendte værk »Lehrbuch der Gefängniskunde« også har vundet ham anseelse her hjemme, Jagemann, fængselsdirektør i Baden, Dr. Mittermaier fra Heidelberg, den ansete kriminalist, Kirchenheim, bekendt for sin opposition mod de betingede straffedomme. Østrig-Ungarn repræsenteredes af Zucker m. fl. Fra Italien ankom Beltrani-Scalia, generaldirektør for fængselsvæsenet, professor Brusa samt Garofalo, hvis »Criminologia« har givet anledning til så megen diskussion. Fra Belgien sås le Jeune, tidligere minister og fortjent af loven om betingede straffedomme i Belgien, kriminalantropologen Prins og de la Tour, generaldirektør for fængslerne. Fra Norden mødte Wieselgren, Woxen og Goos som officielle delegerede, fremdeles Blomquist fra Stockholm og Daae fra Norge. Fra Amerika sendtes general Brinkerhoff, præsident for det nationale fængselselskab, Round, New York fængselselskabs sekretær, samt dettes formand Charlton Lewis. Også Rusland, Holland, Schweiz, Spanien, Grækenland vare repræsenterede.

Kongressens organisation var resultatet af ihærdige anstrængelser fra den internationale fængselskommission bestående af Duflos, Galkine-Wraskoy, Beltrani-

Scalia, Dr. Guillaume, Pols, de la Tour, Woxen og Skouses), der flere måneder i forvejen havde holdt møde i Genf og flere steder og på det omhyggeligste præciseret kongressens regler. Det var denne kommission, som sendte indbydelser ud til specialister i den hele verden om at besvare de forskellige spørgsmål, der skulde til forhandling, som redigerede de 240 artikler, som indsendtes, og lod dem trykke i 5 bind, tilsammen på 2500 sider. Den havde endvidere truffet den hensigtsmæssige foranstaltning, at disse dokumenter uddeltes til deltagerne forinden møderne, for at undgå den kedsommelige oplæsning af besvarelser, som påtrykke så mange kongresser deres præg.

Foruden den samlede udgave af besvarelserne, havde endvidere regeringen ladet trykke småbøger, hvori for hver dag var indført adresserne vedrørende de æmner, der den dag skulde behandles. Disse bøger fordeltes hver morgen til de delegerede tilligemed et resumé over de forhandlinger, der var bleven den foregående dags æmner til del. For disse praktiske forholdsregler var alle deltagere kongresbestyrelsen særdeles taknemmelige. — Iøvrigt var kongressen delt i 4 sektioner: 1) straffelovgivning 2) fængselsdisciplin 3) præventive forholdsregler 4) unge forbrydere. Sektionerne holdt samtidig møde hver formiddag i College de France's rummelige lokaler. Om eftermiddagen samledes sektionerne i Sorbonnes store amfiteater. Disse bygninger vare så vel ved deres indretning som ved deres ypperlige, centrale beliggenhed i enhver henseende tilfredsstillende for kongressens arbejder.

15 æmner gjordes til genstand for kongressens undersøgelser, nemlig:

Sektion 1. Væneforbrydere, erstatning til forbrydernes ofre, betteri og vagabondering, pigers forlokkelse til prostitution og betinget løsladelse.

Sektion 2: det Bertillonske system, fængselsdisciplin for kvinder, fængselsarbejde, belønninger og straffe, sindssyge forbrydere.

Sektion 3. Hjælp til løsladte forbrydere, fængselsskoler og biblioteker, asyl for umådeholdne og fordrukne personer.

Sektion 4. Forældres ansvarlighed samt spørgsmålet om klassificeringen af og tilsynet med unge forbrydere.

Kun en kort antydning af forhandlingerne over de enkelte spørgsmål kan her gives.

Angående vaneforbrydere var 11 papirer indleverede, deriblandt af Garofalo, Tallack, v. Hamel. I forhandlingerne forlangte Ruggles Brise diskretionær myndighed for dommeren til at fastsætte straffen for disse forbrydere. Tallack advarede mod en altfor hård og hurtig kumulation ved gentagelse og tilrådede en langsom men sikker progression. V. Hamel forment, at en skarpere linie måtte drages mellem de professionelle forbrydere og andre vaneforbrydere. De første skulde undergives meget langvarige straffe. Garofalo udtalte, at »samfundets tålmodighed måtte have sine grænser; det var meningsløst, at ængstelsen for at udøve strænghed mod samfundets værste udskud skulde udsætte alle hæderlige folk for deres uophørlig gentagne angreb.« — Kongressen vedtog enstemmig resolutioner til gunst for en progressiv straffekumulation ved gentagelse af forbrydelser og anbefalede kraftige forholdsregler overfor professionelle forbrydere.

Om hensigtsmæssigheden af betinget løsladelse og betinget straffrihed herskede der ligeledes enstemmighed på kongressen. Vigtigheden af på den ene side at undgå fængslet for mindre forbrydelser og erstatte det ved andre forholdsregler og på den anden side undgå for lang tids indespærring for store forbrydelser ved et hensigtsmæssigt »probationssystem« fremhævedes fra alle sider. De amerikanske delegerede udviklede Elmira-systemets ejendommeligheder og tilrådede »ubestemte straffedomme.« Kirchheim fremhævede, hvor overordenlig betydningsfuldt et virksomt tilsyn var med de betinget løsladte og de betinget benådede og forlangte ansættelsen af »Probation officers« som i Massachusetts.

Med hensyn til sindssyge forbrydere herskede der enighed om, at samfundet som almindelig regel hidindtil ikke er blevet tilstrækkelig beskyttet mod sådanne forbrydere, og særlig ikke mod deres for tidlige løsladelse af asylerne. Kongressen enedes om, at til løsladelse af en sindssyg forbryder fra den anstalt, hvori han var anbragt, burde der foreligge et tredobbelt samtykke, nemlig fra en judiciel, en administrativ og en medikal autoritet.

Vagabondspørgsmålet var behandlet i 15 adresser, i særdeleshed i en omfattende beretning af Dreyfus, Rivière og Drioux, hvor opmærksomheden særlig henleddes på Belgiens behandling af disse personer i kolonierne Merxplas og Wortel. Principet er temmelig lang indespærring med beskæftigelse ved agerbrug eller håndværk. I 3 år er antallet af fanger sunket fra 8800 til 6600. Rivière udtalte dog, at det var uheldigt, når man i de belgiske kolonier dyngede fangerne sammen i tusendvis. Efter hans mening burde ingen koloni rumme over 500 personer. Kongressen anbefalede langvarig indespærring af vagabonder med industriel beskæftigelse i forening med en omhyggelig klassificering.

Den rette behandling af »unge forbrydere« blev grundig debatteret, og spørgsmålet herom tog meget af kongressens tid. Cluzes fra Mettray påviste det uheldige i at lade små og store drenge være i samme anstalt. Randall fra Nordamerika beskrev de ypperlige resultater, som plejeforældresystemet havde bragt i Michigan og andre amerikanske stater under forudsætning af regelmæssigt tilsyn. Pui-
baraud fra Paris skildrede 2 franske opdragelsesanstalter, hvor man havde opnået de bedste resultater ved at stille børnene under tilsyn af kvinder; navnlig overfor mindre drenge var deres virksomhed ubetalelig. — Særlig blev musikalske øvelsers betydning for opdragelsen fremhævet fra flere sider. Moldenhawer fra Warshaw påviste det gode udbytte, man i hans hjemstavn havde haft af at ansætte særlige embedsmænd til at behandle sager overfor unge forbrydere og sørge for, at i de i arresterne ikke kom

sammen med voxne forbrydere. — Kongressen vedtog resolutioner til gunst for skærpet ansvar for forældrene og forbrydelse af forældrerettigheder i tilfælde af ligegyldighed overfor børnenes vel; ligeledes anbefalede forøget ansættelse af kvinder i opdragelsesanstalterne.

Det Bertillonske målesystem forevistes adskillige af kongressens deltagere i politipræfektoret og imponerede alle ved den lethed og sikkerhed, hvormed det tillader identificeringen af forbrydere. Det udtaltes, at det er indført i Rusland, de Forenede Stater, Schweiz, Rumænien, Argentina og fornylig i Stor Britannien og British Indien. Kongressen vedtog enstemmig en resolution om det ønskelige i, at det på ensartet måde indførtes overalt.

Megen opmærksomhed fortjente spørgsmålet om forbryderens pligt til at yde den skadelidende erstatning. I særdeleshed have italienerne stærkt fremhævet den slaphed, som karakteriserer lovgivning og praxis på dette område. Pierantoni og Garofalo havde indleveret kraftfulde adresser om dette æmne, der også debatteredes af Prins, Zucker, Pascaud m. fl. (Spørgsmålet blev iøvrigt allerede fremdraget på Stockholmerkongressen af Tallack). Prins udviklede, hvorledes i oldtiden og middelalderen den skyldiges kompensationspligt overfor den skadelidende var straffens hovedformål, og mente, at dets senere tilsidesættelse skyldtes kongerne, fødaladelen og den romerske kirke, der satte fængsel, tortur og dødsstraf i stedet som udslag af privat hævnfølelse. Var der tale om bøder, tilfaldt det lensherren, ikke som før den forurettede. Han erklærede, at det var på tide, at »forfædrenes visdom« atter kom i højsædet, og krævede bøder og tvunget arbejde i så stort omfang som muligt indført til fordel for den angrebne. — De praktiske vanskeligheder, som ere forbundne med en sådan ordning, bevægede dog kongressen til at udskyde spørgsmålet til næste kongres.

Om understøttelse til løsladte fanger forelå skrivelser fra Wieselgren, fængselsdirektør i Sverig, Ruggles-

Brise, formand for den engelske fængselsdirektion, og Richard Petersen, tidligere inspektør for bodsfængslet i Christiania. — Wieselgren oplyste, at man i Sverige lod en del af fangens indtægter under straffetiden tilflyde hans familie. Ruggles-Brise skildrede den måde, hvorpå man i England understøtter de løsladte, og beskrev de arbejdshjem, som forskellige steder ere oprettede til fangernes beskæftigelse, medens de afvente fast arbejde. Han roste den hjælp, som engelske damer yde overfor løsladte kvinder, og udtalte som sit ønske, at dameunderstøttelsesselskaber blev oprettet ved hvert kvindefængsel. Petersen fremhævede nødvendigheden af forholdsregler til at undgå, at løsladte fanger øjeblikkelig øder deres sammensparede penge i dårligt selskab, som venter dem udenfor fængselsporten og ofte hurtig fører dem ind i nye forbrydelser. —

Spørgsmålet om fængselssystemet overfor kvinder havde fremkaldt en række adresser*). Der herskede tvivl om deres egnethed til at underkastes cellesystem, og kongressens resolution vovede ikke at anbefale dets anvendelse for andre end mænd, uagtet det fra flere sider hævdedes, at kvinder i samme grad kunde udholde sådant fængsel. Blandt de fremmede besvarelser forelå en fra fru d'Arbadie d'Arrast (sekretær i Paris' beskyttelsesselskab), der stærkt tog til orde mod at lade kvinder være i fællesskab i fængslerne. Hun erklærer fællescellerne for at være sande arnesteder for korrupsion og modbydelighed, og fordrer energisk enkelteceller for kvinder som det moralsk eneste acceptable, det sundeste og virksomste, selvfølgelig med tilladelse til besøg af udsendinge fra fængselselskaber, præst o. l. Særlig anbefaler hun, at cellerne udrustes med visse gymnastikapparater!

Om kvinders forførelse til prostitution forelå adresser fra en mængde forskellige lande. Minod og Yves Guyot skildrede den trafik, som finder sted særlig i Belgien, Østrig

*) Se tidsskr. XVIII p. 30.

og Canada, hvor markeder, torvepriser, »prangeré« etc. kendes, ligesom det drejede sig om kvæg, og hvorfra der går »udførselsveje« til Tyrkiet, Ægypten, Australien og Sydamerika. En Hr. Heyman fra Nordamerika talte under voldsomt bifald fra de tilstedeværende damer mod forførere, og tilrådte straffrihed for enhver, som skød sådanne personer, idet han erklærede, at han selv ikke vilde tage en sådan handling i betænkning, hvor lejlighed gaves! Besindige ord taltes af Lécour, tidligere chef for pariserpolitiet, der påviste, hvor overordenlig vanskelig det var at ramme hele dette uvæsen gennem lovbestemmelser, der altid kunne omgås. -- Kongressen endte med at henvise æmnet til fornyet behandling ved næste kongres og nøjedes for tiden med at anbefale Europas og Amerikas magter at blive enige om en fællesoptræden overfor den systematiske forførelse af unge piger til prostitution i udlandet.

Da deltagerne skiltes, modtog hver af dem en medaille til minde om kongressen, et minde, som sikkert også uden den vilde blive bevaret. De positive resultater af en sådan kongres er jo altid diskutabel, dens styrke ligger i den følelse af solidaritet og virkelyst, som uvilkårlig påtrænger sig enhver medarbejder, og som giver hans arbejde nyt liv, når han atter skal tage fat på sit eget. Vigtigheden heraf kan ikke overvurderes. Det er ingen frase, når indenrigsministeren Mr. Leyues til medlemmerne udtalte:

»Selv i det mest forhærdede hjerte findes der, som i resterne af et omstyrtet tempel, en sidste lampe, glemt af den sidste præst, der endnu løfter en flamme opad mod sandhed og ret. At frelse den flimrende lue fra udslukkelse er et stort værk. Det er Deres opgave.«

A. G.

Om utilregnelighed i strafferetlig henseende.

Det norske straffelovsudkasts §§ 44 og 45
med motiver*).

§ 44. En handling er ikke strafbar, når den handlende ved dens foretagelse på grund af mangelfuld udvikling af sjælsevernerne eller svækkelse af disse ikke har kunnet forstå dens væsen og retsstridige beskaffenhed eller af nogen sådan grund eller formedelst tvang, overhængende fare eller nogen særegen sjælstilstand ej var sig selv mægtig.

§ 45. Har nogen i den hensigt at forøve en strafbar handling hensat sig i en forbigående tilstand af nogen i § 44 omhandlet art, bliver denne tilstand uden indflydelse på strafbarheden.

Er han ellers ved egen skyld kommen i en sådan tilstand, og foretager han på grund af denne nogen handling, der er strafbar, også når den forøves af uagtsomhed, anvendes den for uagtsomhed bestemte straf.

§§ 44 og 45. Utilregnelighed.

Idet udkastets § 40 har udtalt, at forsæt eller uagtsomhed er betingelse for strafs anvendelse, er dermed implicite sagt, at alt, som udelukker tilstedeværelsen af forsæt eller uagtsomhed, også udelukker straf. Det behøver da ikke at udtales, at hvad nogen forvolder tvungen gennem

*) Ved velvillie fra den norske straffelovskommissions formand, rigsadvokat Getz, er tidsskriftet sat istand til at meddele nærværende afsnit.

'ydre uimodståelig tvang er straffrit, ikke heller, at den bevidstløses bevægelser aldrig kan blive forbrydelser, eller at muligheden af forbrydelse udelukkes ved en sindssygdom, der berører vedkommende evnen til overhovedet at opfatte de ham omgivende faktiske forhold.

Hverken sindssygdommen eller tvangen behøver imidlertid at have været af denne art. Tvangen kan også netop have virket gennem fremkaldelsen af en retsstridig villie, og sindssygdommen kan have ytret sig som en tilintetgørelse, ikke af evnen til at opfatte det faktiske, men af villiens moralske frihed eller af evnen til at sondre mellem ret og uret, eller det kan hænde, at den overhovedet ikke står i noget påviseligt forhold til den foretagne retsstridige handling. Desuden gives der abnorme tilstande, der ikke netop kan betragtes som sindssygdom, men som det dog kan være tale om at tillægge betydning med hensyn til tilregneligheden. Om alt dette har da loven opfordring til at udtale sig.

Spørgsmålet om det rette forhold mellem sindssygdom og strafferetlig utilregnelighed har såvel i andre lande som hos os været ivrig drøftet og er i sig selv af en meget vanskelig og indviklet art. Det er ikke her stedet til at indgå i nogen vidtløftig meningsudvexling ligeoverfor alle de forskellige synsmåder, som dels fra medicinsk, dels fra juridisk, dels fra andre hold har været fremførte. Vi må begrænse os til at udvikle vor egen opfatning af spørgsmålet, således som påkrævet til begrundelse af de foreslåede lovbestemmelser.

Hvad der i sær grad her volder vanskeligheder er først og fremst den usikkerhed og uenighed, som på den ene side finder sted med hensyn til den rette besvarelse af spørgsmålet, om sindssygdom er tilstede, på den anden side om straffens væsen og øjemed; men hertil følger

sig den indflydelse, som den forskellige ordning af straffen og af de beskyttende forholdsregler mod farlige sindssyge får med hensyn til de praktiske følger af den ene eller den anden besvarelse. Vi ser på den ene side alle sindssyges strafferetslige utilregnelighed på det ivrigste hævdet, fordi straffen kræver moralsk skyld, som her forudsættes ikke at være tilstede, og på den anden side lige så ivrig bekæmpet, fordi mange sindssyge dog også kan påvirkes af straffetruslen, og således også her straffen vil kunne tjene til samfundets beskyttelse. Eller det gøres fra den ene side gældende, at den sindssyge, om end ikke uden alle moralske begreber, dog mere hører hjemme i en helbredelses- end i en straffeanstalt, idet den første kan hæve forbrydelsens årsag, hvortil den sidste er uskikket, medens straffens tilhængere svarer, at en kurativ behandling ikke er udelukket ved straffen, og ikke heller denne overflødiggjort ved hin, da det dog ingenlunde er givet, at alle en sindssygs forbrydelser er begrundede i sindssygdommen. Hertil kommer, at alt efter institutionernes forskellighed og de forbryderske handlingers art vil samfundet kunne være bedst betrygget enten ved, at vedkommende behandles som tilregnelig, eller som utilregnelig. Vil han i første fald igen slippe løs efter nogle års forløb, er dette åbenbart mindre betryggende, end om han indespærres som farlig sindssyg, så længe indtil enten han forlader dette liv, eller farligheden forlader ham. Kan han derimod som tilregnelig forbryder straffes på livet, er dette åbenbart mere betryggende end selv en livsvarig indespærring som farlig sindssyg. Kan han på den anden side, om han findes utilregnelig, dog overhovedet ikke uskadeliggøres som farlig, vil der altid være noget vundet ved en straf, som dog for en tid befrir samfundet for hans nærværelse.

Vor gældende lov fritager, som bekendt, dem for straf, der er galne eller afsindige eller ved sygdom eller alderdomssvaghed berøvet forstandens brug. Heri stemmer den med mange andre ældre love, der benytter

omtrent tilsvarende udtryk*). Meningen hermed har visse-
lig ingenlunde været at betegne sindssygdom i sin alminde-
lighed og af enhver grad som straffrihedsgrund. Man tog
i ældre tider sagerne ikke så fint og nøjede sig med at
behandle dem, der så at sige bar sindssygdommen udenpå
sig, som utilregnelige**).

Eftersom den psykiatriske videnskab er skredet frem,
og tidens voxende humanitet har stillet stedse større krav
til en retfærdig behandling også af den sindssyge forbryder,
har imidlertid mer og mer den opfatning gjort sig gældende,
at også de mindre fremtrædende grader af sindssygdom må
tillægges betydning.

På den anden side har lovene gennemgående næret
betænkelse ved slet og ret at erklære enhver sindssyg

*) Således Code Pénal art. 64. Il n'y a ni crime ni délit, lorsque le prévenu était en état de démence au temps de l'action, ou lorsqu'il a été contraint par une force à laquelle il n'a pu résister. Omtrent ligegyldende belgisk art. 71; i samme retning den portugisiske lov art. 42.

Den preussiske lov sagde i § 40:

„Ein Verbrechen oder Vergehen ist nicht vorhanden, wenn der Thäter zur Zeit der That wahnsinnig oder blödsinnig, oder die freie Willensbestimmung desselben durch Gewalt oder durch Drohungen ausgeschlossen war“. Omtrent ligedan en række schweiziske kantonalløve.

Den østerrikske straffelovs § 2 kvæver, at angældende skal være ganske berøvet fornuftens brug eller uden bevidsthed om sin handling.

Af love fra den sidste tid er alene den finske, såvidt bekendt, bleven stående på dette standpunkt, idet kap. 3 § 3, udtaler: „Gerning, som begås af den, hvilken är afvita, eller af älderdomssvaghet eller annan sådan orsak saknar förståndets bruk, vare strafflös“, hvilken bestemmelse omtrent stemmer med den svenske lovs.

**) Se således anlage 3 til udkastet til straffelov for det nordtyske forbund: „Erörterung strafrechtlicher Fragen aus dem Gebiete der gerichtlichen Medicin“, side VI: „Die verschiedenen Formen geistiger Alienation oder Schwäche sollten rechtliche Bedeutung nur dann haben, wenn sie sich bis zum Wahnsinn oder Blödsinn steigerten“.

for utilregnelig. De har derfor i den senere tid i de fleste lande slået ind på en ny vej, idet de, istedetfor at knytte straffriheden til galskab, vanvid eller sindssygdom i sin almindelighed, spørger om den abnorme sjælstilstands forhold til den forbryderske handling, om hvorvidt ved sindssygdommen den handlende har været hindret fra at forstå handlingens virkelige karakter eller fra at beherske sin villie med hensyn til den*).

*) Således siger Zürichs lov: „Die Strafbarkeit einer Handlung ist ausgeschlossen, wenn die Geistesthätigkeit des Handlenden zur Zeit der Begehung der That in dem Masse gestört war, dass er die Fähigkeit der Selbstbestimmung oder die zur Erkenntniss der Strafbarkeit der That erforderliche Urtheilskraft nicht besass“.

Berns: „Straflos sind diejenigen, die sich zur Zeit der That ohne ihr Verschulden in einem Zustande befanden, in welchem sie sich ihrer Handlung oder der Strafbarkeit derselben nicht bewusst waren (Wahnsinn, Blödsinn u. s. w.), oder die in Folge äussern Zwanges, gefährlicher Drohungen oder aus anderen Gründen der Willensfreiheit beraubt waren“.

Østerrigsk udkast: „Eine Handlung ist nicht strafbar, wenn derjenige, der sie begangen hat, zu dieser Zeit sich in einem Zustande von Bewusstlosigkeit, oder Hemmung oder Störung der Geistesthätigkeit befand, welcher es ihm unmöglich machte, seinen Willen frei zu bestimmen, oder das Strafbare seiner Handlung einzusehen“.

Italiensk lov siger: Ikke strafbar er den, som ved handlingens forøvelse befandt sig i en sådan sygelig sjælstilstand, at han på grund derafmanglete bevidstheden om sine handlinger eller evnen til at handle anderledes.

Det russiske udkast: „Straffri er den, som formedelst manglende ändsudvikling eller bevidstløshedstilstand eller sygelig forstyrrelse af sjælsevnerne ikke i gerningsøjeblikket kunde fatte gerningens væsen eller betydning eller beherske sine handlinger“.

Basels og Zugs love siger: En strafbar handling er ikke forhånden, når gerningsmanden ved forøvelsen manglende den frie villiesbestemmelse eller den til forståelsen af strafbarheden fornødne dømmekraft“.

Imidlertid er af mange sindssygelæger den videre gående påstand med stor styrke opstillet, at sindssyges handlinger i sin almindelighed bør være straffri på grund af utilregnelighed, og til denne opfatning har også den

Thurgaus: „Die Zurechnung wird ausgeschlossen durch jeden Zustand, in welchem beim Handelnden das Bewusstsein der Strafbarkeit der Handlung oder die Fähigkeit der Selbstbestimmung fehlte“.

Schweizisk forbundsstraffelov art. 27 forlanger alene en tilstand, i hvilken den handlende uden egen skyld er berøvet dømmekraften eller villiesfriheden. Omtrent ligedan Schaffhausen.

Den tyske straffelov § 51 lyder: „En strafbar handling foreligger ikke, når den handlende ved dens foretagelse befandt sig i en tilstand af bevidstløshed eller sygelig forstyrrelse af sjælsevnerne, hvorved den frie villiesbestemmelse udelukkedes“. Ganske ligelydende Solothurns § 37.

I det væsentlige stemmende hermed er den engelske ret, der gengives paa følgende maade i Stephens Digest of Criminal Law:

„No act is a crime, if the person who does it is at the time when it is done prevented either by defective mental power or by any disease affecting his mind: a. from knowing the nature and quality of his act; or b. from knowing that the act is wrong; or c. from controlling his conduct, unless the absence of power of control has been produced by his own default“.

Den canadiske lov af 1892 sec. 11 siger:

- „1. Ingen skal straffes for en handling, som han har forøvet, lidende under en sindssvækkelse eller sindssygdom i så høj grad, at han ikke var istand til at forstå handlingens natur eller art eller at erkende dens uretmæssighed.
2. En person, som lider af særlige vrangforestillinger, men forøvrigt er frisk, skal ikke være straffri på grund af sindssygdom, medmindre hans vrangforestillinger har ledet ham til antagelser, som, om de havde været rigtige, vilde have berettiget eller undskyldt hans handling“.

New-Yorks straffelov § 21 er omtrent tilsvarende til 1ste led af den ovennævnte canadiske lov.

genfiske lov af 1874, art. 52 og nu nylig det schweiziske udkast sluttet sig.

Dette udtaler i art. 8:

»Hvo, som til den tid, da han forøvede handlingen, var sindssyg, åndssvag eller bevidstløs, er ikke strafbar.

Var gerningsmandens åndelige sundhed eller bevidsthed kun nedsat (beeinträchtigt), eller var han mangelfuldt åndelig udviklet, er dette en ubegrænset straffeformildelsesgrund.

Denne bestemmelse, der har vundet samtlige schweiziske sindssygelægers bifald, billiges også i det hele taget af den til forslaget granskning nedsatte kommission*) og er ligeledes anbefalet bl. a. af prof. v. Lilienthal i hans recension af udkastet**).

Nærværende kommission har ikke kunnet slutte sig til denne ordning. Ved den gøres, som let forstås, det hele utilregnelighedsspørgsmål til et medicinsk spørgsmål, et spørgsmål, som fuldt ud forelægges lægen og besvares af denne. Og ved denne besvarelse vil lægen ikke have at tage noget hensyn til den handling, som straffesagen gælder, og til forholdet mellem denne handling og den sigtedes sjælstilstand, men alene til hans sjælstilstand, set fra medicinsk standpunkt ganske i sin almindelighed. Må han betegnes som sindssyg, er han utilregnelig, selv om der ingen forbindelse lader sig påvise mellem sindssygdommen og handlingen. Også det schweiziske udkast medgiver imidlertid, at der ingen skærende grænse er mellem sjælssundhed og -sygdom, og at der derfor gives en mellemtilstand, hvor disse umærkelig løber over i hinanden, og heller ikke det anser da enhver, nokså svag forstyrrelse af de sjælelige funktioner som en sindssygdom, der begrundet utilregnelighed.

*) „Verhandlungen der Expertenkommission“. Bern 1894, side 89 flg.

**) „Zeitschrift für ges. Strafrechtsw.“. XV, side 275.

Hvor imidlertid den tilregneligheden udelukkende sindssygdom begynder, overlades det ganske til lægen at afgøre efter almindelige lægevidenskabelige synsmåder og i overensstemmelse med almindelig medicinsk sprogbrug, uden at noget hensyn tages til sindssygdommens forhold til den handling, om hvis strafbarhed der spørges*).

Det synes klart, at, hvis denne ordning på nogen måde skal kunne forsvares, må det være dens videnskabelige udgangspunkt, at enhver grad af sjælelig forstyrrelse over sin indflydelse ligelig udover hele det sjælelige gebet. I modsat fald kommer man nemlig uafviselig til den konsekvens, at den i enkelte retninger kan have nået den grad, at en tilregneligheden udelukkende sindssygdom må siges at foreligge, medens den i andre alene vil kunne karakteriseres som en nedsættelse (Beeinträchtigung) af sjælsfunktionerne, der ialfald ikke vil kunne bevirke mere end en formindskelse af det strafferetlige ansvar. Nu kan det vistnok siges, at psykiatrikerne er enige om, at ingen enkelt del af hjernevirksomheden kan være angrebet, uden at den hele lider derunder. At denne liden skulde være ligelig, er dog så langt fra en fastslået kendsgerning, at meget mere det modsatte kan betegnes således. Tilværelsen af mere eller mindre uimodståelige perverse tilbøjeligheder og drifter i denne eller hin enkelte retning er i den psykiatriske videnskab nu almindelig antaget**), og deri ligger

*) I et brev til et af kommissionens medlemmer udtaler således en sindssygelæge, at lægerne henregner de svagsindede (halvidioterne) til de sindssyge, medens heller ikke han finder, at de bør være ubetinget fritagne for strafansvar.

**) Se således Hoffmann: „Lehrbuch der gerichtlichen Medicin“ 5 udg. Wien og Leipzig 1891, side 897, hvor også Maudsley, Krafft-Ebing, Schüle og Legrand du Saule citeres for den samme opfatning. Se også side 880, hvor det hedder, at „Einzelne in elf Dingen erhaben und im zwölfen Idioten sind“. Særdeles interessant er den af Stephen i „History of the Criminal Law“ II, side 127—187 givne kritiske fremstilling såvel af retsmedicinernes som af de engelske juristers opfatning. Se også

den erkendelse, at de sjælelige funktioner i enkelte retninger kan være så hårdt angrebet, at der med fuld grund kan tales om sindssygdom, medens i andre forstyrrelsen endnu er så svag, at en sådan benævnelse vilde være utilstedelig. I sig selv synes det jo også unægteligt, at dette resultat stemmer bedst med den i videnskaben fremherskende opfatning, som søger enhver sindssygdoms årsag i en forstyrrelse af hjernen og centralnervapparatet, idet disse jo dog består af forskellige dele med, såvidt man kan forstå, forskellige funktioner*).

Forholder dette sig så, synes det unægteligt, at besvarelsen af spørgsmålet om utilregnelighed formedelst sindssygdom ikke kan løsrives fra spørgsmålet om den forefundne sjælelige forstyrrelses forhold til den handling, som sagen gælder. Den, der f. ex. lider af en periodisk tilbagevendende drift til at bemægtige sig damesko, bør vistnok, når denne drift findes uimodstælig, frifindes for straf for disse bemægtigelser, selv om han ellers ingen påviselige kendetegn frembyder på noget abnormt; og om hans drift findes farlig nok til at begrunde en så streng forholdsregel, må han gennem anbringelse i et sindssygehospital gøres uskadelig. Men i alle andre henseender bør han behandles som enhver anden eller ialfald som tilregnelig og ansvarlig for sine handlinger. Ligesom også sindssyge kan foretage mange fornuftige handlinger på

~ dr. med. Nücke: Die neueren Erscheinungen auf kriminalanthropologischen Gebiete i. Zeitschrift f. d. g. Strafrechtsw. XIV, side 337 flg., Rosenfeldt: Der dritte internationale Kriminalanthropologen-Kongress, ibid. XIII, side 199 flg.

*) „Forekomsten af en sådan tilsyneladende isoleret mangel bliver os forståelig, når vi overvejer følgende: For det første, at der, således som navnlig de nyeste forskningsresultater synes at vise, til de enkelte psykiske funktioner svarer bestemte hjernedele, der isoleret kan blive syge eller hemmes i sin udvikling, om vi end ikke foreløbig engang kan have nogen formodning om, hvor den moralske sans eller „begæringsevns bremseapparat“ har sit sæde“ (Hoffmann l. c., side 881).

samme måde og af samme grunde som normale mennesker, således vil de også kunne lade sig bestemme til forbrydelser af de samme grunde, som før sindssygdommens indtræden bevægede dem til at trodse lovenes bud; og heri vil man da så langt fra behøve at se noget udslag af sindsförvirringen, at det tværtom vil kunne være et bevis på, at vedkommende på dette felt fremdeles har bevaret sin tidligere opfatning af, hvilke formål er eftertragtellesværdige og sin tidligere evne til at finde de egnede midler til fremme af sine formål, med andre ord den samme fornuft, hvorefter han tidligere var i besiddelse. Der foreligger da ikke grund til at antage, at han udenfor den særlige driftsområde mere end manges anden handler under en uimodståelig indre tvang, og at han derfor er utilgængelig for straffetruelsen, når der spørges om forøvelsen af en forbrydelse, der ikke står i noget påviseligt forhold til denne drift. Man kan måske antage, at også i andre retninger hans tilregnelighed er nedsat; men når nedsat tilregnelighed ikke i sin almindelighed anerkendes som straffrihedsgrund, bør den ikke heller her lede såvidt. Vil man her befølge grundsætningen: alt eller intet, bliver følgen, enten at man af en person, der måske blot lider af en forholdsvis uskyldig perversitet i en enkelt retning, skaber en person, der ikke kan nås af nogen straf, og som derfor må uskadeliggøres som farlig sindssyg. Eller også vil man for at undgå dette stødende resultat vægre sig for at tillægge sådanne tilstande betydning for tilregnelighedsspørgsmålet og straffælde for handlinger, der åbenbart er udførte under en psykisk tvang, ligeoverfor hvilken ingen straffetruelse har kunnet spille nogen rolle. Vistnok kan det siges, at det schweiziske udkast her tager bråden bort, idet det i sådanne tilfælde på den ene side giver dommeren en ubegrænset ret til at nedsætte straffen og på den anden tilsteder anvendelsen af sikkerhedsforanstaltninger som ligeoverfor utilregnelige. I så henseende frembyder dog nærværende udkast en ikke mindre elasticitet (§§ 39 og

56), så det schweiziske ikke vil kunne bringe en større praktisk hensigtsmæssighed i modvægt mod en mindre theoretisk holdbarhed og mod det anstød mod retsbevidstheden, som altid vil voldes ved, at straf overhovedet idømmes i sådanne tilfælde, hvor handlingens utilregnelighed er åbenbar.

Så meget mere grund til at holde på den i § 44 foreslåede ordning antages der at være, som den anden i enkelte tilfælde ligefrem kan fremkalde resultater, der er både højt stødende og betænkelige. Enten den, der f. ex. har begået et mord, for livstid indespærres i en strafanstalt eller i et galehus, kan måske i sig selv forekomme af mindre vægt. I sidste tilfælde er imidlertid indespærringens livsvarighed betinget af, at han også til sit livs ende vedbliver at være en farlig sindssyg. Finder lægerne ham helbredet nogle dage efter indespærringen, må han sættes i frihed*). Er nu imidlertid mordet i virkeligheden ikke en følge af sindssygdommen, undgår han på denne måde ikke alene både straffen og det, der dog kunde føles som et ækvivalent for denne, men man slipper løs på samfundet en person, hvis farlighed er uforandret, al den stund den ikke har været afhængig af hans forandrede mentale tilstand**). Det kan derfor ikke nægtes, at det i

*) Om hvor let dette kan hælde, se bl. a. prof. med. Ballet i Bulletin de la Commission Pénitentiaire Internationale 6ième livraison 1895: „D'autre part, la durée de la séquestration, quand elle a lieu, est subordonnée à l'avis du médecin traitant, qui reste juge de l'opportunité de la sortie, comme le relevait mélancoliquement Ambroise Tardieu, „pour peu qu'il s'agisse d'une de ces folies à rémissions plus ou moins complètes, les aliénés les plus dangereux pourront être remis en liberté et la société ne sera pas protégée contre retour de leurs déplorables entraînements“.

**) At sindssyge uafhængig af sygdommen fremdeles kan vedblive også at bevæges af almindelige menneskelige lidenskaber, udtales også af dr. Maudsley (Responsibility in Mental Disease, London 1881, side 198): „To say of such an one that he has no power of control, or to say of him that he has the same power of control as a

mange tilfælde kan være af stor betydning, at man anvender straf overalt, hvor denne er anvendelig, og ikke slår sig til ro med, at det for samfundet kan være omtrent ligegyldigt, enten man behandler angældende som skafskyldig eller som sindssyg.

En ordning, der lader strafbarheden afhænge af, om gerningsmanden lider af en sygelig forstyrrelse af åndsevnerne, og af, om denne forstyrrelse har nået en grad, som, medicinsk set, berettiger til at betegne den som sygdom, der dernæst overlader denne så vilkårlige skønsmæssige afgørelse til snart én, snart en anden læge, således at al tanke om enhed må opgives, der videre leder til, at ufarlige personer må indespærres som farlige sindssyge, fordi man gør dem farlige ved at gøre dem ustrafbare, og til, at store og farlige forbrydere må få gå frit om, fordi de undgik straf på grund af en sygelig drift, hvorunder de ved forbrydelsens forøvelse led, og som måske ikke står i nogen sammenhæng med forbrydelsen, og indespæring, fordi de umiddelbart efter forøvelsen befriedes fra denne sygdomstilstand, — en sådan ordning er efter vor opfatning i ingen henseende et fremskridt ligesom den nu i lovene almindelig hyldede, der lader strafførelsen afhænge af gerningsmandens konkrete evne til at forstå og beherske sine handlinger og således alene tillægger sindssygdommen den betydning, som tilkommer den som årsag til mangler i så henseende.

Når man betænker, hvor liden enighed der i virkeligheden endnu selv blandt de sagkyndige hersker angående sindssygdomme, idet enkelte endog er tilbøjelige til at føre alle forbrydelser tilbage til en sådan, bør man visselig ikke

sane person, would be equally untrue. To be strictly just we must admit some measure of responsibility in some cases, though not the full measure of a sane responsibility in any case". Se også Bucknill og Tuke, *Manual of psychological Medicine*, London 1874, side 673 og 683. (Begge citerede af Stephen side 175 og 178).

gå videre end netop påkrævet i at opstille sindssygdom i og for sig som straffrihedsgrund*). På den anden side indeholder en lovbestemmelse, der fordrer, at sindssygdommen skal have øvet indflydelse på den handling, der er sagens genstand, ingen betænkelig beklippelse af den betydning, som i det givne tilfælde måtte tilkomme en konstateret sindssygdom; thi, som også i motiverne til den tyske og til den hollandske straffelov**) fremhævet: er det det resultat, hvortil videnskaben kommer, at sindssygdomme aldrig i den forstand bør betegnes som partielle, at de alene i enkelte retninger ophæver forstandens brug og villiens frihed, vil den for straffrihed fornødne kausalnexus mellem sindssygdommen og hvilkensomhelst forbrydersk handling altid kunne erklæres at være tilstede. Ved at forandre en sådan kausalnexus løber man således på den ene side ingen fare for at gøre uret, men undgår på den anden at give en slags lovsanktion til en videnskabelig lære, som idetmindste kan betegnes som også i fagkredse meget omstridt. Betegnende er det således, at i en anledning af det tyske straffelovsforslag af det sachsiske Land-Medicinal-Kollegium afgiven erklæring dette netop foreslår, at evnen til selvbestemmelse da skal anses udelukket, når enten

men formlingen
indlæses sig jo ganske
anvendelses beklippelse
fra

men det er vel den
en. Som det vil sige at
killinge og et andet eller
ov. stillet og der op har
forstået formlen
selv om det er en
således har det
og det er en

*) I tidligere italienske udkast var også ved siden af det øvrige „stato de follia“ særlig nævnt som utilregnelighedsgrund i sin almindelighed, men dette udelødes i det sidste forslag bl. a. af frygt for, at derunder skulde kunne henføres alle mulige sjæls-tilstande, som kan kaldes „follia“. Den danske lov erklærer for straffri de afsindige og de, som på grund af mangelfuld udvikling, forstyrrelse eller svækkelse af forstandsevnerne ikke har været sig handlingens strafbarhed bevidst, men her er vistnok afsindige at tage i den snævrere betydning, som i andre ældre love.

**) „Entwurf eines Strafgesetzbuches für den Norddeutschen Bund“, Berlin 1870. „Motiven“ side 55, „Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht“ 1881, I, side 345.

- a. den sjælsevne, som er fornøden for at kunne sondre ret fra uret, mangler, eller
- b. handlingen er forøvet i bevidstløs tilstand eller under en sindssygdom, som enten i almindelighed eller i den særlige retning, der ved handlingen kommer i betragtning, fuldt ud har ophævet fornuftens brug,

*frugtbringende
(væsen har) i sig selv
kein de sidste stadier
af den kognitive
proces)*

ligesom at også det medicinske fakultet i Leipzig i sin erklæring lægger særlig vægt på, at forholdet til den inkriminerede handling fremhæves*).

En noget anden vej end det schweiziske udkast har den hollandske lov slået ind på, idet dens art. 37 siger:

»Ikke strafbar er den, som forøver en handling, som på grund af hans forstandsevners hæmmede udvikling eller sygelige forstyrrelse ikke er ham tilregnelig**).

Som man ser, overlader loven her fuldt ud retshåndhævelsen at afgøre, når utilregnelighed indtræder på grund af sindssygdom eller lignende tilstande. Forsåvidt er denne redaktion vistnok at foretrække, fremfor den nylig behandlede, som den ikke udsiger, at overalt, hvor lægen erklærer sindssygdom, skal retten erklære utilregnelighed, men på den anden side åbner den dog ved sin vaghed

*) „Entwurf eines Strafgesetzbuches für den Norddeutschen Bund „Motiven“, side 55.

**) Loven har her fraveget udkastet, der til og med udtrykkelig fremholdt, at sindsforstyrelsen måtte stå i årsagsforhold til den konkrete handling: „buiten staat is ten aanzien van dat feit zijnen wil te bepalen“.

I samme retning som den hollandske lov går nu den neuchâteliske, art. 70: „Il n'y a pas délit lorsque l'auteur était en état de démence, ou qu'il était, sans sa faute, en état d'irresponsabilité intellectuelle au moment de l'action“. Særlig lidet begrundet synes fordringen: uden egen skyld.

Af v. Liszt er foreslået: „Zur Schuld wird nicht zugerechnet eine Handlung bei deren Begehung der Thäter sich in einem die Zurechnungsfähigkeit ausschliessende Zustande der Bewusstlosigkeit oder Verwirrung der Sinne, der krankhaften Hemmung oder Störung der Geistesthätigkeit befand“.

rum plads for en sådan praxis. Så svævende, som på dette felt begreberne er, og så vidt divergerende som meningerne står mod hinanden, bør loven vistnok, om den ikke vil udsætte sig for, at de mest forskelligartede afgørelser træffes i henhold til samme lovbud, ikke undlade at præcisere, hvad der uden at træde noget berettiget hensyn for nær, lader sig præcisere.

Udkastet fastholder således i princippet den ordning, der, som set, også er den i de nyere lovgivninger almindelige.

Med hensyn til den nærmere gennemførelse falder dog også disse adskillig ud fra hverandre, og udkastet stemmer igen ikke fuldt ud med nogen af dem. Det taler, som vil ses, overhovedet ikke særlig om sindssygdом som årsag til utilregnelighedstilstande. Ligesom tvang og fare er medtaget, således omfattes under svækkelse af sjæls-evnerne også forbigående tilstande, der ikke benævnes sindssygdomme, såsom beruselse, hypnotisk søvn osv. Ligesom den engelske ret fastholder det, at sindsforvirring, som bevirker, at man ingen idé har om sin handlings væsen, befri for straf, selv om man fremdeles indser dens retsstridighed. Den, som f. ex. hugger hovedet af en sovende for at se hans forundring, når han vågner og finder sig hovedløs, kan meget vel forstå, at han derved begår en strafbar handling, men ingen vil dog anse ham skikket genstand for straf*). Selv om den sindssyge forstår handlingens væsen, fritager imidlertid udkastet ham for straf, når han på grund af sin sindssygdом dog ikke kan forstå dens retsstridige karakter. Der er vistnok til og med al grund til her at tage dette udtryk så omfattende som mu-

*) Se Stephen: „History of Criminal Law“, II, side 166.

ligt. En person, der har syner og åbenbarelses og som følge deraf, når han forøver et mord, tror at handle efter umiddelbar guddommelig befaling, bør vistnok gå fri som utilregnelig, medens det samme ikke kan gælde, hvor nogen, forblindet af almindelig religiøs fanatisme, har udført den samme ugerning. Sindssyge, der fører en nærmest drømmende tilværelse, vil ligeledes måtte anses utilregnelige, da de ingen opfatning af sine handlingers realitet har og følgelig heller ikke af deres retsstridighed.

At mangel på evne til at beherske sine handlinger bør være straffrihedsgrund, og det uanset mangelens årsag, synes i sig selv klart; og når enkelte love ikke fuldt ud anerkender dette, men kræver, at den manglende evne skal have sin årsag i en sygelig forstyrrelse af sjælsvirksomheden eller lignende, da er vistnok grunden hertil alene at søge i frygt for de misbrug, som sætningen, udtalt i sin fulde almindelighed, kan tænkes at medføre. Ledet af samme betragtning har udkastet også troet at burde fremhæve, at retten altid må kræve en påviselig, antagelig årsag til, at evnen til at beherske sig skal anses udelukket, altså: enten sindssygdom, idioti, ydre tvang eller fare eller en »sære gen sjælstilstand« såsom den ved hypnotisk suggestion fremkaldte. Udkastet vil forebygge, at man af tiltaltes opførsel i og for sig skal kunne drage den slutning, at han ikke kan have været sig selv mægtig, medens sandheden måske er, at han, i bevidsthed om derved at øge udsigterne til frifindelse, forsætlig har givet sin lidenskab det frieste løb.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvad der indgår under tvangshandlinger, hvorfor det strafferetlige ansvar må anses udelukket, vil det for oversigtens skyld være hensigtsmæssigt at henlede opmærksomheden på følgende, der navnlig har stor betydning ved bedømmelsen af deres tilregnelighed, der kan siges at lide af såkaldt moral insanity. Under tvangshandlinger må nemlig også regnes handlinger, der er udsprungne af drifter, som vistnok ikke

i sig selv er uimodståelige, men som dog i det givne tilfælde er det, fordi den modforestilling, der hos et normalt individ regelmæssig opstår, hos den sindssyge overhovedet ikke indfinder sig, således at driften er og forbliver enerådig som bestemmende faktor for villien. Han er uimodtagelig for påvirkning af andre forestillinger end de aller nærmeste. Betages han f. ex. på grund af en virkelig eller indbildt krænkelse af hævnlyst, opdukker forestillingerne om følgerne af at tilfredsstille denne ikke for hans bevidsthed. Disse vil da ingen indflydelse kunne øve, og han bliver derfor et blindt redskab for sin umiddelbare drift. Dette vil imidlertid ikke være til hinder for, at han vælger tid, sted og midler med kløgt og modent overlæg. Forestillingen om omstændigheder, der træder hindrende i vejen for selve udførelsen af hævnen, vil nemlig kunne fremstille sig også for en sådans bevidsthed og afholde ham fra at forfølge sin plan, sålænge der ikke er udsigt til, at den kan lykkes. Herved får handlingen udseende af at være en på normal måde bestemt, medens sandheden dog kan være, at sygelig forstyrrelse af hjernens funktioner har hindret modforestillinger fra at opstå, eller ialfald fra at udfolde den styrke, som er nødvendig, om villien ikke skal måtte lade sig bestemme af den første, den bedste tilskyndelse (jfr. Stephen: »History of Criminal Law«, II side 170).

Der har, navnlig af psykiatikere, været gjort den indvending mod udkastets og andre lignende bestemmelser af utilregneligheden, at de bevægede sig på metafysiske felter. Navnlig skulde udtryk som sjælsevnerne og villiesfrihed («ikke sig selv mægtig») henhøre hid. Selvfølgelig er dette, som også af andre ofte påpeget, en misforståelse. Når straffeloven her, som på mange andre steder, finder at måtte bygge sondringer på begreber som villiens frihed,

tvang o. lign., tages ikke ved disse udtryk standpunkt til determinismens og indeterminismens lære, men de bruges i den almindelige, gængse betydning. Også deterministen må anerkende en væsensforskel mellem den normale villie og den f. ex. ved en uimodståelig ydre tvang eller ved suggestion bestemte og dertil knyttede forskel i den strafferetlige behandling, sålænge han overhovedet vil anerkende rigtigheden af, at en strafferetlig ansvarlighed opstilles. Endnu mere forfejlet er det i udtrykket »sjælsevnerne« eller lignende udtryk at se et metafysisk postulat om, at der eksisterer en immateriel sjæl. Ligesålidt som man ved at tale om legemsfornærmelser har givet den opfatning, at de legemlige fænomener er materielle og ikke alene en virkning af ulegemlige kraftcentre, lovgiverens sanktion, ligesålidt er udtrykket »sjælsevnerne« andet end en betegnelse for et kompleks af fænomener, hvis tilværelse psykologer og psykiatikere dog skulde være de sidste til at benægte*).

Der hersker nu adskillig uklarhed angående forholdet mellem retten og lægen, der som sagkyndig udtaler sig om

*) Om hvor lidet man kan undvære deslige begrebsbestemmelser, afgiver prof. v. Lilienthals kritik af det schweiziske udkast („Zeitschrift f. d. g. Strafrechtsw.“, XV side 275) et interessant bevis, Forfatteren erklærer sig her først enig med udkastet i, at man ikke bør tale om villiesfrihed. „Darüber sollte man noch gerade einig geworden sein, dass Willensfreiheit oder Unfreiheit nicht eine Frage des Wissens ist, sondern der religiösen oder metaphysischen Ueberzeugung“. Nogle linier nedenfor udtaler han imidlertid også sin tilslutning til, at udkastet ikke særlig har omhandlet drukkenskab og døvtumhed. „Denn nicht Trunkenheit oder Taubstummheit als solche beeinflussen die Zurechnungsfähigkeit, sondern nur, wenn sie durch ihre Wirkungen die normale Bestimmbarkeit durch Motive verwandelt haben“. Selvfølgelig er det imidlertid netop denne normale bestembarhed ved motiver, som loven betegner ved udtrykket: villiesfrihed.

(Følgelig Argumentet om glimten den ganske var betydningsfuld i den historiske henseende og som det dog bekræfter, kan ingen i det opfattes).

den tiltaltes sindsforfatning. Man vil regelmæssig finde, at lægen konkluderer med en ligefrem udtalelse angående tiltaltes strafferetlige tilregnelighed, idet tilregneligheden anses som et slags naturbestemt begreb, uafhængig af al menneskelig lovgivning. Under den gældende lov kan dette vistnok også forsvares, forsåvidt man opfatter denne derhen, at under dens »galne og afsindige« enhver går, der kan betegnes som sindssyg, og at således sindssygdom og utilregnelighed falder sammen på samme måde som efter det schweiziske udkast*).

Efter nærværende udkast er stillingen ialfald en anden. Hvem der på grund af svækkelse af sjælsevnerne osv. ikke

*) Således er dog, som alt nævnt, den gældende lov næppe at forstå.

Ved »galne og afsindige« har næppe været ment andre end sådanne, som ved sin adfærd for alle og enhver bestemt røbede sin abnorme sindstilstand. Når man nu strækker utilregneligheden på grund af sindssygdom langt videre, sker dette da ikke i henhold til det positive lovbud, men fordi man her som i det hele, hvor der handles om straffrihedsgrunde, har været berettiget til ikke at betragte loven som fuldstændig og til derfor at supplere den. (Schweigaard, 3die udg., I; side 340). Spørgsmålet om, i hvilken udstrækning dette bør kunne ske, henhører imidlertid selvfølgelig under domstolene, og når lægerne har erklæret, at denne eller hin er sindssyg og altså utilregnelig, er dette en erklæring, som retten burde vægre sig for at modtage, såfremt dens opfatning ikke er, at det lægevidenskabelige sindssygebegreb og det juridiske tilregnelighedsbegreb dækker hinanden.

I virkeligheden synes der imidlertid liden tvivl at kunne herske om, at den supplerings af lovens straffrihedsgrunde, som på dette felt skulde kunne tilstedes, ingenlunde kan gå så vidt som til at lade enhver »sindssyg« gå fri som utilregnelig. Alle rede den omstændighed, at dette er et standpunkt, som ikke heller andre landes lovgivninger hidtil har vedkendt sig, vil være fuldt tilstrækkelig til at vise, at det ingenlunde er en så naturlig retsregel, at man endog uden lovlijemmel skulde kunne opstille den. Det længste, man her overhovedet kan komme, når man vil lade sagens natur udfylde loven, er til de sætninger, hvorom der hersker en nogenlunde universel enighed: at sindsforstyrrelser, som berøver den handlende evnen til at forstå handlingens beskaffenhed eller til ligeoverfor den at beherske sin villie, i ethvert fald må virke straffriende.

kan straffes, er et retsspørgsmål, der som alle sådanne henhører under retten. Lægens opgave er alene at undersøge, hvorledes den sigtedes sjælstilstand er, navnlig hvor der er spørgsmål om sindssygdом, og at give retten den fremstilling deraf, som er nødvendig for at sætte den istand til at afgøre, om der foreligger nogen strafbarhed udelukkende omstændighed*). For yderligere at slå dette fast, undgår udkastet at benytte ordet »tilregnelighed« og taler alene om »strafbarhed«.

*) Navnlig er det da lægens sag at udtale sig, om der foreligger nogen sygelig forstyrrelse af hjernens funktioner, men dernæst kan ingenlunde heller slutningerne herfra til forstands- og villieslivets tilstand være udelukkede fra hans granskning, om han end her ikke har den afgørende stemme, som når der handles, om sindssygdом foreligger. Således også Hoffmann l. c. side 955, hvor det, efterat han har omhandlet den tyske lære, at lægen alene har at udtale sig, om sindssygdом foreligger eller ikke, hedder: „Dagegen heisst es im Motivenbericht zum § 56 des österreichischen Strafgesetz-Entwurfes: „Der Ausdruck Unzurechnungsfähigkeit wurde im Gesetze mit Absicht vermieden und dadurch die Unzuträglichkeiten beseitigt, dass der Gerichtsarzt gefragt wird, ob Jemand zur Zeit der Verübung einer That zurechnungsfähig war oder nicht. Die Zurechnungsfähigkeit ist nämlich ein rein juristischer Begriff; der Arzt hat darüber nichts auszusagen, sondern nur zu erklären, ob der Angeklagte zur Zeit der Verübung der That derart geisteskrank war, dass er seinen Willen frei zu bestimmen oder das Strafbare seiner Handlung nicht einzusehen vermochte“. Diese Anschauung ist unstrittig die richtigere. Die Einmischung des Arztes in die Fällung des Schlussurtheils, ob die Handlung des Angeklagten zur Schuld und Strafe zuzurechnen sei oder nicht, das ist es, was der Jurist vermieden wissen will und was stets und mit Recht perhorrescirt worden ist; die Erörterung jedoch, ob und welchen Einfluss eine krankhafte Störung, respective Hemmung, der Geistesthätigkeit auf die Einsicht und Willensbestimmung im Allgemeinen, sowie ins besondere bezüglich der betreffenden Handlung ausgeübt habe, fällt zweifellos noch in das Bereich ärztlicher Beurtheilung und dieselbe ist erfahrungsgemäss nicht blos den Richtern und Geschwornen erwünscht, sondern geradezu unvermeidlich, ausserdem auch desshalb ohne Beeinträchtigung des richterlichen Wirkungskreises thunlich, weil ja schliesslich

§ 45.

Denne paragrafs første del udtaler neppe andet, end hvad også vilde antages under lovens taushed, men bør dog helst optages i loven, da den bogstavelige udlæggelse af § 44 kan siges at lede til en modsat slutning.

Mod bestemmelsen har været gjort den indvending, at den er uden praktisk betydning. Dette gælder ialfald ikke med hensyn til undladelser, der også omfattes af udtrykket handling.

Når her tilstanden er betegnet som forbigående, indeholder dette næppe nogen positiv begrænsning af betydning. En vedvarende tilstand af den i § 44 nævnte art vil næppe nogen frivillig hensætte sig i, og har det dog været tilfældet, udelukker strafbarheden let sig selv. Den egenlige grund, hvorfor en forbigående tilstand fordres, ligger imidlertid ikke i den passus af paragrafen, men i den anden, idet man ikke har troet, at den, der er bleven virkelig sindssyg, bør kunne straffes for de i denne tilstand forøvede handlinger, fordi sindssygdommen kan siges selvpådragen, og altså uagtsomhed forsåvidt kan lægges ham tillast. Det er blot på selvpådragen beruselse, frivillig hypnose o. lign. bestemmelsen er ment at skulle komme til anvendelse.

Som det ses, stiller udkastet således ikke beruselse, hverken den selvpådragne eller den forsætlig pådragne, i nogen klasse for sig*). Man må imidlertid bemærke, at § 44 blot handler om tilstande, som fuldkommen ophæver villiefriheden eller evnen til at sondre ret fra uret, hvad ikkun sjelden ved beruselse vil være tilfældet. Hvor det virkelig er tilfældet, er det vor mening, at det vilde være både ørkesløst og

doch weder die Richter, noch die Geschwornen an das Gutachten des Arztes gebunden sind, sondern nach ihrer eigenen Ueberzeugung ihr Urtheil abzugeben haben" (fremlævet her).

*) Det samme er også tilfældet med de fleste fremmede love med hensyn til den fuldstændige beruselse.

uretfærdigt at straffe, som om handlingen var begået i normal tilstand. Det er mod drukkenskaben selv, man bør vende sig; selve denne ligeså nedværdigende som for medmennesker farlige tilstand bør staten ikke tåle, at folk hensætter sig i; ved at lade lovens fulde straf ramme den, som er så uheldig i drukkenskab at anstifte en ulykke, opnår man alene at gøre et menneske ulykkeligt, uden i mindste måde at øge retssikkerheden. I et særskilt lovforslag (om løsgængeri, drukkenskab og tvangsarbejdshuse) har kommissionen allerede foreslået forholdsregler såvel mod drikfældige i almindelighed som mod den farlige drukkenbolt i særdeleshed. Så meget mindre grund har den da til her at tildele drukkenskaben en særstilling.

Om nedsat tilregnelighed handles i § 56.

New York fængselsselskab.

1845—1895.

New York fængselsselskab har i år fejret sit 50-års jubilæum. Fængselssagens historie i staten New York er omtrent ensbetydende med foreningens virksomhed i disse år, thi overalt har den gjort sin indflydelse gældende, og med berettiget stolthed kan resultaterne konstateres. Forsåvidt kan dette samfund stå som et lysende eksempel blandt lignende korporationer, om der end ikke kan være tale om nogen egentlig sammenligning, da man næppe noget sted udenfor Amerika kan tænke sig en privat forening af lovgivningen udrustet med så omfattende beføjelser som New York fængselsselskab, hvorfor de europæiske selskaber nødvendigvis komme til at stå i skygge for deres amerikanske kollega. Desuagtet kan de ganske sikkert lære adskilligt af denne i retning af energi og initiativ.

Selskabets historie begynder i decbr. 1844, da en opfordring fra overdommer John W. Edmonds fremkom i New Yorks blade om at hjælpe til dannelsen af en forening, hvis formål skulde være at skaffe værdige løsladte forbrydere beskæftigelse. Dette førte til et offentligt møde, hvor selskabet konstitueredes med Edmonds som formand. Sin egenlige organisation erholdt det dog først ved en lov af 9 maj 1846, der tillige tillagde selskabet de store ret-

tigheder, på hvis grundlag det senere har udviklet sig med kæmpeskridt. Ifølge denne lov — som endnu er selskabets grundlov — dannes selskabets bestyrelse, foruden af en præsident, en sekretær, en kasserer m. fl., af en exekutivkomité, hvorunder sorterer en finanskomité, en komité for tilsyn med arresterede og anholdte personer, en do. for tilsyn med fængselsdisciplin og en do. for omsorgen med løsladte forbrydere. 10 af disse komitémedlemmer ere tillige medlemmer af exekutivkomitéen, der endvidere består af 22 udenfor stående medlemmer. Samtlige komitémedlemmer vælges årlig paa en generalforsamling. Til gennemførelse af foreningens formål be- myndiges den ved loven til at oprette et arbejds- hus i New York for vagabonder og omdrivere, som af domstole, politimyndigheder eller fattigforstandere henvises dertil, og dér udøve i enhver henseende samme myndighed, som ellers tilkommer bestyrelserne for de offentlige fængsler. Alle funktionærer ved anstalten ansættes af fængsels- skabet, og dettes bestyrelse har ret til på de mindre- årige fangers vegne at indgå lære- og tyendekontrakter på sådanne vilkår, som bestyrelsen finder tjenlige. — Der tillægges endvidere exekutivkomitéen ret og pligt til gen- nem udnævnte tillidsmænd til enhver tid at inspicere sam- lige statens fængsler og gøre indberetning til lovgivnings- magten om deres tilstand og forhold samt påtale alle om- stændigheder, der ere til hinder for deres fuldkommen- gørelse i retning af disciplin og indre ordning. I den anledning udrustes de befuldmægtigede med ganske samme myndighed, som tilkommer statens fængselsinspektører, og det gøres fængselsbestyrelserne i staten til pligt at tilstede selskabets udsendinge adgang overalt i fængslerne, frem- lægge akter, bøger og dokumenter vedrørende fangerne m. v. samt i det hele på enhver måde lette dem deres hverv. Dog skal udsendingen først have en autorisation fra den lokale dommer eller en overdommer, hvori den tilsynshavendes navn angives, det fængsel, som skal beses,

betegnes, samt en tid opgives, inden hvilken inspektionen skal være tilendebragt. Man får unægtelig indtryk af, at fængslernes tilstand på den tid har været nogenlunde håbløs, når staten så fuldstændig har kunnet delegere sine pligter til privatpersoner, og det kan ikke forundre, at det først efter en stærk agitation og kun ved overdommer Edmonds store indflydelse lykkedes at få de lovgivende forsamlinger til at vedtage loven.

Imidlertid har selskabet vist sig tilliden værdig, og det arbejde, der udfoldes, er i sandhed beundringsværdigt.

Dets Virksomhed deler sig i 3 hovedafdelinger, hvis beskaffenhed allerede er antydnet gennem navnene på de 3 underordnede komitéer: I. forbedring af fangernes kår, enten det nu drejer sig om varetægtsarrestanter, dømte forbrydere eller personer, der ere anholdte som vidner*); II. forbedring af fængselsdisciplin og fængslernes bestyrelse, både ved distrikts- og statsfængsler; III. omsorg for løsladte forbrydere ved at forsyne dem med midler til at opnå en hæderlig levevej og opretholde dem i deres anstrængelser for forbedring. Vi skal kortelig skildre de former, hvorunder disse bestræbelser foregår uden iøvrigt at gå ind på nogen historisk udvikling, der vilde føre for vidt.

ad I. Hvad virksomheden for fanger angår, er den i det væsentlige begrænset til staden New York. Selskabets agenter besøge daglig byens central fængsel — the toms —, hvor alle fanger fra dens distriktsfængsler hver morgen føres hen, og hvis befolkning mest består af varetægtsarrestanter, da straffen udstås andetsteds. I fængslets korridor findes desuden en brevkasse, hvori fanger, som ønske hjælp, kan nedlægge deres andragender. I reglen indeholde disse anmodninger om bistand til opnåelse af sagens hurtige fremme, og selskabet foretager da, hvor det synes rimeligt, de fornødne henvendelser til autoriteterne. Andre ere an-

*) Dette er en almindelig fremgangsmåde i Amerika, når kollision kan befrygtes.

modninger om hjælp til udgifterne ved sagførerbistand*), fra personer, der ere uden venner og penge. I sådanne tilfælde opsøges fangen, bringes til at fortælle sin historie, og, hvor omstændighederne tale for ham, engagerer selskabet en forsvarer. Da sådan sagførerhjælp erholdes temmelig billig, og da selskabets sagførere yderligere moderere deres priser, samt da fangen ofte selv kan udrede en del af udgifterne, koster denne del af selskabets virksomhed ikke så betydeligt, som den under andre forhold vilde gøre. Også uden direkte anmodning opsøger selskabets agenter stedse de forbrydere, som første gang komme indenfor fængselsmuren. Deres forbrydelses natur undersøges, og undertiden anbefales vedkommende til en betinget dom eller fuldstændig fritagelse for tiltale, domstolene vise i så henseende selskabet den største imødekommenhed, og dette overtager tilsynet med fangen i prøvetiden. Hundreder af sådanne fanger sendes ved fængselselskabets foranstaltning til opdragelsesanstalter og plejehjem. Naturligvis fremkommer ofte anmodninger om bistand fra uværdige, og skuffelser kunne ikke undgås, men selskabet viser her stor forsigtighed vel vidende, at en eneste fejltagelse kan koste agenten dommerens tillid og tilintetgøre års udbytte. — I de 50 år, selskabet har virket, have dets agenter besøgt 121828 fanger, samtalt med dem, hjulpet eller rådet dem på forskellig måde. 30583 tiltalte ere examinerede og har fået deres sag hurtig fremmet, 6846 ere på agenternes anbefaling løsladte uden tiltale, 9197 fanger ere med bistand fra selskabet frifundne af domstolene.

ad II. Den anden side af selskabets virksomhed er yderst omfattende og bringer det til at tage stilling til så godt som ethvert penitentiært spørgsmål. Det er tillige på dette område, at selskabet står i stadig rapport til lovgivningsmagten, og her indenfor sin domæne har vidst at skaffe sig en ikke ringe politisk indflydelse. Stærkt træder denne

*) I Amerika findes ikke beskikkede defensorer.

indflydelse således frem i forholdet til arbejdsvirksomheden i fængslerne — dette i Amerika og, som det synes, særlig i New York så omtumlede spørgsmål. Det skyldes selskabet, at det fordærvelige kontraktssystem, der gjorde fængslerne til storartede fabrikanlæg for en privat entreprenørs regning uden mindste hensyn til de særlige fængselsformål, blev afskaffet og erstattet af piece-prise-systemet, hvorefter fangerne vel arbejde for private, men uden at disse have nogen myndighed over arbejdets fordeling og drift, idet entreprenøren betaler for hvert stykke arbejde, som leveres færdigt. Selskabet anser vel arbejde for statens regning som idealet, men har dog approberet det gældende system som det efter omstændighederne bedst mulige. Systemet var imidlertid og er fremdeles udsat for stærke angreb fra fagforeningerne, der ønske alt fangearbejde afskaffet af hensyn til konkurrencen, men her har selskabet spillet en fremtrædende mæglende rolle, og væsenlig ved dets intervention lykkedes det i 1889 at afslutte et kompromis (fasset law), hvorefter antallet på fanger, der beskæftiges i en bestemt arbejdsgrænse, aldrig må overskride en vis procent af antallet af fri arbejdere i samme branche. Ved denne lov opnåedes det tillige, at en vis del af arbejdsudbyttet forbeholdes fangen til udbetaling ved løsladelsen eller til understøttelse af hans familie i fangetiden. Trods de skranker, der ved denne lov er sat for fangearbejdet, har striden nu atter antaget en akut form, idet en ny lov, der skal træde i kraft d. 1 januar 1897, har forbudt alt arbejde i fængslerne undtagen til statens eget behov. Strax da forslaget til denne lov kom frem, satte exekutivkomitéen sig i bevægelse og opnåede virkelig et løfte fra regeringens side om, at loven ikke skulde blive gennemført, men desuagtet blev den lige i samlingens slutning i huj og hast vedtagen. Træder denne lov i kraft, vil dens virkninger blive ødelæggende for fængslerne, idet kun 10 % af fangerne overhovedet vil kunne finde beskæftigelse, da staten ingen stående hær har og de velgørende statsinstitutioner,

der findes, selv forarbejde omtrent alle de varer, de tiltrænge. Selskabet har da også strax åbnet en mægtig agitation mod loven og til folkerepræsentationen indgivet et andragende, hvori lovens fordærlige følger i kraftige ord udmales, og der ad statistisk vej gøres rede for, hvilken overordenlig ringe fare de frie arbejdere har at befrygte fra fængselsarbejdet. Det foreslås derfor, at indskrænkningen til arbejde »for statens behov« kun skal gennemføres »så vidt muligt.« Det stærke pres, selskabet ved tidligere lejligheder har formået at udøve på lovgivningsmagten, vil forhåbenlig også denne gang bringe det sejren hjem, men for alle tilfældes skyld har selskabet allerede under ventilation, hvis loven træder i kraft, at foranledige udrustet særlige fangeskibe, der skulle transportere de ledige fanger til Eriesøen for at arbejde med på den nye Erie-kanal, der dog må betragtes som et arbejde til »statens behov!«

Er krigstilstanden således på dette område erklæret imellem fængselsselskabet og lovgivningsmagten, kan man som varsel om stridens udfald på et andet punkt konstatere, hvor mægtigt selskabet har formået at rive statens øverste autoriteter med sig — nemlig ved oprettelsen af Elmira Reformatory, som selskabet med rette betragter som et monument på straffuldbyrdsens område, hvis tilblivelse og gennemførelse helt og holdent skyldes dets initiativ. Elmira Reformatory er en statsanstalt og integrerende led af det hele fængselsystem i staten, men den ubestemte dom, der er den tap, hvorom det hele drejer sig, havde selskabet i tale og skrift år iforvejen propageret for, så at den var bleven en naturlig faktor at regne med for vælgerne og derigennem for de lovgivende forsamlinger og ikke stod som »spring ud i mørket« således som i andre stater; det hele tvangsopdragelsessystem, hvorpå fangebehandlingen beror, er som indblæst af selskabets ånd og helt igenem baseret på dets principer, og det omfattende probation-system, som anstalten benytter ved fangernes løsladelse, kunde næppe

tænkes virkeliggjort uden den assistance, som selskabet med sit store apparat formår at yde ved det tilsyn, som selskabets agenter fører med fangerne i prøvetiden*).

Ikke fuldt så heldig har selskabet været i sin ihærdige kamp mod distriktsfængslernes — jails**) — slette indretning. I staten findes 66 jails, som selskabet stadig visiterer ved hjælp af lokale komitéer, der indsende årlige beretninger til executivkomitéen. Da jails imidlertid sortere under kommunerne, der i kraft af deres selvstyre ikke behøve at tage noget hensyn til selskabets klager, og — i Amerika som andensteds — væsenlig kun er interesserede i at have deres fængsler så billig som muligt, ere tilstandene højst utilfredsstillende. Fængselssekretæren fandt sig endog på det i år afholdte møde beføjet til om jails at fremsætte følgende energiske ord: »Ulykkeligvis har fængselselskabet kun myndighed til at inspicere, ikke til at korrigere. Kunde det rette fejlene lige så let som det kan se dem, tænker jeg, at den allerstørste del af distriktsfængslerne hele staten igennem for længe siden vare lagt i grus — raserede til grunden som en uudholdelig offentlig skam og skade, håbløst, som det er, i dem at opnå nogetsomhelst i retning af reform og forbedring«. Det er den totale mangel på adskillelse mellem de såre forskellige elementer, der udgøre deres befolkning, lediggangen og overfyldningen, som gør dem så fordømmelige. Sålænge deres bestyrelsesforhold er som nu, kan kun lidet gøres, tilmed da sognets sheriff er fængslets forstander og får en væsenlig del af sin løn ved den betaling, som erlægges for hver fange, hvorfor han er interesseret både i at fylde jails så stærkt som mulig og at holde fangerne derinde så billig som muligt. Herpå har det kun lidet hjulpet, at loven har foreskrevet, at ingen fange, som dømmes til fængsel over 60 dage, må udstå sin straf i distriktsfængslet men skal afleveres til det nær-

*) Se iøvrigt om Elmira Reformatory tidskr. B. XIV p. 65 ff.

**) Se om disse nogle bem. i tidskr. B. XIV. p. 66—67.

meste penitentiary; thi af venskab for sheriffen ikender dommeren på grund af denne bestemmelse mange steder de tiltalte fængsel i — 59 dage, når det på nogen måde lader sig gøre. Dog må det bemærkes, at der ifølge de lokale komitéers indberetninger adskillige steder fra tid til anden indføres forbedringer i bygning og disciplin, og hvor et nyt jail indrettes, tages selskabets udsendinge med på råd om dets tidssvarende indretning. Men selskabets fremtidsplan er at få samtlige jails indordnede under en centralbestyrelse, der har myndighed til at beordre nye jails opbyggede, hvor det tiltrænges, og tilvejebringe den fornødne ensartethed i deres system.

Løvrigt angive de nævnte bestræbelser kun en ringe del af selskabets virksomhed under dette litra. Den er for omfattende til at kunne samles i bestemte rubra. Støttet på sit lovlig tilsikrede tilsyn har det i de forløbne år virket for og tildels gennemført talrige forbedringer i fængslerne til adskillelse af fangerne efter køn, aldre og fordærvelse, bevæget bestyrelserne til at lægge mere vægt på straffens reformatoriske formål end tidligere, udvirket talrige forbedringer i fængslernes bygning og indretning, påtalt myndighedsmisbrug eller efter omstændighederne sørget for håndhævelse af skarpere disciplin — kort sagt sat sine spor på så godt som alle de områder, hvor de moderne penitentiære bestræbelser gør sig gældende. Særlig skal endnu kun nævnes, at selskabet i de sidste år til adskillige af New Yorks politistationer har fået knyttet kvinder, hvis opgave er at tage sig af de kvindelige anholdte, som ofte i en sørgelig forfatning indbringes dertil, samt drage omsorg for de små børn, der i hjælpeløs tilstand findes rundt om i gaderne.

ad III. Hvad endelig angår selskabets virksomhed for løsladte forbrydere, falder den naturligvis i hovedsagen sammen med alle andre fængselsselskabers. Selskabet udtrykker sin glæde over det omslag, som er frembragt i den offentlige mening overfor de løsladte, der tidligere skyedes

som pestbefængte i værksteder og på arbejdspladser. Tværtimod er det nu ikke ualmindeligt, at personer, som aldrig have set fængslets indre, søge arbejde ved at udgive sig for straffede og således exploitere den medlidenhed, folk udviser mod disse. Ofte komme de til selskabet og søge hjælp, men her har de ikke held med sig, da der føres lister over samtlige løsladte, støttede på indberetninger, der månedlig afgives til selskabet fra alle fængsler. Indtil 1877 modtog selskabet en årlig bevilling fra staten til fordeling blandt løsladte forbrydere. Dette faldt imidlertid bort, da staten nu selv har et agentur hertil, men da dette kun tager sig af fanger fra statsfængslerne (tugthusene), er det fremdeles selskabet, som modtager løsladte fra penitentiaries og jails. Ikke få løsladte beskæftiger selskabet selv, indtil det lykkes at skaffe dem varig sysselsættelse, med arbejde på dets bygninger eller ved til dets eget brug at hugge brænde, skuffe kul, arbejde i haven, læse korrektur på selskabets skrifter, uddele cirkulærer, trykke dets bøger o. l. Sendes den løsladte bort til sit hjem, til en arbejdsgiver eller venner, som ville sørge for ham, følger en af selskabets folk med, indtil han er sikkert på vejen. I den tid, selskabet har bestået, ere 30098 løsladte på forskellig måde hjulpne, 7631 have fået fast arbejde på dets foranstaltning, men desuden ere mangfoldige understøttede efter anbefaling fra de lokale tilsynscommitéer for de forskellige jails, uden at register er ført over disse. Hvor omfattende den hele virksomhed er, fremgår f. ex. af selskabets fortegnelse over understøttelser i regnskabsåret $\frac{1}{11}$ 1893— $\frac{31}{10}$ 1894.

Hjulpne med midlertidigt arbejde på selskabets bygning	946
Antal af uddelte måltider	2986
Hjulpne til logis	1495
do. klæder	275
do. fast arbejde	39
do. at vende hjem til venner eller beskæftigelse	37
do. værktøj	28

Det bør endvidere i denne forbindelse bemærkes, at selskabet i forbindelse med Society af Charity har virket for unge løsladte forbrydere ved at oprette en »industrial farm« i Burnham, hvor eleverne oplæres i håndværk, agerdyrkning m. m. Men foruden sådan frivillig assistance må endnu nævnes det pligtmæssige tilsyn, som føres med personer, der på selskabets anbefaling fritages for tiltale ved domstolene mod i en vis tid at undergives selskabets kontrol, samt tilsynet med de fra Elmira Reformatory on parole løsladte. Siden 1877 ere 4700 fanger udgaaede on parole fra denne anstalt, deraf 2310 på betingelse af selskabets kontrol, der har virket tilfredsstillende og i det hele medført gode resultater. Men selvfølgelig er i New York som overalt den hele virksomhed for løsladte af den natur, at 10 tilfælde af skuffelse let må betales for 1 gunstigt, der da imidlertid også rigelig opvejer sorgen over de andre, og beretningerne indeholde fortællinger om adskillige menneskeskæbner, der syntes hjemfaldne til undergang på et tidspunkt, hvor associationen greb ind med en frelsende hånd, der efterhånden over alle skær har bragt staklerne i havn. —

Selskabet fejrede sit jubilæum d. 28 februar og følgende dage ved en conference, hvortil et stort antal af statens honoratiores samt delegerede fra andre fængsels-selskaber havde indfundet sig. Der holdtes 3 møder, ved hvilke en mangfoldighed af adresser, vedrørende fængselsvæsenets forskellige spørgsmål, indsendte dels fra selskabets egne medlemmer dels fra fremmede stater samt fra Europa, oplæstes. Forskellige talere berettede desuden om selskabets historie i tidligere år og mindedes de udmærkede mænd, som i tidens løb have været knyttede til selskabet: dets stifter, John Edmonds, dets første sekretær, kvækeren Isak Hopper, en højt begavet, psykologisk skarptseende menneskeven, der mere end nogen anden har bidraget til at grundlægge den tillid, autoriteter og private stedse har udvist selskabet, endvidere selskabets nys afdøde utrættelige

sekretær, den kundskabsrige Dr. Wines m. fl. Endelig oplæstes en række lykønskninger fra de forskelligste egne på jordkloden, således fra general Brinkerhoff, formand for Amerikas samlede fængselsselskab »the national prison association,« Dr. Mittermeyer i Heidelberg, den bekendte kriminalist, der havde båret selskabet med en udførlig beretning om fængselsvæsenets tilstand i Tyskland, Riviére, generalsekretær for Frankrigs fængselsselskaber, senator Berenger, fader til loven om belingede straffedomme i Frankrig, Tallack, Howard-associationens bekendte sekretær, der ligeledes havde tilsendt selskabet en adresse om engelske fængselsforhold, Fr. Stuckenberg, udgiveren af nærværende tidsskrift, m. m. fl. Fra alle sider bevidnedes der selskabet den varmeste anerkendelse som første pioner og nu anerkendt præses blandt de amerikanske fængselsselskaber, og det er næppe overdrevent, når det i en af de fremsendte skrivelser hedder:

»Alle fængselsinteresserede stå i gæld til det nationale fængselsselskab og de forskellige foreninger, men fremfor alt til New York fængselsselskab for den stilling, hvori fængselsspørgsmålene for øjeblikket befinde sig i dette land. Gennem dets anstrængelser er der skabt en stærk følelse for nødvendigheden af en mere tidssvarende behandling af forbryderne, fremkaldt sympathi og interesse for disse emner hos alle oplyste folk og vakt en folkeånd for fængselsreformer, så at der nu er god grund til at håbe, at det gamle detentionssystem mere og mere vil vige pladsen for et gennemført reformsystem til gode for forbryderen og til velsignelse for samfundet.«

A. G.

Sjæleplejen i de norske fængsler.

Et stykke fængselshistorie.

I Norge skelnede man i ældre tider mellem slaverier og tugthuse, idet strafarbejde på kortere tid — fra en måned til et par år — udstodes i tugthusene, hvortil også alle kvindelige straffanger henvistes. Antallet af forbrydere i slaverierne og tugthusene tilsammen har indtil forrige århundredes udgang været meget ringe, næppe nogensinde oversteg 200. Fra 1800 har antallet været i jævnt stigende, indtil den mildere lovgivning og andre omstændigheder atter har bragt tallet til at synke.

Slaverierne ere samtlige trådte i virksomhed omtrent mellem 1730 og 1750, vare beliggende i fæstninger (i Christiania, Frederiksstad, Frederikshald, Christianssand, Bergen, Trondhjem og Vardø) og stod under militær bevogtning og bestyrelse. I kirkelig henseende henhørte de under kirke departementet. Intet af slaverierne udgjorde en egen menighed. Såvel fangerne som opsynspersonalet sogtede til den menighed, i hvilken anstalten var beliggende. Vedkommende sognepræst besøgte strafanstalten kun ved specielle anledninger og på derom af en enkelt fange yttret ønske. En efter omstændighederne større eller mindre del af fangebelægget havde hver søndag adgang til kirken, hvor der var indrømmet den en særskilt plads. De ukonfirme-

rede straffanger modtog undervisning i religion sammen med menighedens frie, unge mænd og kvinder og konfirmeredes på een dag sammen med dem.

Først fra 1838 oprettedes særskilte præsteembeder (for slaverierne i Christiania, Bergen og Trondhjem). Det pålagdes fængselspræsten at forberede de ukonfirmerede fanger til confirmation, at have tilsyn med fangernes skoleundervisning (i religion), at afholde offentlig gudstjeneste med forefaldende ministerielle forretninger samt at have jævnlige tilsyn med og speciel omsorg for hver fange, idet han under daglige besøg i strafanstalterne skulde søge at vinde fangernes tillid og fortrolighed for lettere og sikrere at kunne fremme deres sande forbedring. En gang om året communicerede samtlige konfirmerede straffanger.

Alle slaverier havde en liden bogsamling, bestående af religiøse bøger og skolebøger (bibler, ny testamenter, salmebøger, ABCer, bibelhistorier, Luthers katekismus, forklaring og salmebog). Desuden fandtes der en del exemplarer af en »efter forbrydernes tarv afpasset« fortælling »Christen Tormodsens livshistorie«.

Afdøde slavers begravelse foregik uden al højtidelighed. Den afdøde blev nedlagt i en simpel kiste, tidlig om morgenen bortbåren og nedsat i graven af fanger under anførsel af en opsynsmand, hvorefter præsten senere udførte jordpåkastelsen. I almindelighed havde slaverne en egen afsondret plads på den almindelige kirkegård.

Angående slaveristraffens indvirkning på fangernes sind er beretningerne, hvad vi på forhånd måtte vente, meget nedslående. Fangerne nød nemlig den frieste communication mellem hverandre indbyrdes. Den forvorne forbryder spillede hovedrollen i den letsindige flok, til beretningen om hans bedrifter og vovsomme planer lyttede de andre og navnlig de unge med begærlighed, medens den fange, som lagde andre tendenser for dagen, forfulgtes med drillerier og skældsord. Der klages også over, at opsynspersonalet ikke sjældent gik i ledtog med fangerne, af hvem de lode

sig bestikke ved penge eller på anden måde. Det var nemlig almindeligt, at slaverne udlejedes til arbejde udenfor anstalten hos private folk, hvorved de havde anledning til at forskaffe sig både penge og gaver af forskellig slags. En af de ejendommeligste og for tidsforholdene mest karakteristiske beretninger om slavernes moralske indvirkning haves fra en af Norges mestertyve i ældre tider, nemlig den berømte Gjest Baardsen Sogndalsfjæren, der nød sådan tillid hos sine foresatte ved slaveriet, at hans bemærkninger om strafanstalten endog findes aftrykte i en kongelig kommissions aktstykker. Det hedder her blandt andet:

»Den omstændighed, at de mest ryggesløse og i grunden aldeles fordærvede dag og nat, ved ord og eksempler kan indvirke på de mindre fordærvede, gør ofte, at den spire til det bedre, som i den angrende fanges hjerte var ifærd med at udvikles, kvæles af hans nærmeste omgivelers dræbende ukrud. . . . Man må snarere undres over, at nogle fanger midt imellem denne vilde, fordærvede sværm dog er istand til at komme til erkendelse og sand anger og virkelig forbedrede forlade strafanstalten, end at så mange fordærves.«

Selvfølgelig kunde ikke ansættelsen af en særlig sjælesørger, hvor stort fremskridt denne foranstaltning end var, gøre synderlig fra eller til. Han måtte nødvendigvis i det aldeles uindskrænkede samliv finde den største hindring for sin virksomhed, idet de mest forvorpne og uforbederlige forbrydere ofte nedbrød, hvad sjælesørgeren havde opført.

Navnlig var fangernes sysselsættelse udenfor fængslet i høj grad demoraliserende. De havde ingen vanskelighed ved f. ex. at sætte sig i forbindelse med sine løsladte kammerater eller andre hjælpere, som de havde skaffet sig før eller under straffetiden, ja, det gik endog såvidt, at enkelte fanger plejede utilladelige kærlighedsforståelser og skaffede sig sammenkomster udenfor strafanstalten med løsagtige kvinder, afsatte fabrikata, som de havde stjålet fra anstalten, o. s. v. At brændevin ikke var en ukendt ting inden an-

staltens mure, og at der ikke sjelden sås berusede fanger indenfor fængselsmuren, er under disse forhold overflødigt at bemærke, ligesom at undvigelser heller ikke var nogen sjældenhed.

Hvad der måtte volde slaveriernes bestyrelse den alvorligste bekymring var naturligvis korruptionen iblandt opsynspersonalet. Grunden til denne opgives simpelthen at være den meget forklarlige: personalet var for slet lønnet, og ethvert forslag om lønsforbedring strandede på den bevilgende myndigheds modvilie. Det hændte endog, at fanger ved sin virksomhed udenfor fængslet kunde lægge sig op summer, der i forhold til gevaldigernes knappe løn måtte kaldes betydelige*).

Slaveriernes hele indretning og virkemåde åbenbarer på det klareste, at man overhovedet aldeles ikke har tænkt sig, at fangernes forbedring skulde være et af strafanstaltens formål, end sige dens vigtigste. Hvad man ene og alene havde tilsigtet var at sikre sig vedkommende individ, at uskadeliggøre ham.

Af tugthuse har der i Norge fra 1735 existeret 4 (i Christiania, Christianssand, Bergen og Tronhjem). Oprindeligt bestemte til at tjene som et slags hjælpeindretninger for fattigvæsenet (som tvangsarbejdsanstalter for løsgængere og betlere, omstrejfer o. s. v., ligesom også nødlidende arbejdere og hjælpeløse børn optoges) gik de i løbet af det 18de århundrede over til at blive tugthuse, udelukkende for dømte forbrydere. En ejendommelig benyttelse af tugthusene bestod deri, at personer, der viste modvilie med hensyn til at lade sig forberede til konfirmation, dømtes til indsættelse

*) En opsynsbetjents løn var 17 skilling (o: 57 øre) daglig foruden 2 pund brød og uniform. Slavernes daglige arbejdsfortjeneste varierede mellem 2 og 8 skilling daglig, medens enkelte kunde nå en løn af 16 skilling (til året 1838 endog 40 skilling (o: kr. 1. 33) daglig!!!)

i tugthusene for der at konfirmeres efter behørig forberedelse, som undertiden tog flere år.

Også tugthusene stod i kirkelig henseende under kirke-departementet. De disciplinære forhold har været ulige bedre i disse anstalter end i slaverierne. Tugthusene var nemlig indrettede i bygninger, opførte og bestemte for dette øjemed, og stod under specielt civilt og så at sige fagmæssigt tilsyn. Hertil bidrog selvfølgelig ikke mindst, at tugthusene altid (undtagen i Christianssand) havde en ordnet gejstlig betjening, om det end kan mærkes, at det i beretningerne fremhæves, at en præst ved Tronhjems strafanstalt befattede sig med sjælesorg i speciel forstand.

Ligeledes var der ved hvert tugthus ansat en skolelærer, som underviste de ukonfirmerede i kristendomskundskab: undervisning i andre fag meddeltes ikke. En liden bogsamling af udelukkende religiøst indhold savnedes heller ikke ved tugthusene.

Tugthusenes kvindelige belæg ses at have nydt den samme adgang til undervisning og gudstjeneste som mandsfangerne. Både i skolestue og kirken sad begge køn sammen, så at de både kunde se hverandre og endog havde anledning til at veksle breve med hinanden samt »også til med tegn og miner at ytre tilbøjelighed for hinanden« o. s. v.

I de her skildrede norske fængselsforhold indtrådte der fra dette århundredes midte en gennemgribende forandring, som navnlig knytter sig til oprettelsen af det første norske cellefængsel, Bods-fængslet i Christiania.

Ved lov af 12 juli 1848 blev bodsfængslet paa Åkeberg besluttet oprettet, ligesom de vigtigste principer for dets ledelse blev fastslåede. Disse er i det væsentlige uforandrede den dag idag. Alt tager sigte på fangens forbedring. Fangerne skal i alle tilfælde hindres fra samkvem med og meddelelse til sine medfanger og enhver anden, som kunde formodes at ville virke skadeligt på dem i mo-

ralsk henseende, idet man derhos ved arbejde, undervisning og besøg af fængslets foresatte og andre, om hvis karakter og hensigter man kan være forvisset, søger at virke til deres forbedring (§ 2). Enhver fange skal under hele straffetiden såvel nat som dag holdes i særskilt celle (§ 3). Såsnart en fange er indkommen i bodsfængslet, modtager han besøg af fængslets direktør, præst og læge, som anstiller foreløbig undersøgelse om fangens fysiske og moralske tilstand og om hans kundskaber og færdigheder (§ 5). Det påligger fængslets direktør daglig at besøge et så stort antal fanger som muligt, at bære omsorg for fangernes legemlige og åndelige vel og især, i forening med fængslets præst og dennes medhjælpere, stadien at stræbe at virke til deres forbedring (§ 6). Den nærmere omsorg for fangernes åndelige vel påhviler bodsfængslets præst, som udfører gudstjenesten og de forefaldende præstelige forretninger for fangerne og leder deres undervisning. Han skal daglig besøge et så stort antal fanger, som med hensyn til den åndelige pleje, hver enkelt fange tiltrænger, for ham er muligt, for ved samtale, religiøs belærelse, trøst og formaning at befordre deres moralske forbedring. I disse pligters udførelse bistås han af en eller flere fast ansatte medhjælpere. Alle fanger, som tiltrænger det, skal undervises i læsning, religion og bibelhistorie. Til at meddele denne undervisning ansættes det fornødne antal lærere (for tiden 3 foruden 1 lærer for fanger af finsk eller lappisk nationalitet) (§ 8).

Bodsfængslet, som er beliggende i den østlige del af Christiania på en dominerende højde (Åkeberg), blev taget i brug i 1851. Fængslet består af 4 fløje, hvoraf den ene er administrationsbygning; de andre er på 3 etager med 28 celler i hver og har således 252 celler, hvoraf imidlertid kun ca. 225 benyttes af fanger, medens de øvrige celler afholdes til forskelligt andet brug. Oprindeligt havde fængslet ingen kirke. Gudstjenesten afholdtes da i korridorerne, idet fangen sad på sin cellestol lidt udenfor celledøren bag

en påheftet skærm. Fangerne i øverste etage kunde selvfølgelig ikke se præsten eller ses af denne, ikke at tale om, hvor lidet skikket til at fremkalde andagt den hele ordning var.

Først i 1888 indviedes en egen kirkebygning, beliggende mellem nordre og østre fløj. Hver fange sidder i en lukket stol, således at han ikke kan ses af sine medfanger, og stolraderne hæver sig i halvcirkler fra det noget over gulvet anbragte, med en trappe forsynede alter. Foran dette har det lille harmonium sin plads, og over alteret befinder prædikestolen sig. Kirken får lys fra store vinduer i den bagre væg og fra taget.

Det norske folk er som bekendt meget religiøst, og gudstjenesten i fængslet er i almindelighed gennemtrængt af virkelig andagt. Mindre forstyrrelser, foranledigede af den fordærvede ungdom fra byerne (navnlig Christiania), er selvfølgelig ikke til at undgå.

Foruden gudstjenesten om søndagen, der ledes af præsten med assistance af førstelæreren, som forretter hver 4de søndag, holdes der i kirken hver onsdag af præsten eller førstelæreren et foredrag af religiøst indhold. Undervisningen i religion meddeltes tidligere på hver enkelt celle, men er i den senere tid henlagt til skolelokalerne, hvoraf der haves 2 med plads for resp. 26 og 30 fanger. Skoleundervisningen meddeles om formiddagen fra 9—11, således at hver fange et halvt år af sin straffetid i almindelighed vil have 4 timers ugenlig undervisning i religion, regning, norsk og geografi. Desuden har førstelæreren et parti i engelsk, for hvilken kundskab mange af vore fanger som søfolk eller emigranter vil have god anvendelse i fremtiden. Også fængslets skole er en særdeles populær institution. Fængslets bogsamling, hvoraf hver fange erholder en bog om ugen, er meget righoldig.

Var man således ved bodsfængslets oprettelse kommet et langt skridt frem mod en tidsmæssig ordning af det norske fængselsvæsen, vedblev dog mangt og meget at gå i den gamle gænge. De gamle slaverier og tugthuse med deres gammeldags indretning og forældede fangebehandling bibeholdtes fremdeles. Efterhånden er der dog indtrådt virkelige forbedringer. En bestemmelse af 1872 afskaffer brugen af jern, hvormed fangerne tidligere var belagt. Lidt efter lidt nedlagdes slaverierne på fæstningerne, og tugthusenes antal indskrænkedes med det formindskede fangeantal. For tiden haves 1 fællesanstalt i Christiania (Akershus) og 1 i Trondhjem. Kvindelige straffanger fra det hele land indlægges i straffeanstalten for kvinder (i Christiania). I disse fællesanstalter arbejder fangerne sammen, men er om natten adskilte dels i celler, dels i aflåsede boxe på sovesalene. Hver straffanstalt har sin egen præst. Fanger på kortere straffetid tilligemed arrestanter hensidder i de såkaldte distriktsfængsler, som alle er cellefængsler og findes spredt over det hele land i et antal af 55. Den gejstlige betjening besørges af sognepræsten i vedkommende sognekald. Dog har distriktsfængslet i Christiania sin egen præst.

Ved kongelig resolution af 28 januar 1879 er der fastsat en fælles instrux for de ved rigets straffanstalter ansatte præster. Dennes § 1 bestemmer udtrykkelig, at præsten, der ligesom direktøren udnævnes af kongen med den såkaldte kongelige konstitution o: at han kan afsættes »uden lov og dom«, er direktøren underordnet i alle anliggender, der vedkommer hans tjeneste ved straffanstalten. De ældre instruxer var i denne henseende uklare, så det endog har hændt, at der har opstået et spændt forhold mellem præsten og direktøren angående suprematiet. (Se Richard Petersens interessante skrift: Fængselsliv. Kr. a. 1894. Pag. 75!)

Præstens underordnede stilling markeres også ved bestemmelsen om, at han ikke må give uvedkommende adgang

til gudstjenesten, og at han må conferere med direktøren angående de fangers forhold, som melder sig til nadveren.

Forøvrigt fastslår instruxen de pligter, der påhviler fængselspræsten. Han har at afholde gudstjeneste for fangerne hver søn- og helligdag, til belejlige tider at holde bibellæsninger, katekisationer eller religiøse foredrag, at udføre forefaldende ministerielle forretninger (dåb, konfirmation, nadvere, ægtevielse) og at øve speciel sjælesorg ved samtale med fangerne. (Denne sidste bestemmelse lader sig selvfølgelig vanskelig praktisere i en fællesanstalt, medens den specielle sjælesorg må betragtes som præstens hovedopgave i bodsfængslet). Det påligger præsten at gennemgå retsakterne og af disse såvelsom gennem samtale med fangen og i fornødent fald gennem korrespondance at erhverve alle fornødne oplysninger om hans sjælstilstand, tidligere vandel og livsforhold. Breve til og fra fangen skal forevises præsten til gennemsyn, før de afsendes eller gives fangen i hænde. Fremdeles har præsten fangeskolen og biblioteket under sin bestyrelse. Han har at føre de nødvendige protokoller, hvori også optegnes det indtryk, han efterhånden modtager af fangen, samt hvad der er at mærke om dennes forhold i strafanstalten m. v. Endelig har præsten hvert år at afgive beretning om sin virksomhed såvel til kirkedepartementet som til justitsdepartementet. Han må være tilstede i den ugenlige conference af fængslets funktionærer og kan også kaldes til møder af fængslets overordnede. Han må ikke uden justitsdepartementets samtykke overtage noget fast lønnet bierhverv. Tjenestefrihed indtil 1 måned kan tilstås ham af biskopen, indtil 3 — tre — måneder af justitsdepartementet.

Udførlige instruxer fastslår også lærernes pligter o. s. v. Navnlig mærkes, at lærerne på ingen måde må befatte sig med den specielle sjælesorg uden præstens samtykke.

Yngvar Brun.

Førstelærer ved Bodsfængslet i Christiania.

Frankrigs strafferetspleje i 1891.

Nogle uddrag af den franske justitsministers rapport til republikens præsident angående kriminalstatistikens resultater for 1891 — det sidst optalte år — skulle her meddeles.

Rapporten begynder med at konstatere en ringe tilbagegang i kriminaliteten, set i forhold til 1890. De tiltalte absolute tal er vel steget, ved juryretterne fra 4078 til 4207, ved politiretterne fra 229,143 til 233,704, men ved de egenlige forbrydelser (crimes) og de grovere forseelser (délits) kan en nedgang spores. De for mord anklagedes tal er sunket fra 510 til 492, de for groft tyveri og falsk tiltalte fra 1796 til 1716. Ganske vist kan dette bortforklares ved, at egenlige mord ikke sjældnen i anklageakten af overbærenhed henføres til »vold uden drabsforsæt med døden til følge« — denne forbrydelse er da også tiltaget fra 99 til 110 —, enkelte virkelig grove tyverier til simpelt tyveri, der er steget fra 49,801 tiltalte til 50,874. Utvivlsom er dog nedgangen ved bedrageri (o: d. strfl. § 251) — fra 4571 tiltalte til 4073 — ved »underslag« (o: d. strfl.'s § 253) fra 4229 til 4109. Vagabondering er gået ned fra 19,971 til 17887, betleri fra 15,330 til 14,760. Klart fremtræder tilbagegangen i den »store forbrydelse« dog først, når man ikke bliver stående ved en sammenligning mellem 1890 og 91, isoleret set, men udstrækker sine undersøgelser videre, som på omstående tavle:

Forbrydelsens navn	Sagernes tal gennemsnitlig				De tiltaltes antal gennemsnitlig			
	1876-80	1881-85	1886-90	1891	1876-80	1881-85	1886-90	1891
Drab.....	364	426	417	369	428	518	506	492
Barnemord.....	194	176	173	146	219	191	191	151
Vold med døden til følge.....	103	113	100	110	121	141	119	127
Usædelighed mod voksne.....	108	88	70	70	122	103	76	90
— — børn.....	791	695	576	560	809	717	592	571
Brandstiftelse.....	170	196	192	215	206	219	215	236
Groft tyveri og falsk.....	1195	1123	1091	966	1771	1763	1831	1716
Svigagtig fallit.....	16	60	42	40	98	86	63	61

Denne liste synes at vise en bestemt tilbagegang i kriminaliteten i snævrere forstand. Drab er omtrent stationær, men ved barnemord er nedgangen regelmæssig og betydelig. Usædelighedsforbrydelser mod voksne og børn ere gaaede ned med 30 %. Brandstiftelse er steget noget, men grove tyverier og falsk ligesom svigagtig fallit er betydelig i nedgang. Alle arter af forbrydelser, der til bevæggrund har voldsomhed, umoralitet eller underfundighed, synes altså at have taget del i denne forbedring. Forsøger man at måle de enkelte forbrydelsers grovhed efter dommenes strænghed, ses også en nedgang i forhold til foregående år. Dødsdommenes antal er omtrent det samme i 25 år: som årligt gennemsnit 29 i 1871—75, 25 i 1876—80, 29 i 1881—85, 30 i 1886—90 og 28 i 1891. På den anden side er gennemsnittallet til strafarbejde på livstid regelmæssig sunket i det samme tidsrum: 1871—75 var det 145, 1876—80 136, 1881—85 116, 1886—90 109, i 1891 112. Man kan ikke forklare denne aftagen ved domstolenes mildhed, thi i så fald måtte også dødsdommenes antal være sunket, hvad det ikke er.

Ser man på bevæggrundene til forbrydelserne, opdager man derimod med beklagelse en uafbrudt stigen af de drab og brandstiftelser, der have begærlighed som årsag. Af samtlige begåede forbrydelser af denne art havde i 1826—30 kun 13 % dette motiv, steg derefter jævnt til 22 % i 1876—80, 33 % i 1889, og 37 % i 1891. Hvis hadet og hævnfølelsen havde lidt en tilsvarende nedgang ved forbrydelseproduktionen, kunde man endda trøste sig. Dette er imidlertid kun i ringe grad tilfælde. I 1826—30 udgjorde disse tilfælde 31 %, sank til 25 % i 1876—80, endog til 21 % i 1882, men i 1888 steg forbrydelserne med denne bevæggrund til 30 %, i 1889 udgjorde de 28, i 1890 30 og i 1891 26 %. Sår tilføjede ved værtshuskiv eller ved spil er sunket fra 9 % i 1830—60 jævnt indtil 1 % i de senere år.

Alderens indflydelse på kriminaliteten er den samme

som i tidligere år. Antallet af tiltalte fra 16—20 år er ikke steget; usædelighedsforbrydelser begåede af sådanne personer er endda gået ned fra 70 i 1880, 56 i 1890 til 38 i 1891. Kønnets indflydelse frembyder en ved første øjekast meget besynderlig forandring. Kvindernes deltagelse i forbrydelser mod person er steget gradevis fra 14 % i 1826 indtil 23 % i 1889, i 1890 sank den til 21 %, men har atter nået 23 % i 1891. Deres anpart i forbrydelser mod ejendommen er omvendt i det samme tidsrum svunden ind fra 21 % til 11—12 %. Grunden til den angivne stigning for kvinden ved forbrydelser mod person ligger imidlertid i, at under denne rubrik henføres både barnemord og fosterfordrivelse. I egenlig drab har kvinderne kun en anpart af 11 %, og ganske samme procent udgøre de ved voldsforbrydelser, medens deres deltagelse i de simple tyverier hæver sig til 23 %. Det voldsomme passer ikke for kvindens individualitet; det er det skjulte og underfundige, som udgør hendes domæne.

De ugiftes deltagelse i forbrydelserne udgør 58 %. De gifte, som har børn, kun 27 %; dog må man erindre, at de gifte personer kun udgør 40 % af den franske befolkning. Hvad forholdet mellem land og by angår, var i 1865 antallet af tiltalte, der vare fødte på landet, 2135, af tiltalte fødte i byerne, 1778. I 1891 er forholdet det omvendte. De første udgøre 1711, de sidste 2021. Då bybefolkningen kun udgør $\frac{1}{3}$ af befolkningen, synes bymilieuet følgelig at have en meget ugunstig indflydelse; andre steder er forholdet dog omvendt, f. ex. i Genf*). Mærkeligt er endvidere, at de rigeste, mest producerende, mest civiliserede departementer frembyde den højeste procent af forbrydelse, forsåvidt angår drab og vold, tyverier og bedragerier samt sædelighedsforbrydelser.

*) Hertil burde føjes England. På 100000 indbyggere kommer i London 15 forbrydere, i de øvrige byer 50 og på landet 61. (Henrie Joly: *Revue de Paris* 1894).

Af særlig interesse er det at iagttage de mindre forbrydelser, politiforseelser, hvor den ringere forbryderske intensitet nærmer dem mere til den normale opførsel, og som derfor ere ligesom et symptom på den hele samfundstilstand. Fra dette synspunkt er det beklageligt at konstatere deres hurtige numeriske væxt, så meget mere som tilvæksten falder på de almindelige forseelser, der ere stegne fra 34 % i 1826—30, til 88 % i 1890; medens de mere specielle forseelser som skov- og toldforseelser ere sunkne fra 66 % til 12 %. I 1891 er totalsummen endnu højere end i 1890, men tilvæksten falder væsenlig på fiskeriforseelser, der ere voxede med 6000 tilfælde.

Simple tyverier ere tiltagne; fra gennemsnitlig 41522 i 1876—80 til 50874 i 1891. Omvendt er bedrageri og »underslag«, som ovenfor nævnt, tagne betydelig af (fra 4571 i 1890 til 4073 i 1891 og 4229 til 4109). Svig i handelsforhold har været i stadig stigning, i 1890 nåede de 2265, i 1891 udgøre de endog 3102.

Fornærmelser mod embedsmænd har også i lang tid været i tiltagende, og stigningen vedvarer, i 1890 udgjorde de 14526 til 1891 14636. Voldsom modstand mod autoriteterne er stegen fra 3946 til 4076.

Vold mod person tiltager stadig: 28769 i 1890, 29386 i 1891.

Spørgsmålet om tilbagefaldet er nu for tiden det vigtigste problem, der påtrænger sig kriminalstatistiken. Ved de egenlige forbrydelser er der en stigning fra 47 % i 1871—75 til 52 % i 1881—85 og 56 % i 1886—90. I 1891 er den fremdeles 56 %. Ved de mindre forbrydelser er den regelmæssig taget til fra 8 % i 1828—30, til 48 % i 1890, og 47 % i 1891. Opløses disse fællestal i deres faktorer, vil man finde, at tilbagefaldet ved drukkenskab og vagabondering er 62 %; ved tyveri kun 33 % og ved bedrageri i dets forskellige former 32 %. Den sørgelige kendsgerning er imidlertid, at tilbagefaldet voxer; dette er ikke særegent for Frankrig; thi de andre europæiske stater

fremvise samme fænomen. Men statistiken giver grunde til at tro, at repressionens voxende mildhed har sin del i denne tilvæxt. I 1826—30 udgjorde de recidivister, som tidligere havde været idømt strafarbejde, 21 % i 1886—90 kun 5 % og i 1891 ligeledes 5 %. Omvendt er forholdet for de recidivister, som tidligere havde været dømt til straf af fængsel under 1 år, steget fra 29 % i 1826—30 til 54 % i 1890, og 57 % i 1891. På samme vis ved de mindre forbrydelser. Forholdstallet på dem, som tidligere havde været til mere end 1 års fængsel eller strafarbejde, var 43 % i 1830, 15 % i 1890 og 14 % i 1891.

Hvad selve retsplejen angår, oplyser rapporten, at domstolenes virksomhed i 60 år er voxet med over det firdobbelte — fra 114,000 sager i 1831 til 493,658 i 1891. Ligesom sagernes antal er tiltaget, er også den hurtighed, hvormed de tilendebringes, voxet. I 1826—30 blev ikkun 32 afgjorte i den første måned efter forbrydelsen, i 1880 udgjorde de 68, i 1891 81. At denne hurtige undersøgelse dog ikke har formindsket grundigheden, fremgår af, at frifindelserne, som i 1831 udgjorde 37 % for juryen, 14 % for politiretten, i de senere år ere gaaede ned til 24 % for den første domstol og til 5 % for den sidste. Samtidig med frifindelsens aftagen, er antallet af kondemnatoriske domme med anerkendelse af formildende omstændigheder fordoblet. Den lettere adgang til at formilde straffen forklarer den mindre tilbøjelighed til at frifinde.

Varetægtsarrestens længde er taget af. I 1826—30 varede arresten 59 gange af 100 mindre end en måned; i 1890 83 gange, i 1891 92 gange.

Særlig opmærksomhed fortjener den umådelige og regelmæssige stigning af sager, som ikke gøres til genstand for forfølgning. Det er ikke just antallet af de sager, som henlægges, fordi de kun drejer sig om ubetydeligheder eller ikke udgøre noget delikt, der tænkes på. Stigningen falder netop på tilfælde, hvor der virkelig foreligger konstaterede forbrydelser, men som ikke ere påtalte enten fordi ger-

ningsmændene ikke har kunnet udfindes, eller fordi de fremskaffede beviser har været utilstrækkelige. For juryretterne var der i 1831—35 gennemsnitlig 12809 om året, i 1876—80 75742, i 1881—85 86954, i 1885—90 98741, og i 1891 107,327. Opløses totalsummen, finder man, at det navnlig er tyverierne og voldshandlinger, der bevirke tilvæksten. Derimod ere de uforfulgte manddrab i aftagende (fra 124 om året i 1876—80 til 90 i 1886—90 og 63 i 1891). Det samme gælder sædelighedsforbrydelser, der ere gåede ned fra 278 årlig i 1876—80 til 213 i 1886—90 og 196 i 1891. For politiretterne er derimod antallet af sager, der ikke forfølges af de angivne årsager, nærmest formindsket: 9136 i 1831—35, 8900 i 1886—90 og 7866 i 1891.

Hvis stigningen af de ikke forfulgte sager havde stået i forhold til forbrydernes almindelige tiltagen, vilde der ikke have været noget påfaldende. Men dette slår ikke til, navnlig for tyveriernes vedkommende. De forfulgte tyverier udgjorde i 1861—65 30087, i 1890 38291, i 1891 38246. Det er en tilvækst af knap en tredjedel, medens antallet af de af de angivne grunde ikke forfulgte tyverier er mere end fordoblet i det samme tidsrum: fra 30943 i 1861—65 til 66255 i 1891.

Udlevering af forbrydere er besynderlig nok i stadig aftagen. Fra ialt 799 i 1881—85 sank antallet af de til Frankrig udleverede i 1886—90 til 752, altså gennemsnitlig 150 årlig. I 1891 var antallet 149. På samme måde er også tallet på de af Frankrig udleverede forbrydere sunket fra 1301 til 1120 i samme tidsrum.

Æresoprejsning er i hurtig væxt. I 1861—65 regnedes der 147 pr. år, i 1885 allerede 656. I 1886, efter at en ny lov var udkommen, som lettede adgangen, hævede antallet sig til 1432, i 1890 til 2431. I 1891 sank det atter til 2144.

Selv mord er i stadig tiltagen. I 1891 udgjorde de 8884, 474 flere end i 1890. I 1876—80 var det årlige middeltal kun 6259.

Hvad Algier og Tunis angår, konstaterer rapporten en betydelig forøgelse i antallet af forbrydelser mod person. Fra 112 i 1876—80 er drab og mord gennem en jævn stigning nåede til 310 i 1891. Omvendt er ejendomsforbrydelser gæede ned fra 154 i 1886 til 128 i 1891. — Kvindernes deltagelse i forbrydelser er i disse kolonier endnu langt ringere end i Europa, idet de kun udgør 3% af de anklagede. Frifindelsernes tal er steget stærkt siden juryens indførelse i Algier. Før dette tidspunkt udgjorde de 12—19 af 100 tiltalte; efter forandringen voxede deres tal til 31%, sank derefter en del, men er i 1891 steget lige til 34%. Trods denne juryens overbærenhed, er der afsagt 14 dødsdomme i det forløbne år.

A. G.

Howard-Associationen 1894-95.

Det gamle, berømte selskab har udsendt sin beretning for det forløbne år. Beretningen indeholder mange oplysninger både om bestyrelsens arbejde og om fængslernes tilstand i England og andre lande, pauperisme, vagabondering, behandlingen af drukkenboldte, vaneforbrydere m. v.

Selskabets virksomhed har været meget omfattende, og dets indflydelse har strakt sig lige til Marokko og Indien. I Indien er det særlig den forfærdelig høje dødsprocent i fængslerne, hvorpå selskabet har henledet autoriteternes opmærksomhed. Vel er dødeligheden gået noget ned — for nogle år siden regnede man 500 døde på 1000 fanger —, men endnu er den mangfoldige steder 100 pr. 1000. At det dog er et onde, som kan overvindes, ses af de nybyggede fængsler i de nordlige provinser, hvor den er under 20, et enkelt sted endog kun 7. Årsagerne til den slette tilstand i de andre fængsler er mangelfuld dræning af jorden, slet ventilation, utilstrækkelig filtreren af drikkevandet, mangel på desinfektionsmidler m. m. Men en anden vigtig årsag er utilstrækkelig ernæring af fangerne i forbindelse med det hårde arbejde, der fordres. Generalinspektøren for de indiske fængsler har imidlertid lovet at tage disse forhold under overvejelse.

Ligeledes ankes der over det tarvelige opsynspersonale, der findes, idet dette rekrutteres af indfødte, der i enhver

henseende ere ukvalificerede. Karakteristisk nok opnås langt bedre resultater, hvor opsynet udvælges blandt selve fangerne, både fordi fangerne selv i håb om at opnå en sådan forfremmelse sørge bedre for disciplinens opretholdelse, dels fordi de vogtere, som selv have været fanger, have bedre evne til at omgås deres undergivne. Selskabet anbefaler derfor videre udbredelse af denne fremgangsmåde, men anser det for heldigst, om vedkommende vogter altid blev forsat til et andet fængsel end det, hvori han selv havde været fange. — En anden mangel er, at forbryderne ikke skilles om natten. Her har imidlertid Madras-provinsen gjort en god begyndelse, idet to ny fængsler ere byggede med natceller, og adskillige sådanne ere byggede til i de gamle fængsler. Et gennemført celledsystem kan der imidlertid ikke være tale om, dels på grund af dets bekostelighed, dels på grund af klimaet og befolkningens karakter. — Som andre fremskridt i nord-provinserne må nævnes oprettelsen af et understøttelsesselskab for løsladte forbrydere og bestræbelserne for at anbringe børn i opdragelsesanstalter i stedet for i fængslerne. Et fordelagtigt træk i de indiske fængsler er, at forbrydere dér næsten overalt modtage undervisning i et håndværk, hvorved de senere kan ernære sig, navnlig tæppevævning.

I Marokko har udenrigsministeriet på selskabets foranledning instrueret de engelske konsuler om at øve så stort et tryk på de lokale autoriteter som mulig for at forhindre de grusomheder, som gå i svang i fængslerne*). Da den engelske indflydelse imidlertid ikke er stor i dette land, har man ikke kunnet opnå meget.

I årets løb har selskabet forelagt indenrigsministeriet forslag til en lov, som for mindre forbrydelser, navnlig tiggeri, vagabondering og små tyverier, foreskriver første gang sikkerhedsstillelse, derefter fængsel i 1 uge og således for hver gentagelse en mild men sikker forøgelse af straffen,

*) Se herom tidsskrift XVI p. 174 ff.

så at først 27 domme bringe vedkommende i fængsel for 1 år. For større forbrydelser, angreb på person, dyrplageri o. l. skulde progressionen være stærkere, med tillæg af 3—6 måneder o. s. v.

Beretningen konstaterer, at adskillige fremskridt, som selskabet har tilrådet i sine skrifter og forslag, efterhånden har vundet terræn og lidt efter lidt gennemføres, således formindskelse af børneanbringelser i fængslerne, børns fuldstændige adskillelse fra voksne forbrydere, bedre sigten af og forbedrede lønnings- og pensionsforhold for fængselsopsynet, et mere omfattende tilsyn med fængslerne af repræsentanter for kommune og stat, og lettere adgang for damer fra fængsels- og velgørenhedsinstitutioner til at besøge kvinder i arresterne. Under sit arbejde for en udvidet benyttelse af cellesystemet har selskabet både i offentlige blade og ved personlig henvendelse i indenrigsministeriet tillige virket for forbedringer af systemet ved indførelse af passende arbejde i cellerne, adgang til motion for fangerne, undervisning, læsning og modtagelse af besøg. Ligeså bestemt har selskabet derimod optrådt mod forskellige tilløb til at lempe separationssystemet, der hist og her ere gjorte ved at indføre for nogle fanger arbejde i fællesskab og tilladelse til at dele ophold med bekendte blandt de andre fanger. Med rette stempler selskabet en sådan fremgangsmåde som »blødsødenhed«.

Lidt mærkeligt lyder det, men måske desuagtet særdeles klogt, når der virkes for at tillade publikum så meget som muligt at tage fængslerne — naturligvis ikke fangerne — i øjesyn. Det gøres gældende, at kun herigennem kan troen på misbrug og grusomheder, som endnu stedse lurar hos befolkningen, overvindes. De vilde da i stedet for overraskes over de mange fremskridt, der er gjorte, over den renlighed, orden, gode luft, veltillavede mad og godt forarbejdede klæder, som karakteriser fængslernes nuværende standpunkt. Også for opsynet menes det at kunne have

sin betydning, at de i deres tungsindige hverv på en måde kunde arbejde for et publikum.

Overfor klagerne over fængslernes konkurrence med det fri arbejde oplyser beretningen, at dette beror på en overtro. Samtlige fanger i Storbritannien udgør gennemsnitlig 18000. På en befolkning af 28 millioner giver det en fange pr. 1500 fri. Og når herfra endvidere drages antallet af kvinder, børn, invalider og udulige personer, må »konkurrencen« sikkert kaldes uendelig lille.

Med hensyn til undervisningen i fængslerne klager rapporten over, at man ofte ansætter ganske uvidende personer som skolemestre, samt at undervisningen overhovedet betragtes af myndighederne som et beneficium, der kun kan vindes af nogle begunstigede, medens den skulde betragtes som en pligt både for fangerne selv og for samfundet overfor dem.

I gensvar på en bemærkning i den skotske fængselskommisions sidste beretning om det beklagelige i, at prygl ikke anvendes overfor drenge hellere end fængsel, hævder selskabet, at prygl vel undertiden overfor visse »driverter« kan være heldbringende og mindre ødelæggende end arresten, men at hverken det ene eller det andet kan forventes at give synderligt udbytte i betragtning af, at over halvdelen af disse drenge enten ere forældreløse eller hjemløse. Herpå kan alverdens prygl så lidt som dens fængsler råde bod. Faktum er, at hele livet for disse børn lige fra deres tidligste alder kun har været en fortsat række impulser til forbrydelsen. Den rette måde kan kun bestå i hensigtsmæssig opdragelse i en værkskole eller lignende anstalt. Og gør de alligevel gale streger, må man ikke dømme dem for strængt, når man betænker, at de meget mere ere ofre for savn af moral og alle andre fornødenheders tilfredsstillelse end frivillige forbrydere.

Endelig indeholder beretningen en del om dødsstraffens afskaffelse, skildrer fængselssystemer fra den hele verden

og giver uddrag af bestyrelsens omfattende korrespondancer med Nordamerika, de engelske kolonier og fastlandet.

Selskabets hele virksomhed har i det forløbne år kun kostet 550 £ eller ca. 10000 kr.

A. G.

Från Sverige.

Fångvårdsangelägenheter inför 1895 års riksdag.

1. Kgl. Majt. hade till riksdagen aflåtit proposition om öfverlåtelse af oinskränkt ägande och dispositionsrätt till den s. k. Barnhustomten i Stockholm åt Allmänbarnhusinrättningen mot vederlag af en annan tomt och kontant 597,500 kr., hvilket belopp jämte inflytande hyresmedel m. m. eller tillsammans 641,500 kr. skulle användes till dels ett nytt cellfängelse för Stockholms län (300,000 kr.), dels byggnads- och inredningsarbeten vid centralfängelserna å Nya Varfvet (180,000 kr.), i Göteborg (58,000 kr.) och i Norrköping (103,500 kr.). Denna proposition har riksdagen obetingadt bifallit.

För något öfver femtio år tillbaka började man reformera landets fängelser i öfverensstämmelse med cellsystemet. Sedan äfven tvångsarbetsanstalterna för män de sista åren ordnats enligt detta system, hade reformen fullständigt genomförts beträffande de manliga fängelserna. Genom öfvannämnde riksdagsbeslut komma nu, utan något särskildt statsanslag, kvinnofängelserna att på samma sätt reformeras. Till följd häraf skall och centralfängelset för kvinnor å Norrmalm i Stockholm, hvars byggnader redan i midten af 1600-talet uppfördes på Barnhustomten och därefter icke undergått några större förändringar, hvarför de länge befunnit sig i ett för deras ändamål mycket otillfredsställande skick, inom kort slopas och de kvinliga centralfängelserna i Göteborg och Norrköping, såsom äfven framgår af den kgl. propositionen, imedas på ett tidsenligt sätt samt förses med celler för alla där intagna fångar.

2. En ledamot af riksdagens andra kammare har i år väckt motion om, att en skrifvelse skulle ingifvas till Kgl.

Majt. med hemställan, huruvida icke extra judiciella bestraffningar för den lägre fängelsebevakningen kunde afskaffas, eller, om detta ej låta sig göra, att Kgl. Majt. ville låta utarbete och förelägga nästa riksdag en log rörande sådana bestraffningar. Motionen bifölls i andra kammaren, men afslogs i den första. Frågan har och för denna gång förfallit.

Jordbruksarbete för fångar.

Sistlidne år gjorde fångvårdsstyrelsen hos Kgl. Majt. framställning om, att i sammanhang med förestående ny utarrendering af Svartsjö Kungsladugård vissa ägor måtte afskiljas från Kungsladugården och tillika med kronans på dem befintliga hus öfverlämnas till tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Denna skulle bland annat få åt sig upplåtet så stort jordområde, som behöfdes för att åt därtill passande fångar bereda sysselsättning med jordbruksarbeten, äfvensom några mindre, i anstaltens närmaste grannskap befintliga torplägenheter, hvilkas disponerande af fångvården vore af stor vikt för att göra det möjligt för tvångsarbetsanstalten att skydda sig för det obehag och menliga inflytande, som eljes vore att befara från befolkningen i de nämnda lägenheterna. Dessa ärnade fångvårdsstyrelsen använda till bostäder åt ett antal gifta konstapler. Styrelsen framhöll kraftigt den betydelse, som sysselsättning med jordbruk äger för att åtuföra unga, på afvägar komna personer till ett loglydigt lif.

Denna framställning remitterades till domänstyrelsen, och denna har hemställt, att icke mer måtte, särskildt af torpjord, skogs- och betesmark, ofsöndras från Kungsladugården, än som är oundgängeligen nödvändigt för anstaltens å Svartsjö hehof. Fångvårdsstyrelsen har emellertid ansett, att endast några mindre delar kunna uteslutas från det ursprungligen begärda området.

Handlingarne rörande detta ärende inkommo för en tid sedan till justitiedepartementet, och inom kort torde det blifva afgjort.

Indragen fångvårdsinrättning.

Västra kronoarbetsstationen å Nya Varfvet, som öppnades för omkring tio år sedan för att mottaga förut icke för gröfre brott straffade tvångsarbetsfänger under tjuogoett år, har med april månads ingång detta år upphört, och de där intagna fångarne hafva förflyttas till Svartsjö.